کې یې هم جذب او جلب او سیاسي فعالیت کولو، چې وروسته بیا د د. خ. ا. گوند د پرچم څانگې د مرکزي کمیټې پیاوړی غړی او د د. خ. ا. گوند د پرچم د نشراتي ارگان د جریدې د امتیاز خاوند ؤ.

د خ. د. ا. گوند د پاکستان له اپوزیسیون گوندونو په ځانگړې توگه د نیشنل عوامي گوند او خان عبدالغفارخان سره ټینگې او دوستانه اړیکې درلودلې. د ۱۳۵۷ کال د وری په میاشت کې کله چې خان عبدالغفارخان د کابل په وزیر اکبرخان روغتون کې بستري او تر درملنې لاندې ؤ، میر اکبر خیبر له عیادت نه وروسته ماز دیگر مهال چې کله له روغتون نه د خپل کور (لومړی مکروریان) په لوري پیاده روان ؤ دولتي مطبعې ته په مخامخ جاده کې چې په دوهم مکروریان کې وه د ناپېژاندو وسله والو چې په موټر کې سپاره وو د ډزو هدف وگرځېد او ووژل شو.

ناپېژاند فاعلین چې خیبر یې په عمومي لاره کې له پښو غورځولی ؤ د پېښې له ځایه وتښتېدل او تر ننه پورې یې هویت څرگند نه شو.

د د. خ. ا. گوند د دغه قتل پړه د دولت په غاړه واچوله. د گوند په ځینو دننه کړیو کې دا آوازه خپره وه چې گنې دا وژنه د خلق گوند د حفیظ الله امین د ډلې له خوا ترسره شوې ده او د گوند ځینو کړیو ویل چې ددې وژنې مرتکب ببرک کارمل دی، ځکه په پرچم ډله کې خیبر ډېر مهم او د اعتبار وړ غړی، د فهم خاوند او د کارمل د ځای ناستی سیال گڼل کېده. په هرصورت میر اکبر خیبر په ډېر مرموز ډول ووژل شو او د د. خ. ا. گوند د هغه له وژنې پراخه سیاسي گټه پورته کړه، د سیاسي اختناق پنځه کلنه خاموشۍ د خیبر په مړینه ماته شوه او د د. خ. ا. گوند چې د هغه د وژل کېدو مسئولیت یې د هغه وخت د دولت په غاړه اچولی ؤ، د خپل سیاسي قدرت په وخت کې چې د خیبر له مرگه لږ وروسته په لاس ورغی د هغه د وژلو د فاعلینو د موندلو لپاره یې هیڅ گام پورته نکړ. د تره کي، امین او کارمل په وخت کې یې هیڅ تلین ونه نمانځل شو، ان چې د قبر د جوړولو او بنایسته کولو کوم اقدام یې هم ونکړ.

[illegible] گوند چې د [illegible] ته وړوړی وه د هغه د [illegible] او تدفین د مراسمو په لومړی ورځ یې [illegible] او بڼې تویولې او د وخت له

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت نه يې د هغه د قاتلينو غوښتنه کوله. خو يو مياشت وروسته يې چې په خپله حکومت جوړ کړ، حتی د هغه نوم يې هم په خوله وانه خيست او د هغه وژنه تر اوسه پټه پاتې ده.

سياسي جنازه او ستر لاريون:

د وژل شوي مير اکبر خيبر کور چې په لومړي مکروريان کې ؤ، جنازه يې هلته يوړه. د خلق او پرچم مشرانو، چې د غه مهال يې د روسانو په منځګړتوب اتحاد کړی ؤ، په جنازه باندې راټول شول. د جنازې د تکفين او تدفين مراسم يې داسې پلان کړي وو چې د کابل، پروان، غزني، وردګ، لوګر، کاپيسا، ننګرهار او لغمان ولايتونو د ولايتي کميټو او د کابل ښار له شاوخوا نه په ډېر شمېر کې خلک د جنازې او فاتحې په مراسمو کې ګډون وکړي. داسې پلان يې طرحه کړی ؤ چې سبا ته د ورځې د لسو بجو په شاوخوا کې د هغه جنازه د هغه له کور نه په يو ستر مارش سره پورته کړي، د مکروريان له پل څخه تېر شي، او د دولتي مطبعې په مخامخ عمومي لاره (هغه لاره چې مير اکبر خيبر په کې وژل شوی و) جنازه تېره کړي. د امريکا د متحده ايالاتو د سفارت له مخې تېر شي، د پل خشتي جومات ته يې يوسي، هلته يې جنازه وکړي، او بيا د جاده ميوند په لاره جنازه په اوږو واخلي او شهدای صالحين هديرې ته يې يوسي. له مکروريان څخه تر هديرې پورې نږدې پنځلس کيلومتره واټن ؤ.

جنازه د ورځې د لسو بجو په شاوخوا کې د ګوند د نږدې لس زره غړو په ګډون د يو ستر لاريون په بهير کې د پلان سره سمه پورته شوه او په ټاکلې لاره پر ته له نقليه وسايطو، د يو منظم ستر مارش په ترڅ کې په اوږو واخيستل شوه، د امريکا د سفارت مخې ته او د دولتي مطبعې په جاده کې په څو نږدې نږدې ځايونو کې له مخکې نه ټاکل شوي شعارونه د مؤظفو اشخاصو او افرادو په واسطه په لوړ غږ او په ډله ييزه توګه پورته کېدل. کوم وخت چې جنازه د امريکا د سفارت له مخې نه تېرېدله د «مرګ په توره ارتجاع، مرګ پر نړيخوار امپرياليزم او مرګ په سرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژونکو » شعارونه اوربدل کېدل.

په پلان کې داسې وړاندوینه شوې وه ، له دې امله چې خیبر د یو کمونست شخص په توګه شهرت درلود ، چې که د اخوان المسلمین د سیاسي تحریک او یا د حکومت د مداخلې له امله د پل خشتي د جامع جوماتامام د جنازې له اداکولو نه انکار وکړي نو د احمدجان سمنګاني په نوم یو ملا چې د خیبر باجه او د سلیمان لایق اوښې ؤ هم حاضر شوی ؤ چې د جنازې لمونځ اداکړي.

د جنازې د مراسمو د مارش د سر په لیکه کې د د. خ. ا. ګوند د مرکزي کمیټې او د سیاسي بیورو غړي ولاړ وو او ورپسې په ترتیب سره د ولایتي کمیټو ، ښاري کمیټو او د ناحیو د کمیټو غړو په لاریون کې په منظمو کتارونو کې حرکت کاوه. د طرحه شوي پلان سره سم جنازه د یو ستر مارش په بهیر کې چې فکر نه کوم د کابل ښار به تردې دمخه داسې جنازه او لاریون لیدلی وي ، له مکروریان ، پل خشتي جومات او له دغه ځایه د جنازې له اداکولو وروسته د شهدای صالحینو هدیرې ته په ډېر شور او زوړ او د شعارونو په ورکولو سره یوړل شوه.

په هدیره کې ستره غونډه:

جنازه د یو اوږد واټن له وهلو وروسته د شهدای صالحین لرغونې هدیرې ته چې د کابل په جنوب ختیځه لمنه کې پرته ده ورسېده. زه هم چې په دغه وخت کې د کابل د امنیه قوماندانۍ افسر وم ، د امنیې د قوماندان میرګل خان لخوا دنده راسپارل شوې وه چې په ملکي لباس کې د جنازې او تدفین په مراسمو کې ګډون وکړم او ګزارش وړاندې کړم. لیدل مې چې یو زیات شمېر د پولیسو افسرانو ، لوړ پوړو ملکي مامورینو ، د کابل پوهنتون استادانو د جنازې په مراسمو کې ګډون درلود. ما فکر کاوه چې دوی هم لکه زما په شان دنده لري ، یا به د ګوند غړي وي ، او یا به د خیبر دوستان وي چې له کوره تر هدیرې پورې یې په مراسمو کې ګډون کړی دی.

له دود سره سم د هدیرې په یوه څنډه کې په یو نسبتاً پراخ میدان کې قبر له مخکې نه کیندل شوی ؤ. د قبر ترڅنګ په یو هوار لوړ ځای کې د وینا لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

میکروفون ځای پرځای شوی ؤ او د یو شمېر موټرونو د باډیو له پاسه شاوخوا ته لوډ سپیکرونه نصب شوي وو. د یوې غونډې او وینا لپاره له وړاندې نه تدابیر او تیاري نیول شوی ؤ. جنازه خاورو ته وسپارل شوه، مولوی احمدجان یوه لنډه شان دعا وکړه او د مشرتابه پلاوی د خبرو لپاره تاکلي ځای ته ورغی.

د جنازې او لاریون په زرګونو ګډون کوونکي پر ته له کوم شور او زوږه دغلته راټول شوي وو. د حکومت لخوا هیڅ مخنیوي نه و شوی، پولیس او امنیتي ځواک شتون نه درلود.

غونډه د نورمحمد تره کي په وینا پیل شوه چې د د. خ. ا. ګوند د اعلامیې پښتو متن اعلاماوه. د اعلامیې دري متن د ډاکتر شاه ولی لخوا ولوستل شو. په اعلامیه کې داسې ویل شوي وو: «استاد میر اکبر خیبر د د. خ. ا. ګوند له پیاوړو کادرونو څخه و، په رڼا ورځ په عمومي جاده کې څو تنو وسله والو ترهګرو چې په جیب کې سپاره وو په شهادت ورسولو او وتښتېدل. ددې پېښې پړه د دولت په غاړه ده، دا یو سیاسي وژنه ده. د هغې عاملین باید ډېر ژر ونیول شي او د قانون منګولو ته وسپارل شي».

وروسته بیا ببرک کارمل په لوړ غږ او په خاصه له شور او زوږ ډکه لهجه خپله وینا واوروله او ویې ویل:

«د خیبر شهادت د اختناق پنځه کلن سکوت مات کړ.» په لاس سره یې د هغه قبر ته اشاره کوله او ویل یې چې ملګری به دې ډېر ژر ستا غچ واخلي. بیا سلیمان لایق، دستګیر پنجشیري او بارق شفیعي هریوه خپل مرثیه اشعار ولوستل. د غونډې انانسر کریم میثاق ؤ. د مشرتابه په دې پلاوي کې حفیظ الله امین شتون نه درلود بلکې د غونډې د ګډون کوونکو په منځ کې د یوې ونې ترڅنګ لیدل کېده. فضل الربي پژواک، خلیل احمد ابوي او ډېر شمېر لوړ پوړي ملکي او نظامي مامورین په دې غونډه کې لیدل کېدل. د غونډې په پای کې اعلان وشو چې فاتحه د دوه ورځو لپاره د شاه دو شمشېره علیه الرحمة په جومات کې اخیستل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د خپلې دندې په پای کې د لاریون او غونډې په اړه یو لنډ او عادي راپور د کابل امنيې قوماندانۍ ته وړاندې کړ ، په خپل راپور کې مې د هغو مطالبو له ذکر کولو څخه چې حکومت د د . خ . ا . ګوند پرضد په قهر او راوپاروي ډډه کړې وه .

د د . خ . ا . ګوند د مشرتابه پلاوي بندیانول:

د سردار محمد داود خان په رژیم کې د ترافیکو مامور ځارمن عبدالقدیر خان نورستاني چې د داود خان د کودتا له ملګرو څخه ؤ په لومړي سر کې د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندان په حیث او بیا د کورنیو چارو د وزیر په توګه ، د باوري وزیرانو له جملې څخه د مالیې وزیر عبدالاله او دفاع وزیر غلام حیدر رسولي چې د داود خان په کودتا کې یې د شخصي ملحوظاتو له مخې ، نه چې د هیواد د لوړو مصالحو په اساس ، ګډون کړی ؤ له خپل فهم او لیاقت څخه لوړې چوکۍ یې لاس ته وروړې وې .

خبره د قدیر نورستاني ده ، چې نه کوم ملي شخصیت و او نه علمي ، بلکې پلار یې د داود خان په وړاندې یو اعتمادي او د باور وړ سړی ؤ . د محمدزیو په کورنۍ کې محمد داؤد خان د ملګرو او وفادارو دوستانو په اړه د یو ځانګړې خصلت خاوند ؤ چې عبدالقدیر هم (د پلار دوست یې ده ته زوی ویلی وو) هغه مهال چې داود خان لس کاله په کور ناست ؤ ، له هغه سره د خدمت کولو بنې اړیکې ساتلې وې . ان چې د کودتا په پټ راز کې هم شریک شوی ؤ . همدا راز سید عبدالاله د سید عبدالله زوی چې د محمد داؤد خان د صدارت په زمانه کې وزیر او د صدارت مرستیال ؤ ، د غه بې تجربې ځوان د صدارت د معاون او د مالیې د وزیر په توګه ټاکل شوی ؤ . همدا راز په کور کښېنول شوی ډګروال غلام حیدر رسولي چې د چرس څکلو معتاد ؤ او په پوځي نظام کې یې هم کومه مسلکي پیاوړتیا نه درلوده ، د داود خان په رژیم کې د دفاع د وزیر په حیث ټاکل شوی ؤ ، چې په حقیقت کې د دولت څرخ د دغو درېو تنو په لاس څرخول کېده . د دفاع او کورنیو چارو وزیرانو له وړاندې نه په بدو اخیستلو شهرت درلود ، د ترافیکو پخوانی مامور قدیر نورستانی خو لا له وړاندې نه د ترافیکو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو مامورينو په شان په رشوت اخيستلو مشهور ؤ. د وزارت مقام ته چې ورسيد نو له تيولنيز نظم څخه هيڅ خبر نه ؤ. همدا رنګه د دفاع وزير چې په رشوت او قاچاق معروف ؤ، په اردو کې د ننه له سياسي جرياناتو څخه يې هيڅ خبر تيا نه لرله. بې کفايته وزيرانو په دربار کې د داودخان شاوخوا داسې رااحاطه کړی وه چې د ناسمو راپورونو په وړاندې کولو سره يې داودخان له ډير نږدې رامنځ ته کيدونکي وسله وال پاڅون له ګواښ څخه بې خبره ساتلی ؤ. دا د داودخان يوه ډيره غټه تيروتنه وه چې د دولت د ډيرو مهمو ادارو واګې يې په بشپړ اعتماد سره بې کفايته او نااهله اشخاصو ته سپارلې وې چې په پای کې ددغه د وژنې او د رژيم د نسکوريدو باعث وګرځيده. جوته ده چې د خيبر د جنازې په اړه د غونډې او لاريون جوړيدل او د مخالف ګوند په توګه د دولت په خلاف ويناوې او رول په ځرګنده د رژيم د اساسي قانون څخه مخالفت کول وو، ځکه په اساسي قانون کې يو ګوند د ملي غورځنګ په نوم جوړ شوی ؤ چې دولتي کارکوونکي په کې شامل وو او په سر کې يې سردار محمد داودخان ؤ. په هيواد کې نور موجود سياسي تحريکونه او ګوندونه ناقانونه وو او د فعاليت اجازه يې نه درلوده. د د. خ. ا. د ګوند غونډې، لاريون او ويناوې، دولت دې ته وهڅاوه تر څو د يوې بيړنۍ غونډې په ترڅ کې د هغې د مشرتابه پلاوې د نيولو په هکله تصميم ونيسي.

د نيولو لپاره د ګروپونو جوړول، او د پوليسو د چمتووالي او عمل کولو طريقه:

د ژاندارم او پوليسو د عمومي قوماندانۍ په چوکاټ کې د ننه درې مياشتې وړاندې، د قانوني مسودو، د جنايي، حقوقي، قاچاق، پاسپورت، جلب او احضار او د باقياتو د راټولولو مسايلو په اړه د مسودو، اصولنامو او مقرراتو د تاکلو په موخه يو باصلاحيته کميسيون په کار ګمارل شوی او ټاکل شوی ؤ. زه هم د مسودې د احضار او د باقياتو د تحصيل د مقرراتو جوړولو لپاره د يوه کميسيون په مشرۍ ټاکل شوی وم ترڅو په اونۍ کې دوه ورځې د پوليسو په اکادمۍ او کله هم د عمومي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندانۍ په کتابتون کې له خپلو همکارانو سره غونډه تشکیل کړم او د مسودې په جوړولو کار وکړو. دغه مسودې نژدې بشپړې شوې وې. طریقه داسې وه چې هر کمیسیون به د خپل ورځني کار په پای کې د برابرو شویو موادو په اړه له مرکزي کمیسیون سره چې مشري یې د امنیت رئیس غلام صدیق واحدي ورد ګ په غاړه وه تبادل نظر کوي.

د ۱۳۵۷ کال د ثور د میاشتې په څلورمه نېټه ما د مسودې کار بشپړ کړی ؤ. د مازیګر د پنځو بجو په شاوخوا کې د واحدي دفتر ته ورغلم، د مسودې د ځو مادو په اړه مې ورسره مشوره او تبادل نظر کاوه، چې په دې وخت کې ورته تیلفون راغی او هغه سمدستي له دفتر نه ووت. ما ته یې یوازې دومره وویل چې د کورنیو چارو وزیر او عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر په ارګ کې د کابینې په بیړنۍ غونډه کې دي، زه یې هم بللی یم. د مسودې کار مو په همدې ځای پای ته ورساو. هغه د ارګ په لوري او زه په خپل موټر کې د کور په طرف وخوځېدم. نور کله به زه د مسودې د کار له پای ته رسولو وروسته یوځل بیا په کابل ولایت کې خپل دفتر ته خامخا ورتلم ترڅو اسناد او نورې ضروري پاڼې لاسلیک کړم، خو په دغه ورځ لېږ څه ستړی وم، نیغ د کور په طرف چې د دریمې کارتې په پل سرخ کې ؤ لاړم. په عمومي ډول د امنیه قوماندانۍ د نوکریوال په دفتر کې د هر منصبدار او د ادارو د مسولینو مکمل آدرس موجود وي. زه چې کور ته ورسېدم، لا مې خپل موټر نه ؤ رخصت کړی چې زما ګاونډي حاجي غلام حسین راته وویل ستاسو تیلفون دی. د کابل د امنیې قوماندان راته په تیلفون کې وویل چې له خپلې وسلې سره سمدستي قوماندانۍ ته حاضر شم. د امنیه قوماندانۍ ته چې ولاړم، ومې لیدل چې د قوماندانۍ په انګړ کې د پولیسو یوزیات شمېر موټرونه او د پولیسو د ماموریتونو افسران او سرتیري احضار شویدي. له وضعې نه داسې ښکاره شوه چې یو ستر او مهم کار رامخې ته شویدی. د امنیې د قوماندان دفتر ته ورغلم، ومې لیدل چې د ژاندارم او پولیسو عمومي قوماندان برید

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنرال محمد ظاهر نعماني، غلام صديق واحدي، د مرکزي جنايي رئيس غلام فاروق يعقوبي، د ښارنوالۍ له څو تنو مساعدينو سره او د امنيې قوماندان امير ګل سره په کار او خبرو بوخت دي.

د يو شمير ادارو مسئولين لکه د ترافيکو رئيس حفيظ الله، د کابل د ترافيکو مدير بريالی، محمد علي احمديار محمد عيسی مدير، د استخباراتو مرستيال رحيم چوچه، اسدالله احمدزی، د پوليسو د اکادمۍ قوماندان او داسې نور هم د امنيې د قوماندان په دفتر کې موجود وو. زه هم له رسم تعظيم ادا کولو وروسته د دوی ترڅنګ په چوکۍ کېښناستم. څو دقيقې وروسته لومړنی ګروپ د ترافيکو د رئيس حفيظ تر قوماندانۍ لاندې د کار د پلان او لارښوونې په اړه له يوې ليکل شوې پاڼې سره له دفتر نه ووتل او د خپلې دندې په لور وخوځېدل. په همدې ترتيب دوهم، دريم، څلورم، پنځم، شپږم، اووم او اتم ګروپ د کار د پلان له يوې يوې پاڼې او ليکل شوې يادښت سره بېل بېل د خپلو دندو په لوري وخوځېدل. زه هم د اتم ګروپ په مشرۍ د ډاکټر شاه ولي د نيولو او د هغه د کور د تلاشۍ لپاره ګمارل شوی وم، له يو شمېر افسرانو، سرتېرو او نقليه وسايطو سره چې په پاڼه کې يې شمېر تعين شوی ؤ په خپله وظيفې پسې روان شوم. په هر ګروپ کې د ښارنوالۍ يو استازی او د اړوند سمت د پوليسو مامور هم ټاکل شوی ؤ. د عمليو د ګروپونو آمرانو ته د ميکرو کيسټ يو يو ټايپ ريکارډونه هم ويشل شوي وو. ترڅو د نيولو په اړه ټول جريانات په فيته کې ثبت شي.

د يادښت په پاڼه کې د اساسي قانون له احکامو څخه د نيول کيدونکي شخص د مخالفت کولو په اړه د دولت تصميم او د لوی ښارنوال امر ذکر شوی و او د ګرفتارۍ د ګروپ د کړنې په طرز او طريقه ډېر فشار اچول شوی ؤ.

د ډاکتر شاه ولي نيول:

ډاکتر شاه ولي د بکلوريا په دوره کې په غازي ليسه کې زما همصنفي ؤ. اصلاً د کابل د ده خدايداد ؤ، پلار او تره يې د کابل د ښار له ډېرو پخوانيو سوداګرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هتیوالو له جسلې ځخه وو. کاکا یې شاه محمود ګوډ وروسته بیا د کابل د ښار د ملي تاجرانو په نوم شهرت موندلی ؤ.

ډاکتر شاه ولی د بکلوریا په دوره کې ډېرې کمې خبرې کولې، ګوښه او غلی به ناست ؤ. د منځنۍ کچې تعلیمي سویې خاوند ؤ او په دومره اندازه عاجز او ګوښه ؤ چې په نهم، لسم او یوولسم صنف کې د نورو شوخو همصنفیانو لخوا په ښوونځي او بهر کې آزارول کېده او زورول کېده. له هېچا سره یې اروا نه ګډېدله، چې همدغه ګوښه توب د هغه د آزارولو سبب ګرځېده. ما هېڅ باور نه کولو چې د ډاکترۍ او ماموریت په دوره کې به په یو چپي او مخالف ګوند کې شامل شوی وي، ځکه هغه په یوه مذهبي او سوداګره کورنۍ کې پیدا شوی ؤ. د خلق په مارکسیستي او لیننستي حزب کې د هغه شمولیت له تصور نه لرې خبره وه.

کله چې ما د دندې په اساس د خیبر د جنازې په مراسمو کې ګډون کړی ؤ او ډاکتر شاه ولي هم د جنازې د وړونکو د کتار به سر کې لیدل کېده، او له دفن کېدو وروسته چې کله د قبر له پاسه غونډه پیل شوه نو ډاکتر شاه ولی د مشرتابه پلاوي او ویناوالو په کتار کې ولاړ ؤ او د د. خ. ا. ګوند د اعلامیې دري متن یې ولوست. په همغه ورځ د ۱۳۵۷ کال د وري په ۲۸ مه چې کله ډاکتر شاه ولي اعلامیه لوستله نو د وري ۲۸ مه کال ۱۳۵٦ یې ولوست چې ټول خلک د هغه د دغې تلفظي اشتباه ته متوجه شول، خو هغه په خپله هېڅ متوجه نشو، خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ او اعلامیه یې ترپایه ولوستله.

ما له خپل ټاکلي ګروپ سره د شپې په ۱۲ بجو په وزیراکبرخان مینه کې د هغه کور محاصره کړ او دروازه مې ورو ټکوله. یو ځوان چې عینکې یې په سترګو وې چې وروسته بیا د پښتون په نامه یادېده او په غالب ګومان چې زوی یې ؤ، دروازې ته راغی، ترې ومې پوښتل چې ډاکتر په کور کې شته؟ چشمي په سترګو ځوان چې د پولیسو وسایط ولیدل یو څه وارخطا شو او ویې ویل: هو! ډاکتر صیب په کور کې دی. په دې شیبه کې ډاکتر هم دروازې ته راغی، زه یې ولیدلم، موسکی شو، له ما او زما له ټولو ملګرو افسرانو سره یې روغبړ وکړ. ما چې وروسته له ډېر وخت نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بکلوریا د دورې له یو همصنفي سره په داسې حال کې ملاقات وکړ چې د هغه په نیولو او د کور په تالاشي کولو مؤظف شوی وم، په خندا خندا کې مې د لوی څارنوال له امر او د دولت له تصمیم څخه هغه خبر کړ، او اجازه مې وغوښته چې کور ته ننوځو. ډاکتر هم پرته له کوم ولې او څنګه، پلاوي ته د ننوتو اجازه ورکړه. دده او دده د ځوان زوی په شتون کې مو د کور تالاشي پیل کړه. په تصادفي توګه په دغه شپه د ډاکتر میرمن په کور کې نه وه او ډاکتر د ښځې د نشتوالی له کبله په دغه شپه د کور په تالاشۍ خوښ ؤ. ویل یې ښځه مې د زړه تکلیف لري، ښه ده چې نن شپه د پلار کره تللې ده او موجوده نه ده، خو یو زوی او یوه لور یې په کور کې موجود وو.

د ډاکتر شاه ولی کور په پوخ ډول ډېر پوریزه جوړ شوی ؤ چې لومړی پوړ یې د ځمکې لاندې په ځمکه کې جوړ شوی ؤ. په دې منزل کې خوراکي توکی لکه وریجې، غوړي، اوړه، حبوبات، لوبیې او نور فالتو سامانونه ایښودل شوي وو. وریجې په ډېره کچه او څو ډوله غوړي څو بېلره او همدا رنګه حبوبات هم په ډېر مقدار کې چې د یوې میاشتې له لګښت څخه هم زیات وو، هلته پراته وو. ددغو توکو د ډېروالي د علت په اړه مې ورنه وپوښتل چې آیا دا ګودام او زیرمه د یوه کور ده؟ او که د خرڅلاو مغازه ده؟ ډاکتر وویل: زما او زما د کاکا فامیل لوی دی او مونږ تل د یوه کال د اړتیا وړ څیزونه زیرمه کوو.

په دوهم او دریم چت کې د هر کلی هال، د خوب، ډوډۍ خوړلو، مطالعې او نورو اړتیاوو اتاقونه وو. په هر منزل کې بېل بېل او په عصري ډول تشناب او پخلنځی ؤ. تول مې له نظره تېر کړل، حیران شوم چې د یو عادي ډاکتر د عایداتو او ددې ښکلي او مجلل کور خو هېڅ تناسب سره نه کېږي. ډېر عالي مویل او فرنیچر او قیمتي قالینې او ډېر ښکلي ډیکوریشن شوی دا کور د زحمت کښانو کارګرانو او دهقانانو له ګوند سره چې هغوی لاپې وهلې هېڅ تناسب نلري. په هر صورت مونږ په کې څه کار نه درلود، تالاشي پای ته ورسېده، یو میل تومانچه چې قطر یې ۶.۳۵ ملي متره وه له پنځه سوه دانو مرمیو سره، یو شمېر حزبي خپرونې او کتابونه، د حق العضویتونو یو لست، د حزب د غړو له پنځه سوه زرو افغانیو له حق

(c) ketabton.com: The Digital Library

العضویت سره مو مواخذه او ترلاسه کړې، چې د محضر په وړاندې په ورقه کې ثبت شول. د شپې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې تالاشي او د شیانو لیکل پای ته ورسېدل، ډاکتر شاه ولي هغه مطالعه کړل او له لاسلیک کولو وروسته یې ماته وسپارل. د خبرو او ویناو ټول جریان زما د جیب په میکرو کیسته کې ثبت شوی وو. ډاکتر ته مې په خندا خندا وویل چې زمونږ د تالاشۍ کار خو پای ته ورسېد، اوس تاسو حق لرئ چې مونږ هر یو تالاشي کړئ چې ستاسو له کوره وڅو، وروسته بیا د شکایت حق نه لرئ. ډاکتر چې خپل حواس له لاسه ورکړي وو، خوله یې وچه او شونډو یې پترې نیولې وو په موسکا یې ماته وویل مونږ نه اوس او نه بیا وروسته کوم شکایت لرو، د ښوونځي د وخت شوخیانې دې لاتراوسه نه دي هیرې کړې. ورته مې وویل: داسې ده چې د موسم (اقلیم) سره سم یوه جامه له ځانه سره راواخله چې یوځای سره ځو. ډاکتر د لباس اغوستن کوټې ته ننوت او مونږ د دروازې خواته روان شوو. ډاکتر چې زمونږ څنګ ته راغی جامې یې بدل کړې وې خو بوټان ورنه هېر شوی وو، لا یې هم څپلکې په پښو وې چې د وارخطایۍ دلالت یې کاوه. ما یې چې پښو ته وکتل، نو خپلو پښو ته یې پام شو، بیا یې بوټان په پښو کړل او موټر ته راغی. د ډاکتر له اولادونو سره مو خدای پاماني وکړه او ډاکتر شاه ولي مو د کابل د څارنځای پنځم نمبر کوټې ته وسپاره. د کابل نظارتخانه له مخکې نه د عادي جرمونو له تورنو څخه خالي کړای شوې وه او د نظارتخانې هر اتاق د سیاسي بندیانو لپاره مشخص شوی ؤ. کله مې چې ډاکتر شاه ولي نظارتخانې یا څارنځای ته وسپاره نو د نظارتخانې آمر محمد ابراهیم ته مې سپارښتنه وکړه چې ډاکتر صیب زما د همصنفیانو له ډلې څخه دي، د نظارتخانې په دننه کې د هغه د خدمت د تأمین په برخه کې ورسره مرسته وکړه.

ډاکتر شاه ولي ته مې د هغه د نیولو او د هغه د کور د تالاشۍ کولو له امله د خپلې راسپارل شوې دندې معذرت وړاندې کړ، څو افغانۍ مې چې په جیب کې وې هغه ته وړاندې کړې. ډاکتر خوښ شو، مننه یې وکړه، پیسې یې وانه خیستې، یو دانه سګرټ یې وغوښت. ما یو ډبي سګرټ او یو اورلګیت ورکړ او خدای پاماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې ورسره وکړه. د محضر پاڼه مې له يوې توپانچې، کتابونو او نغدو پيسو سره د قوماندانۍ مؤظف شخص ته وسپارله او رسيد مې ورځنې واخيست، فکر مې کاوه چې دنده به مې پای ته رسېدلې وي. د امنيې د قوماندان څنګ ته ورغلم، ترڅو د کار په اړه راپور ورکړم او رخصت شم، خو وظيفه مې سرته نه وه رسيدلې. د (۹) تنو له جملې څخه تر دغه دمه (۳) تنه نور محمد تره کی، ببرک کارمل او ډاکتر شاه ولي نظار تخانې ته راوستل شوي وو او نور ګروپونه لا قرارګاه ته نه وو رارسيدلي.

د حفيظ الله امين نيول کېدل او د پاڼې ژول:

حفيظ الله امين په ختيه پښتون، په قوم خروټی، د کابل د پغمان د ولسوالۍ اوسيدونکی و. لوړې زده کړې يې د امريکا په ايالتونو کې ترسره کړې وې. پلار يې د کابل ولايت د زندان مامور و. مشر ورور يې عبدالله امين پوځي افسر و، د محمد ظاهرشاه د سلطنت په وخت کې د کوم جرم له امله له اردو څخه ګوښه کړای شوی و، د قطغن د ولايت رئيس تنظيمه چې په قوم خروټی و او د محمد هاشم خان د صدارت په زمانه کې يې د ناقلينو په واسطه د قطغن ولايت د کرنيزو ځمکو په جوړولو او آبادولو کې ډير لوړ خدمتونه ترسره کړي وو. وارثان يې په کندز کې ميشت وو، د هغوی له جملې څخه محمد سرور ناشر چې يو مخور شخصيت او د کندز د سپين زر شرکت رئيس و او د محمد ظاهرشاه په دربار کې يې ډېر اعتماد درلود.

عبدالله امين له پوځي دندې څخه له ګوښه کېدو وروسته په کندز کې د ناشر څنګ ته ورغی، لومړی په سپين زر شرکت کې د سکرتر او بيا يې د شرکت د اداري مدير په حيث کار کاوه. په رسمي دنده سربېره د ناظر په صفت يې د ناشر د ځمکو، دوکانونو، سرايونو او سينماګانو سرپرستي هم کوله. ما هم له کال ۱۳۴۳ څخه تر ۱۳۴۹ پورې په کندز کې ماموريت درلود، له عبدالله امين سره مې ښې او دوستانه اړيکې وې. حفيظ الله امين چې د لوړو زده کړو له ترسره کولو وروسته له امريکا څخه کابل ته راغلی و، د کابل د ابن سينا د ليسې د مدير په توګه يې دنده ترسره کوله. د خپل ورور د ليدو لپاره به په کال کې يو يا دوه ځل د کندز ولايت ته راته. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړې توګه د ژمي په رخصتيو کې به يې ډېر وخت تېراوه. ما هم ورسره پېژندګلوي پيدا کړې وه. د ۱۳٤۳ او ۱۳٤۹ ترمنځ کلونه د خلقيانو او پرچميانو لخوا ګوند ته د غړو د جلب او جذب لپاره د سيالۍ يو فرصت ؤ. د حفيظ الله امين لپاره يو ښه چانس ؤ چې په کندز او تخار ولايتونو کې جلب او جذب وکړي. له يوې خوا په سيمه کې د هغه ډ ورور نفوذ او اعتبار او له بله پلوه ده له خپل رسمي موقف څخه په جلب او جذب د افرادو کې په ځانګړې توګه په روښاندو کړيو کې ډېره ګټه پورته کوله. د ابن سينا د ليسې اکثره زده کوونکي د کندز، تخار او بغلان د ولايتونو وو چې د دريو مياشتو رخصتۍ په مهال به خپلو کورونو ته راتلل او حفيظ الله امين ته د جذب او جلب لپاره چې په خپله د ابن سينا د ليسې مدير ؤ ښه فرصت په لاس ورغلی ؤ، له همدې امله د خلق ډلې زياتره غړي د حفيظ الله امين له پلويانو څخه وو.

ما چې په کندز ولايت کې د پوليسو په نسبتاً يوه ښه چوکۍ کار کاوه، د ورور دوست يې وم چې له همدې کبله ما د حفيظ الله امين سره پېژندګلوی لرله. په هغه وخت کې زه د حزب غړی نه وم او د امين په سياسی فعاليت پسې مې هم غاړه نه وه وړی، د هغه وخت حکومت هم داسې پټ سياسي فعاليت نه تعقيباوه، په ښارونو او د هغې په شاوخوا قريو او کليو کې سپورتي محفلونه او د شپې محفلونه په آزادانه ډول جوړېدل. په بغلان، تخار او کندز ولايت کې له دريو مياشتو رخصتيو څخه د حفيظ الله امين هدف همدا جلب او جذب ؤ.

زه د ډاکتر شاه ولي د نيولو او د هغه د کور له تالاشي کولو څخه فارغ شوی وم، د امنيې قوماندان دفتر ته ورغلم ترڅو اجازه وغواړم او خپل کور ته لاړ شم، صديق واحدی او قوماندان بله پاڼه راو سپارله، چې په راسره ځواک او وسايطو سره د حفيظ الله امين په نيولو او د هغه د کور په تالاشي کولو پسې لاړ شم. له دې امله چې ما د هغه کور نه ؤ ليدلی، د استخباراتو د څانګې مرستيال محمد رحيم د لاربلد په توګه راسره وګمارل شو ترڅو د امين کور موږ ته وښيي. زموږ په ګروپ کې د کارته پروان د پوليسو د ماموريت معاون محمد محسن هم زيات شو. محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحیم چې په رحیم چوچه یې شهرت درلود ، مونږ یې د باغ بالا لمنې ته بوتللو ، د هغه په لارښودنه مې یو کور محاصره کړ ، د دروازې زنګ مې ووهه . یو تن چې ځان یې ښوونکی معرفي کاوه ، کله چې یې خپل کور د پولیسو لخوا محاصره ولید ، ډېر اندېښمن او بېړنی ښکارېده . ترې ومې پوښتل د حفیظ الله امین کور همدا دی ؟ په داسې حال کې چې ژبه یې بندېدله وویل : نه ، حفیظ الله امین درې میاشتې کېږي چې له دې ځایه یې په خوشحال مینه کې خپل نوی کور ته کډه کړې ده ، زه له امین سره هېڅ اړیکې نه لرم . معذرت مې ورنه وغوښت او د شپې په ۱:۳۰ بجه مو د خوشحال مینې په طرف حرکت وکړ . له رحیم چوچه نه مې پوښتنه وکړه چې د امین نوی کور به د خوشحال مینې په کوم سرباندې وي ، هغه ته هم پته نه وه او یا دا چې مونږ یې غلطولو . زه په شک کې شوم چې د استخباراتو د څانګې معاون چې د سیاسي رجالو او د دولت د مخالف سیاسي جریانونو د سرسر رجالو سره سروکار لري ، ولې بې خبره وي ، له بلې خوا رحیم چوچه یو مرموز شخص ؤ ، او لکه چې وا ک ته د امین له رسېدو وروسته یې لکه د پخوا په شان په استخباراتو کې او ان چې په « کام » کې یې په لوړ مقام باندې وظیفه اجرا کوله (« کام » د امین د رژیم د استخباراتي دستګاه نوم ؤ) . د شپې تر ۲ بجو پورې په خوشحال مینه په یوه او په بل سر ک دېخوا او هغه خواته وګرځېدو . په پای کې د سمت ماموریت ته ورغلو ، د پولیسو مامور فدا محمد مو له ځان سره واخیست ، د امین د کور دروازې ته ورسېدو ، چې د همدې پولیسو د ماموریت په کوڅه کې ؤ . لکه څنګه چې لازمه وه کور مې محاصره کړ ، د دروازې زنګ مې کېمانده ، د امین زوی عبدالرحمن چې د پولی تخنیک محصل ؤ دروازه پرانیستله . له عبدالرحمن سره په سوال او جواب بوخت وم چې حفیظ الله امین د دوه تنو مېلمنو سره دروازې ته راغی ، چې زه یې ولیدم په خندا یې راسره روغبړ وکړ ، ما هم ورته د دولت تصمیم او د لوی څارنوالی حکم ابلاغ کړ . په جواب کې یې راته وویل مهرباني وکړئ رانوځئ ، زه کوم ممانعت نلرم ، د حکم ترمخه باید دواړه مېلمانه هم نیول شوي وای خو امین راته وویل چې دا دوه تنه مېلمانه زما د زوی عبدالرحمن همصنفیان دي ، کله کله د سبق زده کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره د پولی تخنیک له لیلیې څخه زمونږ کور ته راغې. زه ستا په اختیار کې یم خو دغه دوه مېلمانه پرېږده چې خپلې لیلیې ته لاړ شي. که څه هم محمد نعیم څارنوال له دې وړاندیز سره موافقه ونه کړله، خو ما په خپل آمرانه مسئولیت سره دوی ته اجازه ورکړه، خو وروسته معلومه شوه چې هغوی محصلین نه وو بلکې یو انجنیر محمد ظریف ؤ او بل فقیر محمد فقیر ؤ چې وروسته بیا د امین په رژیم کې د مخابراتو او بل د کورنیو چارو وزیران وو. هغوی ولاړل او مونږ کور ته ننوتو. د امین په وړاندې مو د کور تالاشي پیل کړه. یو زیات شمېر حزبي کتابونه او نشرات، یو میل هسپانوی تمانچه چې قطر یې ۶.۳۵ ملي متره ؤ، په الماری کې یو سلو څلور څلویښت زره افغانۍ نغدې، کتابونه او د حق العضویتونو له یو لست سره لاسته راغلل. دا ټول مې د محضر په پاڼه کې درج او تشریح کړل. په یوه خونه کې چې ښځې وې نه وه تالاشي شوې او باید تالاشي شوې وای، خو امین وړاندیز وکړ چې په دې کوټه کې زما میرمن، زما پېغلې لوڼې، زما له سپین سرې خواښې سره چې ناروغه ده استراحت دي، داسې کوم کتاب او یا اسناد چې ستاسو د علاقې وړ وي، هلته نشته، خو بیا هم له تاسو څخه یو تن کولای شي دغه خونه وپلټي.

زه د گروپ په استازیتوب له حفیظ الله امین سره یوځای اتاق ته ننوتم، د امین ښځې چې لوی څادر یې پر سر ؤ په خپله بستره کې ناسته وه او لورگانې یې په خپلو بسترو کې ویدې وې. سپین سرې ښځه په بستره کې استراحت وه خو ویښه وه. ورور یې عبدالله امین هم په خپله بستره کې موجود ؤ چې گومان کېده ځان یې په زوره ویده کړی ؤ. ښځې یې هم په بستره کې کمپله اغوستې وه. ما ډېر په احتیاط او خاموشۍ سره د کوټې الماری سرسري معاینه کړه. له کتابونو سره کومه وسله نه تر سترگو کېدله او له اتاق نه راووتم. په عبدالله امین مې هم ځان ناگاره کړ «چې گنې نه مې دی لیدلی» که نه هغه هم باید د محضر په پاڼه کې درج شوی او نیول شوی وای.

کله چې د محضر پاڼه ولیکل شوه، د گروپ او په خپله حفیظ الله امین لخوا لاسلیک شوه، کتابونه او اسناد وروسته له دې چې فهرست شول په دوه بوجیو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واچول شول، په دې وخت کې د کوټې په یوه کونج کې یو ډیپلوماټ لاسي بکس چې نمره لرونکې قفل ورته پروت و ترسترګو شو. امین ته مې وویل دا لاسي بکس خلاص کړه، په دې وخت کې امین یو څه فکرمن شو خو هیڅ یې ونه ویل، بکس یې بېرته کړ او ویل یې په دې کې د دوستانو لیکونه او زما د نوي کور د لګښت اسناد پراته دي. ورته مې وویل هیڅ باک نلري، خپل شخصي اسناد له ځانه سره واخلئ. په دې وخت کې امین یوه پاڼه په نوکو شوکو په ډېره بېړه له بکس نه واخیسته، ویې شلوله او په خوله یې کړه او ویې ژوله. غږ مې ورباندې وکړ چې په دې پاڼه کې څه وو چې په خوله دې کړه، باید لیدل شوې وای. ویې ویل: زما د یو شخصي دوست لیک ؤ کومه مهمه پاڼه نه وه، خو بیا هم ځارنوال غوسه شو، خو ما کومه اعتناء ونه کړه ځکه چې پاڼه له منځه وتلې وه. موږ د یو ترسره شوي کار سره مخ وو. په هغه وخت کې داسې تصور کېده چې بنایي د حزب د فعالینو لست او شهرت به ؤ چې موږ په دغه وخت کې ورسره څه کار نه درلود، نور کاغذونه چې په بکس کې پاتې وو، یو شمیر یې د دوستانو خطونه او یو شمېر یې د نوي کور د لګښت صورت حساب ؤ چې پلاوي ورسره کومه دلچسپي نلرله.

د ژول شوي پاڼې په اړه انګیرنه او د تالاشۍ په شپه د امین وروستنۍ هیله:

ټولو افغانانو ته جوته ده چې د د. خ. ا. ګوند د ۱۳۴۳ هـ ش کال د مرغومي په میاشت کې جوړ شوی او د مشرتابه پلاوي او مرکزي کمیټې په لومړنۍ غونډه (پلینوم) کې نور محمد تره کی د لومړي منشي او ببرک کارمل د دوهم منشي په توګه ټاکل شوي وو، خو دغه دواړه کسان د حزب له جوړېدو وړاندې د لومړۍ چوکۍ د لاس ته راوړو لپاره په سیالۍ کې وو. دواړه د شخصیت پرستۍ او د ځان غوښتنې د نظر خاوندان وو. له همدې کبله یې د مرکزي کمیټې په ګروپ کې پلویان درلودل او په سیالۍ سره د ګوند د لومړي مقام غوښتونکي وو. حفیظ الله امین چې په امریکا کې د افغاني محصلینو د ټولنې رئیس او د خپلو زده کړو له سرته رسولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته تازه کابل ته راغلی ؤ، له دې امله چې له تره کي سره يې له وړاندې نه پېژندګلوی لرله او د حزب په مرکزي کميته کې يې د کارمل له مخالفتونو سره سره غړيتوب لاس ته وروړی ؤ، امين له هغو ورځو څخه په حزب کې دننه د کارمل او تره کي ترمنځ اختلافاتو ته لمن وهله، تر دې چې د حزب د جوړېدو له هغو لومړيو ورځو څخه د حزب د مشر تابه پلاوي په داخلي کړيو کې اختلافات رابرسېره شول او په ډېر مرموز ډول يو د بل په وړاندې يې صف جوړولو. د تره کي پلوي ګروپ د ګوند په کړيو کې داسې تبليغات په لاره اچول چې ګني کارمل او پلويان يې د سلطنت د دربار جاسوسان او د کارمل پلار جنرال محمد حسين خان د محمد ظاهرشاه د اعتماد وړ او يو له پياوړو قوماندانانو څخه دی. څرنګه کېدای شي چې زوی يې د کمونيستي ګوند بنسټ ايښودونکی او د سلطنت مخالف وي.

همدا راز د ببرک کارمل پلويانو داسې تبليغات کول چې تره کی او امين دواړه د امريکا د متحده ايالاتو د جاسوسي سازمان لخوا روزل شوی دي. دليل يې دا و چې تره کی پخوا په امريکا کې د افغاني سفارت يو کارکوونکی ؤ او امين څو کاله په امريکا کې د افغاني محصلينو د اتحادي ټولنې رئيس ؤ. دا څرنګه کېدای شي چې هغوی دې له امريکا څخه له کمونيستي نظريې سره افغانستان ته راستانه شوي وي او د امريکا ضد د يوه ګوند د جوړولو لپاره ريښتينې فعاليت وکړي. په يو بل باندې د دغسې تورونو په لګولو سره چې په يوه واحد حزب کې او د يوې واحدې اساسنامې او مفکورې په لرلو سره ترسره کېدل، ډېر ژر په د . خ . ا . ګوند کې د انشعاب او ټوټه کېدو باعث وګرځېد چې د تره کي د پلويانو لکه صالح محمد زيری، پنجشېري، ډاکتر شاه ولي، حفيظ الله امين، اسماعيل دانش، کريم ميثاق او نور ګروپ د خلق ډلې او د کارمل د پلويانو لکه سلطانعلي کشتمند، مير اکبر خيبر، نور احمد نور، ډاکتر نجيب الله، سليمان لايق، بارق شفيعي او نورو ګروپ د پرچم ډلې په نوم د د . خ . ا . د ګوند د يوې واحدې اساسنامې څخه د کړنلارې او عمل په توپير سره يو د بل په مقابل کې ودرېدل.

که څه هم دواړه ډلې د اتحاد شوروي د کمونستي ګوند لخوا رهبري کېدلې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقویه کېدلې او مرستې ورسره کېدلې خو د دغه ټوټه کېدو او انشعاب په وړاندې یې له عارفانه تجاهل څخه کار اخیست، خاموشي یې غوره کړه او د دواړو ډلو ملاتړ یې کاوه او تر خپلې سینې لاندې یې نیولې وو.

د اتحاد شوروی کمونست گوند په ټوله نړۍ کې خپل گوډاگي کمونستي گوندونه د دوه درې ببلابېلو گوندونو په بڼه یو له بله جدا ساتل تر څو په بڼه او آسانه توگه د روسانو د نهایي هدف او موخې لپاره ښه سیالي او خدمت وکړي. روسانو هم د هغوی په ټوټه کېدو او انشعاب باندې د یو وخت لپاره خاموشي اختیار وله او په پټه یې هرې ډلې ته حق په جانب ویله او په یو ځانگړی وخت کې به یې دواړه خواوې یو موټی او یو ځای کولې او لکه چې ولیدل شول چې قدرت ته د د. خ. ا. حزب له رسېدو مخکې او وا ک ته له رسېدو وروسته د روسي سلاکارانو په شتون سره څو څو ځل اتحاد نیمگړی او تاکتیکی انشعاب کړی ؤ.

له موضوع نه لرې نه ځم د ژول شوی او شکول شوی کاغذ په برخه کې چې امین په ډېر مهارت سره له خپل ډیپلوماټ بکس څخه واخیست، ویې ژولو او تیر یې کړ له یو ترسره شوی عمل سره مخ کړو، په څرگنده مې په هغه غوسه وکړه او ومې رټلو، خو د دغې پاڼې په اړه مې دوه ډوله انگیرنه لرله:

یو دا چې ښایي د سی. آی. ای له جاسوسي سازمان سره له هغو ارتباطي مهمو او پټو پاڼو څخه یوه پاڼه وه چې په اړه یې د پرچم ډلې د هغوی پر ضد تبلیغات کول.

دوهم دا چې، ښایي دغه پاڼه به د حزب د فعالو او مهمو کادرونو لست او شهرت وه چې باید د پولیسو لاس ته نه وای ورغلی، په هرصورت له دې کبله چې زه هم په هغه وخت کې د دولت په دستگاه کې دننه د حزب له مخفي غړو څخه وم، له بله پلوه د خلق او پرچم ډلو په دغه وخت کې اتحاد کړی ؤ، که څه هم امین زما د حزبیتوب په اړه کومه اطلاع نه لرله خو زه چې د یو انجام شوی عمل ترشا واقع شوی وم، په دې اړه مې ډېر ټینگار ونکړ او دا موضوع مې سرسري وگڼله او د محضر په پاڼه کې مې د هغې په اړه له راپور او یادونې څخه صرف نظر وکړ.

د تالاشۍ او د محضر د پاڼې د بشپړېدو کار د شپې د ۳:۳۰ بجو په شاوخوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU 13126

کې پای ته ورسېد. په دې وخت کې امین له خپلې الماري څخه ناخن گیر رااخیست او د خپلو نوکانو په پرېکولو بوخت شو او مونږ ته یې ویل: تاسو ډېر ستړي شوی یاست، اوس مهرباني وکړئ په همدې کوټه کې کېنېئ چې چای وڅښو. ما ورته وویل: زمونږ کار پای ته رسېدلی، اوس نو که تاسو کوم شکایت لرئ چې زمونږ د ملگرو د بې احتیاطۍ له امله د کور سامان یا چیني لوښي مات یا ښځایه شوي وي حق لرئ چې په څرگنده ووایئ، اوس چې مونږ ستاسو له کوره وځو، د شک په صورت کې تاسو حق لرئ زما په گډون زمونږ د گروپ افسران او کسان هریو بېل بېل تالاشي کړئ او خپل شک اوباسئ، پرته له دې سبا ته بیا د شکایت حق نه لرئ. دا ټولې خبرې زما په جیب کې په موجود میکرو کیسټ کې ثبت کیدلې.

امین په عاجزۍ او موسکا سره ماته وویل: تراوسه دې زما دوه وړاندیزونه منلی دی، یو دا چې هغه دوه تنو محصلینو مبلمنو ته دې اجازه ورکړه چې خپلې لیلیې ته لاړ شي، دوهم دا چې د ښځینه و خونې ته ټول گروپ داخل نشو، د ښځو او ناروغانو د زحمت باعث نه شول یوه نوې مننه کوم.

دریم وړاندیز دا دی چې اوس شپه ډېره تېره شوې او گهیځ ته کم وخت پاتې دی او تاسو هم ستومانه شوي یاست، په همدې کوټه کې کېنېنو او چای څښو، سبا کېږي او د ورځې په رڼا کې سهار په ۷ بجو یوځای قوماندانۍ ته ځو.

ما چې ددغه کار واک نه درلود او بل دا چې سهار ته دوه ساعته وخت پاتې ؤ، د تشناب په پلمه له کوټې نه ووتم، مخابره لرونکې موټر ته ورغلم، د امنیې قوماندان ته مې په مخابره کې وویل: د امین د کور د تالاشي کولو کار پای ته رسېدلی، د ۲-۳ بوجیو په اندازه کتابونه، نشرات او اسناد او یوه تومانچه لاس ته راغلې ده، خو اوس ستونزه دا ده چې کله بوجۍ له ځانه سره وړو، په موټر کې ځای نشته، که امین له ځانه سره بیایو، اسناد به څنگه کوو، د پولیسو ماموریت هم د امین د کور ترڅنگ دی، که امین ترسبا سهار ۷ بجو پورې په خپل کور کې د سست د ماموریت تر څارنې لاندې پرېږدو، په دې اړه ستاسې لارښوونه څه ده؟ له دې امله چې قوماندان هم په قرارگاه کې ډېر مصروف ؤ ځکه سلیمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لایق او بارق شفیعي تر دغه مهاله نه وو موندل شوی، د پولیسو ټوله دستګاه هر لوري ته لالهنده او سرګردانه وه او د امینې قوماندان هم اندېښمن ؤ، په دې اړه یې کوم تصمیم ونه نیولای شو، په دې اړه یې د هرې پرېکړې مسئولیت زما په غاړه واچاوه او له مخابرې ووت.

بېرته کوټې ته لاړم، امین ته مې وویل ستا دریم وړاندیز چې ډېر مهم دی، په خپل مسئولیت یې په دې شرط قبلوم چې په راتلونکې کې له کومې لانجې سره مخامخ نشو. امین چې ډېر هوښیار او د تېز هوش خاوند ؤ، په دې پوه شو چې زه څه وایم، په خندا یې وویل: زه دومره ناځوانه نه یم چې د تېښتې او پټېدو له امله تا ته ستونزه پیدا کړم. ما چې دا لاره ځان ته غوره کړې ده له بند او نیولو څخه نه وېرېږم. که ما تېښته کولای نو د شپې په لسو بجو ماته اطلاع راورسېده چې د ګوند مشران یو په بل پسې نیول کېږي، په ډېره آسانۍ مې کولای شول چې ځان غاړې ته او باسم، ځکه هغه مهال تاسو نه وئ راغلی، کور مې محاصره نه ؤ، زه ونه تښتېدم. اوس چې تاسو راسره ډېر انساني سلوک وکړ او زما ټول وړاندیزونه دې ومنل، زه به هېڅکله تا په لانجه کې وانه چوم، تاسو پوره باور ولرئ چې زه به د خپلو دوستانو په وړاندې ناشکره ونه اوسم.

ما د پولیسو مامور فدا محمد ته دنده وسپارله چې د سبا سهار تر ۷ بجو پورې دې د پولیسو په واسطه له بهر څخه د کور محاصره لکه د اوس په شان جاري وي. پخپله د پولیسو مامور دې په کور کې د ننه له امین سره وي، سبا په اووه بجې زه ټیلفون کوم، بیا د ماموریت په جیپ کې راوخوځېږي.

په دې وخت کې امین ډېر زیات خوشحاله شو او یوځل بیا یې له ټول ګروپ بالخصوص له ما څخه تشکر او منڼه وکړه. د پولیسو مامور ته مې دنده ورکړه چې تر سهار ۷ بجو پورې هېڅوک له کوره وتلی او یا رانوتلی نشي. ښوونځي ته د خپلو اولادونو د تللو په اړه امین وپوښتل، په جواب کې مې ورته وویل: ښوونځي ته د اولادونو د تګ مخه نه ده نیول شوی خو ته په خپله له کوره نشې وتلی.

په دې وخت کې له ترلاسه شویو پیسو څخه چې یو سلو څلور څلویښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

زره افغانۍ وې هغه د يوځو پيسو بېرته غوښتنه وکړه. که څه هم په محضر پاڼه کې ثبت شوې وې، څلور زره افغانۍ مې بېرته ورستنې کړې او په محضر پاڼه کې يې په خپله وليکل او لاسليک وکړ. د شپې په ۳:۴۵ بجو مې له امين سره خدای پاماني وکړه، د خپلې قرارگاه په لوري مو حرکت وکړ او حفيظ الله امين دغه شپه يعنې د ۱۳۵۷ کال د ۶/۵ نېټې د چارشنبې شپه په خپل کور کې تېره کړه. په همدې شپه د امين لخوا د بنستيز وسله وال پاڅون فعاليت ترسره شوی ؤ چې دولت او د پوليسو دستگاه له هغې څخه خبرتيا نه لرله چې په خپل ځای کې به ورڅخه بيا يادونه وکړو.

د چارشنبې ورځ د ۱۳۵۷ کال د غوايي ۶مه:

کله مې چې د امين کتابونه، اسناد او تومانچه له ځانه سره د امنيې قوماندانۍ ته راوړل، نو د شپې څلور بجې وې. ډېر ستړی او بې خوبه وم، د تالاشۍ اسناد او ۳ بوجۍ کتابونه مې د محضر له پاڼې او نغدو اخيستل شويو پيسو سره مؤظف شخص ته وسپارل او د يوه دوه ساعتونو استراحت لپاره خپل دفتر ته لاړم. د تيلفون د لين پلک مې وايست، کوټه مې له دننه څخه کلپ (قفل) کړه، او په کوچ بانديې په داسې حال کې چې يونيفورم مې په تن ؤ څملاستم. لږ وروسته په درونډ خوب ويده شوی وم. سهار ته د دروازې په ټک ټک راويښ شوم. اته بجې وې چې د امنيې د قوماندان حاضرباش راويښ کړی وم. د امنيې د قوماندان دفتر ته ورغلم، د شپې د عملياتو او کړنو په اړه مې ورته گزارش تېر کړ. د امنيه قوماندانۍ له دفتر څخه مې د پوليسو مامور فدا محمد ته وويل، چې شخصاً امين په جيپ موټر کې په خوندي ډول د کابل نظارتخانې ته حاضر کړي، او په اووم نمبر اتاق کې چې له مخکې نه ورته تيا کل شوی ؤ بندي شو.

امين د نورو سياسي بنديانو برعکس، خوښ، ډاډه او آرام ښکارېده. ماته يې وويل: دا دی ستاسو مسئوليت رفع شو، نظارتخانې ته حاضر شوم. يوځل بيا يې د تېرې شپې د مرستې او نرمۍ له کبله له مانه مننه وکړه. زه نه پوهېدم چه دا څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته ده چې د امین لپاره د بیا بیا منني او تشکر وړ ده. ما کوم ځانګړی او فوق العاده مساعدت له ده سره نه ؤ کړی، کور مې ورمحاصره کړی ؤ، د کور تالاشي مې اخیستی وه، سلاح، نغدي پیسې، کتابونه او اسناد مو مصادره کړی وو، دی مو هم بندي کړ. خپله دنده مو ترسره کړی وه، خو ددې سره سره امین له تالاشۍ نه وروسته په خپل کور کې د یوڅو ساعتونو لپاره په پاتې کېدو سره هغه هم د ماموریت د پولیسو تر څارنې لاندې ډېر مشکور ؤ، وروسته چې بیا یې په خپله خوله راته وویل، رښتیا هم چې پرته له خبرتیا څخه په ناخبرۍ کې مې ورسره ډېره قیمتي مرسته کړی وه.

د خلق او پرچم د بندیانو د سرپرست په توګه نوې دنده، د توقیف خانې مقررات او له بندیانو سره چلن:

د چارشنبې په ورځ د ۱۳۵۷ کال د غوایي په ٦مه نېټه د امنیې د قوماندان یو سرپټې خاص او راساً مکتوب راورسېد، چې په کې راته لارښوونه شوې وه چې په خپله اصلي دنده سربېره د کابل په نظارتخانه کې د سیاسي بندیانو د دوسیو د فیصله کولو او د پلټنو تر پای ته رسېدو پورې، د بندیانو د سرپرست په توګه هم دنده ترسره کړم او د مکتوب د رارسېدو سره سم خپله دنده اشغال کړم. له مکتوب سره مل د ۲۷ تنو افسرانو لست چې زما تر امر لاندې راکړل شوی وو، چې د نظارتخانې په دننه کې د هر بندي د ساتنې لپاره په ۲٤ ساعتونو کې ۳ تنه افسران د هغه پلان له مخې چې زه یې ورته ترتیبوم په دنده ګمارل کېدل، او همدا رنګه د سیاسي بندیانو په اړه یو ځانګړی لارښودنه شوی وه چې غوره ټکي یې داسې ښودل شوی وو:

۹ تنه سیاسي بندیان هریو نور محمد تره کی، ببرک کارمل، دستګیر پنجشیري، عبدالحکیم شرعي جوزجاني، ډاکتر شاه ولي، حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین، بارق شفیعي او سلیمان لایق دي په ترتیب سره له ۱-۹ په جدا ډول وساتل شي. بندیان په هېڅ ډول یو له بل سره تماس نشي نیولی، ان چې د رفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجت پر مهال د تشناب تللو ته باید یو یو تن ته د تګ اجازه ورکړل شي. له بهر نه دوستان او خپلوان د پایوازانو په نوم په مستقیم ډول یا غیر مستقیم ډول د لیک او ټیلفون له لارې له بندیانو سره اړیکې نشي ټینګولی. د هر ډول خوړو، درملو، میوو، سګرټ او نصوارو راوړل بندیانو ته د خپلو فامیلونو لخوا مجاز نه دي. بندیانو ته د شپې او ورځې خواړه د دولت لخوا ورکول کېږي. دوه تنه آشپزان د آشپزۍ له سامان سره او یو تن سماوارچي له اړوند سامان سره په ځانګړي ډول نظارتخانې ته ورپېژندل شوي وو چې د یوې ځانګړې تابلو ترمخه د مؤظف ډاکتر د لارښوونې سره سم روغتیایي خواړه ورته برابرېږي. دوه تنه ډاکتران یو د سهار لخوا او بل د ماښام لخوا بندیان معاینه کوي او په صحي بولتین کې ورته درمل او خواړه تثبیتوي، خو درمل د مسئول سرپرست په واسطه په هر وخت کې د هر تن لپاره ورکول کېږي او د ډاکتر په مخکې خوړل کېږي. اضافي درمل د ناروغ بندي په کوټه کې نه ساتل کېږي، یعنی د ساتلو اجازه نلري. د اړتیا په وخت کې د ډاکتر د هدایت سره سم د مؤظف افسر لخوا اقدام ترسره کېږي. چاقو، چاړه، د ږیرې خریلو پاکي، ناخن ګیر، ښیښه، ډبره، نکټایي، ملاوستې، پطلون، لو داسې نور شیان چې د ځان وژلو خطر لري، بندي یې له ځانه سره نشي ساتلی.

محمد ابراهیم د نظارتخانې آمر او د هغه مربوطه پرسونل به زما د دندې تر پایه پورې زما تر اغیز لاندې وظیفه اجرا کوي. د مکتوب او لارښوونو تر لوستلو وروسته نظارتخانې ته لاړم او د سیاسي بندیانو مهمه او له خطره ډکه دنده مې اشغال کړه.

د کابل په ښارځای (نظارتخانه) کې:

کله چې د نظارتخانې دروازې ته ورغلم، لومړی ښارن محمد ابراهیم چې له وړاندې نه زما له نوې دندې څخه خبر ؤ په دروازه کې زما هرکلي ته ولاړ ؤ. د نظارتخانې موجوده لنډ راپور یې داسې راته ووایه چې نور محمد تره کی، ببرک کارمل، دستګیر پنجشیری، ډاکتر شاه ولي، حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول اووه تنه سیاسي بندیان په ترتیب سره له ۱-۷ نمبر کوټو کې موجود دي. دوه تنه آشپزان له اړوند لوازمو سره او دوه تنه سماوارچیان له اړوندو سامانونو سره دندې ته حاضر شویدی.

په کوټه کې دننه د برېښنا ساکټونو، برېښنایي جریان پرېکړ شوی دی، بندیانو ته کمپلې، بسترې، روجایي او څپلکې توزیع شوی دی. د سیاسي بندیانو ۲۷ تنه ساتونکی افسران حاضر شوی او په دفتر کې ستاسو د خبرو انتظار کوي.

د نظارتخانې دفتر ته ورغلم. د بېلابېلو ادارو لکه جنایي، د سمت د مامورینو او اداري څانګو افسران راټول شوي او په نظارتخانه کې توظیف شوی وو، ورو پېژندل شوم. د سیاسي بندیانو د ساتنې او د نظارتخانې د مقرراتو په اړه مې ورته څرګندونې وکړې. په جدي ډول مې د هغوی پام دې ته راواړاوه چې د هغوی تر څارنې لاندې سیاسي بندیان مهم سیاسي شخصیتونه او زمونږ د ټولنې وتلي انسانان دي. مونږ افسران د هغوی د سیاسي جرمونو په مسئولیت او نه مسئولیت باندې هېڅ کار نلرو، او ترڅو پورې چې دلته تر نظارت لاندې دي باید ناپیيلی او ښه چلن ورسره وشي. وهل ټکول، سپکاوی چې په محبسونو کې له ځینو جنایي بندیانو سره د مؤظفینو لخوا ترسره کېږي دلته په غوڅه توګه منع دي. له دې کبله چې لارښوونه شویده چې په تجرید کې دې وساتل شي او په خپل منځ کې دې تماس ونیولو او له خپلو خپلوانو او دوستانو سره له تماس نیولو څخه وساتل شي نو دا هدایت باید په جدي توګه عملي شي.

ټول افسران چې په نظارتخانه کې دننه دنده ترسره کوي بې وسلې دي، هیڅوک غوځوونکی او اور ځوونکی وسله داخل ته نشي راوړلی. د نوکریوالۍ جدول مې چې جوړ کړی دی ۳ تنه په ۲٤ ساعتونو د دروازې په خوله کې د ساتنې او پیره کولو دنده ترسره کوي. هېڅوک نشي کولای چې په خپل سر د خپلې ساتنې او پیره کولو نوبت له یو اتاق څخه بل اتاق ته تبدیل کړي .... بیا مې په ترتیب سره له لومړی اتاق څخه تر ۷ نمبر اتاق پورې بندیان وکتل او د هغوی بسترې مې معاینه کړې، او د هرې کوټې ۳=۳ تنه مسئولین مې ورو پېژندل. ټولو بندیانو چې په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتاقونو کې د همېش لپاره الچک وو شکایت درلود، رېښتیا هم چې ستونزمن کار دی، الچکونه نکلي (جرمنی) وو او هر یوه دوه دوه کونجیانې لرلې. یوه یوه کونجي مې مؤظف افسر ته وسپارله او ځانګړی لارښودنه مې ورته وکړه چې یوازې د لوړو چارواکو او آمرانو د لیدلو په مهال بندیان الچک کړي. پرته له هغې باید یو لاس خلاص وي، له دې امله چې زه هم متأسفانه دغه مهال د حزب مخفي غړی وم، په خپل مسئولیت مې دا کار جایز وباله، که څه هم بندیانو زه د ګوند د غړي په حیث نه پېژندم او ما هم حق نه درلود چې هغوی ته ځان وروپېژنم، خو ترکومه ځایه چې شونې وه له هغوی سره مې مرسته کوله. افسوس چې په هغه وخت کې پوهیدلی چې د سیاسي قدرت د ترلاسه کولو په مهال له هغوی څخه څه فساد پورته کېږي، زمونږ هیواد له څه کړاو سره مخ کېږي، خو افسوس چې هغه وخت هېڅوک نپوهېدل چې هغوی د چا مزدوران دي، آزادی، کار، استثمار، کور، ډوډۍ، کالي، عدل، برابري او مساوات هغه جملې وې چې هرڅوک یې خوښوي او دا شعارونه اوس هم په زړه پورې دي، خو افسوس چې هغوی د دغو شعارونو پرضد عمل وکړ.

دوه تنه بارق شفیعي او سلیمان لایق لاهم نه وو نیول شوی. د اووه تنو لپاره فوق العاده خواړه د پسه غوښه، نرۍ ښې وریجې، سپینه ډوډۍ، دوه ډوله تازه میوه د غرمې او د شپې په ډوډۍ کې هغوی ته حواله شوې وه، چای او سګرټ د هغوی خوښې سره سم ورکول کېدل.

د پلټنو پیل او د نور محمد تره کی د نه خوړو اعتصاب:

سیاسي بندیانو د چارشنبې شپه او د چارشنبې ورځ پرته له پوښتنو ګروېږنو په نظارتخانه کې په بېغمۍ سره تېره کړه. د سهار په سبا ناري کې شیدې، چای او کلچې، د غرمې لخوا د پسه غوښه، اعلی وریجې، تازه میوه او سپینه (خاصه) ډوډۍ او د شپې لخوا د پسه د غوښې قورمه، سپینه ډوډۍ او تازه میوه ورکول کېدله. د چارشنبې د ورځې په مازدیګر د مؤظف ډاکتر لخوا د تره کي د غذایي سیستم په روغتیایي بولتن کې پرته له پیازو او غوړو هدایت ورکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي ؤ چې پر ته له غوړو د غوښې او پالکو او د مېنو توصیه شوي وه خو د لوژستیکي تعامل تر مخه دغه توصیه د پنجشنبې د ورځې له سهار څخه تطبیقېدله. د ۲٤ ساعتونو خواړه د همغې ورځې د سهار په تابلو کې تثبیتېږي او د هغې له مخې حواله او اجرا کېږي.

مازدیگر مهال د امنیې قوماندان راته وویل کیدای شي نن شپه د پلټنې پلاوي د عدلیې وزارت او د لویې څارنوالۍ، د کابل ولایت د څارنوالۍ دفتر ته راشي. له نور محمد تره کي، ببرک کارمل، عبدالحکیم شرعي جوزجاني څخه پلټنې کوي. باید د اړوندو ساتونکو په واسطه په جلا جلا ډول چې په لاره کې سره یوځای نشي، کله چې هیئت په کار پیل کوي له کوم شخص څخه چې پلټنې کوي ورته واستول شي. د شپې په ۸ بجو د کابل ولایت د څارنوالۍ دفتر لخوا راته په ټیلفون کې وویل شول چې ۳ تنه نور محمد تره کي، کارمل او جوزجاني راحاضر کړئ. د اړوندو ساتونکو په واسطه مې هر یو بیل بیل د پلاوي حضور ته حاضر کړل. پلټنې پیل شوې او زه بېرته نظارتخانې ته راستون شوم، نورو بندیانو ته د شپې ډوډۍ توزیع شوه.

د ۱۲:۳۰ بجو په شاوخوا کې مؤظف نوکریوال خبر راکړ چې نور محمد تره کی د خوړو اعتصاب کړی او ډوډۍ نه خوري. کوټې ته ورغلم، سلام مې ورته وکړ، ومې لیدل چې د پسه د غوښې قورمه، تود سپینه ډوډۍ، تازه میوه، دوه دانې کیلې او یوه مڼه یې مخې ته ایښودل شویدي او نه یې خوري. ترې ومې پوښتل: «تحقیق په خیر تېر شو؟ څه زحمت خو نه ؤ؟» په غوسه یې ماته وکتل او ویې ویل: «هو، تحقیق یې وکړ خو هیڅ په لاس ورنغلل، په خپلو پوښتنو کې محکوم وو، زه چې کوم جرم نلرم، کومه گناه مې نه ده کړې، څه غواړي، زمونږ د گوند یو مهم ملگری یې په بې رحمۍ سره ووژه، مونږ چې د هغه جنازه په پرتمینو مراسمو سره خاورو ته وسپارله او له حکومت نه مو د هغه قاتلین وغوښتل نو دا کوم جرم دی؟» ویې خندل او ویې ویل: «حیرانتیا ده چې دوي هیواد راتلونکی د څه ډول ارتجاع په لاس کې لویدلی دی؟» ما په جواب کې هیڅ ونه ویل، پوښتنه مې وکړه: «ډوډۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې نه نوش جان کوئ، که یخه شوې وي چې تود ه یې کړي؟» وویل: «نه، نه! ورشئ قدیر ته وواياست چې په داسې حال کې چې د یو حزب لاربنود دې بېګناه زندان ته اچولی دی، له مقرراتو سره سم د یو سیاسي بندي په شان ورسره چلن وکړئ. دا خواړه د خوړلو دي چې زه یې وخورم؟»

ومې ویل: «په دلیل پوه نه شوم، ماته وواېئ که خواړه یخ شوي وي، کم وي، چې زه یې چاره وکړم، دا کار زما د ندده ده نه د داخله وزیر.» ویې ویل: «زه هېڅکله داسې خواړه نشم خوړلی، نن ورځې په صحي بولټين یا روغتيایي پاڼه کې د ډاکټر توصیه وګورئ چې هغه څه لیکلي دي، تاسو د هغې له مخې ولې عمل نه کوئ؟ زه ناروغ یم، غوړي، سره کړې پیاز او مالګه نشم خوړلی.» ومې ویل: «تاسو په کور کې څه ډول غذا خورئ؟» ویې ویل: «زه ځانګړی غذايي رژیم لرم، زه همیشه د «چرګ یا زرک» غوښه پرته له غوړو خورم.» حیران شوم چې د دې بېچاره او غریب هیواد د زحمت کشانو د ګوند مشر چې اکثر خلک یې د بخور و نمیر په ډول ژوند تېروي، خو بوډا او عمر خوړلی مشر یې چرګان او زرکي خوري، له کوم مدرک نه یې برابروي؟ تره کي خپلو خبرو ته ادامه ورکړه او ویې ویل: «زه د د. خ. ا. ګوند رهبر یم، زما ملګري ما دوست ګڼي، زما له ناروغۍ نه خبر دي، کوم غذايي رژیم چې زما معالج ډاکټر ټاکلی دی د هغې لګښت ګوند ورکوي، زه کومه شخصي شتمني نلرم. زما ټول لګښت او مصرف ګوند ورکوي. زموږ ګوند د پیسو عایدات هم لري، حق العضويتونه، اعانې، مرستې، د کتابونو خرڅلاو، کوچنی حرفوي او تجارتي فعالیتونه، دا ټول زموږ د ګوند د پیسو عایدات دي. زما درملنه او غذايي رژیم له همدې مالي پانګې څخه برابرېږي. زه په قطعي ډول غوړي غذا او سرو کړو پیازو له خوړو څخه پرهېز یم.» وپوهېدم چې له دې غذايي اعتصاب څخه هدف څه دی، ورته ومې ویل: «د ډاکټر توصیه چې نن یې ستا د روغتیا په پاڼه کې د غذايي سیستم په اړه څه لیکلي دي له سبا نه عملي کېږي، د نن شپې خواړه د چارشنبې د ورځې د سهار په تابلو کې حواله شویدی، زموږ کومه ګناه نه ده، اوس ناوخته دی، کولای شئ ډوډۍ د شیدو له چای سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخورئ.» ما په کوټه کې وچې شیدې لرلې، یوه چاینکه د شیدو چای او توده ډوډۍ مې ورته راوغوښتله، په دې ترتیب د تره کي غذایي اعتصاب پای ته ورسېد، د ډوډۍ په خوړلو یې لاس پورې کړ. کارمل او جوزجاني هم راغلل او د شپې ډوډۍ یې وخوړه او استراحت یې وکړ.

د ۱۳۵۷ د غوایي ۷مه د دولت پرضد د وسله وال پاڅون ورځ:

مخکې مې اشاره کړې وه چې زه دري میاشتې پخوا د جلب او احضار او د باقیاتو د راټولولو او مقرراتو د ترتیبولو په موخه د یو هیئت په مشرۍ ټاکل شوی وم او د دواړو مقرراتو د مسودو کار بشپړ شوی ؤ، خو د هغې د بودجوي تکلیف په اړه لازمه وه ترڅو د مالیې او سوداګرۍ د وزارتونو، د عظمی صدارت د محاسباتو د دیوان د ریاست او د عدلیې وزارت استازی په هغې غور وکړي او تصمیم ونیسي. د پخواني پلان سره سم د یادو شویو وزارتونو مرستیالانو ته بلنه ورکړل شوی وه چې د ثور په ۷مه د پنجشنبې په ورځ د کورنیو چارو په وزارت کې غونډه وکړي، د بودجوي تکالیفو او جوړښتونو، مسودو، اصولنامو او هغو مقرراتو باندې چې په بېلابېلو وختونو کې د کورنیو چارو د وزارت لخوا ترتیب شوي وې غور وکړي او په اړه یې تصمیم ونیسي.

د پنجشنبې په ګهیځ راته په ټیلفون باندې د کورنیو چارو د وزارت لخوا وویل شول چې د مسودو په اړوند ټولې پاڼې له ځانه سره واخلم او د کورنیو چارو وزارت ته لاړ شم. د دندې د حساسیت له کبله یوه شیبه هم زه د کابل له نظارتخانې څخه بهر ته نه تلم. موضوع مې د امنیې قوماندان ته وویله، قوماندان هم یوه شیبه چوپ پاتې شو، وروسته یې راته وویل: «خیر دی نن محمد ابراهیم د نظارتخانې آمر په خپل ځای توظیف کړه، تاسو له خپلو مسودو سره د کورنیو چارو وزارت ته لاړ شئ او د وزارت مقام ته یو وړاندیز ولیکئ چې عجالتاً د سیاسي بندیانو د درملو، تازه میوې او سګرټو د پېرودلو لپاره سل زره افغانۍ تخصیص ورکړي. ما د کورنیو چارو له وزیر سره په ټیلفون خبرې کړې دي، تخصیص ورکوي.» پښنهاد مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولیکه، د امنیې قوماندان لاسلیک کړ، او له ځانه سره مې واخیست. لومړی څارن محمد ابراهیم مې په موقته توګه د کورنیو چارو له وزارت څخه زما تر راستنیدو پورې په خپل ځای په نظارتخانه کې مؤظف کړ، او په خپله سهار په ۸ بجو د کورنیو چارو وزارت ته لاړم. غوښتل مې چې لومړی د کورنیو چارو له وزیر څخه د تخصیص منظوري واخلم، وزیر په خپل دفتر کې شتون نه درلود. وویل شول نن په ارګ کې د کابینې فوق العاده غونډه ده. ګډ کمیسیون ته چې د کورنیو چارو مرستیال وزیر هم په کې ګډون درلود او د وزارت په کتابتون کې ناست وو څنګ ته ورغلم او په کار مو شروع وکړه. زه د غونډې منشي وم، نور کمیسیونونه چې هغه هم د نورو وزارتونو د باصلاحیته استازو څخه وو، په بېلابېلو صالونونو کې په کار بوخت وو. په لس بجو د ورځې مو د سګرټ څکولو او پاکې هوا د تنفس کولو په مقصد تفریح وکړه. کله چې زه له کتابتون څخه ووتم، یو غیر عادي حالت حاکم ؤ. د لویو لارو او جادو پر مخ د ټانکونو غره هار، د هوایي درنو او سپکو وسلو ډزې او درزهار په وقفه یي ډول له لرې څخه اوریدل کېدل. د کورنیو چارو د وزارت پوځیان او افسران په غیر عادي حالت اخوا او دېخوا سره په خوځښت کې وو. له هرچا به مې چې تپوس کاوه دقیق معلومات یې نه لرل. دوهم پوړ ته د عمومي قوماندانۍ دفتر ته ورغلم ترڅو صحیح معلومات ترلاسه کړم. قوماندان هم له یو بل ډول حالت سره مخ ؤ. همدومره یې راته وویل، غونډه سمدستي پای ته ورسوئ، مېلمانه دې سمدستي خپلو اړوندو وزارتونو ته لاړ شي، ستا چې یونیفورم په تن دی په قرارګاه کې وسله ویشل کېږي، تاسو هم سلاح واخلئ او وظیفې ته چمتو اوسئ.

په فوري ډول قرارګاه ته لاړم، یو میل روسي کره بین یې له څلور پنځګونو کارتوسونو سره راکړ، له خپلې وسلې سره کتابتون ته ننوتم، د مسودو پاڼې مې راټولې کړې او د کتابونو په الماری کې مې خوندي کړې. مېلمنو ته مې وضعه په مجمل ډول لکه څرنګه چې عمومي قوماندان راته ویلې وه بیان کړه، هغوی هم سمدستي د کورنیو چارو له وزارت څخه ووتل، زه له خپلې وسلې سره د دېخوا او هاخوا په خوځښت کې وم، حالت بالکل نامعلوم او غیر عادي ؤ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوضاع بدلون او په ښار کې ډزې:

د وزارت په انګړ او دهلیزونو کې چې وګرځېدم، معلومه شوه چې اوضاع بالکل بل ډول او نامعلومه ده، هېڅوک نپوهېدل چې په ښار کې دا ډزې ولې کېږي. ملکي مامورینو ته اجازه ورکړل شوې وه چې خپلو کورونو ته لاړ شي، خو لیدل مې چې زیاتره افسران هم چې ملکي لباس یې په تن ؤ له ملکي مامورینو سره له وزارت څخه ووتل. د کومو افسرانو چې پوځي یونیفورم په تن ؤ هغوی ته وسله ورکړل شوې وه، ما هم یو میل وسله اخیستی وه او یو میل شخصي تومانچه مې هم له ځانه سره لرله. تردې یوه شپه وړاندې د افغانستان راډیو د نور محمد چې په تره کی مشهور ؤ، ببرک چې په کارمل مشهور ؤ، دستګیر پنجشیري، عبدالحکیم مشهور په جوزجانی، حفیظ الله مشهور په امین د نیولو په اړه چې د اساسي قانون په خلاف یې د یو ګوند په حیث په لاریون او غونډه کې تبلیغات کړي وو خبر خپور کړی ؤ. داسې ویل کېدل چې د پوهنتون او پولی تخنیک محصلین د د. خ. ا. د ګوند د مشرانو د نیول کېدو او له دې امله چې په راډیو کې په سپکاوی سره یاد شویدی غواړي د دولت له اجازې پرته د مظاهرو لپاره لارو او سرکونو ته راووځي، دولت د هغوی د ویرولو لپاره ټانکونه او زغره وال ښار ته رااېستلي دي ترڅو د مظاهرو مخه ونیسي. په انګړ کې مې جګړن (سمونیار) عبدالباقي ولید، ما ته یې وخندل او ویې ویل: کره بېن ټوپک دې د څخه لپاره اخیستی دی؟ په جواب کې مې ورته وویل: ټولو افسرانو ته یې ورکړی دي، زه نپوهېږم چې څه وضعیت دی. هغه هم بشپړ معلومات نه لرل، ویې ویل فکر کوم هرڅه چې دي او له هرې خوا چې دي خو د دولت پرضد دي، ښه ده چې سلاح دې اخیستې ده، که اړینه شوه د دولت پرضد به یې وکاروې. ما او سمونیار عبدالباقي سره پېژندل، هغه هم د پرچم ډلې غړی ؤ، د ودانۍ څلورم پوړ ته وختم، هلته د مخابرې دستګاه او د مرکزي مخابرې مرکز ؤ. د مخابرې د آمر ډګروال محمد افضل نه مې پوښتنه وکړه، هغه هم دقیق معلومات نه لرل، هغه وویل د دفاع وزارت مخابره وایي د څلورمې زغره وال او پنځلسمې قوې وسایط د دفاع د وزیر په امر د څرخي پل لخوا د ښار په طرف راځي، خو څرګنده نه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د کوم هدف په خاطر ښار ته راغي. ډگروال محمد افضل زياته کړه چې د پوليسو ثابت او گرځنده شبکې هم په لويو سرکونو او ځلور لارو کې د ټانکونو د حرکت او غره هارو راپورونه ورکوي خو په موخه يې نپوهېږي. تاسو گورئ چې دولتي دستگاه څومره بې کفايته وه، په ښار کې په وقفه يې توگه درنې او سپکې ډزې اوريدل کېدې، عمومي قوماندانۍ د وزارت ساتونکې پوستې په سپکو وسلو سنبال کړې وې، د وزارت په انگړ کې د پوليسو يو افسر وسله په لاس وارخطا او بېړنې ښکارېده. له هر دروند ډز سره به يې رنگ الوت او لړزېده به، ورنه پوښتنه مې وکړه چې ولې پريشانه يې؟ وگوره په ښار کې څه ډول ډزې دي او څومره ټانکونه راوتلي دي، زما په لاس کې کره بين توپک دی، د ټانک په مقابل کې کره کبين توپک څه کولای شي؟ دا ټانکونه دولتي دي، د دولت مخالفين ټانکونه او زغره وال نلري، ولې انديښمن يې؟ هرڅومره تسلي مې چې ورکوله خو افسر حواس له لاسه ورکړي وو، نه ډاډه کېده، ډېر وارخطا او انديښمن ؤ، د درنې وسلې د ډز له اورېدو سره به د ېخوا او هاخوا ځغلېده. له لاسه مې ونيو، د وزارت د احاطې په جنوب لويديزه څنډه کې يوه د لرگي غرفه وه چې پيره دار په کې ؤ، هلته کښېناستو، ورته مې وويل: انديښنه مه کوه، که دا ټانکونه لکه څرنگه يې چې وويل دولت د مظاهره کوونکو د ويرولو لپاره په کار اچولي وي، نو مونږ ولې انديښنه وکړو، او که دا وگڼو چې د مخالفينو لخوا د دولت پر ضد دي نو بيا به هم د دولت له لوړو چارواکو سره کار لري، زما او ستا په شان افسرانو سره کار نلري، هرڅه مې چې ورته وويل کومه گټه يې ونه کړ. ومې ويل ښه به دا وي چې خپله دريشي په خپل دفتر کې له تنه اوباسې، خپله وسله بېرته قرارگاه ته وسپارې او کور ته لاړ شې. په دې کار کې يې هم ستونزه لرله، ځکه وسله ورپسې قيد شوې وه. بيرته سپارل يې ناشونې وو، ددغه سړي له نوم يادولو څخه مې په دې کتاب کې ډډه وکړه ځکه د ثور د انقلاب له بريا ليتوب وروسته مو چې په وزارت کې سره وليدل، هلته يې هيله رانه وکړه چې راز يې په خپل زړه کې پټ وساتم، دغه سړی اوس هم ژوندی دی او په کابل کې دی.

ډزې ورو ورو د ښار خواته رانږدې کېدلې. د ارگ په شاوخوا او پښتونستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

واټ کې ډزې ډېرې زياتې وې. له شيبه نه وه تېره چې اته عرادې ټانکونه د وزارت له مخې سرک نه د کارته پروان په لوري تېر شول خو ډزې يې نه کولې. هغه آوازه چې مخکې خپره شوې وه چې گنې دولتي ټانکونه له دفاع وزير سره په ښار کې عمليات کوي، د کورنيو چارو د وزارت د مامورينو په اند حقيقت ته نږدې برېښېده خو داسې نه وه.

د کابينې فوق العاده غونډې، په ښار کې لرې او دانه وانه د درنو او سپکو وسلو ډزو، د کورنيو چارو د وزارت افسرانو ته د وسلو ويشلو ټول هک پک او حيران کړي وو. د دفاع او د کورنيو چارو د وزارتونو د مخابرو دستگاوو دقيقه وضع نه تثبيتوله او يا يې نه شواى تثبيتولاى، د ماسپښين تر دوه بجو پورې د کورنيو چارو په وزارت کې حالت غير عادي، مجهول او کړکيچن ؤ.

د کورنيو چارو په وزارت د ټانکونو بريد:

له څلورم منزل (آمريت مخابرې) څخه راکښته شوم، د کابل نظارتخانې ته مې ټيلفون وکړ. لومړى څارن محمد ابراهيم راته وويل: «په ټول ښار کې ډزې دي، په نظارتخانه او توقيف خانه کې اضافي امنيتي تدابير ونيول شول. يو شمېر وسله وال افسران او سرتيري د نظارتخانې د بامونو په سر او شاوخوا ته ځاى پر ځاى او مورچې يې ونيولې، د بنديانو وضع په عادي حالت کې ده.» ما ورته وويل چې «زما تر درستنېدو پورې بشپړ مسئوليت لرې، زه په داخله وزارت کې ايسار شوى يم، عمومي قوماندان هېچا ته اجازه نه ورکوي چې له وزارت نه ووځي، دلته هم د اضافي امنيتي تدابيرو د نيولو موضوع ده، مونږ ته وسله راکړل شوې ده، خو زه هڅه کوم چې د لومړى فرصت په لاس ته راتگ سره ځان در ورسوم، خپلې دندې ته متوجه اوسه.» دوهم منزل ته لاړم چې که د کورنيو چارو وزير خپل دفتر ته راغلى وي، چې د تخصيص په وړاندېز ورنه احکام واخلم، وزير نه ؤ راغلى. دوه ځنځير لرونکې ټانکونه، يوه عراده مخابره لرونکې جيپ او يو عراده بيردم د وزارت انگړ ته راداخل شول، او د وزارت د اصلي ودانۍ شاوخوا ته ودرېدل او د ودانۍ څلورم

(c) ketabton.com: The Digital Library

منزل یې تر اور لاندې راووست. ودانۍ ولړزېده، د څلور منزل ښېښې ماتې شوې، مامورين او کارکوونکي وارخطا شول او يوه خوا او بله خوا يې منډې وهلې. چا په تشناب، چا په دهليزونو او چا د لومړي او دوهم منزل په زينو کې د ګوليو د لګېدو د خطر له ډاره ځانونه پټول. زه هم د لومړي او دوهم منزل ترمنځ په دوه لارې کې ولاړ وم، له جيپ نه د يوې دنګې ونې خاوند جګتورن کلاشينکوف په لاس راکښته شو او له لوډسپيکر څخه دا غږ وشو چې ويل يې: «د کورنيو چارو د وزارت درنو افسرانو، وړو ضابطانو، مامورينو او کارکوونکو! انقلاب دی انقلاب، دفاع وزارت، راډيو تلويزيون او ټولې وزارتخانې د انقلابي ځواک په لاس کې دي، څوک چې مقاومت ونه کړي مونږ ورسره کار نلرو، خپلې وسلې پر ځمکه کېږدئ او د وزارت په انګړ کې راټول شئ، بېځايه او بې ګټې مقاومت مه کوئ که نه نو وبه وژل شئ، په چټکۍ سره د راټولېدو ځای ته راحاضر شئ.»

ما چې دا غږ واورېد، په ذهني توګه د دې غږ مخالف نه وم، فکر مې وکړ چې رينښتيا هم په يوه کره بين ټوپک او شلو دانو مرميو سره د ټانک په وړاندې مقاومت کول بې ځايه او حماقت دی. له زينو راکښته شوم، نورو خلکو چې په دې زينو کې له ما سره يو ځای وو راته وويل چې «په دې ډزو کې چېرته ځې په ګولۍ به ولګېږې؟» ورته ومې ويل: «د راټولېدو ځای ته ورځم، تاسو هم په ما پسې راځئ.» ما د وسلې خوله د تسليمېدو په توګه کښته نيولې وه، په آخرنۍ زينه کې وسله په ځمکه وغځېږ[...]ځوله او دواړه لاسونه مې پورته ونيول، د غونډېدو ځای ته ورغلم. يو افسر راغی کړ چې کورتۍ او خولۍ دې په ځمکه وغورځوه. کله مې چې کورتۍ وايستله په څنګ کې مې تومانچه ښکاره شوه، هغه مې هم په ځمکه وغورځوله او د غونډېدو ځای ته لاړم او په ځمکه کښېناستم. ورو ورو يو، يو تن په پورته نيول شويو لاسونو سره د غونډېدو ځای ته راتلل او په څنګ کې مې کښېناستل. يو تن وړوکی ضابط ته چې په څنګ کې مې ولاړ ؤ وويل: «ما خپل قوماندان ته بوځه کار ورسره لرم.» راته ويې ويل: «څه کار ورسره لرې، صبر وکړه، څو دقيقې وروسته تاسو ټول رخصتوي.» ورته مې وويل: «زه اجازه او رخصت نه غواړم، کار ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرم. » وړوکي ضابط د خپل قوماندان څنګ ته ورغی، څه يې ورته وويل، ما ته يې اشاره وکړه، خواته ورغلم ترڅو ځان ور وپېژنم او د انقلاب د کلمې په اړه چې په لوړ غږ مې اورېدلې وه ځان خبر کړم.

له انقلابي ځواک سره يو ځای کېدل:

د پوستې قوماندان جګتورن محمد رفيق ته ورغلم، نوموړی د زرهدار پنځلسم نمبر ځواک د افسرانو له جملې څخه ؤ. سلام مې ورته وکړ او تپوس مې ترې وکړ: «ستاسو د انقلاب په غږ دې وليدل چې ما وسله په څمکه کېښوده او د راتولېدو محل ته راغلم، پوهېدلی شم که مهرباني وکړئ او ووايئ چې انقلاب د کوم ګوند لخوا او کومې پوځي قطعې له طرفه په لاره اچول شوی دی؟ » ويې ويل: «انقلاب د د. خ. ا. ګوند په مشرۍ د څلورمې قوې او د زرهدار پنځلسم ځواک د ګوندي ملګرو لخوا په لاره اچول شوی دی. » ومې ويل: «چې داسې ده نو زه هم د پوليسو په برخه کې د ګوند د مخفي غړو له جملې څخه يم، نو زه څه ډول همکاري وکړم؟ » جګتورن د خپل يادښت په کتابچه نظر وغځلاوه، ما چې خپل بشپړ شهرت، نوم او وظيفه مې مخکې لا ورته ښودلی وه، راته ويې ويل چې: «ستا نوم زما په لست کې نشته. » ورته ومې ويل چې: «بايد موجود نه وي ځکه د حزب د جوړېدو له لومړي سر څخه د اردو او پوليسو حوزې او سازمانونه سره بېل وو. » وويل: «سمه ده منم يې چې ته هم زمونږ حزبي ملګری يې، ووايه چې د کورنيو چارو وزير قدير په کوم منزل او کومه کوټه دی؟ » ورته ومې ويل: «که د کورنيو چارو د وزير د نيولو لټون کوئ نو ډاډه اوسئ چې هغه په وزارت کې بيخي شته نه، هغه د سهار له ۸ بجو راپدېخوا په وزارت کې شتون نه درلود، وايي چې ارګ ته تللی، نن په ارګ کې د کابينې کومه خاصه غونډه ده، وزير هم په غونډه کې ګډون کړی دی. » موسکی شو او ويې ويل: «ارګ زمونږ په محاصره کې دی، حتمي نيول کېږي. »

جګتورن د خپل ځان لپاره د زياتو معلوماتو په موخه زما څخه پوښتنې وکړې ويې ويل: «په وزارت کې شخصاً له وزير سره څو تنه تړاو لري او کوم کوم دي؟ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته مې وويل: «له وزير سره ټرلي کسان لکه ورور، وراره، کاکا، د کاکا زوی ماما، د ماما زوی، خسر، اوښې که دې دا کسان مقصد وي خو يو هم نشته.» ويې ويل: «په دې وزارت کې څو تنه افسران او امنيتي ځواکونه او په څومره شمېر کې دي؟» ورته مې وويل: «د موجوده افسرانو په شمېر نه پوهېږم، خو يو ستر وزارت دی، ښايي له ۳ څخه تر ٤ سوو پورې افسران ولري، د قرارګاه يو ټولی لري او د خدماتو د افرادو يو ټولی چې په دغو شعبو باندې آمريت لري.» ويې ويل: «معين او د ژاندارم او پوليس عمومي قوماندان په کوم منزل کې دي؟» ومې ويل: «عمومي قوماندان بريد جنرال محمد طاهر او د کورنيو چارو د وزارت معين ښاغلی «دشتی» همدا اوس يو ځای ناست دي او اشاره مې دوهم منزل د عمومي قوماندان دفتر ته وکړه، د هغه د کار په کوټه کې اير کنډيشن نصب دی، په همدې کوټه کې عمومي قوماندان او د وزارت معين ناست دي.» جګتورن راته وويل چې: «د درې يا څلور سوو افسرانو څخه وينې چې ډېر لږ يې د راغونډېدو ځای ته راغلي دي، نور ولې نه حاضرېږي؟ د مقاومت فکر به لري، سنګر به يې نيولی وي؟» ومې ويل: «نه، هېڅکله به مقاومت ونکړي، خو کېدای شي ويروونکی ډزې د هغوی د راوتلو مخنيوی کوي.» ويې ويل: «راشه او زما له خوا هغوی ته ووايه چې د راغونډېدو ځای ته راشي او خپلې وسلې په ځمکه کېږدي، که تر ۱۵ دقيقو پورې خپلې وسلې ونه سپاري او د راجمع کېدو ځای ته حاضر نشي، مسئوليت به يې په خپله غاړه وي.» زه په شعبو وګرځېدم او د قوماندان امر مې ور ورساوه، او د خپلو ستر ګو حال مې هم ورته ووايه. د ببرند، پاسپورت، تخنيک، لوژستيک او محبوسينو د ادارو افسران يو په بل پسې د راجمع کېدو ځای ته راوخوځېدل.

کله چې د يو منزله ودانۍ دهليز ته چې د اصلي ودانۍ په شمالي برخه کې دي ورسېدم، ومې ليدل چې د وزارت د ملکي چارو يو لوړ رتبه مامور وارخطا د بخوا او هاغه خوا ته منډې وهي، کله تشناب ته ننوځي، کله يوې کوټې ته او کله بلې کوټې ته. غږ مې ورباندې وکړ: «ولې لالهنده او وارخطا يې، ته خو بې وسلې او ملکي مامور يې ولې ډارېږې؟» ويل يې: «زه پخوا د پارلمان غړی وم او اوس په وزارت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو لوړ رتبه مامور یم، که ما وویني صرفه راباندې نه کوي. » هرڅه چې مې ورته وویل فایده یې ونکړه، بالکل یې ځان له لاسه ورکړی ؤ. ویل یې: « اوري ټومره پرله پسې او وژونکی ډزې دي؟ » ورته مې وویل: « خیر دی، دا هوایي ډزې دي، تا سره یې هېڅ کار نشته. » نه یې منله، غږ یې رېږده، ددې ودانۍ په دهلیزونو کې د لرګی ډېر په زړه پورې بیلرونه وو چې د باطله دانۍ کار ورڅخه اخیستل کېده، په ټوکه مې ورته وویل: « په تشناب او کوټه کې څوک نشي پټېدلی، ځکه ۱۵ دقیقې وروسته تالاشي پیل کېږي، ښه به دا وي چې په یوه بېلر کې پټ شې. » چې کله یې سترګې په بېلر ولګېدې سمدستي یې ورمنډه کړه او بېلر ته ورکښته شو، د بېلر خوله لږه تنګه غوندې وه، هرڅو یې چې کوشش وکړ، په بشپړ ډول نشو ورننوتلی، سر او اوږې یې بهر پاتې شوې وې. یوه عجیبه منظره یې جوړه کړې وه. د شورا وکیل صیب مې په خپل حال پرېښود او زه لاړم چې د نورو ادارو افسران د راجمع کېدو ځای ته ورولېږم. د مصلحت له مخې مې د نوموړي شخص له نوم ښودلو څخه ډډه کړې ده، خو وروسته به مې چې کله بیا لیدلو نو په معنی لرونکی موسکا او خندا سره به مې هغه د لرګی د بیلر خاطره وریادوله.

د راغونډېدو ځای او د افسرانو تسلیمېدل:

د څلور پوړیزې ودانۍ په جنوبي برخه کې د جنایي ریاست ودانۍ او په لویدیزه برخه کې یې یوه ودانۍ چې په کې د پاسپورت، لوژستیک، تخنیک او د بندیانو ریاستونه وو ورغلم، ټول افسران په خپلو دفترونو کې سره راټول شویدی، ناست دي او د خپل نامعلوم سرنوشت په اړه انتظار کوي، ټولو ته مې د قوماندان وینا ابلاغ کړه او ما چې څه کړي وو هغه مې ورته بیا کړل. هغوی پوښتنه کوله چې: « تراوسه یې څو تنه نیولي او وژلي دي؟ » ومې ویل: « هېڅوک نه نیول شوی او نه وژل شوی دی، زه لومړنی شخص وم چې خپله وسله مې ورته په ځمکه کېښوده او د راجمع کېدو ځای ته ورغلم، ماته یې هېڅ ونه ویل. دا کومې ډزې چې اورېدل کېږي دا ټولې د وېرولو او هوایي ډزې دي، هغوی په تکرار سره ابلاغیه خپروي چې مونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېچا ته څه نه وایو، په دې شرط چې خپله وسله تسلیم کړي، د کورنیو چارو د وزیر، د وزارت د معین او د عمومي قوماندان د نیولو په هڅه کې دي، زه چې د کورنیو چارو د وزارت له افسرانو څخه یم، دنده یې راکړې ده چې یو ځل بیا د هغوی ابلاغیه په خپله ژبه تاسو ته ورسوم، که غواړئ چې ژوندي او سلامت پاتې شئ، خپلې وسلې په یو ځای کې سلاکوټ کړئ، ور ویې سپارئ او د غونډېدو ځای ته له ما سره یو ځای لاړ شئ. » د لوژستیک رئیس برید جنرال محمداجان، ډگروال محمد موسی نعیمی، ډگروال غلام حیدر « مشاهد » وملنه، ټولو افسرانو او کارکوونکو خپلې وسلې په یوه کوټه کې په ځمکه کېښودې، او په یوه منظمه لیکه کې په داسې حال کې چې دواړه لاسونه یې پورته نیولي وو د راغونډېدو د میدان په لوري وخوځېدل. په لاره لیدل کېدل چې د مرکزي جنایي رئیس غلام فاروق یعقوبي هم له خپلو همکارانو سره د غونډېدو ځای ته روان دي. افسران د غونډېدو په ځای کې په ځمکه کېښناستل. په دې وخت کې ډگروال پاچا « سرباز » چې د عمومي قوماندانۍ نوکریوال آمر ؤ میدان ته راغی. پاچا سرباز د هوایي ځواک د هغو افسرانو له جملې څخه ؤ چې د داود خان په کودتا کې یې هم ونډه درلوده. د داؤدخان د رژیم په لومړی سر کې یې د کابل ولایت د امنیې د قوماندان په توگه دنده ترسره کوله، توفیق احمد ورنه وپوښتل چې « تاسو ولې تر نورو ناوخته او په انفرادي ډول د راجمع کېدو ځای ته حاضر شوئ؟ » سرباز په بې پروایۍ سره وویل: « زه د وزارت نوکریوال آمر یم، په ټیلفونونو کې مصروف وم. » د دې خبرې په ویلو سره چې په ټیلفونونو کې مصروف وم ترشک لاندې راغی او د هغه په وهلو ټکولو پیل وشو. نومړي یې څو سوکونه او څپېړې وواهه او په ځمکه یې کېښناوه. وروسته بیا سمونیار سعید اثمر د مخابرې له ډگروال محمد افضل سره له څلورم منزل څخه د راجمع کېدو ځای ته حاضر شول. دغه مهال توفیق احمد د پاچا سرباز په وهلو او لغتولو بوخت ؤ. محمد افضل خان په ډېر مهارت سره د غونډېدو ځای ته ننووت او څوک ورته متوجه نشول او سعید اثمر چې لږه ونگه ونه درلوده تر پوښتنو لاندې راغی. اثمر د دې پرځای چې کومه پلمه یې کړې وي له وارخطایۍ نه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۹ مخابرې په دستګاه کې وم.» د ناوخته راتګ او په دستګاه کې وم په خبره هغه هم تر شک لاندې راغی او د پاچا سرباز له سرنوشت سره مخامخ شو. له ډېرو وهلو او ټکولو او سپکاوی نه وروسته په ځمکه کښېناست، شونډې یې وینې شوې وې. د غونډېدو په محل کې یو بل تن افسر محمد ګل «اندړ» چې پښه یې ټپي وه هم تر سترګو کېده. داسې ښکارېده چې د وېروونکو او هوایي ډزو په مهال د دیوال او یا ښیښې کومه ټوټه د هغه په پنډۍ لګېدلې او زخمي شوی ؤ.

د قرارګاه د ټولي وسله وال سرتیري هم تسلیم شوي وو، چې په دې ترتیب د کورنیو چارو د وزارت ټول افسران پرته له کوم مقاومت او تلفاتو څخه بې وسلې او تسلیم شول او د غونډېدو په ځای کې سره ناست وو.

جګتورن توفیق احمد چې زه د راجمع کېدو په ځای کې ولیدم اشاره یې وکړه او ماته یې وویل: «اوس تاسو له دوه تنو افسرانو او دوه تنو سرتېرو سره لاړ شئ عمومي قوماندان او د کورنیو چارو د وزارت معین د تجمع ځای ته راحاضر کړئ.» ما له څلورو تنو وسله والو سره د ودانۍ له منځنۍ زینو څخه د دوهم منزل په طرف حرکت وکړ. ما له زینو څخه د عمومي قوماندان دفتر هغوی ته د هدف په توګه ور وپېژاند. هغوی دروازه تر اور لاندې ونیوله، په یوه منډه یې ځان د قوماندان دفتر ته وروړساوه. مونږ دفتر ته ورداخل شوو. قوماندان په داسې حال کې چې تومانچه او یو میل کلاشینکوف یې پر مېز پروت ؤ او سګرټ یې په اختیار کې ؤ بې وسلې شو او پرته له کوم مقاومت څخه ونیول شو. ښاغلی دشتی، د وزیر سکرتر خالد، د استخباراتو مدیر محمد عیسی ټول ونیول شول او د عمومي قوماندان ټول سرتیري او ساتونکي بې وسلې شول. دواړه لاسونه یې پورته او د راغونډېدو ځای ته بوتلل شول. عمومي قوماندان لومړی په همدې میدان کې زنګون کېږد شو او بیا په یوه چوکۍ کښېنول شو. نپوهېږم چې په څه علت ؤ د وزارت معین یې تر وهلو لاندې ونیو او څو سوکونه او څپېړې یې ورواهه.

په دې سره د کورنیو چارو د وزارت د افسرانو تسلیمېدل او بې وسلې کېدل بشپړ شول او د راغونډېدو په ځای کې د دوه تنو وسله والو سرتېرو ترڅارنې لاندې راوستل شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له برید جنرال محمد طاهر سره د توفیق احمد خبرې او بحث:

زه چې څو دقیقې مخکې د کورنیو چارو د وزارت د افسر په توګه وسله وال شوی وم، او اوس د انقلابي افسرانو سره یوځای مې د عمومي قوماندان د نیولو لپاره د هغه په دفتر برید وکړ، تر سترګو لاندې یې راته کتل او هیڅ یې نه ویل. شکمن ؤ چې آیا زه هم نیول شوی یم او که د انقلابیانو سره به یم. کله چې د راغونډېدو ځای ته لېږدول کېده، زما له څنګه تېرېده راته یې وویل: «تاسو هم له دوی سره (هدف یې انقلابي افسران وو) یئ؟» ومې ویل: «هو.» د راغونډېدو ځای ته چې راغلو، عمومي قوماندان ته په داسې حال کې چې کم کم باران ورېده، زنګون کېږد وویل شو. جګتورن عمومي قوماندان ته وویل: «د ګوند مشران په کوم ځای کې بندیان دي؟» ویې ویل: «په وزارت کې نشته، ما ته هیڅ معلومات نشته.»

جګتورن وریاندې دري هوایي ډزې وکړې، ویې ویل: «ستا وژل راته د یوې چنچنې دومره ارزښت نلري، وو ایه چې د حزب مشران چېرته دي؟»

عمومي قوماندان زما لوري ته اشاره وکړه او ورته ویې ویل: «هغوی په کابل ولایت کې له هغه سره دي.» د هغه مطلب د هغوی نه د کابل د امنیه قوماندانۍ او زما څخه ؤ.

جګتورن له ما وپوښتل چې: «ریښتیا مشران د کابل په ولایت کې بندیان دي؟»

ومې ویل: «هو، هغوی د کابل ولایت په نظارتخانه کې بندیان دي.»

ویې ویل: «چټکې وکړئ چې یو موټر ونیسو او د هغوی د خلاصون لپاره کار وکړو چې ورته ضرر او تاوان ونه رسېږي.» ما چې د موټر په تم ځای کې مې جیپ موټر درولی ؤ، هرڅومره چې مې وکوت ومې نه لید، فکر مې وکړ ښایي ډریور د ډزو د خطر له امله په کوم ګوښه ځای ته بیولی وي. په دې ځای کې د عمومي قوماندان تیوټا موټر ولاړ و، کونجي یې په سویچبورډ کې وه او ډریور یې تښتېدلی ؤ. موټر ته د یوسف او سید رحیم په نوم له دوه افسرانو چې لومړي بریدمنان وو او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه تنو سرتیرو سره ورپورته شوو، او د قوای مرکز د روغتون د څلور لارې په طرف مو حرکت وکړ. مونږ پوښتنه وکړه چې چېرته ځو، وویل لومړی د قوای مرکز د روغتون د څلور لارې په طرف ځو، دوه عرادې ټانکونه له ځانه سره اخلو او بیا د کابل په ولایت حمله کوو. زه به دې فکر کې وم چې که هغوی یې د دې لپاره وخت په اوږدو کې بل ځای ته لیږدولی وي، یا یې وژلی وي نو پایله به یې څه وي، په داسې حال کې چې زه د هغوی د ساتنې مسئول وم، خو نن په تصادفي ډول له نظار تخانې څخه بهر پاتې شوی وم. په هرصورت څلور لارې ته ورسېدو چې د ټانکونو یو اوږد کتار د انصاري تر څلور لارې پورې رسېدلی ؤ. جګتورن له موټر نه کښته شو، ما چې کورتۍ او خولۍ نه درلوده، کمیس مې باران لوند کړی ؤ، د پسرلي باد لګېده یخني مې شوې وه. توفیق احمد راته د راتګ په مهال یو ښه پوځي بالاپوښ راکړی ؤ هغه مې د پولیسي پطلون له پاسه اغوستی ؤ. پیسې او سګرټ مې د کورتۍ په جیب کې پاتې شوې وو، دلته مې د جادې د ترافیک یو پولیس ولید چې سګرټ یې په لاس کې ؤ، اشاره مې ورته وکړه، زما خواته یې راوڅغستل، له دې امله چې زه یې پېژندم او د عمومي قوماندان په موټر کې ناست وم یوه اندېښنه ورته پیدا شوې وه. د خپلو سګرټو ډبي او اور لګیت یې ماته راکړل او د انقلاب په بریالیتوب یې په موټر کې ناستو کسانو ته مبارکي وویله. جګتورن دوه عرادو ټانکونو ته د کابل ولایت په لوري د حرکت امر وکړ او له اړوند قوماندان څخه یې اجازه اخیستې وه چې زمونږ تر قوماندې لاندې د کابل ولایت ته لاړ شي.

کله چې د کورنیو چارو د وزارت د ودانۍ دروازې ته ورسېدو، موټر او ټانکونه ودرېدل. جګتورن توفیق احمد له موټر نه کښته شو، مونږ ته یې ویل، «زه د وزارت په قرارګاه کې پاتې کېږم او تاسو له ټانکونو سره د کابل ولایت ته ورشئ، د حزب مشران په همدې وسایطو کې د افغانستان راډیو ته ورسوئ. د راډیو ستېشن د ملګرو په لاس کې دي ترڅو مشران د انقلاب خبر د افغانستان د ټولو خلکو غوږونو ته ورسوي.» ما جګتورن ته وویل چې «د کابل د امنیې قوماندان د داود د رژیم له سخت سرو پلویانو څخه دي، کېدای شي د دې وخت د تېرېدو په ترڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې يې مشران کوم بل ځای ته لېږدولی وي او يا له مونږ سره د قرارگاه په دروازه کې چې نظارتخانې ته مخامخ ده مقاومت وکړي، که د مقاومت د ماتولو په موخه مونږ د درنې وسلې ډزکوو نو نېغ په نېغه د نظارتخانې په ديوال لگېږي، خو په هرصورت زمونږ د گروپ مسئول قوماندان وتاکه، ترڅو د هغه په لارښودنه او قومانده باندې عمليات وکړو. » جگتورن په موټر کې ناستو افسرانو ته مخ راواړاوه او ويې ويل: « ملگرو! څرنگه چې جگړن د کابل ولايت د برحاله افسرانو له جملې څخه دي او له ځای سره آشنايي لري او هم له پوځي نظره يې رتبه له تاسو نه لوړه ده، ځکه نو تاسو د هغه په قومانده او مشوره حرکت وکړئ. » دا يې وويل او وزارت ته ننوت او مونږ د کابل د ولايت په لوري حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم څپرکی:

د کابل په ولایت باندې برید او د نظارتخانې اشغالول

د بندي مشرانو په لټه کې:

جگتورن توفیق احمد په دې فکر چې گڼې د گوند مشران به د کورنیو چارو په وزارت کې وي، له همدې امله یې عمومي قوماندان برید جنرال محمد طاهر تر فشار لاندې راوستی ؤ ترڅو اړ شو چې زه یې ورته په گوته کړم او په موقتي توگه یې ځان له وهلو ټکولو او فشار څخه خلاص کړ او له بله بلوه، که وگڼم چې هغوی د کابل د امنیې قوماندان میرگل لخوا وژل شوي وي او یا یې بل کوم ځای ته انتقال کړي وي، نو زه به له انقلابیانو سره په جنجال کې لویدلی وم، او ریښتیا چې همداسې کېدل هم.

زه هم په زړه کې ډېر اندېښمن وم ځکه له گهیځ نه تر مازدیگره ډېر وخت تېر شوی ؤ، په داسې بحراني، جنگي او کړکیچنه اوضاع کې طبیعي ده چې حالات ډېر ژر تغییر کوي. فکر مې کاوه چې د کابل د امنیې قوماندان میرگل د رژیم له سرسختو پلویانو او د کورنیو چارو د وزیر قدیر همصنفی او د عام تام اختیاراتو خاوند ؤ، که دولت ته معلومه شوې وي چې د دولت په خلاف وسله وال پاڅون د د. خ. ا. گوند لخوا په لاره اچول شوی نو په اولین فرصت کې به یې اسیر رهبران یو خوا ته کړي وي او ځان به یې د هغوی له شره خلاص کړی وي، خو د دې په عکس دولتي دستگاه دومره ورسته او بې کفایته شوې وه چې هېڅوک دې مهم او ژوندني کار ته متوجه شوي نه وو او د پاڅون اصلي عاملین یې روغ رمټ په خپل کور کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتلي وو. دا چې د عملياتو مسئوليت يې زما په غاړه اچولی ؤ د کابل ولايت په لور د خوځېدو په مهال مې له ځانه سره د عملياتو پلان جوړ کړ، که د جنوبي دروازې لخوا ترسره شي د قرارگاه ټولۍ به مقاومت وکړي چې زمونږ د ټانکونو د اور له امله د نظارتخانې ديوالونه په مستقيم ډول نړېږي، او که د لويديز دروازې لخوا داخلېږو نو د غټو غټو ونو موجوديت زمونږ د وسايطو د پرمختللو مخه نيسي، نو هوډ مې وکړ چې د سالنگ واټ له لارې د نظارتخانې ترڅنگ ديوال بايد د ټانک په واسطه وران کړو، ځکه د ديوال شا ته له هستوگنې خالي يو لوی ميدان شتون درلود چې د لوژستيک آمريت هلته د ډېرو سکاره زيرمه کول او کولای مو شول چې په آسانۍ سره د نظارتخانې دروازې ته پرته له تلفاتو ورسېږو. همدا پلان مې په چټکۍ سره له ځان سره مطرح کړ او نبغ په نبغه د سالنگ واټ ته داخل شوو. يوځي همکاران مې حيران شوي وو، ويې پوښتل: «د کابل ولايت له دواړو دروازو څخه لرې لاړو، بلکه کومه لاره هم شته، چې ولايت ته پرې ورننوځو؟» ورته مې وويل: «هو، ډېره ښه لاره شته.» لږه شېبه وروسته هغه ځای ته چې غوښتل مې ورسېدو، ټانکونه مې ودرول، ټانکستانو ته مې د هدف په اړه توضيحات ورکړل او امر مې ورته وکړ چې په غبرگ او جوړه ډول سره په يوځل ديوال ړنگ کړي او خپل ټانکونه د روانې وياله ترغاړې پورې چې د نظارتخانې دروازې له مخې تېرېدله ورسوي. په دې ترتيب سره پرته له تلفاتو او مقاومت څخه د نظارتخانې د دروازې مخې ته ورسېدو. زما سره ملگرو او يوځای افسرانو ددې کار د ترسره کولو حتی فکر هم نشو کولای.

د کابل د امنيه قوماندانۍ اضافي تدابير:

د کابل د امنيې قوماندان د جنوبي خوا دروازه ښه مضبوطه کړې وه، او د توقيف خانې، نظارتخانې، د ښځو توقيف خانه او د آمريت تخنيک د ورکشاپونو د بامونو له پاسه يې اضافي پوستې جوړې کړې وې او يو شمېر سرتيري او افسران يې هلته ځای پرځای کړي وو، خو دغو اضافي امنيتي تدابيرو له رامنځ ته شوي حالت سره انډول نه درلود. د امنيې قوماندان په دې نه ؤ توانېدلی چې د مدافعي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټينګ تدابير ونيسي، د کورنيو چارو بې مغزو وزير چې د ارګ په فوق العاده غونډه کې کلابند پاتې شوی ؤ، په غالب ګومان چې دغه فوق العاده او بيړنۍ غونډه هم د همدغه بنديانو د سرنوشت ټاکلو په موخه جوړه شوې وه، کوم وخت چې د سياسي بنديانو پلويانو په وسله وال پاڅون لاس پورې کړ، نو د پاڅون په لومړيو کې، ان چې تر ماښامه پورې د ښار ټيلفونونه فعال وو. د کورنيو چارو وزير بايد د مشرانو د له منځه وړلو لپاره امر ورکړی وای تر څو د پاڅون هغه اصلي جرړه يې غوڅه کړې وای، خو د قدير په سر کې چې فقط د وخت د واکمن د نيک نظر له کبله د کورنيو چارو د وزارت مقام ته رسېدلی ؤ داسې کوم فکر او تجويز نه ؤ ګرځېدلې، که نه نو د غوايي کودتا نه کامیابېدله. حکومتي دستګاه ورسته او بې کفايته وه، ځکه نو په رڼا ورځ يې د حکومت په خلاف د همدوی د لاس لاندې اوامر لاندې قطعاتو څخه د ګوتو په شمېر ګروپونو په واسطه پاڅون وشو، د کورنيو چارو وزير، د ژاندارم او پوليس عمومي قوماندان جنرال محمد طاهر او د کابل د امنيې قوماندان له سهار نه تر مازديګره پورې د کودتا د رهبرۍ مرکزي هسته ونه توانېدل چې له منځه يې يوسي.

د سياسي بنديانو د لومړۍ او دوهم وخت ساتونکو افسرانو چې شمېر يې اتلس (١٨) تنو ته رسېده د تشنابونو له روشندانونو او کړکيو څخه زه ليدلی وم چې له ټانکونو سره د کابل ولايت ته راننوتي وم، دوی په شک او حيرانتيا کې وو چې ګهيځ مې د نظارتخانې د يوه مسئول افسر په توګه دنده ترسره کوله او د همغې ورځې په مازديګر له پاڅون کوونکو سره يوځای د دولت پر ضد عمليات ترسره کوم. په هرحال، د اردو له پوځيانو سره زما موجوديت د هغوی لپاره اميد بخښونکی ؤ.

زه له موټر نه راکښته شوم، په هغو افسرانو چې د امنيتي اضافي تدابيرو په لړ کې يې د بامونو په سرونو سنګر نيولی ؤ، غږ مې وکړ ترڅو پرته له مقاومت نه راکښته شي او خپله وسله پر ځمکه کېږدي. د کورنيو چارو د وزارت د نيولو او د عمومي قوماندان تسليمېدل مې ورته ابلاغ کړل. افسرانو زما په خبره باور وکړ، ځکه چې زه هم د برحال افسرانو او د کابل د امنيه قوماندانۍ د آمريتونو له جملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخه د یوه آمریت مسئول وم، ټول له خپلو مواضعو څخه راکښته شول. یو تن د عبدالحنان کټوازي په نوم چې د چنداول د سمت د ماموریت مرستیال چې یو ځوان پښتون ؤ او د سنګر پر ښودل یې شرم ګڼل لاهم د بام په سر په خپله مورچه کې پاتې ؤ خو ډزې یې نه کولې. سید رحیم غوښتل چې د کلاشینکوف د مرمۍ هدف یې وګرځوي، ما مخنیوي وکړ او ومې ویل زغم وکړئ راکښته به شي. هرڅو مې چې غږونه ورته کول خو هغه په خپله موضع کې ناست ؤ. د هغه د خولې څنډه مونږ ته ښکارېده. سید رحیم خپل کلاشینکوف د موټر د بانټ له پاسه کېښوده او د هغه خولې سې په نښه کړه او ډزې یې ورباندې وکړ. خولې یې والوته خو مرمۍ په هغه ونه لګېده. د امنیه قوماندانۍ په دفتر مو د هشکې څو ډزې وکړې، د ولایت ودانۍ مو څو کرته تر اور لاندې ونیوله، خو له مقابل لوري هېڅ کوم ډز ونه شو. په دې وخت کې مې یو تن سلطان محمد سرتیرې چې زما د دفتر امربر ؤ ولیدل چې کله کله زما خواته ګوري، سلطان محمد زما خواته راوځغستل، سلامي یې ووهله، دنده مې ورکړه چې په مارش مارش لاړ شي او د والي، د امنیې د قوماندان او د کابل د امنیت د آمر د دریځ او موجوده حالت په اړه راپور ماته راوړي. څو شیبې وروسته سلطان محمد بیا راحاضر شو او په خپله هراتۍ لهجه یې وویل: «صیبه! والی د جنایي آمریت د والګا موټر نه په استفادې سره تښتېدلی دی، د امنیې قوماندان خپله چپن او پټکی په سر کړی او د لوژستیک د پخلنځي له لارې تښتېدلی او د امنیت آمر هم نشته.»

ددې باوري خبر په اورېدو سره مونږ ټول له موټر نه راکښته شوو او پرته له کومې اندېښنې او تشویش څخه د نظارتخانې د دروازې په طرف وخوځېدو. زمونږ وسایط چالان او د حرکت لپاره چمتو ولاړ وو.

د کابل ولایت په نظارتخانه کې:

د مشرانو خوشې کېدل:

کله چې د امنیه قوماندانۍ اضافي امنیتي تدابیر پرته له کوم مقاومت نه مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، د مقاومت لیکه ماته شوې وه. والي، د امنیې قوماندان او د امنیت آمر له خپلې قرارگاه څخه تېښته کړې وه. مونږ په ډاډه زړه د نظارتخانې دروازې ته ورغلو، د پخوا په شان د دروازې په خارجي برخه کې یو نظام قراول له یوه افسر سره دنده ترسره کوله، خو په دغه مهال حاضر نه وو. د نظارتخانې یوه دروازه لکه د نورو پخوانیو زندانونو په شان ټینگه او د غوز (چارمغز) له لرگي څخه جوړه وه. په یوه دړه کې یې د پنجرې په ډول یوه کړکۍ وه، د پنجره ډوله کړکۍ څخه مې لومړی څارن محمد ابراهیم ته وویل چې دروازه بېرته کړي. نوموړي په داسې حال کې چې رنگ یې الوتی ؤ وویل: «دروازه خلاصه کړم؟» ومې ویل: «هو، دروازه خلاصه کړه.» ویې ویل: «تاسو چې لوی آمر او ددې نظارتخانې مسئولیت په غاړه لرئ، نو دا دی ستاسو په امر دروازه خلاصوم.» چې دروازه بېرته شوه، ټول ننوتو، د نظارتخانې د دفتر د لومړی او دوهمې دروازې ترمنځ د نوکریوال کوټې او د نظارتخانې اداري شعبې شتون درلود. دوهمه دروازه خلاصه شوه، د معمول په خلاف د لومړۍ او دوهمې دروازې ترمنځ یو وسله وال سرتیری ولاړ ؤ. محمد ابراهیم ته مې وویل: «دا وسله وال سرتیری د څه لپاره؟» ویې ویل: کله چې ټانکونو ډزې پیل کړې د قراول نظام گډوډ شو، ما یو وسله وال سرتیری داخل ته راووست او ورته مې وویل چې وسله راوسپاري، له دې امله چې زه یې مسئول آمر وم، نو سرتیری هم یوه خطوه راوړاندې شو او په یوه لاس یې وسله راوسپارله او ویې ویل: «صاحبه ټوپک ډک دی.» ټوپک مې ورنه واخیست، شاجور مې ورنه وایست او ټوپک مې له مرمیو سره هغه سرتیري ته چې راسره ؤ ورکړ. وروسته بیا محمد ابراهیم د پوځي مقرراتو سره سم داسې راپور وړاندې کړ:

۹ تنه سیاسي بندیان په خپلو کوټو کې حاضر، د اول او دوهم وخت د گروپ ۱۸ ساتونکي افسران حاضر دي او د دریم وخت د گروپ ساتونکي افسران چې دنده یې د شپې له نیمايي څخه پیل کېږي تراوسه نه دي حاضر شوي، په نظارت خانه خیر خیریت دی، ناسوب او ناروغ نلرو.

ددې راپور په اورېدو سره چې سیاسي بندیان روغ رمټ دي، اندېښنه مې رفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه. ومې ویل: «د الچکونو کونجیانې راوړئ.» کونجیانې مې واخیستې او امر مې وکړ چې د ساتونکو افسرانو په ګډون دې ټول پرسونل د نظارتخانې په انګړ کې د لیکو په بڼه حاضر شي. ټول پرسونل مې وشمېره او موجودي مې کړه او قومانده مې ورکړه: «خولۍ او کرتۍ دې وایستل شي او لاسونه پورته» ، د وسله والو سرتېرو له ډلې څخه مې یو تن د پهره کوونکي په توګه وربانديې وټاکه، ترڅو د دوهم امر پورې څوک له لیکې ونه وځي، او که څوک په خپل سر صف اخلال کړي وربانديې ګولۍ وچلوي.

په دې ترتیب د نظارتخانې په دننه کې هم له کومې ستونزې سره مخامخ نه شوو، ځکه ټول پوهېدل چې زه په خپله د نظارتخانې مسئول یم. یوسف سحر، سید رحیم او محمد ابراهیم لومړۍ نمبر اتاق ته ورغلو، سلامي مو ووهله او د نور محمد تره کي د لاس الچکونه مې خلاص کړل. تردې دمه نور محمد تره کی نپوهېده چې څه پېښ شوي دي، مبارکي مې ورته وویله، په حیرانتیا یې ماته کتل، یوسف سحر او سید رحیم چې زما له څنګه ولاړ وو له ورانديې نه یې له تره کی سره پېژندګلوی نه لرله. ورته مې وویل: «د انقلاب کامیابي درته تبریک وایم، تاسو آزاد یاست.» ویې ویل: «دا څه اورم انقلاب؟ کوم انقلاب؟ دا ډزې د انقلاب دي؟ بنایي بله کومه توطیه په منځ کې وي.» ورته مې وویل: «هو، دا ډزې د انقلاب دي.» ویې ویل: «دا انقلاب د چا لخوا او له کومه ځایه پیل شوی دی؟» ومې ویل: «دا انقلاب د د. خ. ا. ګوند لخوا د څلورم نمبر قواو او د زرهدار د پنځلسم نمبر قواو په واسطه پیل شوی دی د دفاع او کورنیو چارو وزارتونه نیول شویدی او محمد داؤدخان له خپلې کابینې سره په ارګ کې کلابند دي.» ویې ویل: «ما چیرته بیایئ؟» ورته ومې ویل: «تاسو د افغانستان د راډیو ستېشن ته بیایو.» که څه هم د دې جملو په اورېدو سره یې شیبه په شیبه رنګ کې تغییر راتللو، خو څرنګه چې زه یې د موجوده رژیم د افسر په توګه پېژندلم سل په سلو کې یې باور نه کېده.» ویل یې: «زه چې په زندان کې یم او له بهر څخه هېڅ خبر نه یم.» لنډه دا چې تره کی مو بهر دهلیز ته راووست، باید ووایو چې تره کی او ببرک کارمل د غوایي د اوومې کودتا او وسله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وال پاځون څخه بې خبره وو، کله به مې چې د انقلاب د بریالیتوب تبریک ورته وایه نه به یې باوروله. بې خبرۍ او د حزب د لومړي او دوهم منشي له حیرانتیا ډکو څېرو ماته پوښتنه پیدا کړې وه چې دا لا څرنګه په خپل سر پاڅون دی چې د ګوند مشران ورڅخه بې خبره دي؟ لږ وروسته معلومه شوه چې دا پاڅون د حفیظ الله امین په نوښتګر فکر ترسره شوی ؤ، له همدې کبله وه چې د محمد داؤد د رژیم له نسکورېدو او واک ته د د. خ. ا. ګوند له رسېدو وروسته حفیظ الله امین چې ځان یې د غوایي د اوومې د انقلاب اتل باله تره کی او ببرک کارمل ته یې کومه اعتنا نه لرله. د ځینو لاملونو له کبله یې ونشوای کولای چې له لومړۍ ورځې نه سیاسي قدرت په خپل لاس کې واخلي، تره کی او کارمل بندیان او له منځه یوسي. د شوروي اتحاد کمونست ګوند، د کې جي بې سازمان او تر یوې کچې پورې د د. خ. ا. په ټول سازمان کې یو شمېر موجود ملحوظات دد غه کار مخه نیوله. په ډاګه ولیدل شول چې څه ډول یې د دریو میاشتو په موده کې کارمل او د هغه ډله فرار او له صحنې نه ګوښه کړل او یو نیم کال وروسته یې تره کي وواژه او د ګوند او دولت لومړی مقام یې لاس ته راوړ، د ثور وسله وال پاڅون د د. خ. ا. ګوند د کوم مخکیني طرحه شوی پلان له مخې نه بلکې د حفیظ الله امین د شخصي ارادې له مخې ترسره شوی ؤ.

دوهم نمبر اتاق ته ورغلم، د ببرک کارمل الچکونه مې خلاص کړل، هغه هم خبر نه ؤ، د انقلاب مبارکي مې ورکړه، په حیرانتیا یې ماته وکتل، هغه مې هم دهلیز ته رابهر کړ، په دې ځای کې دوه شپې او ورځې تره کی او کارمل یو له بله خبر نه وو په داسې حال کې چې دواړه یو د بل په څنګ کې سره په ګاونډیو اتاقونو کې وو، یو تربله یې سره نه وو لیدلي، په دې وخت کې یو تربله سره ترغاړې وتل، په همدې توګه دستګیر پنجشېري، عبدالحکیم شرعي جوزجاني، ډاکتر شاه ولي، محمد حسن ضمیر صافي، حفیظ الله امین، بارق شفیعي او سلیمان لایق یو په بل پسې مې راخوشې کړل. خو حفیظ الله امین داسې لکه چې د موضوع نه یې اطلاع لرله ډېر خوښ ښکارېده. زه هم د خپلو عملیاتو له ترسره کولو خوښ او خوشحاله ؤم. د بې احتیاطۍ او احساسي کېدو نه راڅخه د حفیظ الله امین د الچک کونجي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته شوه او د هغه د لاس یو الچک بند پاتې شو، کله مې چې نهه واړه یو ځای د نظار تخانې انګړ ته راوستل تولو یو بل سره روغبړ او یو د بل مخونه یې ښکل کړل. امین تره کي او نورو ته د انقلاب د بریالیتوب تبریک ووایه. تره کي ورنه وپوښتل چې: «تاسو له انقلاب نه خبر یاست؟» ویل: «هو، کله چې دولت زمونږ او ستاسو نیولو ته اقدام وکړ، ما هم د اردو ملګرو ته د وسله وال پاڅون قومانده ورکړه، له نېکه مرغه زما د نیولو لپاره زما د ورور یو دوست او آشنا پولیس افسر راغلی ؤ، زه یې له تالاشۍ نه وروسته په همغه شپه په خپل کور کې تر څارنې لاندې پرېښودم، ما هم په همغه شپه اردو ته د انقلاب قومانده صادره کړه، چې پایله یې د سر په سترګو وینو.»

دستګیر پنجشیري تر دغه مهاله حیران او چوپ ولاړ ؤ، په داسې حال کې چې په سترګو کې یې ماته کتل، امین ته یې وویل: «ښه شکه چې د وطن بچی او د ډګر ځوان یې.»

د سلیمان لایق له سترګو اوښکې روانې وې، ورته مې وویل: «ولې اوښکې تویوې؟» ویل: «د خوښۍ اوښکې دي، ما ددې حالت هیڅ تصور هم نه کاوه، اوس نپوهېږم چې خوب وینم او که په ویښه یم.»

د نظار تخانې په انګړ کې دغه لنډې خبرې اترې تبادله شوې، تره کي او کارمل چې خپل ساتونکی افسران په یوه لیکه کې بندیان ولیدل، ویې ویل: «دا افسران ډېر ښه او د ښه کلتور خاوندان دي، دوی مو ولې مجازات کړي دي؟» ومې ویل: «دا د تکتیکي او موقت وخت لپاره ده، کله چې تاسو له نظار تخانې څخه ووځئ، هغوی آزاد دي او خپلو کورونو ته به ځي.»

رېښتیا دا ده چې دا هرڅه د هغه څه برعکس وو چې د تره کي د رژیم په وخت کې به ویل کېدل. دا چې د ثور انقلاب د د. خ. ا. ګوند د ډله ییز هوډ او لارښودنې ترمخه چې د کمونستي ګوندونو یو اصل دی ترسره شوی ؤ، داسې نه وه، ځکه د ګوند لومړي او دوهم منشي اصلاً هیڅ خبر تیا نلرله او د ثور د اوومې دانه وانه او خورې ورې ډزې یې د ځان په خلاف ګڼلې چې آیا راتلونکی به یې څه وي، او حفیظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ادعا کوله چې د پاڅون قومانده یې په یوازې ځان صادره کړې ده، له همدې کبله یې هغه د ثور د انقلاب د رښا قوماندان باله. ریښتیا دا ده چې د نیولو په لومړۍ شپه مې امین له تالاشۍ نه وروسته نظارتخانې ته نه ؤ راوستی او د غه شپه یې په خپل کور کې تیره کړې وه، که له فرصت نه یې گټه پورته کړې وي لکه څرنګه یې چې په خپله ادعا کوله نو له حقیقت نه به لرې نه وي. تره کی، کارمل او د د. خ. ا. گوند د مشرتابه پلاوي نورو غړو له وړاندې نه پریکړه کړې وه، کله چې د رژیم لخوا د د. خ. ا. گوند مشران ونیول شي او بندیان شي نو د پوځي برخې مسئول ملگری دې پرته له ځنډه د رژیم د رانسکوریدو لپاره پاڅون وکړي، خو دا پریکړه هېڅکله هم د گوند په لیکو کې نه وه خپره شوې او څوک ورنه خبر نه وو.

له نظارتخانې نه تر راډیو افغانستان پورې:

سیاسي بندیان خوشې شول، د کابل ولایت بې واکه شوی ؤ، کارکوونکی، افسران او سرتیري په خپل سر یو خوا او بله خوا گرځېدل. له نظارتخانې نه چې ووتو، بندیانو د خپلو کوټو له کړکیو او روشندانونو څخه مونږ ته کتل او د «ژوندی دې وي انقلاب، مونږ بېگناه یو، تاسو چې خوشې شوئ مونږ هېر نکړئ» شعارونه یې ورکول. د کابل په توقیف ځای کې جنایي مجرمان لکه قاتلان، غله، جوارگر، جیب وهونکی او د ټولنې ضرري انسانان راټول شوي وو، د د. خ. ا. گوند مشران چې واک ته ورسېدل نو د تېرو رژیمونو په ټولو کړنو یې د بطلان کرښه راکښله، ان چې په ټول افغانستان کې یې جنایي حرفوي مجرمان پرېښودل او د هغوی اړونده دوسیې یې په اور وسیزلې او په زرگونو جنایي مجرمان یې په خلاص مټ ټولنې ته وړاندې کړل، چې دا په احساساتو ولاړ عمل یو بې سنجشه او له جنایته ډک عمل گڼل کېده، ځکه د زرگونو مظلومو انسانانو حقوق یعنی حقوق العباد تر پښو لاندې شول او د جنایي پېښو کچه پورته لاړه. کله چې خپلو موټرونو ته ورنږدې شوو، په سلگونو لارویو د ننداري په ډول زمونږ له موټرونو چاپېره کړۍ جوړه کړې وه، شېبه په شېبه د ننداره کوونکو شمېر زیاتېده، یه مشکله می په شته موټرونو کې مشران

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای پرځای کړل، خو د خلکو د ګڼې ګوڼې له کبله مو د حرکت کولو مجال نه درلود، په پرله پسې توګه شعارونه اوریدل کېدل او هرچا هڅه کوله چې مشران په خپلو سترګو وویني او د خوشې کېدو مبارکي ورته ووایي، او خپلې شخصي هیلې ورته څرګندې کړي، ان چې خلک د موټرونو په دروازو او بانټونو پورې نښتي وو. ما له خپلو دوه تنو راسره افسرانو سره د ترافیک وظیفه په غاړه واخیسته، ورو ورو مو موټرو ته د تګ لاره برابروله. په ډېره سخته د خلکو په ګڼه ګوڼه کې د سالنګ واټ اصلي لارې ته ورسېدو، او خپل تګ ته مو دوام ورکړ. د سالنګ واټ، د صدارت څلور لارې او د آریانا هوټل د څلور لارې څخه د افغانستان راډیو ته ورسېدو. د لارې په اوږدو کې څو ځایه زمونږ موټرونه د انقلابي ګروپونو لخوا ودرول شول، خو څرنګه چې یوسف سحر او سید رحیم ته د ورځې نوم معلوم ؤ نو د هغې په ښودلو سره به مو خپل وړاندې تګ ته دوام ورکاوه. کله چې مې مشران د راډیو په دستګاه کې دننه له موټرونو نه راکښته کړل، نو زه له خپلو راسره ملګرو سره د کورنیو چارو وزارت ته ستون شوم، ماښام ناوخته ښردې ؤ، جګتورن توفیق احمد ته مې د خپلو کړنو په اړه راپور ورکړ.

د کورنیو چارو په وزارت کې د بندیانو آزادونه:

توفیق احمد چې په خیر سره راپور واورېد ډېر خوښ شو او زه یې په غېږ کې ونیولم، بې له شکه چې اوس زمونږ انقلاب بریالی دي، مونږ د د. خ. ا. ګوند د راډیویي اعلامیې انتظار باسو، چې د خپل انقلابي رژیم بري د افغانستان خلکو او نړیوالو ته اعلان کړي.

کاشکې چې په هغه وخت کې زه پوهېدلی. د افغانستان د خلکو د بدمرغه کېدو لپاره مې د غه نوکر صفته سیاستوال په ناخبرۍ سره له زندان څخه خوشې کړل، دغه د روس ایجنټان او د قدرت وږي مې نه پېژندل او د دوی د خلاصون لپاره مې سر په تلي کې کېښود. که زه پوهېدای چې د دوی په راخوشې کولو او واک ته په رسېدو به زما هیواد له داسې خونړیو پېښو سره مخ کېږي چې تر نسل نسل پورې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې ته رسیدلی زیان جبران نشي. که زه پوهېدلای چې دا زمونږ په ښمنانو پلورل شوی مشران دي هېڅکله به مې دا کار نه ؤ کړی، او کولای مې شول چې په ډېره آسانۍ سره او پرته له کوم جنجال څخه ۸ کسان له منځه یوسم او د ثور ورانوونکي او تش په نوم انقلاب د تل له پاره له ناکامۍ سره مخ کړم، «چرا کاری کند عاقل که باز آرد پشیمانی» باید اعتراف وکړم چې په ناخبرۍ او د خپل خام احساساتي فکر تر اغېز لاندې د راتللو له امله مې د هغوی په خلاصون کې فعال رول ولوباوه.

اصل واقعیت دا دی چې د حیدر رسولي او قدیر نورستاني په واک ته رسېدو سره د اردو او پولیسو ټول افسران خوابدي شوي وو او په زړه کې له دولت نه ناخوښه وو او کرکه یې لرله. هېڅ چا وړاندوینه نشوای کولای چې د داوودخان د بې کفایته او وروسته شوي رژیم په رانسکورېدو سره به په هیواد څه بلا رانازله شي. طبیعي ده چې انسانان له نوښت او بدلونونو په اړه ښه چلن کوي، زه هم ځوان وم، احساسات مې لرل، چې له همدې امله د د. خ. ا. ګوند د مشرتابه پلاوي په داخلي ماهیت نپوهېدم، څکه نو د واکمن نظام د رانسکورولو په موخه چې د حیدر رسولي او قدیر په شان بې کفایته کسانو په لاس اداره کېده د خپلو احساساتو له مخې له پاڅون کوونکو سره یوځای شوم، وروسته چې د حزب د مشرانو په اصلي شخصیت او د هیواد د لوړو مصالحو په وړاندې د هغوی په کړنو وپوهېدم او د هغوی کړنې او شخصیتونه راته په ډاګه شول نو لومړی مې په د. خ. ا. کې له شمولیت نه استعفی وکړه او بیا د تقاعد په اخیستو سره له دولتي دندې ګوښه شوم، که څه په دې لاره کې مې د مخفي پولیسو د تعقیب او سیاسي حالت له نظره یوځه ستونزې ولیدلې د کلنیو ترفیعاتو په ترځ کې مې مشکلات وزغمل، خو له هیواد سره د عشق او وجدان په حکم له ټولو امتیازاتو څخه تېر شوم او پرته له دې چې له بل کوم سیاسي خوځښت سره تړاو پیدا کړم له ټولو سیاسي فعالیتونو څخه مې ځان ګوښه کړ. د سیاست تیکه دارانو ته جوته ده چې زمونږ د هیواد بې او کیڼ سیاسي جریانونه زمونږ د هیواد د خلکو له نوښت او ارادې څخه سرچینه نه نیسي، بلکې د پردیو په اراده او له غرضه ډکه ایډیالوژي یې په مخکې نیولې او د قدرت غوښتلو یو شمېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجیرانو په یوه او بل نوم د هیواد په دننه او بهر کې ګوندونه جوړ کړي دي او زموږ هیواد یې د سیاسي غوبل او راکړې ورکړې د ګر ګرځولی دی، چې په پایله کې یې د سر په سترګو وینو چې افغانستان خپل ټول مادي او معنوي ارزښتونه او سیاسي اعتبار له لاسه ورکړی دی، د دې متل په مصداق چې وایي: «یار که بی وفا برآمد شرمنده ء انتخاب خویشم.».

وروسته له دې چې په حقیقت پوه شوم له سیاسي سوداګرو سره مې موضوع غوڅه کړه او په همدې تصمیم سره مې خپل وجدان ته قناعت ورکړی دی.

باید ووایم چې سیاسي بندیان ټول ۹ تنه وو، یو تن محمد حسن ضمیر صافي د حزبي مشرانو له ډلې څخه نه ؤ. اګر که هغه هم په هغه وخت کې د کابل پوهنتون د ادبیاتو د پوهنځی رئیس او استاد ؤ او د پرچم له ډلې سره یې تړاو درلود، خو دا چې څرنګه د ګوندي مشرانو په ډله کې زندان ته راغلی ؤ په اړه به یې وروسته وغږیږو.

ماښام ته نږدې زه له راډیو افغانستان څخه د کورنیو چارو وزارت ته راستون شوم، د راپور له بیانولو وروسته مې ولیدل چې بندیان تراوسه لا د غونډېدو په ځای کې پر څمکه ناست دي. جنرال محمد طاهر، د وزارت معین دشتي او د کورنیو چارو وزارت سکرتر په کې نه لیدل کېږي. له جګتورن نه مې د هغوی په اړه وپوښتل، په غوږ کې یې راته پټ وویل: «د خپل عمل په سزا ورسول شول.» ومې ویل: «له نورو بندیانو سره څه چلن کوئ؟» ویې ویل: «ستا انتظار مې درلود، چې ستاسو د پېژندګلوی له مخې په هغوی کې تصفیه وشي. هغوی چې شخصاً له قدیر او یا سلطنتي کورنۍ سره تړاو لري، هغوی د اوس مهال لپاره په وزارت کې له ځانه سره ساتو او پاتې نورو ته رخصت ورکوو.»

ما د بندیانو په ډله کې غلام فاروق یعقوبي، عبدالباقي، محمد علي یاور او د استخباراتو مدیر محمد عیسی لیدلی وو، لومړني درې تنه د پرچم له ډلې سره او محمد عیسی د قدیر د ورور اوښې په هغه پورې له تړلو کسانو څخه وو. جګتورن ته مې وویل چې: «دلته هېڅوک له قدیر او یا دربار سره تړاو نه لري او ټول پخواني مسلکي کارکوونکي دي چې په تیرو رژیمونو کې یې هم په خپلو مسلکي څانګو کې کار کاوه.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګتورن وویل: «چې داسې ده، نو له دې امله چې اوس ماښام دی ناوخته دی او هرڅوک خپلې خولۍ او کورتۍ په آسانۍ سره نشي پیدا کولی نو کورتۍ او خولۍ دې یې په خپل ځای پاتې وي او په خپله دې پنځه پنځه تنه په نوبت سره له وزارت نه ووځي.»

حسن ضمیر صافي مې پېژندلو، له دې پېښې یوه ورځ وروسته مې د هغه په کور کې له هغه سره ولیدل او د قضیې په اړه مې ورنه وپوښتل. راته ویې ویل چې: «د خیبر له وژلو وروسته یې یوه ورځ په یوه لکچر کې محصلینو ته د دغه بې رحمانه قتل مظالم بیان کړي وو او د هغې مسئولیت یې د دولت په غاړه اچولی ؤ، او محصلین یې د دغه ترور په وړاندې د دولت پر ضد پارولي وو.»

همدا راز د ډاکتر ضمیر په نوم یو بل تن چې هغه هم د مکروریانو په همغه بلاک کې هستوګن ؤ چې د پرچم ډلې فعال کارکوونکی او د استخباراتو تر څارنې لاندې ؤ ښایي په غلط نوم نیول شوی وي، په هرصورت، خو حسن ضمیر صافی د د. خ. ا. د ګوند د مشرانو په کتار کې زندان ته راوستل شوی ؤ چې تر خوشې کېدو وروسته یې تر یو څه وخته پورې خپلې دندې ته ادامه ورکړه او بیا وروسته یې د ګوند له لیکو څخه هم استعفی ورکړې وه.

د ضمیر صافي په څیر په لسګونو انسانانو چې د هیواد په ګوټ ګوټ کې د د. خ. ا. ګوند د مشرانو په اصلي ماهیت او د شوروي اتحاد د کمونست ګوند په مستقیمه مداخله باندې پوهېدلي وو د حزب له لیکو څخه یې ځانونه ګوښه کړل.

هغه قضاوت چې نن ورځ د د. خ. ا. د ګوند او د هغې د ځواک غوښتونکو مشرانو په اړه شتون لري، د غوایي د کودتا نه وړاندې قضاوت سره ډېر توپیر لري. په هغه وخت کې د عدل، برابرۍ، کور، ډوډۍ، کالیو، فرد د فرد له استثمار څخه د خلاصون، ځمکه د هغه چا ده چې کار په کې کوي، د ښځو او نارینه و د حقوقو برابري او په سلګونو نور مترقي شعارونه، ریښتیا هم که د عمل جامه یې اغوستی وای نو نن به افغانان له بدمرغیو او دربه دریو سره نه وو مخامخ، خو افسوس او سل افسوس، چې د سیاسي واکمنۍ پر مهال یې د هغو ټولو شعارونو او پروګرامونو په خلاف چې د عملي کولو کرښه یې راکښلې وه عمل وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دندې پای او له خطره ډکه شپه:

په کورنیو چارو وزارت کې پر ته له موټرونو او انقلابي کارکوونکو څخه هېڅوک نه وو پاتې. جګتورن راته وویل چې اوس ستا خوښه چې د شپې له موټر سره په وزارت کې پاتې کېږې او که کور ته ځې، ستا له ګټورو او ریښتینو همکاریو څخه یو ځل بیا یو ځل بیا یوه نړۍ مننه کوم. ورته مې وویل که د شپې لخوا کومه ضروري دنده نه وي نو اجازه راکړئ چې کور ته ولاړ شم ترڅو چې فامیل مې اندېښمن نه وي. جګتورن د بیرد م چلوونکی ته امر وکړ چې ما کور ته ورسوي، خو ما ممانعت وکړ او ومې ویل اړینه نه ده چې په داسې حساسه شیبه کې یوه جنګي وسیطه له وظیفې لرې واقع شي، که د ټیوټا موټر مې د کابل ولایت تر امنیه قوماندانۍ پورې ورسوي، کیدای شي زما جیپ موټر به په پخوانی تم ځای کې ولاړ وي. جګتورن د ورځې نوم زما په لاس ولیکه، ترڅو د لارې په اوږدو کې د اړتیا په وخت کې ور څخه استفاده وکړم. ټیوټا موټر زه د کابل ولایت لویدیزې دروازې ته ورسولم، خپل خړ رنګه جیپ مې له ورایه ولید چې په خپل ځای کې ولاړ دي. ټیوټا موټر مې رخصت کړ. همیشه به مې یوه کونجی له ځانه سره ساتله، خپل موټر ته پورته شوم، هرڅو مې چې سویچ وواهه چالان نه شو، ځر ګنده شوه چې ډریور د ډزو په مهال موټر له وزارت نه راایستلی دی، په خپل تم ځای کې یې درولی دی او د هغې روکر (...) راایستلی او په خپله هم کور ته تللی دی. بله چاره مې نه لرله د سالنګ واټ جادې ته ووتم، سر مې لوڅ ؤ، د پولیسو پطلون مې اغوستی ؤ، عسکري بالاپوښ مې هم په تن ؤ چې زما بڼه یې بېخي بدله کړې وه. ومې لیدل چې یو ټیکسي موټر د کارته پروان له خوا د پل باغ عمومي په طرف روان دی. لاس مې ور کړ، ودرېد، له اهل هنود څخه دوه تنه په شاتنی سیټ کې ناست وو. ومې پوښتل: «چېرته ځئ؟» ویې ویل: «خپل کور ته د میرویس میدان په لوري ځو.» زه هم موټر ته پورته شوم ومې ویل: «مجبوراً زه هم د علی آباد په طرف ځم.» موټر روان شو. کله چې ټیکسي د پلازا هوټل څلور لارې ته ورسېد، د دهمزنګ په طرف وخوځېد. هنودانو وویل: «ودرېږئ موټر همدلته کښته کېږو.» ورته ومې ویل: «ولې کښته کېږئ، زما څخه مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېرېږئ، زه هم خپل کور ته د کارته سه پل سرخ ته ځم، له دې امله چې ما سره د ورځې نوم شته، نو که په لاره کې کومه اړتیا پېښه شي څوک مو نشي ایسارولی او له دې امله چې زما خپل موټر چالان نشو، ناوخته شویدی نو زه هم ستاسو له ټیکسي موټر څخه په استفاده کولو سره کورته ځم.» له دې امله چې زما پیسې او سګرټ د کورتي په جیب کې پاتې شوي وې او د ټیکسي کرایه مې هم نه لرله، نو ټینګار مې کاوه، خو هندوان چې سوداګر وو او شتمن وو وېرېدل چې هسې نه په هغوی حمله ونکړم. عجیبه صحنه وه، زه د ټیکسي او کرایې به غم کې وم او هندوان د خپل ځان او پیسو په غم کې وو. تیاره خپره شوې وه، په ښار کې ټیکسیان نه ګرځېدل، ما په خپل زړه کې هوډ وکړ که هندوان له موټر نه کښته هم شي زه په همدې ټیکسي کې کورته ځم او هلته به کرایه ورکړم. یوځل بیا مې هندوانو (اهل هنود) ته کیسه تېره کړه چې څه ډول له خپل موټر نه پاتې شوی یم او له ما څخه دې کومه وېره او اندېښنه نه کوي، بلکې د ورځې له نوم په لرلو سره به له هغوی سره مرسته وکړم.

ډېر حساس وخت ؤ، هندوانو هم بله کومه چاره نه درلوده ترڅو چې غاړه یې کېښودل، هرڅه چې کېږي یوځای سره روان شوو. د دهمزنګ څلورلارې ته چې ورسېدو، زمونږ موټر نوکریوال ګروپونو ودراوه، زه له موټر نه راکښته شوم او مؤظف شخص ته مې د ورځې نوم ورکړ، زما رنګ، جامو او لوڅ سر ته یې چې وکتل شکمن شو، زه یې خپل قوماندان ته بوتلم، د خپل دوه رنګه لباس او لوڅ سر کیسه مې ورته تکرار کړه. هغه له توفیق احمد سره په مخابره تماس ونیو ما هرڅه اورېدل چې توفیق ورته ویل چې کورتي او خولۍ د ټولو افسرانو په وزارت کې زمونږ سره دي، د چا په لاس مې چې د ورځې نوم لیکلی دی هغه زمونږ د همکارانو له جملې څخه دی. په خپل جیپ موټر کې په پل سرخ سیمه کې خپل کور ته ځي. د دهمزنګ د پوستې قوماندان ورته وویل چې ټولې نښې ریښتیا دي، خو په ټیکسي موټر کې د دوه تنو هندوانو سره د میرویس میدان په لورې روان دی. توفیق احمد ددې خبرې په اورېدو سره حیران شوی ؤ. ما وریاندې غږ وکړ چې ورته ووایه چې ډریور مې د موټر روکړ (...) له موټر څخه کښلی ؤ او له ځانه سره یې وړی ؤ، ناچاره شوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالنګ واټ په جاده کې له دوه تنو هندوانو سره چې د میرویس میدان په طرف روان وو په تیکسي کې ورسره کښېناستم. بله چاره مې نه درلوده، وروسته توفیق احمد د دهمزنګ د پوستې قوماندان ته وویل چې لباس یې له نښې سره سم وي، په تکلیف کوئ یې مه زمونږ له ریښتنیو همکارانو څخه دي. پرېږده چې کورته لاړ شي. دلته هندوان زما په ارزښت وپوهېدل، د علی آباد څلور لاري ته ورسېدو، تیکسی ودرېد، ما غوښتل چې کښته شم او پلې لاړ شم، ځکه لږه لاره پاتې وه، هندوان چې زما احسان مند وو، تیکسی ډریور ته یې وویل چې لومړی ما پل سرخ ته ورسوي او وروسته بیا دوی میرویس میدان ته بوځی. د پل سرخ د دوکانونو په مخ کې زه له تیکسی نه کښته شوم، غوښتل مې چې له کوم دوکاندار څخه پیسې واخلم او خپله برخه کرایه ورکړم، اهل هنود وویل، فرق نه کوي مونږ تیکسی دربست نیولی دی. هغوی د میرویس میدان په طرف وخوځېدل او زه د خپل کور دروازې ته راغلم. د پخوا په شان مې ۳ ځله د دروازې د زنګ تکمه کیمنډله، دوه درې ماشومانو دروازې ته رامنډې کړل، خپل کور ته ننوتم، خدای بخښلی مور مې چې تر لمانځه وروسته یې د دعا لپاره لاسونه لپه کړی وو چې خدای یې زوی روغ رمټ کور ته راستون کړی و، خدای (ج) یې دعا قبوله کړی وه. د مور لاسونه مې ښکل کړل، په غېږ کې یې ونیولم او د خدای (ج) شکر یې په ځای کړ. د کور ټول واړه او غټ خوشحاله شول او راڅخه راچاپېره شول.

انجنیر... د کاکا زوی مې چې په کانو او صنایعو وزارت کې یې د دارالامان په سیمه کې دنده درلودله د سختو ډزو له امله په دې نه ؤ بریالی شوی چې په قلعهء زمان خان کې خپل کور ته ولاړ شي، زمونږ په کور کې ایسار پاتې شوی ؤ. هغه هم د پرچم ډلې له غړو څخه یو ؤ. چې کوچنیان ویده شول، د ټول جریان کیسه مې ورته تېره کړه.

د افغانستان راډیو ملي نغمې او شعارونه خپرول، د څلورم نمبر زرهدار ځواکونو جګړن محمد اسلم وطنجار او د هوایي ځواکونو ډګروال عبدالقادر د د. خ. ا. ګوند اعلامیه په پښتو او دري ژبو خپره کړه، خو زه پوه شوم چې لا هم کار سرته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی رسېدلی. محمد داودخان او د کابینې غړي یې په ارګ کې ژوندي دي. ملي ګارډ او ځینې پلوي پوځي قطعات مقاومت کوي او له انقلابیانو سره جنګېږي. ټوله شپه په کابل ښار کې د درندو او سپکو ټوپکو وسلو ډزو دوام درلود. د شپې بندیز له ۸ بجو څخه نافذ شوی و، همغه لعنتي قیود چې څوارلس کاله یې دوام وموند، اوس هم جوته نه ده چې دغه منحوص او بدشګومه بندیز به ترڅو پورې نور دوام وکړي.

ډول ډول اندېښنې راته پیدا کېدلې، ټوله شپه ویده نه شوم، کله به مې له ځانه سره فکر کاوه چې که د دولت پلوي قطعات برلاسه شي زما سرنوشت به څه وي، که له بیروني جنرالانو او پوځي قطعاتو سره د محمد داودخان ارتباط ټینګ شي، وسله وال پاڅون سل په سلو ناکام دی، خو د کورنیو چارو او د دفاع بې کفایته وزیران چې په ارګ کې محاصره شوي وو هېڅ کار یې د دولت په ګټه ترسره نه کړای شو.

زه د مرګ او ژوند ترمنځ په پوله ولاړ وم، ترڅو پورې چې د راډیو پروګرام خپرېده نو د محمد داودخان د نیولو او نسکورېدو د خبر د اورېدو انتظار مې کاوه. پروګرام پای ته ورسېد او د هغه په اړه کوم خبر نه ؤ. اندېښنه مې په غم او خفګان بدله شوې وه، ټوله شپه مې په ویښه، غم او اندېښنو کې تېره کړه.

د غوايي ۸ مه د جمعې ورځ:

ما ټوله شپه خوب نه ؤ کړی، د ورځې په رڼا کې مې د خپل کور د بام له پاسه هر لوري ته وکتل، سختې درنې ډزې وې. سهار د ۷ بجو په شاوخوا کې دوه جټ جنګي الوتکو د ریشخور فرقې له پاسه د تاج بېګ غونډۍ د دارالامان د ماڼۍ په شاوخوا کې په بمبارۍ پیل وکړ. د دولت په پلوي قطعاتو باندې شیبه په شیبه بمباریو شدت موند، په کوم ځای چې بمباري کېدله هلته لوګی او د اور لمبې پورته کېدې، راډیو همغه شعارونه او ملي نغمې خپرولې، ځمکنۍ جګړې او هوايي بمباریو زور اخیستی ؤ.

د ثور ۸ مه د جمعې د ورځې د ۱۰ بجو په شاوخوا کې دا خبر خپور شو چې مفهوم یې دا ؤ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار محمد داؤد، سردار محمد نعیم او د کابینې ځینې غړي چې په ارگ کې محاصره وو د پوځي انقلابي شورا مکررې غوښتنې ته يې چې د هغوی د تسليمېدو په اړه وه مثبت جواب ونه وايه، بلکې به سرزورۍ سره يې خپل مقاومت ته دوام ورکړ په پای کې د انقلابي شورا لخوا د خپلسرۍ اعمالو په سزا ورسول شول، ټول وځپل شول او د تل لپاره د محمد زايانو د سلطنتي کورنۍ د واکمنۍ ټغر له افغانستان څخه ټول کړای شو.

دغې اعلامیې په ډاگه کړه چې وسله وال پاڅون کاميابۍ ته رسېدلی دی او د محمد داود رژیم سقوط کړی دی، د محمد داؤد د وژل کېدو خبر له راډيو څخه په تکرار سره خپرېده.

پوځي انقلابي شورا د مرکز او شاوخوا ټولو قطعاتو ته بلنه ورکړه چې په ټول هیواد کې نظم او امنيت مراعات کړي او له پوځي انقلابي شورا سره خپل پيوستون اعلان کړي.

د پوځي شورا قرارگاه چې له راډيو افغانستان څخه د خواجه رواش هوايي ډگر ته لېږدول شوې وه، د محمد داؤد له وژل کېدو وروسته ارگ ته ولېږدول شوه، لاربښودنې او حکمونه يې له هغه ځايه صادرول.

د جمعې له نيمايي ورځې وروسته چې د محمد داؤد دولت په بشپړه توگه نسکور شوی ؤ د هغه د وژل کېدو خبر راډيو افغانستان په پښتو ژبه داسې خپور کړی ؤ:

«د افغانستان زړورو هيوادوالو:

د دولت ضد ملي او فساد پالونکی دستگاه او شړېدلی سلطنتي نظام، جاسوسي شبکې او د هغوی وتلی استازي محمد داؤد د آزادۍ بخښونکی هوايي او ځمکنی قوتونو د منظمو ضرباتو لاندې د گران هیواد افغانستان د ټولو ملي ديموکراتيکو قوتونو په کمک وځپل شو.»

د جمعې د ورځې په اوږدو کې دا خبر له شعارونو او ملي نغمو سره په وار وار خپرېده. ټانکونه او زغره وال وسايط په ټولو ښارو لارو ولاړ او ټولو وزارتخانو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ننوتي وو ، بازار او مارکیټونه تړلي وو ، پوځي قطعات او ګزمې په ښار او جادو کې په حرکت کې وې ، عوام الناس په ښار کې نه تر سترګو کېدل.

په افغانستان کې د لومړني دیموکراتیک دولت جوړېدل:

د ثور ۷ مه د پنجشنبې ورځ او د ثور ۸ مه د جمعې ورځ د کابل ښار د دولت پرضد د انقلابي قوتونو په پوځي مارشونو تېره شوه. سردار محمد داؤد د کابینې له یو شمېر غړو او خپلې کورنۍ سره په ارګ کې په محاصره کې وو ، په ارګ او د ریشخورو په فرقه او نورو قطعاتو باندې هوايي بمباریو د هغوی پوځي مورال کمزوری کړی ؤ. د دولت پلوي قطعات یو په بل پسې د جګړې له ډګره وتل او تسلیمېدو ته اړ شول. د شاوخوا قطعات لکه د ننګرهار فرقه چې د جنرال یونس خان په قومانده د کابل په طرف په حرکت کې وه په شا وتمبول شوه او نور د شاوخوا اکثره قطعاتو له مرکز سره اړیکې پرې شوې وې. د ریشخور د فرقې قوماندان چې د خپلې فرقې په قرارګاه کې ؤ ویې نشوای کړای چې خپل قطعات د انقلابیانو پرضد سوق کړي ، ځکه چې هغه په خپله قرارګاه کې محاصره شوی ؤ. د کاری او اکتیف قطعات او نور غټ او واړه جزو تامونه د د. خ. ا. ګوند د غړو تر قوماندې لاندې راغلي وو ، دولتي دستګاه له خپلو ټولو امکاناتو سره له دې ډول پېښې سره د مخامخېدو هېڅ اټکل نه ؤ کړی. د دفاع او کورنیو چارو وزیران په خپله عیاشۍ ، قاچاق او د شتمنیو په راټولولو بوخت وو ، ان چې د بغاوت او کودتا پیل کېدو په مهال د د. خ. ا. ګوند ۸ تنه مشران د تره کي او کارمل په ګډون د دوی په اسارت کې وو ، دغې دستګاه ونه کړای شول دغه بندیان چې د تاج او تخت مدعیان وو له خپلې مخې ځخه لرې کړي.

د ثور په ۸ مه د جمعې په ورځ محمد داؤد له خپل ورور محمد نعیم د بهرنیو چارو وزیر ، عبدالاله د مالیې وزیر او د صدارت مرستیال ، عبدالقدیر د کورنیو چارو وزیر او د خپلې کورنۍ له یو شمېر غړو سره په ارګ کې ووژل شول. عبدالقدیر له ارګ نه د تېښتې په وخت سخت ټپي شو او وروسته بیا د اردو په څلور سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بستریز روغتون کې ومړ. غلام حیدر رسولي چې ځان یې د قرغې فرقې ته رسولی ؤ ترڅو د هغوی په مرسته ارګ له محاصرې څخه خلاص کړي خو هېڅ کار یې له لاسه پوره نشو، که څه هم د فرقې قوماندان د دولت له پلویانو څخه ؤ خو د کوچنیو قطعاتو قوماندانان له انقلابیانو سره یوځای شوي وو. رسولي چې ولیدل د فرقې د قوماندان له لاسه پوره نه ده نو د ځان د ژغورنې او تېښتې په فکر کې شو. د جیپ موټر په واسطه یې له فرعي لارو څخه د دارالامان مخه ونیوله، او په ډېره ناچارۍ سره یې د ماښام په تروږمۍ کې په دارالامان کې د خپل دهقان کور ته پناه وړله. دهقان چې د راډیو د څپو له لارې یې د محمد داؤد د دولت د نسکورېدو، د داؤد او د هغه د ورور محمد نعیم د وژل کېدو خبر اوریدلی ؤ، په ښکاره د دفاع وزیر ته په خپل کور کې پناه ورکوي او په پټه خپل زوی د کودتا کوونکو نږدې پوستې ته استوي ترڅو له موضوع څخه راپور ورکړي. هماغه وه چې د دفاع وزیر د خپل دهقان په کور کې ژوندی نیول کېږي او لکه د جنرال محمد طاهر او نورو په شان وژل کېږي.

د جمعې د ورځې په ماښام د راډیو افغانستان د څپو له لارې د پوځي انقلابي شورا تاریخي فرمان په لاندې ډول نشر ته سپارل کېږي:

«د افغانستان د وطنپالو افسرانو او سرتېرو انقلابي پاڅون د هیواد د خلق په اراده د ۱۳۵۷ کال د غوایي د میاشتې په ۷ مه نېټه ترسره شو. دا پاڅون چې د افغانستان د ملي او دیموکراتیک انقلاب پیلامه شمېرل کېږي، له ۲٤ ساعتونو څخه په کم وخت کې یې د محمد داؤد مستبد رژیم رانسکور کړ او په افغانستان کې یې د پوځي انقلابي شورا په لاس د یوه ملي او دیموکراتیک نظام بنسټ کېښود. ددې لپاره چې د ثور انقلاب خپلې درندې، دیموکراتیکې او ملي دندې په خلاقه، هراړخیزه او اغېزمن ډول سرته ورسوي، پوځي انقلابي شورا د دولت ټول چارواکي ځواک د افغانستان دموکراتیک جمهوري انقلابي شورا ته منتقل کړ او په خپله په هغې کې مدغم شوه. د پوځي انقلابي شورا د تصویب سره سم د دیموکراتیکو او ملي دندو ترسره کول د افغانستان د دیموکراتیک جمهوریت په انقلابي شورا پورې اړه نیسي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا رنګه د ۱۳۵۷ د ثور په ۱۰ مه چې د ۱۹۷۸ د اپریل له ۳۱ مې نېټې سره یې سمون درلود د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت اوله ګڼه فرمان د راډیو د څپو له لارې په لاندې ډول خپور شو:

لومړی: د د. خ. ا. انقلابي شورا په خپله لومړنۍ غونډه کې د افغانستان ستر ملي او انقلابي شخصیت نور محمد تره کی د د. خ. ا. د انقلابي شورا د رئیس په توګه په عین حال کې د حکومت رئیس یعنی «صدراعظم» هم دی وټاکه.

دوهم: د د. خ. ا. انقلابي شورا د هیواد تر ټولو لوړ دولتي ځواک په توګه په خپله لومړنۍ تاریخي غونډه کې د ستر تاریخي بدلون د نقطې په عنوان د افغانستان د خلق آزادي بخښونکی نهضت په سرنوشت کې د رایو په اتفاق تصویب کړ:

۱- د ۱۳۵۷ کال د غوایي د میاشتې له ۱۰ مې نېټې وروسته افغانستان، د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت د سیاسي نظام درلودونکی دي.

۲- د د. خ. ا. انقلابي شورا لخوا حکومت د هیواد د لوړې اجرایيه قوې په توګه انتخاب او د د. خ. ا. حکومت په نوم یادیږي، حکومت د د. خ. ا. انقلابي شورا په وړاندې مسئولیت لري.

د د. خ. ا. انقلابي شورا د رایو په اتفاق تصویب کړه چې تر بل اعلانه پورې به په ټول هیواد کې پوځي مقررات نافذ او پرځای وي. دا فرمان په انیس ورځپاڼې د ۱۳۵۷ کال د ثور د میاشتې د ۱۳ مې نېټې په لومړۍ ګڼه، پرله پسې ۱٤٥۲ ګڼه کې چاپ شوی ؤ.

د انقلابي پوځي شورا د تاریخي فرمان او د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت د لومړۍ ګڼې فرمان په اساس دیموکراتیک جمهوري دولت جوړ شو.

د محمد داؤد دولت نسکور شوی ؤ، په ښار کې ډزې خاموشه شوی وې، ټانکونو او زغره وال موټرونو په څلور لارو او حساسو ځایونو کې ځای نیولی ؤ، هټیۍ او مارکیټونه خلاص شوی وو، اوضاع عادي حالت ته را ګرځېدلی وه، خلک په جادو او لارو کې ګرځېدل او په خپلو ورځنیو چارو یې لاس پورې کړی ؤ. د جمعې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې په شپه ۸/۹ د ثور د راډیو له لارې نوی حکومت اعلان شو، ترڅو د دولت ټولې ادارې، وزارتونه، تعلیمي مؤسسې، ښوونځي، پوهنتون، بانکونه، شرکتونه او ټول مؤسسات لکه د پخوا په شان په ټاکلو وختونو کې خپلو کارونو ته دوام ورکړي، ټول مامورین، کارکوونکي، اجیران، ښوونکي، نارینه او ښځینه کارکوونکي، محصلین او محصلانې خپلو ورځنیو عادي چارو ته دوام ورکړي او خپلو اړوندو ادارو ته حاضر شي.

د ۱۳۵۷ د ثور ۹ مه د شنبې ورځ:

ما هم د راډیو د اعلان تر مخه لکه د پخوا په څیر د ګهیځ تر چای څښلو او ږیره خریلو وروسته خپل یونیفورم په تن کړ، د جیپ موټر لکه د پخوا په شان په ټاکلی وخت کور ته راغی او دفتر ته روان شوم. د لارې په اوږدو کې نجونې او هلکان زده کوونکي، نارینه او ښځینه مامورین او کارکوونکي لیدل کېدل چې خپلو دندو ته روان وو. په جادو او لارو کې لاروي تر سترګو کېدل، دوکانونه او بازارونه لکه د پخوا په شان بېرته وو. بالکل عادي وضعه راستنه شوې وه، په څلور لارو او حساسو ځایونو کې ټانکونه او مخابره لرونکي موټرونه ځای پر ځای وو.

د پخوا په شان د حاضرۍ په وخت دفتر ته ورسېدم، ټول همکار مامورین وظیفو ته حاضر شوي وو، ماته راغلل او د ثور د ۷ مې د بریالیتوب مبارکي یې راته وویله، له دې کبله چې ځینو همکارو مامورینو د ثور د اوومې ورځې په پوځي فعالیتونو کې زه لیدلی وم، د هرچا په تندي کې د پوښتنې نښې ښکاره کېدې چې باید په تفصیل سره کیسه ورته تېره کړم. له دې امله چې فرصت مې نه درلود، ځکه د کابل ولایت نوی قوماندان جګتورن خان محی الدین «خلقي» ته چې نوی وظیفه یې اشغال کړې وه ورشم او یو شمېر همکاران مبارکۍ ته ورولم، له خپلو همکارانو سره مې ژمنه وکړه چې په یوه مناسب وخت کې به د ثور د اوومې د پوځي فعالیتونو په اړه چې څه ډول د کورنیو چارو وزارت ونیول شو او زه څنګه له انقلابي ځواکونو سره یو ځای شوم او څنګه د د. خ. ا. ګوند د مشرانو د خلاصون لپاره د کابل ولایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راغلم او د کابل د امنيه قوماندانۍ مقاومت مې مات کړ، نظارتخانې ته ننوتم، او په پای کې له کومې لارې او څه ډول د افغانستان راډيو ته لاړم او د پاڅون د ورځې دلسې تور جرياتونه په تفصيل سره هغوی ته وايم.

له څو تنو همکارانو سره د امنيې قوماندان دفتر ته ورغلم. د امنيې قوماندان او د هغه د همکارانو گروپ او ملگرو هريو امير محمد حسين خيل، تورن محمد نبی نايب خيل، تورن محمد نظيم، تورن احمدشاه، خورد ضابط عبدالحکيم کتوازی او يو ډېر شمېر نورو افسرانو چې نومونه يې رانه هېر شويدی د ځان او همکارانو له ورپېژندلو وروسته هغوی ته د ثور د انقلاب او د نويو دندو مبارکي وويله.

د پوليسو اداري ټولی بېرته وې خو د دفتر عادي چارې په تپه درېدلی وې، د پخوا په برعکس د امنيه قوماندانۍ په انگړ کې ډلې ډلې د اردو افسران د قوماندان مبارکۍ ته راتلل او د پوليسو په ټولو ادارو او دفترونو به گرځېدل او پوښتنې به يې کولې چې فلانۍ ځانگه څه دنده لري؟ کومې کومې ځانگې او قطعات موټر لري؟ د هرې ادارې او شعبې او يا جنايي ځانگې موټر او وسيله به چې تر سترگو کېده پرته له کومې پوښتنې به په کې سپرېدل او په بازار کې به يې گرځول، د پوليسو افسرانو دا مجال نه درلود چې ممانعت وکړي.

د اردو او پوليسو افسرانو ترمنځ له پخوا څخه يو ډول ذهني بدبينۍ شتون درلود. د پوليسو مسلکي افسرانو چه په ښارونو کې په پرگنو کې له خلکو سره اړيکې درلودلې، اکثره د ټيټو او متوسطو رتبو د پوليسو افسران د خپلو مسلکي دندو د ترسره کولو لپاره په ښار کې په موټر کې گرځېدل، به داسې حال کې چې د ټيټو او متوسطو رتبو د اردو افسرانو په قشلو کې دنده ترسره کوله او د نورو دندو د ترسره کولو لپاره به بسونو او يا ترپال لرونکو لاريو کې گرځېدل. د پوليسو له افسرانو سره يې يو ډول کينه او بدبينی لرله چې ولې هغوی ته هم لکه د پوليسو د افسرانو په شان موټر نه ورکول کېږي. اوس چې فرصت په لاس ورغلی ؤ او د اردو ټول افسران وسله وال شوی وو، بې له دې چې د پوليسو افسرانو اساسي او مسلکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دندې په پام کې ونيسي د پوليسو نقليه وسايل يې د خپل چکر او تفريح لپاره هرې خوا ته ځغلول او هڅه يې کوله چې مهمې چوکۍ ونيسي. په توقيف ځای او نظارتخانه کې تماکل شوي مقررات نه رعايت کېدل، هرچا په هر وخت کولای شول په توقيف او نظارتخانه کې له خپلو خپلوانو او دوستانو سره ملاقات وکړي، او ان چې کولای شي د څارنوالۍ او يا محکمې له اجازې نه پرته بندي له توقيف يا نظارتخانې څخه رااوباسي. تردې چې ځينې فاحشې ښځې او د اخلاقي جرمونو حرفوي مجرمين د اردو د افسرانو په واسطه د شو ورځو لپاره له توقيف او بنديخانې څخه ايستل کېدل. له دې جملې نه يوه ښکلې هنرمنده سندرغاړه پېغله چې ډېر خوږ آواز يې درلود چې د کوم اخلاقي جرم په ترڅ کې بندۍ شوې وه هره شپه به د امنيې قوماندان او د هغه ورسره ګروپ له بنديخانې څخه راايستله. د دغې سندرغاړې له نوم يادولو څخه د انساني ملحوظاتو په وجه ډډه کوم. په پای کې د سندرغاړې دوسيه حفظ او له بند څخه خوشې کړای شوه، چې وروسته له څه مودې بيا دغه سندر غاړې له يو سندرغاړي سره واده کوي او اوس له مېړه او اولادونو سره خارج ته مهاجره شوې ده.

د د. خ. ا. ګوند ملکي غړي او د وسله وال پوځ افسران چې هر وزارت او ادارې ته ننوتي وو، له پخوانيو مامورينو سره يې شکمن چلن کاوه، چې له همدې کبله د ورځنيو عادي چارو بهير تغيير خوړلی ؤ او په ټپه دربدلی وې. دا حالت زما لپاره او هم هغو مسلکي افسرانو ته چې د کابل په امنيه قوماندانۍ کې د پوليسو د ادارو مسئوليت ورله غاړې ؤ د حيرانتيا وړ ؤ. زه چې له يوې خوا د پوليسو مسلکي او د پخوانې رژيم د سابقه لرونکو افسرانو له جملې څخه وم، او له بلې خوا د ثور په اوومه له انقلابيانو سره يوځای شوی وم او په پوځي فعاليتونو کې مې رول لوبولی ؤ، تيولو له ما څخه پوښتنه کوله چې دا بې نظمي د څه لپاره ده؟ او دا ګډوډي به ترڅو پورې دوام ولري؟ ما پرته له دې چې هغوی ته د صبر او زغم توصيه وکړم بله چاره نه لرله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنیو چارو له وزیر نوراحمد نور سره کتنه او د رهبرۍ په کچه داخلي تضادونه:

عبدالصمد ازهر چې د پرچم ډلې غړی او د پولیسو د مخکښو افسرانو له جملې څخه ؤ، راته ټیلفون کړی ؤ چې د کورنیو چارو په وزارت کې وزیر او د ژاندارم او پولیسو عمومي قوماندان څنګ ته ورشم او له هغوی سره پېژندګلوي وکړم.

د پرچم ډلې نوراحمد نور د کورنیو چارو د وزیر په توګه او د خلق ډلې سید داؤد تړون د ژاندارم او پولیسو د نوی عمومي قوماندان په توګه ټاکل شوی وو.

ازهر د وزارت د سلاکار په توګه کار کاوه. د ثور د اوومې ورځې په اړه زما د فعالیتونو په هکله یې د کورنیو چارو وزیر ته له مخکې نه حال تېر کړی ؤ. نور چې د پرچم ډلې د تشکیلاتو په برخه کې کار کاوه، زه یې په نوم او شهرت سره پېژندم، خو مخامخ یې نه وم لیدلی. له ازهر سره یوځای د وزیر دفتر ته ورغلم، ورته ورو پېژندل شوم، وزیر چې زما له فعالیتونو څخه لا له وړاندې نه خبر ؤ، له خپله ځایه راپاڅېد او په ورین تندی او په مینه سره یې نوازش کړم او زما د پوځي فعالیتونو له کبله یې تحسین او شاباش راباندې ووایه. له خبرو او څرګندونو څخه خوښ او راضي ښکارېده، له خپلې چوکۍ راپاڅېد او د چای څښلو مېز ته له ما او ازهر سره کښېناست. چای او کلچې مو وخوړلې، زما د فعالیت او د خپلو نورو ملګرو له فعالیتونو څخه یې په وار وار ښه یادونه کوله. د وزیر شفقت زما له توقع څخه زیات ؤ، زه دغه مهال د وزیر د خبرو په ارزښت نپوهېدم چې د یو ناڅیز فعالیت په وړاندې څومره خوښي ښکاره کوي او ویاړ ورباندې کوي.

ما د حزب په دننه کې د مشرتابه په کچه له دومره ژورو اختلافاتو څخه خبرتیا نه لرله. په ښکاره حزب له انشعاب نه وروسته اتحاد کړی ؤ، ما داسې انګېرله چې ټولې داخلي ستونزې حل شوی دي، خو د رهبرۍ په کچه له دومره ژورو تضادونو څخه چې د ځان غوښتنې او واک غوښتنې په بنسټ وو خبر نه وم، چې تراوسه یې هم په ریښتیا او اخلاص سره وحدت نه دی کړی. هر یوه بل ته کمین نیولی ؤ، د ثور د پاڅون په پېښه کې چې د امین په مستقیمه قومانده ترسره شوی ؤ خلقیان برلاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو او پرچمیانو ته په برابره ونډه قایل نه وو. له زندان څخه مشرانو ته د نجات ورکولو په لاره کې زما فعالیت خلقیانو ته بې ارزښت او نالیدلی ؤ او پرچمیانو ته یې د پاڅون د قوماندې تر صادرولو وروسته ډېر زیات ارزښت درلود. د وزیر لخوا زما قدرونه او نوازش زما له هیلې څخه ډېر زیات ؤ. ما فکر کاوه چې واحد گوند او د یوې اساسنامې پیروان دي، ځکه ان چې د انشعاب پر مهال یې هم واحده اساسنامه درلوده، له وحدت وروسته به ټول مسایل حل شوي وي او باید حل شوي هم وای. هغه فشار چې د محمد داؤد دولت په دواړو ډلو راوړی ؤ یو شان ؤ او حزب هم د همدې فشار له امله وحدت ته اړ کړای شوی ؤ، خو د دواړو ډلو ځان غوښتونکو او قدرت غوښتونکو مشرانو په ریښتینې ډول یو نه وو چې پایلې یې وروسته راڅرگندې شوې او د همدې ځواک غوښتنې له امله وروسته بیا یو په بل پسې له منځه لاړل. خلقیانو به په پرچمیانو بریدونه کول او کله به پرچمیانو د دروغجن وحدت د پردې ترشا په خلقیانو تیری او برید کاوه، چې په ټولنیزه توگه له دننه څخه کمزوري او ډډ شوي وو.

لکه څنگه یې چې د واحد حزب، او له سره د یو موټي کېدو ادعا کوله نه وو بلکې د مشرتابه په کچه په گوند کې ډلې او فرکسیونونه موجود وو، چې لکه د وینو (موریانه) له دننه څخه خوړل کېدل تردې چې نیست او نابود شول.

د کورنیو چارو وزیر د ثور د اوومې ورځې د فعالیتونو په لړ کې په لومړي لیکه کې د جگړن عمر د ټانگ د مخکښۍ او د هغه د شهادت، د جگړن محمد رفیع او نورو له فعالیتونو څخه په ویاړ سره یادونه کوله، زما فعالیت یې هم د پرچم ډلې له لاسته راوړنو څخه شمېرل، چې گڼې دواړه ډلې د محمد داؤد د رژیم په نسکورولو کې په پوځي او انقلابي فعالیتونو کې برابره ونډه لري. ښاغلی نور خبرې په داسې جملو کې پوښلې وې چې په آسانه سره چا د داخلي اختلاف احساس نشو کولی، خو د خلق ډلې مشرانو او چارواکو په څرگنده سره د خلقیانو برلاسی ښودله او ځانونه یې پرته د چا له گډون څخه د ثور د انقلاب وارثان شمېرل.

له نور سره له کتنې او پېژندگلوۍ وروسته د ازهر په ملگرتیا د ټرون دفتر ته

ورغلم. د ازهر لخوا له پېژندګلوۍ وروسته مې په لنډه ډول ورته د پنجشنبې د ثور د اوومې نېټې کړنې او فعالیتونه چې ما په کې ونډه درلوده بیان او تشریح کړل. د هغه له سلوک او چلن څخه داسې بریښېده چې د ازهر خبرې يې چندان خوښې شوې نه وې. د بریالیتوب لومړنی ورځې وې، زما د حال په اړه يې پوښتنې وکړې او ما ته يې د کابل د امنیې له قوماندان سره په صمیمانه همکارۍ کولو توصیه او لارښوونه وکړه او رخصت شوو.

د کابل نوې والي او د «خلقي» خان محي الدین خپلواکه قوماندانې:

د شنبې په ورځ د ثور په ۹ مه د راډیو د اعلان په اساس ټول مامورین اړوندو ادارو ته حاضر شوي ؤ. د زراعت پخوانی وزیر عبدالحکیم چې دغه مهال د کابل والي ؤ هم خپلې دندې ته حاضر شوی ؤ. د امنیې قوماندان میرګل چې د پنجشنبې په ورځ چې د ټانکونو د وړاندې تګ او تعرض له کبله يې ولایت نه تېښته کړې وه خپلې دندې ته حاضر نشو.

د امنیې قوماندان خلقي خان محي الدین ته له کومې مرجع نه ټیلفوني هدایت وشو چې د ادارو آمران او مامورین د ولایت صالون ته د نوي والي د پېژندګلوۍ لپاره راجمع کړي. ډګروال عبدالقادر نوی والي سالم «مسعودي» مامورینو ته ورو پېژندلو او له پخواني والي عبدالحکیم نه يې هیله وکړه چې یو څو ورځې د والي د سلاکار په توګه همکاري وکړي. سالم مسعودي د امین د څانګړو ملګرو له جملې څخه ؤ چې د ښوونې او روزنې په وزارت او نورو تعلیمي ادارو کې يې یوځای کار کاوه، چې په دې ترتیب سره د کابل ولایت ټول مهم پوستونه نامسلکي او بې تجربې اشخاصو ته وسپارل شول.

د امنیې قوماندان، د کابل والي، د دارالمعلمین مدیر او د [illegible] ادارو چارواکي ټول غیر مسلکي کسان وو. اداري څانګې هم د هغوی له دوستانو او خپلوانو څخه ډکې شوې وې. د هیواد د پلازمیني کابل ښار اداره له دوه میلیونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګړو سره نامسلکي او بې تجربې او احساساتي کسانو لاس ته وسپارل شوه.

د امنیې قوماندان همکاري ګروپ په بې پولې اختیاراتو سره د کابل په له پېښو ډک ښار کې د خلکو په مال، حال او ناموس باندې څه یې چې زړه غوښتل ترسره کړل. دا طبیعي چاره ده چې په سترو او ګڼ میشته ښارونو کې حرفوي مجرمان، قمارخانې، فاحشه خانې، چرس خانې، شرابخانې، شراب پلورونکی او شراب اخیستونکی، جیب وهونکی او داسې نور جنایتکاران لږ یا ډېر شتون لري. د پېښو ګراف د پولیسو له اغېزمن فعالیت سره تړاو لري، په هرڅومره کچه چې څارنه، له جرمونو سره مجادله او مخنیوي موجود وي، په همغه کچه د پېښو او جرمونو کچه ټیټه وي، خو ددې برعکس کله چې پولیس بې اعتنا شي، نو د مجرمانو لپاره د جنایي فعالیتونو زمینه برابرېږي او د پېښو کچه پورته ځي. کله چې د پولیسي ادارو چارواکي د حرفوي مجرمانو همکار او په جرم کې شامل شي نو څرنګه به د پېښو کچه کمه شي؟

د امنیه قوماندانۍ په ادارو کې ورو ورو د قانونیت، ورتیا او د تناسب اصل خپل مفهوم له لاسه ورکړی ؤ. په خپله قوماندان هم په ډېر کم وخت کې دومره په عیاشۍ کې ډوب شو چې حتی د کار په رسمي وخت کې د پولیسو دفترونو ته د بېلابېلو حرفوي مجرمانو تګ راتګ شروع شوی ؤ. د دفترونو ټیلفونونه په سپارښتونو او راکړې ورکړې مصروف وو. په ټولنه کې د قضاوت بهترینه مرجع خلک دي. خلکو ورو ورو په پولیسو باندې خپل اعتبار بایلود او د پولیسو شعار چې «پولیس د خلکو په خدمت کې» ؤ په «څارندوی د خلکو په ذلت» بدل شوی ؤ.

یوه ورځ د امنیې قوماندان په دفتر کې ناست وم د چهاردهی د ولسوالۍ د څارندوی قوماندان جګتورن سیف الله د کابل ولایت قوماندان ته راغی، راپور یې ورکړ چې تېره شپه یو بلار له دوه زلمو زامنو سره د یو فولکس واګون موټر په سپرلۍ د شپې د ګرځېدو د بندیز په وخت کې د ګزمې په واسطه ولسوالۍ ته راوستل شوی وو، که څه هم وسله او یا د شک وړ کوم اسناد ورسره نه وو، هغوی له خپل موټر سره په ولسوالۍ کې ساتل شویدی، په دې اړه هدایت غواړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

... ې راپور په اوږدو حیـران شـوم، انتظار مـې ویوست چې «خلقی» څـه لاربښودنه کوي. د ولایت قوماندان په یو ډول بې پروایۍ سره وویل: «دا خلک چې یوه دوه شپې د نظارتخانې مزه وڅکي نو هله به د شپې د ګرځبندۍ د بندیز په اهمیت پوه شي.»

ما بې اختیاره له سیف الله نه وپوښتل چې: «موټر له کومه ځایه چېرته تللو؟ د شپې په څو بجو د ګزمې لخوا نیول شوی ؤ؟ د موټر او کسانو د تالاشۍ په مهال څه شی لاس ته درغلي دي؟»

ویې ویل: «پلار او زامن په دارالامان کې د یوه خپلوان په کور کې مېلمانه وو، کله چې خپل کور ته تلل، د شپې په لسو بجو د ګزمې لخوا نیول شوي او ولسوالۍ ته راوستل شوي دي، په تالاشۍ کې هېڅ شی نه دی موندلی.» د ولایت له قوماندان څخه مې اجازه وغوښته او د درناوي نه په ډکه لهجه مې ورته وویل، لازمه نه وه چې له تالاشۍ نه وروسته یې یوه شپه او یوه ورځ بندیان کړي، د اشخاصو او موټر د هویت له تثبیت نه پس باید د یو تن پولیس په واسطه باید خپل کور ته سپارل شوي وای او تېنګار پرې شوی وای چې تردې وروسته د شپې ګرځبندیز په جدي توګه رعایت کړي.

اصلاً مې ورته د قانونیت، تناسب لرل او ورتیا په اړه د پولیسو کړنې یوڅه روښانه کړې خو د علاقې وړ ورته ونه ګرځېدل.

دا پېښه د ببلګې په ډول ذکر شوه چې له دې څخه د خپلواک ګروپ تړلې کړنې اټکل کولای شو. د بچه سقاو حبیب الله د کارکوونکو په ډله کې او د ځینو بې عقله حزبیانو په منځ کې یوازې همدومره توپیر شتون درلود چې هغوی کلیوال او بې سواده وو او دا ښاري او باسواده وو. هغوی له قانون نه خبر تیا نه لرله او دوی د قانون په وړاندې بې تفاوته وو، هغوی په اړو دوړو او جګړو کې خپل آسونه ځاربه کړل، پیسې او شتمنی یې پیدا کړه، او دوی د انقلاب په نوم هرڅه یې چې وغوښتل ترسره کړل.

د ولایت د امنیې قوماندان چې د نظم او عامه امنیت ساتلو لومړۍ درجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئول ؤ، دغه د خلکو د مال، ځان او ناموس د امنیت ساتنې لومړی درجه مسئول په خپله د نفساني خواهشاتو او عیاشۍ په ډنډ کې داسې ډوب شوی ؤ چې یوه شپه د نشې په حالت کې په قلعه فتح الله خان کې د ماری په نوم د یوې فاحشې کورته ورغی، له هغې سره په عیاشۍ پیل کوي، د وخت د استخباراتو دستګاه دغه موضوع کشفوي، قوماندان په نوموړی کور کې په داسې حال کې چې لوڅ لغړ د نشې په حالت کې له فاحشې سره په فحاشۍ لګیا دي نیول کیږي. د وخت رژیم د خلقي خان محی الدین د دغه جرم د پټولو لپاره هغه له دندې ګوښه کوي او د احتیاط په نوم دوه اونۍ په کور کې کښیني، او له پنځلس ورځو وروسته یې د فراه د والي په توګه مقرر وي، له دې امله چې «خلقي» له یوې ځانګړې ډلې سره تړلی ؤ، نو د فرکسیون او ډلې ګټې د هیواد تر ګټو پورته وې. په همدې اساس وه چې د هیواد په ګوټ ګوټ کې د فرکسیوني ګټو د ساتلو په موخه د هیواد عالي ګټې، د خلکو امنیت، سوکالی او نیکبختی او د ټولنې نیکمرغي د ناوړو پېښو ښکار شوی وه. په پایله کې خلکو له رژیم څخه واټن پیدا کاوه، د مخالفینو تبلیغات کاري او اغېزمن واقع کېدل، تر دې چې ورو ورو په ټول هیواد کې د رژیم پر ضد د مقاومت ډلې جوړې شوې او د سوسیالیستي بلاک مخالفینو په بشپړ ډول له دې چلن څخه ګټه پورته کړه او میلیوني پرګنې یې خپل ځان ته راکاږلې.

د بهرنیو چارو له وزیر حفیظ الله امین سره لومړنی کتنه:

زه د ثور په لسمه د کورنیو چارو د وزارت لخوا د کابل د امنیت د آمر په توګه مقرر شوی وم. دا چوکۍ د خلقي ځان محی الدین د ګروپ یو غړي چې جګړن امیر محمد حسین خیل نومېده ځان ته غوره کړې وه او د امنیت والګا موټر یې په خپل واک کې راوستی ؤ. زما په ټاکل کېدو چې د کورنیو چارو د وزارت لخوا ترسره شوی وه د ولایت د امنیې قوماندان موافقه نه لرله، خو په ښکاره یې کوم مخالفت نه کاوه. زه له یوې حیرانوونکې فضا سره مخ وم. د کورنیو چارو وزارت د دې لپاره چې د ولایت قوماندان یو غیر مسلکي او بې تجربې سړی دی، د هغه په څنګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید یو مسلکي او تجربه لرونکی شخص شتون ولري ترڅو کومه وظیفوي تشه رامنځ ته نشي، له بلې خوا د امنیې قوماندان او د هغه همکار گروپ تولې پولیسي چوکۍ په خپل منځ کې سره ویشلې وې او نه یې غوښتل چې بل څوک د هغوی په منځ کې دیوال شي، په تصادفي ډول زه د هغوی د راز د یو مخل یا ضرري په توگه گرځېدلی وم، زه نه د اردو افسر وم او نه خلقي بلکې د یوې ډلې او دستگاه په اداره کې د شپږم کلک (گوته) ناخوښه عنصر په توگه مقرر شوی وم.

د کابل نوی والی سالم مسعودی راته وویل چې سمدستي د بهرنیو چارو وزارت د امین دفتر ته ورشم، د موټر خبره مې ورته وکړه، خپل ډریور ته یې لارښوونه وکړه ترڅو ما د بهرنیو چارو وزارت ته ورسوي. د بهرنیو چارو وزارت لکه د یوې پوځي قرارگاه په ډول کلک امنیتي تدابیر نیولی وو. د ننوتو له دروازې څخه د بهرنیو چارو د وزیر تر دفتره څو ځله تالاشي شوم، په دوهم منزل کې یې د مراجعینو د ناستې لپاره چوکۍ ایښې وې، نږدې شلو تنو له امین سره د کتنې انتظار کاوه. له هغې جملې څخه یو هم د ښوونې او روزنې د وزارت معین ښاغلی فاضل خان چې د بکلوریا په دوره کې زمونږ د لیسې مدیر او زمونږ د ټولگی د یو مضمون استاد ؤ او ما ورسره پېژندگلوي لرله په منتظرینو کې ؤ. ما هم د معمول سره سم خپل نوم او شهرت ولیکه او د مسئول تن په لاس کې مې ورکړ. لږه شېبه وروسته امین له یو مېلمه سره چې د ډیپلومات بڼه یې لرله د مشایعت او خدای پامانۍ په ډول د هلېز ته راووت او له مېلمه سره یې خدای پاماني وکړه. د انتظار کوونکو خوا ته راغی، زه یې چې ولیدم، له انتظار کوونکو څخه یې بخښنه وغوښته او ویې ویل چې که بې نوبتي کېږي هم دا افسر ما رابللی دی، ستاسو په اجازه یو څو دقیقې ورسره گورم. زه یې له لاسه ونیوم، دفتر ته ننوتو او د گرډې میز شا ته د چای څښلو لپاره کښېناستو. یو گیلاس چای راغله او د سگرټو لطف یې وکړ، له تندي یې داسې برېښېده چې امین ډېر خوشحاله دی او په ځان ویاړ کوي. ما ته یې په خندا وویل: «ودې لیدل چې زمونږ گوند له یوې شپې او ورځې څخه په کم وخت کې د داودخان مستبد رژیم نسکور کړ او هیواد ته یې د تل لپاره د محمدزیو د کورنۍ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم او استبداد څخه نجات ورکړ؟» د تایید په ډول مې ورته وویل: «هو، په خپلو سترګو مې ولیدل چې دولت ډېر ژر سقوط وکړ.» په موسکا یې وویل: «په یاد دې دي چې زما د نیولو لپاره دې په نیمه شپه کې د پولیسو په ځواک زما کور محاصره کړ او په تالاشۍ دې پیل وکړ؟» ومې ویل: «هو، دا هرڅه مې په یاد دي.» ویې ویل: په دغه شپه ستا د ځوان مردانه چلن څخه ډېر مشکور یم، دوه ملګري انجنیر ظریف او فقیر محمد چې د دندو ترسره کولو لپاره ما ته راغلي وو او هغوی مې تاته د پولي تخنیک محصلین او زما د زوی عبدالرحمن هم ټولګي دروپېژندل تاسو زما خبره ومنله او هغه مو خوشې کړل، هغوی ډېر مهم او ګټور واقع شول ځکه هغوی دواړه په اردو کې زما د ملګرو ارتباطي غړي وو.» امین چې زما په لیدلو سره د تالاشۍ د شپې ټولې خاطرې په ځانګړې توګه زما مرستې چې ډېره ګټه یې ورته رسولې وه یوه یوه یې په ګوته کړه او زما څخه یې بیا بیا مننه کوله. خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ او ویې ویل: «کله چې مې کور محاصره شو او تاسو د دروازې زنګ کېمانه د انقلاب قومانده نیمګړې پاتې وه. کله چې زما زوی عبدالرحمن د پولیسو د راتګ خبر راکړ نو مجبوراً ټولې پاڼې او کاغذونه مې نیمګړي راټول کړل او ښځې مې په خپل لستوڼي کې پټ کړل، او له دوه تنو انجنیر ظریف او فقیر محمد سره تاته دروازې ته راغلم، د تالاشۍ په مهال ډېر اندېښمن وم، کاغذونه چې ډېر محرم دي چې له مېرمن سره مې وو هسې نه چې افشا شي او تاسو ته په لاس درشي. په یاد دې دي کله چې د زنانه د کوټې د تالاشۍ نوبت راورسېد، په ټینګار مې درنه هیله وکړه چې په کوټه کې زما پېغلې لوڼه او خوابښې مې چې سپین سرې ښځه ده او ناروغه ده ویده دي، که د عملیاتي ډلې ټول غړي اتاق ته ننوځي له دې امله چې ستاسو په عملیاتي ډله کې ښځینه پولیس نشته د افغاني کلتور له مخې یو ډول بې عزتي راته ښکاري، تاسو هم زما دا هیله ومنله او د نورو غړو له ننوتو څخه صرف نظر شوې، له ما سره یوځای کوټې ته داخل شوې او په سرسري ډول دې تالاشي واخیسته او په دقیقه توګه دې تالاشي وانه خیسته، تر ټولو مهمه دا چې زما ورور عبدالرحمن هم له خپلې مېرمن سره په همدې کوټه کې ؤ، هغوی دې نالیدلي وګڼل

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که نه نو په اصولي ډول هغه هم نیول کېده. زما وروستنی او تر ټولو مهم خواهش چې تاسو ومانه هغه دا ؤ چې په همغه شپه دې د سمت د مامور تر څارنې لاندې زه په خپل کور کې شپې تېرېدو ته پرېښودم، ما له فرصت نه په استفادې سره څرنگه مې چې خوښه وه په همغه شپه کې د انقلاب د قوماندې د صادرولو کار بشپړ کړ، که نه نو اوس به زه هېڅکله د بهرنیو چارو وزیر نه وم، او زمونږ گوند هېڅکله سیاسي قدرت لاس ته نشو راوړلای، ځکه نو زما په اند تاسو زمونږ په انقلاب کې مهمه او ستره ونډه لرلې ده.» ما ددې خبرو په اورېدو چې په ناخبرۍ کې مې ترسره کړې وې امین ته څرگنده کړه: «ما هر هغه څه چې هاغه شپه کې ترسره کړې دي ستا د ورور عبدالله خان سره د پخوانۍ پېژندگلوۍ او اخلاص له مخې وو، دا چې دا ناڅیز مراعاتو نه دومره گټور تمام شویدي دا ټول ستا د نوښت او اتلولۍ ترمخه وو چې په لږ وخت کې ستر کار ترسره شو، په داسې حال کې چې سبا ته تاسو هم زندان ته راغلئ، خو ستاسو لارښودنه او دستور دومره منظم او اغېزمن ؤ چې یو یو تطبیق او د عمل جامه یې واغوستله، ستاسو اتلولي یوځل بیا تاسو ته تبریک وایم.»

امین داسې خوښ او تازه ؤ چې بیا یې ما ته د خبرو نوبت رانکړ، خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ ویې ویل: «پرون درې تنه بریدمن سید رحیم، بریدمن یوسف سحر او تاسو پخپله چې مونږ ته مو له زندان نه نجات راکړی ؤ، د خلق کور (جمهوري ارگ) ته غوښتل شوی وئ. د انقلابي شورا رئیس تره کي غوښتل له تاسو سره خبرې وکړي، دوه تنه حاضر وو خو تاسو حاضر نه وئ داسې هدایت او پرېکړه وشوه چې یاد شوی درې تنه چې په ستونزمنو شرایطو کې یې په مېړانه رهبران له زندان نه خوشې کړل نو اوس دې زمونږ ساتنه او امنیت هم په غاړه واخلي، په دې اساس پرېکړه وشوه چې سید رحیم به له تره کي سره، سحر به له کارمل سره او ته به له ما سره د یاور او ساتونکي په حیث دنده ترسره کوئ، تاسو مې په همدې اړه راغوښتي یئ.»

ددې پرېکړې په اورېدو په زړه کې اندېښمن شوم، زه له دې دندې سره موافق نه وم. امین هم زیات شمېر ساتونکي او یاوران درلودل، زما له شتون سره یې چندان علاقه نه لرله خو د نزاکت له مخې یې د تره کي پرېکړه ما ته ابلاغ کړې وه. زه په ظاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

چوپ پاتې شوم. امین خپلو خبرو ته ادامه ورکړه او ویې ویل: «د کابل امنیه قومانداني هم ډېره مهمه ده غوښتل مې تا د کابل د امنیه قوماندان په حیث وټاکم، خو له دې امله چې خان محی الدین خلقي د دې چوکۍ ډېر هیله من ؤ، عجالتاً مې هغه د قوماندان او ته مې ورسره په څنګ کې د امنیت د آمر په توګه وټاکلې یې، قوماندان د اردو افسر او غیر مسلکي دی، تاسو مسلکي افسر او تجربه لرونکی یاست، تر یوه وخته ورسره باید همکاري وکړې، اوس اختیار لرې هره یوه دنده چې غوره کوې. » ومې ویل ریښتیا هم د کابل د امنیه قومانداني چارې به په دې انقلابي شرایطو کې ډېرې مهمې وي. » امین هم خوشحاله شو او ویې ویل: «په سمدستي توګه د کابل د امنیت د آمر په حیث دنده اشغال کړئ، زما په وړاندې تاسو د کابل ښار د امنیت مسئول یاست، هر وخت له ما سره په تماس کې اوسه. » او د خدای پامانۍ په ډول له خپله ځایه راپاڅېد. د امنیت د آمر په توګه چې ما کومې ستونزې د خان محی الدین خلقي له ګروپ سره احساسولې، فرصت په لاس رانغی چې امین ته مې ویلې وای، له ځان سره مې فکر کاوه چې د بهرنیو چارو وزیر به د قوماندان او پوځي پوستونو په ټاکنو کې څه مسئولیت لري. دا پوستونه د ژاندارم او پولیسو د عمومي قوماندانۍ په تشکیلاتو کې دی، باید ګوښه کول او مقررول او د ستونزو حل د کورنیو چارو د وزارت د عمومي قوماندانۍ لخوا ترسره شي، خو په عملي ډول امین د اردو ټولو نظامي پوستونو د ځای پرځای کولو، او د اګسا او پولیسو د واک خاوند ؤ. وروسته بیا څرګنده شوه چې د دیموکراتیک په نوي جمهوري رژیم کې «زیر کاسه نیم کاسه شتون لري». حفیظ الله امین چې د بهرنیو چارو د وزارت په مقام دنده ترسره کوله عملاً د دولتي او حزبي چارو عام و تام اختیارات یې په لاس کې وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی:

په ګوند کې دننه مبارزه او انشعابونه، د ځمکه والو، شتمنو، علماو، روحانیونو، د قومونو د مشرانو، روڼاندو او د پرچم د ډلې د غړو نیول او د نور محمد تره کي وژل

په حزب کې دننه اختلافونه:

په افغانستان کې د د. خ. ا. ګوند بنسټ د شوروي اتحاد د کمونست ګوند په سپ ښتینه اېښودل شوی و او مشران یې نور محمد تره کی او ببرک کارمل د کمونست ګوند ایجنتان او د کې جی بی (د شوروي اتحاد د کمونست ګوند جاسوسي سازمان) د بېلابېلو چینلونو سره تړاو درلود.

نور محمد تره کی په خته پښتون ؤ، یو کلیوال او ساده مزاجه سړی ؤ. ببرک کارمل په خته تاجک، ښاري، د جنرال زوی، ځیرک او پوهېدونکی شخص ؤ. روسانو په لومړي سر کې دغه دواړه ځان خوښوونکي او قدرت غوښتونکي مشران یو د بل پر ضد روزلي وو، دواړو ته په جلا جلا توګه د لومړیتوب په حق قایل وو. تره کي او کارمل چې په جلا جلا ډول دواړو له روسانو څخه مرستې ترلاسه کولې، هریوه د د. خ. ا. ګوند په نوم فراکسیوني جلا جلا ډلې او ګروپونه جوړ کړي وو، چې هر فرکسیون که هغه د وحدت په وخت کې ؤ او که هغه د انشعاب په وخت کې ؤ خو د یوې واحدې اساسنامې په درلودلو سره د د. خ. ا. په نوم یادېده، خو په حقیقت کې یې د خپلې ځانګړې رهبرۍ پیروي کوله. همدا دننې اختلافات وو چې له جوړېدو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت نه تر ړنګېدو پورې يې هېڅ وخت په رښتيا او د زړه له تل نه يو تر بله همکاري ونکړه او د يو موتي او واحد حزب په توګه يې عمل ونکړ. لومړني ښلتون يا انشعاب چې له جوړېدو نه نږدې يو کال وروسته رامنځ ته شو، نو د نور محمد تره کي، صالح محمد زيري، دستګير پنجشېري، ډاکتر شاه ولي، حفيظ الله امين او داسې نورو په مشرۍ ډله د خلق په نوم، او د ببرک کارمل، مير اکبر خيبر، سلطان علي کشتمند، ډاکتر نجيب الله، محمود بريالي او نورو په مشرۍ ډله د پرچم په نوم ډلې يو له بله سره جلا شوې او يو د بل په خلاف يې سختې دښمنۍ ته مخه کړه. د شوروي اتحاد د کمونست ګوند ړوند او مرموز سياست چې خپل ګوډاګي حزب يې له دننه څخه د دوه ټوټو په بڼه جوړ کړی ؤ، د انشعاب په مهال يې د بل لوري د بې اعتباره کولو لپاره په څرګنده تبليغات کول او يو د بل په خلاف يې شواهد او اسناد وړاندې کول، او د يو کېدو په وخت کې يې هم رښتينی، صميمي او د زړه له تل نه عمل نه ترسره کاوه. د دوی کمونستي بادارانو بنايي ددې لپاره له دننه څخه دغه دوه ټوټې کېدو او مخالفتونو ته زمينه برابروله چې سياسي واک ته د رسېدو په مهال په ځان باوري نشي او په خپل سر او خوښه کوم عمل ترسره نکړي، او همداسې وشول هم، چې د قدرت د لاس ته راوړو او د قدرت ساتنې لپاره د خپلو کمونيستي بادارانو له لارښوونې پرته کوم قدم وړاندې کېدي. سردار محمد داود چې د د. خ. ا. ګوند د خپلو همکارانو افسرانو په مرسته د شاهي رژيم په خلاف د ۱۳۵۲ کال د چنګاښ په ۲۶ مه کودتا وکړه او سياسي واک يې لاس ته راوړ، او د جمهوري نظام بنسټ يې کېښود، مترقي پروګرام يې د «د افغانستان خلکو ته وينا» په نوم له راډيو افغانستان څخه اعلام کړ. په لومړي وخت کې يې د هېواد له شمالي ګاونډي سوسياليستي شوروي اتحاد سره ښې اړيکي لرلې. ډېر وخت نه و تېر شوی چې سعودي عربستان، ايران او پاکستان ته له سفرونو وروسته يې خپل سياست ته تغيير ورکړ او په خپله يوه وينا کې يې د د. خ. ا. ګوند سوسياليستي ايډيالوژي يوه پردۍ او راوارده شوې ايډيالوژي وبلله. د پرچم او خلق ډلې ټول غړي يې چې په پوځي او ملکي مقاماتو نصب کړي وو، ګوښه او له دولتي ادارو نه يې وايستل. ورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروله شوروي اتحاد سره د افغانستان خورې او دوستانه اړیکې مخ په سربدو شوې.
څرنګه چې شوروي اتحاد احساس کړه چې داؤدخان له شوروي اتحاد پرته د نورو سیاستونو د خپلولو په لټه کې دی، نو د خلق او پرچم ډلې یې وحدت او یوځای کېدو ته اړ ایستلې، او د یوه پلینوم په ترڅ کې چې د ۱۳۵٦ کال په وروستیو کې په کابل کې د شوروي اتحاد په سفارت کې جوړ شوی ؤ خلقیان او پرچمیان یو شول خو په پوځي برخه کې د دواړو ترمنځ اتحاد نه ؤ شوی. په هرحال د روسانو په سلا او اشاره د یوه وسله وال پاڅون په نتیجه کې د داؤدخان دولت نسکور شو، او سیاسي واکمني د ۱۳۵۷ کال د ثور په ۷ مه د د. خ. ا. ګوند لاس ته ورغله، سیاسي واک ته له رسېدو وروسته هم دغو دواړو ډلو د یو واحد او یو موټي ګوند په توګه عمل ونکړ، د ځان غوښتونکو او ځواک غوښتونکو مشرانو په تندیو کې د تکتیکي او له فریب نه ډک وحدت نښې د سیاسي ځواک د ترلاسه کېدو په لومړۍ میاشت راڅرګندې شوې. د مهمو چوکیو پر سر شخړه او د ثور د انقلاب پاڅون د بریالي کېدو په اړه د مشرانو تفوق غوښتنه هغه اختلافات وو چې ګوند یې له داخل نه تخریباوه. په داسې حال کې چې د هغوی روسي بادارانو او کمونستي سلاکارانو دا ټول حالات مشاهده کول، په ښکاره خو یې دواړه ډلې یووالي ته هڅولې او د وحدت مشوره یې ورکوله خو هېڅکله یې نه غوښتل د د. خ. ا. ګوند د مشرتابه په دننه کې زوړ اختلافات رفع او له بېخه وباسي. عملاً ولیدل شول چې څه ډول د شوروي سلاکارانو په شتون او حضور سره ببرک کارمل او د هغه ډله د سفیرانو په نوم له افغانستان څخه رخصت شول؟

د سلاکارانو او د مسکو سفیر پوزانوف چې د تره کي پلوي ؤ په شتون سره د جمهوري ارګ په داخل کې څه ډول په حفیظ الله امین باندې د وژلو په نیت ډزې وشوې؟

دا هم جوته ده چې د کیوبا له سفر نه وروسته تره کي څه ډول د حفیظ الله امین لخوا ونیول شو او د ارګ د باغچې په ماڼۍ کې له ۱۷ ورځو بندي کولو وروسته د هغه په خوله د بالښت په ایښودو سره په ساه بندېدو ووژل شو، او همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوسیالیستي شوروي اتحاد ؤ چې د امین دولت یې په رسمیت وپېژاند. همدا سوسیالیستي شوروي اتحاد ؤ چې د حفیظ الله امین د واکمن کیدو نه ۱۰۱ ورځې وروسته یې له افغانستان نه شړل شوی ببرک کارمل د ۱۵۰ زرو روسي لښکرو او ټانکونو سره افغانستان ته وارد کړ، امین یې د تاجبېگ په ماڼۍ کې دننه ووژه او کارمل یې د قدرت په گدۍ کښېناوه او د قدرت لمن یې د خلقیانو له لاسه د پرچمیانو په لاس کې ورکړه.

له شک او تردید نه پرته ویلای شو، هرڅه به چې روسانو غوښتل هماغسې کېدل، تره کی، کارمل او امین لکه د شطرنج د دانو په شان روسانو تبدیل کړل.

د ثور له وسله وال پاڅون نه پس کله چې د یو دیموکراتیک جمهوریت بنسټ کېښودل شو، د د. خ. ا. گوند په هیواد کې نور ټول هغه سیاسي تحریکونه چې په پخوانیو رژیمونو کې یې د د. خ. ا. له حزب سره یوځای د اپوزیشن په ډول عمل ترسره کاوه غیر قانوني اعلان کړل، د ځینو مشران یې بندیان کړل او د ځینو مشران وتښتېدل. برسېره پردې چې په دولت کې په کومه ونډه ورکولو ورته قایل نشول د هغوی اپوزیسیوني فعالیتونه هم بند او ناقانونه وگرځول. شعلهء جاوید، افغان ملت، اخوان المسلمین او نور ټول لوی او کوچني سیاسي خوځښتونه تس نس کړای شول او د فعالیت لمن یې په هیواد کې دننه راټوله او ان چې ناشوني شوی وه. ددغو سیاسي خوځښتونو مرکزي هستې بهرته لاړلې او د رژیم پر ضد یې خپل فعالیتونه پیل کړل.

د د. خ. ا. یوازیني گوند چې اصلاً دوه ډلې وې، هره ډله په غټو او کوچنیو فرکسیوني ډلو ویشل شوې وه، د خلق ډله په ځانگړي ډول د امین او تره کی په گروپونو او د پرچم ډله د کارمل په مشرۍ وروسته بیا په کوچنیو اماتور فرکسیوني ډلو وویشل شوه چې د یوې ډلې مشري سلیمان لایق او د بلې ډلې مشري محمود بریالي کوله. د ډاکتر نجیب الله واک ته د رسېدو تر وخته پورې کومه بېله او فرکسیوني ډله نه وه جوړه کړې، کله چې واک ته ورسېد نو په غیر ارادي ډول کوم کسان چې په گروپونو کې شامل نه وو او یا د خلق او پرچم ډلو مشرانو څخه راضي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښ نه وو ، د نجیب الله په شاوخوا راټول شول ، له دې کبله چې نظر ونه یې د خلق او پرچم فرکسیونونو په خلاف وو د نجیب الله د گروپ په نوم ونومول شول.

تردې دمه چې موخه ولیکل له هغې څخه داسې څرگندیږي چې د د. خ. ا. گوند د بنسټ او جوړېدو له وخته لومړی د خلق او پرچم په ډلو او وروسته بیا دواړه ډلې په نورو څو گروپونو ویشل شوې ؤ ، چې واک ته له رسېدو لږ وروسته د انشعاب په لوري وهڅېدل او د حکومت کولو شپاړس کلونه یې په پټ او ښکاره مخالفتونو تېر کړل ، ان چې یو د بل په خلاف یې کودتاگانې وکړې. د تره کي پر ضد د امین کودتا ، د امین پر ضد د کارمل کودتا ، د نجیب الله په خلاف د شهنواز تني کودتا او له نظار شورا سره په ائتلاف کولو د عبدالرشید دوستم کودتا ، همدا راز د نظار شورا په مشرۍ د کارمل په لاس لرلو سره د نجیب الله په خلاف کودتا ، دا ټول هغه واقعیتونه دي چې د خلق او پرچم د ځان غوښتونکو او قدرت غوښتونکو مشرانو اختلاف په ثبوت رسوي.

په سمنگان ولایت کې:

پخوا اشاره وشوه چې د گوند داخلي اوضاع په چټکۍ سره تغییر ومونده. د کادرونو د ځای په ځای کولو سیاست چې باید د ورتیا ، د تحصیل درجې ، مسلک او تجربې او نورو علمي معیارونو له مخې ټینگ شوی وای ، لکه څرنگه چې د د. خ. ا. گوند د مرکزي کمیټې په مصوبو کې په لیکنو او د کاغذ پر مخ د غو معیارونو ته اشاره کېدله خو په عمل کې د تره کي او کارمل ترمنځ د نیولو او زور آزمویلو په بنسټ عمل کېده او په دې برخه کې حفیظ الله امین گټونکی ؤ. ما تر دغه وخته په بشپړ ډول دا نه احساسوله چې د سمنگان ولایت ته د امنیې د قوماندان په توگه زما تبدیلي هم د همدغو رسه کشیو په ترڅ کې ترسره شوې ده ، ځکه زه په هېڅ فرکسیون پورې نه وم تړلی او ځان مې په یوې ډلې پورې تړلی نه شمېره ، خو له دې امله چې د پرچم ډلې له یو څو تنو سره مې پخوانۍ شخصي اړیکې او پېژند گلوي لرله نو هرو مرو یې زه نه یوې ډلې سره تړلی شمېرلم. د همدې کشمکش په ترڅ کې د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نامحسوسې لنډ نظرۍ له امله زه له کابل نه د یو دریمې درجې ولایت ته تبدیل او د کارمل ډلې په لست کې شامل وګڼل شوم په داسې حال کې چې ما له هیڅ ډلې او هیڅ مشر سره تړاو نه درلود بلکې د دغو ډلبندیو مخالف وم.

له معمول سره سمه مخکې له دې چې سمنګان ولایت ته لاړ شم په کابل کې باید له ګوندي او دولتي لوړو مقاماتو سره وګورم، د ژاندارم او پولیس له عمومي قوماندان تړون، د کورنیو چارو له وزیر نوراحمد نور او د بهرنیو چارو له وزیر او د د. خ. ا. ګوند د پوځي برخې مسئول حفیظ الله امین سره مې وکتل. د دریو میاشتو په اوږدو کې له حفیظ الله امین سره زما دې دوهم ملاقات د محتوا او اهمیت له نظره ډېر توپیر درلود.

په دې کتنه کې امین زه په انتظارخانه کې پوره دوه ساعته ایسار کړم، کله یې چې دفتر ته ورننوتم په ډېره سړه وضع یې د ګوتو په سرونو لاس راکړ. بیا له دې چې ما ته د کښېناستو اجازه راکړي په ولاړو پښو یې راته وویل: «تر اوسه لا نوې وظیفې ته نه یې تللی؟» ومې ویل: «کارونه مې بشپړ دي سبا ته ځم.» د خدای پامانۍ لپاره یې لاس راکړ او ویې ویل: «سبا ته حرکت وکړه، ما لا تر اوسه حزبي تشکیلات نه دي جوړ کړي، کار وربانديې کوم، کله چې جوړ شول، سمنګان ته به حزبي تعرفه درواستول شي، او س له حزبي تعرفې پرته دندې ته حاضر شئ.»

د حزبي تشکیلاتو په حساب زما ګوندي غړیتوب وځنډول شو او له دفتر نه یې راووتم.

بیا له دې چې کومه ګناه ولرم د امین لومړی او دوهم ملاقات زما په اړه چې د هغه په خپله وینا د نیول کېدو په شپه او د وسله وال پاڅون په لومړۍ ورځ مې ورسره په ځورمره اخلاص او مینه او د مسئولیت په قبلولو چلن کړی ؤ، په خبرو کې یې ډېر لوی توپیر راغلی ؤ. د حزب په دننه کې د وضعیت په اړه له دې ځخه کولای شو اټکل وکړو چې قدرت ته تر رسېدو لږ وروسته تر کومې کچې بحراني شوی ؤ. خو په سمنګان ولایت کې د غلام رسول یوسفي په نوم یو شخص والي ؤ. که ځه هم د تحصیل او تجربې په لحاظ یې منځنۍ درجه لرله، خو کړنه یې اګر که د تاکتیک او ریا

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنگ درلود خو د خلکو د خوښۍ وړ ؤ . په ښار کې د نرخونو د ټاکلو او کنترول لپاره يې جدي کميسيون ټاکلی ؤ ، په خپله به يې په بازار کې د خوراکي توکو د نرخونو څارنه کوله.

د جمعې په ورځ د پروگرام سره سم د ادارو لوړ رتبه رئيسانو (د عدلي محاکمو رئيس ، مستوفي ، څارنوال ، امنيې قوماندان ، د زراعت رئيس ، د ښوونې او روزنې رئيس ، ښاروال او نورو) رئيسانو سره د ښار نږدې او گ ډنيو کليو دوه يا درې جوماتونو ته تلل ، د خلکو په وړاندې به يې اودس کاوه او له خلکو سره يوځای به يې د جمعې لمونځ ادا کاوه. د خلکو کوچنۍ کوچنۍ ستونزې به يې د سپين ږيرو او د جومات د خلکو په مشوره د خلکو په مخکې ځای پرځای هوارولې. د هرې جمعې په ورځ به والي د ادارو د څو تنو رئيسانو سره يوه جامع جومات ته ، مستوفي له دوه تنو رئيسانو سره بل جامع جومات ته ، د عدلي محاکمو رئيس له نورو دوه تنو رئيسانو سره بل جامع جومات ته له پروگرام سره سم په ترتيب سره تلل. د جمعې لمونځ به يې له خلکو سره يوځای ادا کاوه او د څسکو ، اوبو لگولو ، حقوقي مسايل او نورې ناوړه جنايي او د جرم وړ فقرې به يې د قومي جرگو له لارې حل کولې. خلک د حکومت له دغه ډول کړنو څخه چې په حق او انصاف ولاړې وې او د خلکو په مخکې د خلکو په قضاوت حل او فصل کېدلې او د وخت او پيسو د ضايع کېدو مخه په کې نيول کېده ډېر زيات خوښ او راضي وو . افسوس چې په ټولو ولايتونو کې او د گوند د مشرتابه په کچه داسې احساس ژوندی وای چې خلک يې ورځ په ورځ په ځان راټولولې.

د ادارو له څو تنو رئيسانو سره يې ولسواليو ته سفر کاوه او د ولسواليو د خپل منځي شخړې يې د همغه ځای د خلکو په مشوره په يو ارخيز ډول بې له دې چې د مامورينو کنترول او جاجونه په کې وي حل او فصل کولې ، خو افسوس چې دغه ډول اجراآت ترډېر وخته دوام ونکړ . د حزب په دننه کې د اوضاع بدلون او د کادرونو تغيير او بدلون د مسئولينو او مامورينو د کړنو بڼه هم بدله کړه. د ديموکراتيک جمهوريت له جوړېدو نږ ۳ يا ٤ مياشتې تېرې شوې وې چې د گوند په مشرتابه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دننه اختلافات په ډاګه شول او د چاودنې حالت یې غوره کړ. د خلکو تیر ایستونکی ګوند، د کارګرانو مخکښ ګوند، د ټولو دهقانانو او زحمت کښانو ګوند چې د اپوزیسیونی مبارزو پر مهال یې خلکو ته د خدمت کولو، عدل، انصاف او برابرۍ وعده ورکوله، د قدرت له لاسته راوړو وروسته په داسې خطرناکه او مرګونی ناروغۍ اخته شو چې ټولې ژمنې یې له یاده ووتلې او په خلکو یې داسې ظلمونه وکړل چې ترننه پورې افغان بېچاره اولس د هغې د اور په لمبو کې سوځي او زمونږ آباد او سمسور هیواد په کنډوالو بدل شو.

د تغییر او تبدیلیو په لړ کې د سمنګان والي یوسفی هم تبدیل شو او پر ځای یې د الله داد طوفان په نوم یو شخص د سمنګان د والی په حیث وټاکل شو.

له رسم سره سم د ادارو رئیسان د ریاتک کوتل د حق العبور دروازې ته د نوی والی د هرکلی لپاره ورغلی وو، کله چې والی د هرکلی کوونکو د لیکو په مخکې له موټر نه کښته شو نو هغه مې وپېژاند. دا همغه الله داد نومی ؤ، کله چې په کال ۱۳٤۷ کې زه د کندز د دشت ارچی ولسوالۍ د امنیې قوماندان وم، نوموړی د ولسوالۍ د لومړنی ښوونځی د تحویلخانې کاتب ؤ. په هغه وخت کې نه د ګوند غړی و او نه طوفان، له همغه لومړنی ښوونځی څخه فارغ شوی و او د اړتیا له مخې په همغه ښوونځی کې د تحویلخانې د کاتب په حیث مقرر شوی و. د ولسوالۍ اوسیدونکی د نورو ولایتونو ناقلین وو، الله داد طوفان هم د جنوب لویدیز ولایتونو څخه د کاکړو له قوم سره د دشت ارچی ولسوالۍ ته رالیږدېدلی ؤ.

طوفان سمنګان ته طوفان راوړی ؤ:

الله داد طوفان د خپلو ملګرو د «سره خلقیانو» په نوم یو ګروپ سره د سمنګان ولایت ته نازل شول. «سره خلقیان، ګلابی خلقیان، کنجکی خلقیان» دا هغه اصطلاحات وو چې خلقیانو یو د بل په اړه کارول. هغه ګروپ چې په حفیظ الله امین پورې یې تړاو درلود د سره خلقیانو په نوم یادېدل. اتفاقاً چې د طوفان د ګروپ همکاران ټول د دشت ارچی ولسوالۍ احساساتي، بې تجربې او بې علمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان وو، د ولایت چوکۍ یې د قرعه کشۍ په اساس په خپلو منځو کې وویشلې، پخوانی مامورین او کارکوونکي څوک ونیول شول او څوک وتښتېدل. له هغې جملې څخه د عامې روغتیا رئیس ډاکټر حبیب منګل او په خپله زه تر یو وخته پورې په خپل ځای پاتې شوی وو او هغه هم له دې کبله چې د طوفان په ګروپ کې ډاکټر او کوم مسلکي افسر شتون نه درلود. په دې سربېره کله چې زه د ارچي ولسوالۍ قوماندان وم، د الله داد وږور د سیمې د بې سواده قریه دارانو څخه ؤ، هغه به خپل کارونه د خپل وږور الله داد په واسطه چې باسواده او روڼ فکره ځوان ؤ ترسره کول. ما هم په دې خاطر چې د ولسوالۍ روښانفکره کړیو ته مې وده ورکړې وي له هغه سره مې ښه چلن کاوه. د همغې پېژندګلوۍ تر مخه الله داد ماته د استاد خطاب کاوه. د الله داد طوفان په راتګ سره په سمنګان ولایت کې د ویرې او وحشت څپه خپره شوه، هېڅوک له ځانه خبر نه وو. مامورین، ښوونکي او کار کوونکي له خپلو دفترونو څخه، هتیوال او سوداګر د خپل کار له ځایونو څخه، امامان له جوماتونو څخه، دهقانان له خپل کروندو څخه او نور خلک له خپلو کورونو څخه د مخالفینو او توطئه جوړوونکو په نومونو سره نیول کېدل او زندان ته اچول کېدل. ځمکه وال، مخور، روحانیون او مشران به د شپې لخوا چې کورونه به یې محاصره او بیا تالاشي کېدل، نیول کېدل او د زندان تورو کوټو ته استول کېدل.

والي د بې پولې واک او صلاحیت له درلودلو سره سره د ولایتي ګوندي کمیټې منشي هم ؤ. مستوفي او د منشي مرستیال د محمد هاشم «دقیق» په نوم د سمنګان یو احساساتي او بې تجربې ځوان ؤ. دی تر دغه وخته د کابل له تجارتي مسلکي ښوونځي لا فارغ شوی نه ؤ، د سمنګان ولایت په اداري چوکاټ کې یې د سمنګان دولتي او حزبي کسان راټول کړل، دوی پخوانۍ عقدې او نابرابرۍ په ډېښمنۍ سره محاسبه کولې او له پخوانیو مخالفینو سره یې د غچ اخیستو معامله او چلن کاوه.

عجیبه خو دا وه چې ټولې نیونې او تالاشۍ ګانې د والي په امر د ولایت د امنیه قوماندانۍ په واسطه عملي کېدې. هماغه قوماندان چې څه موده مخکې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې د جمعې په ورځو په جامع جوماتونو کې د ځايي خلکو سره لکه د ورونو په شان يوځای د جمعې لمونځ ادا کاوه او د خلکو ستونزې، جزايي او حقوقي قضيې به يې د خلکو د پريکړو ترمخه ځای پرځای حل او فصل کولې، اوس يې په نيمه شپه کې بېګناه خلک له خپلو کورونو څخه رابهر کول او په زندانونو کې يې اچول، د درې اونيو په موده کې ۲۵ تنه د اثر او رسوخ، مخور او د عزت خاوندان چې ځمکه وال، علماء، اربابان، د پارلمان پخواني وکيلان، د بزکشۍ رئيسان او نور په کې شامل وو ونيول شول او بې سرنوشته زندان ته واچول شول. د يوه په باره کې هم په امنيه قوماندانۍ کې د هغوی د جرم او ګناه کوم سند موجود نه ؤ. دغو ناقانونه کړنو زه زوروللم، يو وړانديز مې په دې برخه کې ترتيب کړ او د والي دفتر ته ورغلم، اول مې په شفاهي ډول د بنديانو په اړه ورسره خبرې وکړې، د قانوني اجراآتو، د څارنوالی د چارو، د جزايي چارو قانون چې په هغه وخت کې په خپل حال او نافذ ؤ، د خلکو د کورونو د تالاشۍ په برخه کې، د شکمنو کسانو د څارنې، د پوليس صلاحيت، د څارنوال او محکمې د صلاحيت د قانون په اړه مې وضاحت ورته وکړ او ورته مې په ډاګه کړه چې په دوه اونيو کې ۲۵ تنه پرته د محکمې د تحريري احکامو او پرته له کوم سرنوشت نه په زندان کې پراته دي، چې دا عمل له نافذو قوانينو څخه څرګنده سرغړونه ده. والي ته مې د يو پخواني دوست په حيث په درناوۍ او دوستانه لهجه وويل تاسو د دولت د نايب په حيث او د ولايت د لومړۍ درجې مسئول په حيث د کارکوونکو څخه د غچ اخيستنې چلن مخه ونيسئ چې مخور او د اثر او رسوخ خاوندان بېګناه نيول کېږي او په يوه او بله پلمه نيول کېږي او په بېلابېلو تورونو متهم کېږي. زه له کابل نه او ته له کندز ولايت نه د سمنګان ولايت د خلکو د خدمت لپاره مؤظف شوي يو، ددې ولايت د خلکو سره کومه بنه او يا ناوړه سابقه نلرو، د خلکو په مقابل کې زمونږ چلن بايد قانوني او ناپېيلی وي. دا قانوني قاعده ده چې که يو مجرم په سهوه او اشتباه سره د قانون له منګولو بچ پاتې کېږي، نو دومره مسئوليت نلري لکه څومره چې يو بېګناه شخص قصداً او عمداً مجازات کېږي. دا به له خلکو، انقلاب او حزبي او دولتي مشرتابه سره خيانت وي. والي چې زما له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرګندې لهجې سره آشنايي لرله زما د خبرو تاييد يې وکړ، خو په ګروپي او فرکسيوني نظرياتو کې دومره ډوب شوی ؤ چې په عملي توګه يې نشوای کولای د هغې مخه ونيسي.

د ۲۵ تنو د خوشې کولو په اړه مې چې هرڅومره ټينګار وکړ څه ګټه يې ونکړه. په پای کې راته والي وويل: «د دغو اشخاصو په هکله په ولايتي کميټه کې بې شميره اطلاعات او راپورونه موجود دي. تاسو مخالفت مه کوئ ګنې ګوندي ولايتي کميټه به په تاسو هم بې باوره شي.» ما ورته وويل: «نه داسې نه ده، زه د ولايتي ګوندي کميټې د تصميمونو سره مخالفت نه کوم. زه د هغو کړنو په اړه اندېښنه لرم چې د امنيه قوماندانۍ له لارې په ناقانونه توګه ترسره کېږي، که کوم باصلاحيته پلاوي له مرکز نه راشي د دغو ۲۵ تنو بنديانو په هکله چې بې سرنوشته په زندان کې پراته هېڅ جواب نشته، ځکه په شفاهي امر يې کورونه تالاشي شوي او د کوم جرم له ثبوت نه پرته په زندان کې اچول شوي دي. له دې امله چې زه د محبس، نظارتخانې او توقيف خانې د لومړۍ درجې مسئوليت په غاړه لرم، ځکه نو د هغې مسئوليت مستقيماً زما په غاړه دی.»

والي په خندا وويل: «مه وېرېږه، زه د ولايت لومړی درجه مسئول او د دولت نماينده يم، زه دا صلاحيت لرم، هغه اشخاص چې د انقلابي دولت پرضد تبليغات کوي او خلک د دولت پرضد راپاروي ونيسم او بنديان يې کړم او حتی اعدام ته يې جوړ کړم. څوک چې له موږ سره نه دي، زموږ نه دي. څوک چې د دولت ضد دی، دښمنان دي، او دښمنان بايد له منځه يوړل شي.» زه د والي په خبرو حيران شوم، فکر مې وکړ چې دداسې خودمختار والي سره چې له د بچه سقاو د دورې حاکمانو په شان دی څه وکړي، کوم پېشنهاد مې چې له وړاندې ترتيب کړی ؤ په مخکې ورته کښېنود، ويې لوست، قلم يې راواخيست او داسې احکام يې وليکل:

«وکتل شو! د هغو اطلاعاتو په اساس چې د ولايت د مقام د ولايتي کميټې په وړاندې موجود دي، د امنيه قوماندانۍ ته هدايت ورکړ شوی و چې د ولايتي کميټې له منځنيو غړو سره د شکمنو اشخاصو کورونه تالاشي کړي او هغوی د پلټنو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضر کړي، د امنيه قوماندانی دنده لري چې د پښنهاد په متن کې شامل کسان د پلټنو د بشپړېدو تروختـه پورې ترڅارنې او توقيف لاندې ونيسي. (د والی لاسليک) » خپل تحريري احکام يې ماته ولوستل او راته ويې ويل: « ترکومه چې زه والی يم، په داسې مواردو کې هرډول تحريري احکام چې ستاسو لپاره سند کېدای شي، کولای شې له ما څخه يې ترلاسه کړې. »

لږ وروسته خبر شوم چې د عامې روغتيا رئيس حبيب منگل د شپې لخوا په خپل کور کې نيسي. غوښتل مې چې په يو ترتيب سره هغه ته اطلاع ورکړم، خو له نېکه مرغه هغه په خپله خبر شوی ؤ او په همغه شپه يې ځان له کوره څنډې ته کړی ؤ. زما لپاره هم خطر زنگ ؤ، لومړی مې خپل فاميل کابل ته ولېږداوه، او ځان ته مې پاملرنه وه چې غافل نشم. د پوليسو يو ځوان افسر محمد نذير چې زما د مينه والو او مخلصينو څخه ؤ، د والی د ياور په توگه وټاکل شو. هغه مې په دې پوهولی ؤ چې ځان غير حزبي او بې پلوه معرفي کړي، نو ښکاره ده چې والی هغه د گوند خپل گروپ ته د غړيتوب لپاره جذب او جلباوه او همداسې وشول. محمد نذير ته مې دنده ورکړې وه، هر وخت چې زما په اړه کوم تصميم نيسي او يا زما د نيولو پرېکړه کېږي، چې سمدستي ما په جريان کې واچوي.

لږه موده لا نه وه تېره شوې چې محمد نذير خبر راکړ، د حبيب منگل له تېښتې او گوښه کېدو د شپې په غونډو کې والی، مستوفی او څو تنه نور د ولايت کميټې غړي يو پربل پړ ۰ اچوي، نن شپه يې هم په دې اړه ډېرې خبرې وکړې او ويې ويل چې قوماندان په کور او دفتر کې نشو نيولی ځکه چې قوماندان په کور او دفتر کې ټينگ امنيتي تدابير نيولي دي. ښايي د گډو عمليا تو په ترڅ کې د شپې لخوا له ښار نه لرې د هغه چاره وکړو.

زه له پخوا نه د غې ډول توطيې ته متوجه وم خو د محمد نذير خبر تيا زما غوږونه نور هم خلاص کړل. ددې ورځې په سبا ته ما زديگر مهال ماته په ټيلفون وويل شول: « نن شپه مستوفی د ولايتي کميټې له څو تنو غړو سره او په خپله تاسې د يوې دندې د ترسره کولو لپاره يو ځای ته ځئ، يوه قوه برابره کړه، د ماخستن ډوډۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خوړلو نه وروسته مستوفی له ملګرو سره ستا څنګ ته درځي، د عملیاتو بشپړ پلان له مستوفي سره دی، تا به له نږدې څخه په جریان کې واچوي، تاسو شخصاً په عملیاتو کې له هغوی سره ګډون وکړئ ځکه چې دا عملیات ډېر مهم دی. » زه وپوهېدم چې دا همغه ځانګړی پلان دی. ما والي ته هېڅ ونه ویل. د امنیت آمر ته مې لارښود نه وکړه چې د یو بشپړ ځواک سره د شپې د عملیاتو لپاره چمتو اوسي او له مستوفي سره یوځای حرکت وکړي. زه د یوې بلې ځانګړې دندې د ترسره کولو لپاره ځم. مابنام ته نږدې د ترافیکو تیوتیا ډ ډوله موټر کې کښېناستم او د حیرتان د کمیسارۍ د چارو د جاجونې په موخه د حیرتان بندر په لوري وخوځېدم. هغه وخت د حیرتان بندر په سمنګان ولایت پورې مربوط ؤ. سبا ته د جمعې ورځ وه، په مزار شریف کې د سخي صاحب زیارت ته ورغلم، د جمعې په ماز دیګر ایبکو ته راستون شوم. د امنیت آمر د شپې د عملیاتو په اړه راته ګزارش تېر کړ، والي او مستوفي له دې امله چې په عملیاتو کې مې شخصاً ولې حضور نه درلود د راتلونکو پلانونو په خاطر له عارفانه تجاهل څخه کار واخیست او هېڅ یې ونه ویل او په دې ترتیب مې د ځان په اړه د ترور پلان په مهارت سره شنډ کړ. که څه هم په خپله والي زما د ترور کولو سره علاقه نه لرله، خو هاشم دقیق او د ګروپ نورو غړو د ډېر فشار له امله والي دې کار ته اړ ایستلی ؤ. له دې امله چې ما په ډېر مهارت سره له ترور څخه نجات وموند او والي هم له زړه نه خفه نه معلومېده، نور له دې ناکامۍ څخه رنځېدلی و، زه د فرصت په انتظار کې وم چې څه ډول د دې توطیه ګرو او دسیسه کارانو له پنجو څخه نجات ومومم او هم له خپلې پوځي دندې او دولتي پوست څخه تېښته ونکړم، ځکه چې له خپلې دندې څخه زما تېښته سرغړونه شمېرل کېده چې درنه سزا یې لرله.

د قادر، رفیع او میر علي اکبر شعارونه:

د پرچم ډلې د مشرانو له تېښتې وروسته په مرکز کې وضع ورځ په ورځ کړکیچنه کېدله. که څه هم نور محمد تره کی په بنکاره خو د د. خ. ا. ګوند د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي منشي او د انقلابي شورا د رئيس او صدراعظم په توګه د قدرت په ګدۍ ډډه لګولې وه، خو په حقیقت کې حفیظ الله امین د رژیم واکمن ؤ. د اګسا د جاسوسی شبکه (د افغانستان د ګټو ساتلو اداره) د ضبط احوالات د ریاست او د پخواني مصئونیت ملي د ریاست ځای نیولی ؤ او په خپلو ویروونکو او ظالمانو فعالیتونو یې لاس پورې کړی ؤ. هره ورځ به یې د ټولنې د بېلابېلو کړیو افراد په بېلابېلو پلمو او نومونو د مخالفینو په نوم نیول.

د حزب او اګسا کارکوونکو دا شعارونه زمزمه کول: «څوک چې زمونږ سره نه دي زمونږ نه دي، څوک چې زمونږ نه دي زمونږ مخالفین دي، مخالفین دښمنان دي، له دښمنانو سره څه باید وشي.»

تر همدې شعار لاندې د هیواد معنوي پانګه، د پوهې خاوندان، د علم او مسلک خاوندان، سیاستوال، د قوم مشران، ځمکه لرونکی، دیني عالمان او روحانیون، روڼاندي، نارینه او ښځینه محصلین، ښوونکی، ښځینه ښوونکې، د پوهنتون استادان او پوځي افسران په بېلابېلو تورونو، نیول کېدل، بندیان کېدل او یا تر خاورو لاندې کېدل.

د ۱۳۵۷ کال د چنګاښ د میاشتې په وروستیو کې د شپې په ۸ بجو د افغانستان راډیو له لارې دا اعلامیه خپره شوه چې: «د ثور پر تمین انقلاب چې د ټولو خواري کښو له حقوقو څخه ملاتړ کوي، ځینې پلیت عناصر چې خپلې ګټې په خطر کې ویني، بېلابېلې توطیې او دسیسې په لاره اچوي، انقلابي دولت په پوره ویښتیا سره د پلیتو عناصرو توطیې مخکې له دې چې بریالۍ شي شنډوي او د هغوی منحوسې خېرې افشا کوي.» جنرال عبدالقادر، محمد رفیع او میر علی اکبر چې غوښتل یې د انقلابي دولت پرضد کودتا وکړي، ونیول شول او د قانون منګولو ته وسپارل شول. پلټنې دوام لري، پایلې به یې په راتلونکی کې د ګرانو هیوادوالو په اطلاع ورسیږي.»

د دې اعلامیې په بنسټ یو زیات شمېر پوځي او مسلکي افسران ونیول شول او له دندو څخه ګوښه کړای شول. تره کی به همیشه په خپلو رسمي ویناو کې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«اردو باید د ورانکارو عناصرو او مرتجع کسانو څخه پاکه شي او یوه ښندونکې خلقي اردو جوړه شي.» او همداسې وشول. ملي اردو څو ځلې په بېلابېلو تورونو سره له غوره او بهترینو مسلکي پوځیانو څخه پاکه شوه.

د هوايي ځواک جنرال عبدالقادر چې د ظاهرشاه په خلاف د محمد داود په کودتا کې یې ونډه درلوده او د محمد داودخان په پرزولو کې یې هم ښکاره خدمت ترسره کړی و، په دې گناه چې له ببرک کارمل سره یې دوست‌ه ړیکې لرلې او چکوسلواکیا ته د سفیر په توگه له تللو وړاندې د هغه په کور کې یې ورسره کتنه او ملاقات کړی و او ان چې د پراگ په طرف د پرواز په مهال ببرک کارمل ته هوایي ډگر ته ورغلی و، محمد رفیع چې د پرچم ډلې د پېژندل شویو افسرانو له ډلې څخه و چې د ثور د اوومې نېټې د وسله وال پاڅون په لومړۍ ورځ یې فعال رول لوبولی و او د ببرک کارمل د لومړۍ درجې له پلویانو څخه و، او ډاکتر میرعلي اکبر د جمهوریت د روغتون رئیس چې د کمونیزم له مخالفینو څخه و، درې واړه د ناکامې کودتا په تور ونیول شول او زندان ته واچول شول، او د ناکامې کودتا د توطیې د غندلو په موخه د ولایتي حزبي سازمانونو او همدا راز د ولسوالیو حزبي سازمانونو غونډې او لاریونونه وکړل او د مرگ پر قادر، مرگ پر رفیع، میرعلي اکبر او د هغوی په ملگرو ورکول کېدل.

جنرال عبدالقادر او محمد رفیع د ۱۳۵۸ کال د مرغومې تر ٦ مې نېټې پورې په پل چرخي زندان کې بندیان وو، د حفیظ الله امین د واکمنۍ په نسکورېدو سره له زندان څخه خوشې شول. جنرال عبدالقادر د د. خ. ا. گوند د مرکزي کمیټې د دفاع او عدل د څانگې آمر، او جنرال محمد رفیع د دفاع وزیر په حیث وټاکل شو.

د میرعلي اکبر د سرنوشت په اړه دقیق معلومات شتون نلري چې وړاندې شي، چې آیا د پلچرخي زندان نه به ژوندی راوتلی وي او که د هېواد د نورو پیاوړو اشخاصو په شان به پرته له ثبوت او محکمې څخه په خاورو منډل شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ببرک کارمل شعارونه:

نږدې تر یوې میاشتې پورې په ټول هیواد کې د قادر، رفیع او میر علي اکبر پر ضد شعارونو ورکولو او غونډو په جوش او ولولو سره دوام درلود. په دغو شعارونو پسې د د. خ. ا. گوند د مرکزي کمیټې د ببرک کارمل، نور او اناهیتا په نوم نوی شعارونه خپاره شول او د حزبي سازمانونو لپاره د پراخو لاریونونو او غونډو زمینه برابره شوه. تره کی او امین په دې اند وو چې د ببرک کارمل او د هغه د گروپ د ملگرو په تېښتې سره به د پرچم ډلې له لانجې او جنجال نه بېغمه شي، خو دا یوه تېروتنه وه ځکه د پرچم ډلې مشران چې په بهر کې د افغانستان د دیموکراتیک جمهوری دولت لخوا د سفیرانو او باوري استازو په توگه مقرر شوی وو، له هر پلوه خوندي وو، او د هیواد په دننه کې یې له خپلو مخفي سازمانونو سره تماس درلود، هغوی ته یې دستور ورکاوه، د هیواد په دننه کې د ظهور رزمجو، فرید مزدک، نجم الدین کاویانی، محبوب سنگر، سید اکرام پیکر، فدا محمد دهنشین، عبدالمجید سربلند، خدایداد او بشرمل او نور کادرونه او په سلگونو نورې کوچنۍ او سترې کړۍ فعاله وې، په پټه او تر ځمکې لاندې یې مخالفانه فعالیتونه ترسره کول، او د دولت پر ضد یې د خپلې ورانکارۍ فعالیتونه یې په گوټ گوټ کې په لاره اچول او سازمان کول.

همدا راز د پرچم ډلې یوځي برخه له کله نه چې له نیولو او بندي کولو نه نجات وموند او پټ شول له خپلو مسلکي سازمانونو سره یوځای شول او په گډه یې فعالیت کاوه، د ورانکارۍ دغو فعالیتونو دولت تر پوزې راوست او له دولت سره یې د لستوڼي د مار په شان چلن کاوه. دولت د یو نیم کال په موده کې هرڅومره کوښښ چې وکړ هرڅومره یې چې ونیول او زندان ته یې واچول، خو د پرچم ډلې پټ فعالیتونه بند نه شول، وروسته بیا دولت په خپله تېروتنه پوه شو، هوډ یې وکړ ترڅو فراري کړی ډله بېرته هیواد ته وروغواړي، خو تبعید شوی سفیران د دولت له دښمنۍ ډک پلان څخه خبر وو، بېرته راستانه نه شول، دولت هم اړ شو چې د هغوی سیاسي اعتبار پای ته ورسوي او له سفارتونو څخه یې گوښه کړي. په پایله کې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمد نور، اناهیتا راتبزاد، محمد بریالی، ډاکتر نجیب الله له ببرک کارمل سره، د چکوسلواکیا په یوه ایالت کې سره یوځای شول. د چکوسلواکیا سوسیالیستي دولت د سوسیالیستي شوروي اتحاد په مشوره هغوی ته سیاسي پناه ورکړه. د وخت دولت داسې خبر خپور کړی ؤ چې ببرک کارمل جنرال زاده، اناهیتا راتب زاد، نور احمد نور، محمود بریالی او نجیب الله اشراف زاده گان او د محمدزو او د سلطنتي کورنۍ د دربار کاسه ځټي چې د سلطنتي دربار د جاسوسانو په توگه روزل شوي وو. په خارج کې د افغاني سفارتونو ټولو نغدې شتمنۍ یې غلا کړې او د امپریالیزم لمن ته یې پناه وړې ده.

د قادر، رفیع او میر علي اکبر په تعقیب د مرگ پر کارغل، نور، اناهیتا او د هغوی په ملگرو شعارونه خپاره شول او د هیواد په گوټ گوټ کې په حزبي سازمانونو، اداري او دولتي ادارو کې غونډې او لاریونونه په لاره واچول شول. مرکز، لسوالیو، علاقه داریو او ولایاتو حزبي او دولتي مامورینو او کارکوونکو میتنگونه او لاریونونه وکړل او د مرگ په ببرک کارغل، نور او اناهیتا شعارونه یې پورته کړل.

په سمنگان ولایت کې هم یو ستر مارش په لاره اچول شوی ؤ چې والي او د ټولو ادارو د رئیسانو په گډون د محکمې رئیس، د عدلي محاکمو قاضیانو او ټولو دولتي او حزبي مامورینو او کارکوونکو په کې گډون درلود.

د مارش په لومړۍ کرښه کې والي، د ولایتي کمیټې غړو او د ادارو رئیسانو وجود درلود او همدا شعارونه یې ورکول او د هورا آوازونه یې پورته کول. یوازې ما او د محکمې رئیس مولوي نقیب الله د ډاکتر سعید افغاني وررور له دغسې شعارونو ورکولو څخه ځان ساتلی ؤ او د نورو لاریون کوونکو په لیکو کې روان وو. په مخکینو لاریونونو کې چې د مرگ پر قادر، رفیع او میر علي اکبر شعارونه په کې پورته کېدل زه او د محکمې رئیس چوپ وو. د غونډې په پای کې چې حزبي فعالین، کارکوونکي او مامورین رخصت شول او د والي په دفتر کې د چای څښلو لپاره د ادارو رئیسان وربلل شوي ؤ، محمد هاشم دقیق ما او د محکمې رئیس

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخاطب کړو او وېې ویل: «د نن ورځې په مارش کې تاسو خاموش وئ، ستړی ستومانه معلومیدئ، د مرکزي کمیټې شعار مو یوځل هم په خوله ونه وایه؟» د محکمې رئیس لا خوله نه وه پرانیستې چې ما د هغه جواب ورکړ و مې ویل: «زه او زما همکاران د مارش د لیکو د امنیت ساتنې مسئول وو، مونږ د نظم او عامه امنیت ساتونکی یو، له مونږ نه په موجوده شرایطو کې باید د سیمې د امنیت ساتنې غوښتنه وشي، مونږ باید غله، قاتلان او مجرمین وڅارو او وېې نیسو، د ولایت امنیت باید تأمین کړو، لاریونونه، غونډې او د شعارونو پورته کول باید حزبي فعالینو ته پرېښودل شي، د غونډو او مارشونو په مهال چې حزبي او دولتي ستر مقامونه په کې ګډون کوي زمونږ امنیتي دندې ډېرې حساسې او مهمې وي، زه او ملګری مې د مارش په لیکو کې په جدي ډول خپلو دندو ته پاملرنه کوو، ویناګانې او شعارونه باید تاسو حزبي ځوانانو ته پرېږدو.» د محاکمو رئیس هم زما د خبرو په تایید سره ځرګندونې وکړې. مستوفي ولیدل او واورېدل چې والی هم زما او د محاکمو د رئیس خبرې په خندا او موسکا سره تایید کړې، د هاشم دقیق نیوکه بېځایه او بې اهمیته پاتې شوه، زما او د محاکمو د رئیس په مقابل کې یې د زړه کینه او بغض په ځای پاتې شو او چوپ شو.

له ترور نه مې څه ډول نجات وموند:

الله داد طوفان به هره شپه نشه کوله او مست به وُ. دده د ملګرو د ګروپ یو یا دوه تنه به ورسره وو، چې مست او نشه به شو په سندرو او نڅا به یې شروع کوله، او کله به چې د نشې په حالت کې په غوسه کېده، نو د شرابو د جام خپل ملګری به یې هم زورول. دده دغه عادت او خوی ماته معلوم وُ، د نشې په وخت کې به چې ورتلم او ځانته به نه وُ نو ماته به یې د استاد خطاب کاوه او ویل به یې چې: «کاشکی د اشرافیت مهر او ټاپه دې په تندي کې ځلانه کولې، په ریښتیا چې ډېر ژر به لوړو مقامونو او پوړیو ته رسېدلی وای.» خلقیانو د پرچم ډله اشراف زاده ګانو په نوم یادوله. د اشرافیت کلمې په پرچمیانو اطلاق کاوه. والي به د مستۍ په حالت کې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه نیت سره راته ویل: «پوهېږم چې ته یو مسلکي او تجربه لرونکې شخصیت یې او له هېڅ کوم فرکسیون سره نه یې تړلی، خو څه وکړم چې د ولایتي حزبي کمېټې غړي احساساتي او بې تجربې ځوانان دي. ته یې ښه نه یې پېژندلی، کله کله ستا په باره کې د بدګومانۍ خبرې کوي.» ما به ورته د یو په یو خبرو په مهال همېشه ویل: «هغوی په دې دلیل په ما تور لګوي چې زه هېڅکله په جزایي او حقوقي مسایلو کې د هغوی سپارښتنه نه منم، ځکه چې د ولایتي او ښاري کمېټو ټول غړي د همدې ځای خلک او وګړي دي، په منځنۍ شخړو کې د خپلو دوستانو او خپلوانو پلوي کوي، که د دوی سپارښتنې او فرمایشونه ومنم نو د بېګناه او زیان لیدونکو خلکو د حقوقو په وړاندې به زه مسئول وم، ځکه مې هوډ کړی دی چې په حقوقي او جزایي مسایلو کې چې کړنه او سرته رسول یې په امنیه قوماندانۍ پورې اړه لري د حزبي غړو فرمایشونه او سپارښتنې نه قبلوم، نو په دې اساس هغوی له ما نه راضي او خوښ نه دي. پرېږده هغوی چې هر قضاوت کوي، خو ستا په وړاندې اداري مسئولیت لرم، کله چې تاسو په ما بدګومانه شوئ په همغه شېبه کې زه چمتو یم د خپل حساب تصفیه وکړم او ستا بدګومانی رفع کړم.»

په کوم وخت به چې والی مست او خوشحاله ؤ، ورته به مې ویل: «ته د دشت ارچې ولسوالۍ او زه له بل ځای نه د خدمت په موخه دې ولایت ته مؤظف شوي یو، د دې سیمې له خلکو سره نه ښه او نه بده کومه سابقه نلرو، زمونږ قضاوت باید بېطرفه او بې غرضه وي، خو د کمېټو غړي او احساساتي ملګري د دې سیمو خلک دي، په ډېرو حقوقي او جزایي مسایلو کې د خپلو خپلوانو ګټو ته ترجیح ورکوي، که مونږ او تاسو د هغوی غوښتنو سره سم عمل وکړو، نو طبیعي ده چې د نورو حقوق تر پښو لاندې کېږي او ورو ورو به عام خلک په مونږ بې باوره شي او پر ګنې به له حزب او انقلاب څخه فاصله پیدا کړي.

په وروستیو نیونو کې د یو شمېر خلکو کورونه چې د سیاسي تورونو له امله تالاشي شول او هغوی ونیول شول، نو که د حزبي ملګرو اطلاعات او راپورونه په دقیقه توګه وارزول شي نو شک نشته چې د ځینو وګړو په برخه کې به شخصي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالفتونه او دښمنۍ شتون ولري او که دا ډول کړنې دوام وکړي نو پايله به يې دا شي چې مونږ په خوش فهمۍ سره د انقلاب په زيان گام پورته کړی دی.» والي په اصولي توگه زما ټولې خبرې منلې او تاييدولې، خو د سيمې د عقده لرونکو عناصرو لکه محمد هاشم دقيق مستوفی، امان الله کارگر، ظاهر افق، غوث الدين او د کميټو د نورو غړو تر داسې اغېز لاندې راغلی ؤ چې د هغه په ناروا عمل کې هېڅ تغيير نه رامنځ ته کېده.

ما چې هر څومره هڅه وکړه ترڅو والي گټورو او عام المنفعه کارونو ته تشويق کړم خو د هغه چاپېريال دومره منحرف او خچن ؤ چې زما خوارۍ هېڅ گټه ونکړه. په پای کې مې دا فکر وکړ چې د دې فاسدې دستگاه څخه لرې شم. د دندې پرېښودلو او تېښتې ډېر خطرناک عواقب لرل، په کم وخت کې تبديلي او د خدمت د ميعاد له بشپړېدو وړاندې هم راته ستونزمنه وه. دا تجويز مې ونيو چې د مور د ناروغۍ په پلمه به راسره په دې برخه کې والي مرسته وکړي. د فرصت په انتظار کې وم، ترڅو د ماښام په وخت کې په داسې حال کې چې والي نشه وي ورسره ملاقات وکړم او خپل دغه پلان عملي کړم. له مخکې نه د موجه (ضروري) عذر له امله د خپلې تبديلۍ مکتوب په دوه نقلو کې د وزارت د مقام د ټيليفوني موافقې په اساس او همدا راز د خپلې دندې د پای ته رسېدو مکتوب چې د موجه عذر له امله زما په تبديلۍ کې د وزارت د مقام د ټيليفوني موافقې له مخې بايد د معاش له علم او خبر سره مرکز ته لاړ شم او د نوی قوماندان تر مقررېدو پورې د امنيت آمر کفالتاً دنده اجرا کړي. دغسې يو مکتوب د والي په لاسليک د سمنگان امنيه قوماندانۍ ته صادر شي د دوه پاڼو علم و خبر د معاش سره برابره کړي او د والي د لاسليک لپاره مې چمتو کړې وې.

ماښام چې والي په کور کې يوازې ؤ، په ټيليفوني اجازې سره کور ته ورغلم. خپل جيپ موټر مې رخصت کړ چې په امنيه قوماندانۍ کې ودرول شي. محمد نذير ياور مې پوه کړ چې د ټيلفون تار په کوم ځای کې د موقت لپاره غوځ کړي. که چيرې مستوفي او يا د ولايتي کميټې کوم حزبي غړی د والي کور ته راشي نو چې د محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

نذیر لخوا ورته وویل شي چې والی په کور کې نشته له امنیه قوماندان سره مزار شریف ته تللی دی.

د والی د کور د هر کلي کوټې ته ورغلم، یوازې ناست دی او نیم بوتل ودکا یې څښلې ده او موسیقي اوري. دومره سگرټ یې څکولي چې لوگیو فضا خچنه او کثیفه کړې ده. زما په لیدو والی ډېر خوشحاله شو، ویې ویل: «ښه دې چې ته راغلې، نن شپه بیخي ځانته وم، ملگرې ټول کوم واده ته تللي دي.» زه هم د دې خبر په اورېدو خوښ شوم. ځان مې خفه او پریشانه ښوده، د خفگان څپه مې په مخ راخوره کړې وه. والي آشپز ته امر وکړ چې د شپې ډوډۍ راوړي، د طعام مېز ته کښېناستو، والي په دوه گیلاسونو کې شراب واړول، او شعار یې ورکړ چې ژوندی دې وي د ثور پرتمین انقلاب او خپل گیلاس یې پورته کړ او د چرگ د ورانه په خوړلو بوخت شو. لږه شیبه وروسته یې پام شو چې ما نه دي څښلي او ډوډۍ هم نه خورم. ویې پوښتل: «ولې؟» ومې ویل: «ماته له کابل نه احوال راغلی دی، ډېر اندېښمن یم او ستا کور ته د دوستانه مرستې لپاره راغلی یم.» ویل: «خیر خو به وي، هرڅه مرسته مې چې له لاسه پوره وي، نه یې دریغوم، په کراره ډوډۍ وخوره.» ما ویل: «نه، ترڅو مې چې کار ونشي هېڅ شی مې خواته نه کېږي.» ویل: «ما له جریان نه خبر کړه، ژمنه کوم چې مرسته به درسره کوم.» د مور د ناروغۍ موضوع مې ورته داسې بیان کړه چې همدا اوس په روغتون کې د کوما په حالت کې بستر ده او د پرلپسې درملنې اړتیا لري، زه باید عجالتاً د وزارت د مقام په تیلفوني موافقه د احتیاط مرکز ته تبدیل شم، ترڅو د ناروغې مور د درملنې خدمت په ډاډه زړه وکړای شم. والي یو بل پیک هم وڅښل او ویې ویل: «د قوماندان د ناروغ په روغتیا او سلامتیا!» راته ویې ویل: «تیلفون خانې ته ووایه چې لومړی تړون او بیا وطنجار رخ کړي.» د کړکۍ له لارې مې محمد نذیر ته اشاره وکړه ترڅو د تیلفون لین جوړ کړي، تیلفونخانې ته مې وویل: «والی صاحب تړون او وطنجار سره په عاجله توگه مخ کړه.» زنگ راغی، والي له دواړو مقاماتو سره یو په بل پسې زما په اړه دومره خبرې وکړې تردې چې د دواړو قناعت یې حاصل کړ. زه عجالتاً له علم و خبر سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز ته د احتیاط په بست کې تبدیل شم او د نوی قوماندان تر مقرریدو پورې د امنیت آمر کفالتاً کار وکړي. والی له خپله ځایه پاڅېد او په نڅا يې پیل وکړ، ما هم د کوکاکولا گیلاس د شرابو په توګه ورسره پورته کړ او مونږ دواړو د شپې ډوډۍ وخوړه. مکتوب او علم و خبر مې چې له مخکې نه له ځانه سره راوړی ؤ ورباندې لاسلیک کړ او بالکل له خپل کار نه ډاډه شوم. په دې وخت کې د لوګر والی محمدخان آفت چې وروسته بیا د محمد خان پیکر په نوم مشهور شو کور ته راننوت. له سلام او روغبړ نه وروسته دواړه د دشت ارچې ولسوالۍ په لور د یو تن خپلوانو په واده کې د ګډون لپاره چې سبا ته ترسره کېده روان شول. والی دنده راکړه چې تر راتګه پورې يې کفالتاً په سمنګان کې دنده ترسره کړم او سبا ته چې د حاجیانو د قره کشۍ ورځ ده زه شخصاً په خپله د والی په غیاب کې دغه کار ترسره کړم. له ما سره يې خدای پاماني وکړه، هغوی کندز ته او زه خپل کور ته روان شوم.

د والی نشتوالی زما دپاره یو ښه چانس ؤ، ځکه د وزارت د مقام او د سمنګان د امنیه قوماندانۍ په نوم مکتوبونه او علم و خبر مې سبین په والی لاسلیک کړی وو که نه ډېر اندېښمن وم چې که سبا ته هاشم دقیق او نور که مې د کابل له تګ نه خبر شي، کیدای شي د والی نظر واړوي. دا اندېښنه مې هم د والی په تللو سره رفع شوه. سبا ته مې دواړه مکتوبونه د ولایت له اداري مدیریت نه د وزارت او سمنګان د امنیه قوماندانۍ په عنوان صادر کړل او د علم و خبر پاڼه مې له دوایرو څخه په دې پلمه ډکه کړه چې د امنیې قوماندان په یو مسلکی کورس کې د ګډون لپاره د دریو میاشتو په مخه کابل ته ځي، او د دریو میاشتو معاش باید په کابل کې واخلي. د حجاجو قرعه کشي می د والی له هدایت سره سمه ترسره کړه، له غرمې وروسته په ۲ بجو مې له مامورینو او د امنیت له آمر سره خدای پاماني وکړه، له الله داد طوفان سره مې د کندز د والی صاحب جان صحرایي په کور کې په ټیلفون خبرې وکړې، د ناروغ د روغتیایي وضعې د وخامت او د حاجیانو د قرعه کشۍ د ترسره کولو په اړه مې ورته وویل، اجازه مې ورنه واخیسته چې د کابل په طرف حرکت وکړم او په دې ترتیب مې د هاشم دقیق د ترور پلان شنډ او ځان ته مې نجات ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان له خپلې ټیلفوني موافقې څخه منکر شو:

د چارشنبې ورځ وه، د خپلې تبدیلۍ مکتوب مې د ټیلفوني موافقې په اساس د سمنګان له ولایت نه راوړی ؤ. عمومي قوماندان (ټرون) ته مې وړاندې کړ. عمومي قوماندان په ډېر بنه چلن سره مکتوب ولوست او په خپل قلم یې د مکتوب په څنډه کې زما د تبدیلۍ په اړه د احتیاط په بست کې ولیکل. څو دقیقې یې په دفتر کې ناست وم، د سمنګان ولایت د اوپراتیفي حالت د څرنګوالي په هکله مې ورته ډېر لنډ معلومات وړاندې کړل، مکتوب یې پېژندوال جګړن حي ګل خان ته وسپاره او د استراحت لپاره کور ته لاړم. د شنبې په ورځ چې وزارت ته راغلم، وضعیت بالکل بل ډول ؤ. عمومي قوماندان له خپلې ټیلفوني موافقې نه چې د سمنګان ولایت نه یې مرکز ته زما د تبدیلۍ په اړه د سمنګان له والي سره کړې وه ګرځېدلی ؤ، په تریو تندي یې راته وویل: «ته باید خپلې وظیفې ته سمنګان ته لاړ شې، ستا تبدیلي دې د اوس لپاره ځنډېدلې وي، څه وخت وروسته به په تعیناتو کې ستا د مشکلاتو په پام کې نیولو سره تا داسې یو ولایت ته تبدیل کړم چې مجهز روغتون او متخصص ډاکتران ولري، اوس خپلې دندې ته لاړ شئ او بس.» د پېژندوال دفتر ته ورغلم، د ټرون خبرې یې تکرار کړې او ویې ویل: «د سمنګان ولایت د ولایتي کمیټې د مکررې غوښتنې په اساس چې په هغه ولایت کې ستا شتون ډېر اړین او اغېزمن دی، ټرون هم له خپلې پخوانۍ موافقې نه ګرځېدلی دی.»

وپوهېدم چې هاشم د قیق غوښتل په دې ترتیب ما بیا د مرګ خولې ته واچوي خو ما هوډ کړی ؤ چې پر هېڅ شان به بیا د سمنګان ولایت ته نه ځم، په دې فکر کې شوم چې د ټرون نظر د هغه د خپلوانو او دوستانو په واسطه راواړوم، بې له دې چې د مرګ او ترور وېره ورته ووایم همدا د ناروغۍ پلمه ټینګوم او ټرون قانع کړم. ډګروال بختیار ګل منګل چې د ټرون کاکاخسر ؤ، د پولیسو پخوانی قوماندان او زما د دوستانو له جملې څخه ؤ، کور ته ورغلم، ټول حقایق مې ورته بیان کړل او هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې په دې راضي کړ، په هره طریقه چې کېږي زما تبدیلي د احتیاط په بست کې په ترون ومني او منظور کړي، پر ته له دې به مجبور شم چې دنده پرېږدم. د سمنګان ولایت د هغه مکتوب فوتوکاپي مې چې په څنډه کې یې زما د تبدیلۍ په اړه عمومي قوماندان لیکل کړی وو هم له ځانه سره لرله. منګلي بشپړ ډاډ راکړ چې هرڅنګه کېږي ترون ته به تناعت ورکوي. د جمعې په ورځ به ترون سره له فامیله میلمه کوي، چې ترون د کورنۍ له غړو سره د مېلمستیا لپاره ورشي، نو هرو مرو به دا موضوع یو طرف ته کوي، د خپل کور د ټیلفون نمبر یې راکړ، چې د شنبې په ورځ لومړی د ټیلفون له لارې له موضوع نه ځان خبر کړم او بیا کور ته ورشم. هماغسې وشوه، د راتلونکې شنبې په ورځ منګلي ډاډ راکړ چې کار بشپړ شوی دی، په اطمینان سره ترون ته ورشم. د شنبې په ورځ لومړی پېژندوال او وروسته بیا له هغه سره یوځای ترون ته ورغلو، د احتیاط په بست کې او د کورنیو چارو د وزارت د ګډ کمیسیون د استازي په توګه د مالیې وزارت ته وروپېژندل شوم، په دې ترتیب مې د هاشم دقیق د ترور پلان یوځل بیا شنډ کړ او د مالیې وزارت ته لاړم.

ګډ کمیسیون:

ګډ کمیسیون د مالیې د کورنیو چارو، عدلیې وزارتونو، د څارنوالۍ او د صدارت عظمی د محاسباتو د دیوان په استازو مشتمل ؤ چې د مالیې په وزارت کې یې د شاهي رژیم په یوې پرېړی دوسیې کار کاوه.

یو شمېر کورنیو او د پاکستان د صوبه سرحد سوداګرو د افغاني تجارتي جوازونو په واسطه د بهرنیو هېوادونو لکه جاپان، جرمني او نورو صنعتي هېوادونو څخه مختلف تجارتي مالونه خریداري کړي وو او بې له دې چې د کابل ګمرک ته راشي او محصول یې ورکړي د پاکستان د صوبه سرحد په بازارونو کې پلورل شوي وو، دغه مالونه د پاکستان د کراچۍ بندر له لارې وارد شوي وو، له دې امله د ترانزټ په بڼه له پاکستان هېواد څخه تېر بدل، کوم محصول به یې نه ورکاوه، نو په دې ترتیب یو شمېر افغاني سوداګرو د صوبه سرحد د سوداګرو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملتیا بنایي څو کاله دغه کار ترسره کړی وي، چې دا کار د افغانستان د اقتصاد په وجود یو ګوزار ؤ.

په شاهي رژیم کې د وزیرانو په کچه یو لوړ پوړی کمیسیون په دې دوسیه کار کاوه، د سردار محمد داود په جمهوري رژیم کې د معینانو او رئیسانو په کچه یو کمیسیون په دې دوسیې کار کړی ؤ. دغې دوسیې د وخت په تېرېدو سره ورو ورو خپل ارزښت له لاسه ورکړی ؤ، خو د پاڼو او کاغذونو په لحاظ د یوې پړېړې او ضخیمې دوسیې په بڼه پاتې وه چې د تره کی په رژیم کې د دغې دوسیې د حل او فصل لپاره د مدیرانو په کچه یو ګډ کمیسیون د عدلیې، مالیې، داخله وزارتونو او لویې څارنوالی او صدارت عظمی استازی ورته ټاکل شوی وو. زه د کورنیو چارو د وزارت د استازی په توګه په دې ګډ کمیسیون کې شامل شوم. د نورو وزارتونو استازی هم د ناراضیانو له ډلې څخه وو، تول ناراضیان سره یوځای شوی و، خو د اګسا له وېرې تر یوه وخته پورې یو په بل باندې بې اعتماده او بې باوره وو. د سیاسي او د ورځې د تازه پېښو په اړه مو هېڅ خبره نه کوله، د کمیسیون تولو غړو دغه بې لاسو بې پښو دوسیه په نوبت سره لوستله، داسې سند چې د چا په مسئولیت دلالت وکړي په دوسیه کې موجود نه ؤ، په دوسیه کې شامل کسان څو ک مړه وو، څو ک تبنتېدلی وو او څو ک بې درکه وو.

زه ځکه په دې دنده خوښ وم، چې فکر مې کاوه د اګسا او مخالفینو له نظر نه پټ پاتې شوم، خو داسې نه وه، یوڅه وخت یې له منګولو خوندي پاتې وم، خو دا په حقیقت کې زما اغفال ؤ، اصلاً زما د نیولو نوبت نه و رارسېدلی.

د امریکا د متحده ایالاتو د سفیر وژل کېدل او د هغه د وینو قیمت (خونبها):

د امریکا د متحده ایالاتو سفیر مستر دبز په کابل کې د ۱۳۵۷ کال په نیمایي کې ګهیځ د ۹ بجو په شاوخوا کې کله چې د خپل موټر په سپرلۍ چې دیپلوماتیک

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرغ وربانديځړېده د خپل سفارت په لور روان ؤ ، د کابل د نوي ښار په سیمه کې د ځلورو ناپېژاندو وسله والو لخوا وتښتول شو ، د کابل هوټل ته راوستل شو او په یوه کوټه کې واچول شو.

د کابل هوټل د ښار په زړه کې د جمهوري ارګ په پنځوس متري کې مرکزي بانک ته مخامخ موقعیت لري. د کابل د ښار پولیسو ظاهراً د سفیر د نجات لپاره د کابل هوټل محاصره کړ او عملیات یې پیل کړي وو ، د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندان سید محمد داؤد تړون په خپله له تښتوونکو سره خبرې پیل کړي وې ، هېڅ د تښتوونکو له غوښتنو څخه خبر تیا نه درلودله ، هرڅه چې وو تړون ته معلوم وو ، خو تر پایه پورې افشا نه شوې او عام خلک ورباندې خبر نشول ، او تر ننه پورې څوک په اصل حقیقت پوه نشول.

د شوروي پوځي سلاکارانو د سفیر د خلاصون لپاره ډېرې لاس او پښې ووهلې چې په یو ډول سفیر ژوندی لاس ته راولي خو تړون د مشاورینو مشورې ته کوم ارزښت ورنکړ. د شوروي پوځي سلاکارانو په پای کې د سفیر د نجات او ژوندی په لاس راوړلو لپاره تړون ته داسې تجویز وړاندې کړ چې لومړی دې د امبولانس یو موټر له متخصص ډاکترانو ، لازمو درملو او د اړتیا وړ طبي سامان آلاتو سره د هوټل څنګ ته چمتو کړای شي. د جمهوریت روغتون د متخصصینو یو مجهز ګروپ دې چمتو شي ، بیا دې په تښتوونکو زهرجن ګاز وکارول شي او د بریښنا په څېر چټکۍ سره دې سفیر چې طبعاً هغه به هم مسموم شوی وي د امبولانس په واسطه روغتون ته ورسول شي او د اغېزمنو طبي عملیاتو په واسطه دې د هغه ژوند ته نجات ورکړ شي ، خو تړون ددې په خلاف د تښتوونکو کوټه تر اور لاندې ونیوه او د وسلو ډزې یې ورباندې پیل کړې او د ډزو په تبادله کې چې کله پولیس کوټې ته ورننوځي څلور تنه تښتوونکي او پخپله سفیر تپول وژل شوي وو او موضوع پای ته ورسېده. په پایله کې شوروي سلاکاران خجالت او غوسه وو ځکه چې د دوی د مشورې په خلاف عملیات ترسره شول ، او عامو خلکو دغه چلن یو احمقانه او غیر انساني چلن وباله. په هرحال سفیر په یوه ماهرانه سیاسي لوبه کې ووژل شو. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکا متحده ایالاتو د هغه په وژنه پرته له رواجي دیپلوماتیک پروتست نه بل کوم اقدام ونه کړ. د حیرانتیا وړ وه چې د سړې جګړې په دوران کې د نړیوال ځواک یو سفیر د شوروي اتحاد د یو ګوډاګي حکومت د عمالو لخوا وژل کیږي خو په ظاهره سره د امریکا متحده ایالات یوازې د سفیر د چوکۍ په کمې ساتلو باندې قناعت کوي او ان چې له افغانستان سره یې سیاسي اړیکې جاري ساتلې وې، خو خپل ژور پلانونه یې د شوروي د تجاوز د بدنامولو، د شوروي اتحاد د پلوي دیموکراتیک رژیم د نسکورولو، له افغانستان نه د سرو لښکرو له شرمه د ډکو ایستلو، د افغانانو په واسطه د زرګونو افغانانو د وژلو، د ټولو تولیدي منابعو د لوټولو، د ټولو ملي او شخصي شتمنیو د چور کولو، او په ټول افغانستان کې د قومي، ژبني، مذهبي او سیمه ییزو تعصبونو پیدا کولو لپاره یو په بل پسې عملي کړل، چې په نتیجه کې د خپل سفیر د خون بها په بدل کې یې ټول افغانستان په کنډوالو بدل کړ، د افغانستان کور په کور کې یې د جګړې د اور داسې لمبې بلې کړې چې تراوسه د سفیر له وژلو شپاړس کاله تیریږي خو زمونږ په هیواد کې لا هم د غه لمبې بلې دي او په افغانستان کې د شوروي اتحاد له رسوایۍ او ناکامۍ وروسته کمونیزم په نړیواله کچه بدنام او تر خاورو لاندې شو، خو د امریکا په وړاندې لا هم د خپل سفیر خون بها نه ده پوره شوې، خپل پخواني دوستان یې چې د کمونستانو پرضد وجنګیدل اوس یې په خپل منځ کې داسې په جنګ اچولي دي چې اوس زمونږ هیواد د تجزیې له ګواښ سره مخامخ دی او تر دم ګړۍ پورې د افغان وینه د افغان له لاسه توییږي، نړدې ده چې نقشه یې د نړۍ له نقشې نه محوه او ټوله شي، خو همغه له موره مهربانه میاره چې ویل یې د شوروي اشغال په سیمه کې د کمونیزم پراختیا غوښتنه ده او د شوروي اشغال په افغانستان او سیمه کې اسلام ته خطر دی، اوس چې پر نړیواله کچه کمونیزم تس نس شویدی، اسلام په افغانستان کې څه ډول دی او د افغانستان ارضي تمامیت له کوم خطر سره مخ دی، اور د افغانانو په کورونو لګیدلی او د افغانانو او مسلمانانو پخوانی دوست په څه ډول عارفانه تجاهل سره زمونږ هیواد د نابودۍ او تباهۍ په لوري بیایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس ښايي د داسې فرصت په انتظار کې وي چې خپل کوم بل اجل نيولی سفير په افغانستان کې وژلو ته ورواندې کړي او دا ځل د هغه په خون بها کې اسلام په افغانستان او سيمه کې له منځه يوسي.

کيوبا ته د نور محمد تره کي سفر:

په افغانستان کې د مارکسيستي ماډل دولت بنسټ ايښودونکی نور محمد تره کي د فيدل کاسترو په بلنه د ناپيېلو هيوادونو په کنفرانس کې د ګډون لپاره هاوانا ته سفر وکړ. پروګرام داسې جوړ شوی و چې تره کي د بېرته راستنېدو په مهال لې شان په مسکو کې تم شي، دستور ترلاسه کړي او د شوروي له رهبر ليونيد برژنيف او نورو مهمو اشخاصو سره ملاقات او تبادل نظر کړي. امين، د کارمل له شړلو څخه وروسته د چارو واګې په خپل لاس کې اخيستې وې او تره کي يې د ارګ د ماڼۍ په محوطه کې په تشريفاتو او شراب څښلو مصروف ساتلی ؤ او د سياسي قدرت د سمبول په توګه يې هغه د بهرنيو مېلمنو، کورديپلوماتيک غړو په ملاقاتونو او د سپورتي او بزکشۍ د لوبو په تماشه کولو مصروف کړی ؤ. امين په ډاډه زړه د فوق العاده اعتماد په ترلاسه کولو، دا د تره کي وفادار شاګرد، د تره کي د ګوښه کولو او د حزبي او دولتي لومړی مقام د لاس ته راوړو په هڅه لګيا و. کې جي بی د امين په دې څېر کتيا او سياسي زرنګۍ پوهېدلې وو او امين هم د خپلې يکه تازۍ ترڅنګ له شوروي سلاکارانو سره په ځانګړی چل سره ښې، دوستانه او تکتيکي اړيکې ساتلې وې.

خپل هدف ته د رسېدو لپاره يې د خپل ګروپ مهم ملکي او پوځي کادرونه په مهمو پوستونو باندې نصبول، د ګارډ قوماندان سيد يعقوب او د ژاندارم او پوليس پخوانی عمومي قوماندان سيد داود تړون يې د تره کي د خاصو ياورانو په توګه ځای په ځای کړي وو. د کيوبا په سفر کې ډاکټر شاه ولي او تړون د تره کي ملګري وو، ترڅو له هغو اوامرو او لاربنودنو چې د افغانستان د راتلونکې په اړه يې شوروي رهبران تره کي ته صادروي بې خبره پاتې نشي. ببرک کارمل چې په پراګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي پناه اخیستې وه او پټ شوی ؤ ، د شوروي رهبرانو او کی جی بی سره په تماس کې و او اسناد یې په لاس ورکول ترڅو خپل حریف امین د شوروي مقاماتو په وړاندې انتي سوتیست وروپېژني او بې اعتباره یې کړي.

تره کی دومره ساده مزاجه سړی ؤ چې د شوروي اتحاد له رهبرانو سره د خبرو ځانګړی مفاهیم چې باید د راز په ډول یې له ځانه سره خوندي او محرم ساتلي وای او په هغې کې د سمون راوستو هڅه یې کړې وای ، د دې په برعکس له برژنیف سره د مخصوص ملاقات نه وروسته په یوه غونډه کې چې په مسکو کې یې له افغاني محصلینو سره خبرې کولې په خپله وینا کې ویلي وو چې: «زمونږ د ګوند په دننه کې د سرطان یوه دانه راټوکېدلې ده ، چې افغانستان ته لاړ شم ، د دې خونړۍ دانې عملیات به کوم او د د. خ. ا. ګوند وجود به له دغې ناسور دانې څخه پاکوم.».

له سرطان دانې څخه د هغه موخه حفیظ الله امین ؤ چې د کی جی بی چارواکو او د اتحاد شوروي مشرانو د خصوصي ملاقات په ترڅ کې ورته د راتلونکې په اړه د امین له خطر څخه هغه ته راپور او مشوره ورکړې وه. مخکې له دې چې افغانستان ته ستون شي د محصلینو په غونډه کې یې هرڅه په ډاګه کړل ، همدا راز ډاکتر شاه ولی د بهرنیو چارو وزیر او د تره کی یاور تړون چې د امین له خاصو معتمدینو څخه وو په دې سفر کې یې قدم په قدم ټول پټ رازونه امین ته په ځانګړې شفر سره بیانول.

حفیظ الله امین د تره کی په غیابت کې د تره کی څلور پلوي وزیران د کورنیو چارو وزیر اسلم وطنجار ، د مخابراتو وزیر سید محمد ګلابزوی ، د ترانسپورټ وزیر شیرجان مزدوریار او د اګسا رئیس اسدالله سروري له دندو ګوښه او غوښتل یې چې ویې نیسي خو هغوی د شوروي اتحاد سفارت ته پناه وړې وه او پټ شوي وو. د هغوی پرځای یې د خپل ګروپ کسان فقیر محمد فقیر د کورنیو چارو د وزیر ، انجنیر ظریف د مخابراتو وزیر ، خیر محمد د ترانسپورټ وزیر او عزیز د اګسا د سرپرست رئیس په توګه وټاکل. خو له هاوانا څخه د تره کی د راستنېدو په مهال د هرکلي لپاره ډېر پرتمین او اغفالوونکی مراسم ترتیب شوي وو. له الوتکې څخه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکوزیدو له پوړۍ څخه د هرکلي کوونکو او هوايي ډګر د تشریفاتي ګارډ تر لیکو پورې ځمکه په قالینو فرش شوې وه، له هوايي ډګر څخه تر جمهوري ارګه پورې د سړکونو پر سر د ویاړ څو دروازې جوړې شوې وې چې د تره کي په تصویرونو او دولتي او حزبي بیرغونو باندې ښکلې کړای شوې وې، له هوايي ډګرنه تر ارګه پرې د لارې په دواړو خواو د دولتي ادارو، وزارتونو، د حزبي او اجتماعي سازمانونو مامورین او کارکوونکي، نارینه او ښځینه زده کوونکي، نارینه او ښځینه محصلین له سرو بیرغونو او جنډوکیو سره د تره کي د روغتیا او هرکلي لپاره لیکه ولاړ وو، د لارې په دواړو خواو د ژوندی دې وي تره کي او نور شعارونه تر سترګو کېدل. د تشریفاتو او هرکلي دا ډول مراسم په تېرو رژیمونو کې نه وو لیدل شوي. په هوايي ډګر کې چې کله تره کي د هرکلي کوونکو خواته راغي له امین څخه یې پوښتلي وو چې زما وزیران چیرې دي، موخه یې همغه څلور تنه وزیران وو چې دده په نشتوالي کې د امین لخوا ګوښه او پټ شوي وو.

په حقیقت کې نور محمد تره کي د هاوانا له سفر نه له راستنېدو او کابل ته په رارسېدو سره د امین تر ښارنې لاندې راغلی ؤ، ځکه کله چې له هوايي ډګر نه ارګ ته ننوت نو بیا د تلویزیون په پرده ونه لیدل شو.

د نور محمد تره کي وژل:

د کیوبا سفر د تره کي او امین ترمنځ اړیکې دومره خرابې کړې وې او یو پربل یې دومره بې باوره کړي وو چې یو د بل د له منځه وړلو سرحد ته یې رسولي وو. امین لکه د تره کي او کارمل د تخت او تاج غوښتونکی ؤ، په لومړني انشعاب کې یې چې د تره کي لوری انتخاب کړی ؤ هم په دې منظور و چې په لومړي سر کې د پرچم ډله کمزورې او بې وسه کړي او د تره کي په مشرۍ د ګوند پوځي چارې په خپل لاس کې واخلي. کله چې د سیاسي واک خاوند شي نو په هغه وخت کې به ورته د تره کي څنډې ته کول آسان وي، خو له کارمل سره یوځای به هېڅکله خپل هدف او مرام ته ونه رسېږي. همغه وه لکه چې مو وویل، د ثور د ۷ مې په کودتا کې یې ابتکار په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل لاس کې واخیست، د محمد داود دولت یې د یوې شپې او ورځې نه په کمه موده کې نسکور کړ او خلقیانو او پرچمیانو د قدرت واګی په لاس واخیستلې. امین ځان پر ته د بل چا له ګډون څخه د دغه پاڅون او بریالیتوب وارث ګاڼه، ومولیدل چې ببرک کارمل او د پرچم ډله یې څرنګه له خپلې مخه لرې کړل، اګرچې د تره کی په دولت کې د واک اصلي محور دده په شاوخوا راڅرخېده، خو سره له دې یې هم داسې تکتیک کارولی ؤ چې د تره کی په موجودیت او مشرۍ په چوکاټ کې دننه یې د قدرت درې ګونی ځواک له خپلو پلویانو څخه جوړ کړی ؤ او تره کي د یوې سمبولیکې بنې په توګه د قدرت په ګدۍ ډېره لګولی وه، او د لرې مودې لپاره د هغه تر مشر تابه لاندې د وفادار شاګرد په توګه کار وکړي. کله چې پوه شو چې شوروي چارواکو کیوبا ته د سفر په لاره کې تره کی په حقایقو خبر کړی دی او د امین په اړه یې د هغه نظر ګرځولی دی، امین هم په ډېره هوښیارۍ سره د تره کی د له منځه وړلو لپاره اقدامات وکړل او هغه یې لکه د یوې بې جرړو او ورستې ونې په شان په خپل ځای پرېښود. تره کی هم کله چې له سفر نه راستون شو وپوهېد چې امین نور هغه وفادار شاګرد نه دی چې ویل به یې: «تره کی او ګوند یو تربله سره روح او تن دي، که روح نه وي تن بې روحه دی.» کله چې خبر شو په غیابت کې یې امین د هغه څلور تنه وفادار وزیران له کابینې څخه اخراج کړی دی، نو بنه ورته ثابته شوی وه چې د شوروي چارواکو اطلاعات رښتیا وو، باید په چټکۍ سره دا د ناسور دانه لکه په خپله یې چې ویلې وو د حزب او دولت له بدن نه لرې شي، خو هغه خوار کی ته پته نه وه چې دی په خپله له خپل فامیل سره په جمهوري ارګ کې د امین د محاصرې لاندې دي.

د کیوبا سفر نه تر راستنېدو درې ورځې وروسته په داسې حال کې چې د شوروي اتحاد سفیر پوزانوف له تره کی سره په ارګ کې شتون درلود، امین یې د یو اړین ملاقات له پاره ځان ته راوباله تر څو هغه په ارګ کې دننه بې وسلې کړي او ویې نیسي، خو امین په پوره خبرتیا سره لکه د پخوا په شان له خپلو وسله والو ساتونکو سره له ختیځې دروازې څخه ارګ ته ننوځي، د تیر وخت په برعکس د دروازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتونکي غواړي چې دی او محافظین یې لکه د نورو وزیرانو په شان بې وسلې کړي او بیا د ننوتو اجازه ورکړي، خو امین په ډېره بې پروایي سره له خپلو وسله والو ساتونکو سره په موټر کې ارګ ته ننوځي او د انقلابي شورا د رئیس د دفتر زینو پورې وراندې ځي. د امین د دې بې اعتنایي په اړه د مخابرې په واسطه د تره کي دفتر ته اطلاع ورکړل شوې وه. تره کي چې نه یې شوای کولای پر ته غبرګ غوره، او شوره په خاموشۍ سره خپل پلان په امین باندې عملي کړي، کله چې امین له موټر نه کښته کېږي تړون چې د ارګ له داخلي وضعیت نه پوره خبر تیا لرله، په چټکۍ سره یې ځان امین ته ورساوه ترڅو امین له موضوع نه خبر کړي. په دې وخت کې له دوهم پوړ څخه په امین باندې ډزې کېږي، تړون چې د امین په مخکې ؤ په ځمکه راغورځېږي او د ګارډ ملي قوماندان سید یعقوب چې په همدې وخت کې یې ځان امین ته وررسولی ؤ هم ټپي کېږي. امین له خپلو وسله والو سرېو سره یوځای د خپل موټر په سپرلۍ له صحنې څخه تښتي او خپلې قرارګاه ته ځان رسوي. د امین د نیولو پلان د تړون په قرباني او د سید یعقوب په ټپي کېدو شنډ او ناکامېږي.

څرنګه چې د پوځ بنستیز واک د امین په لاس کې ؤ تره کي یې په همغه شپه په ارګ کې ونیو، فامیل یې تر تعقیب لاندې نیسي او تره کي د جمهوري ارګ په باغچه تعمیر کې بندي کوي، د دولت او حزب له مقام نه د استعفی پاڼه وریاندې په زور سره لاسلیک کوي.

زه چې د څرخي پله په زندان کې بندي وم، د شپې په ۸ بجو خبرونو د راډیو او تلویزیون له لارې دا خبر خپور شو چې مفهوم یې دا ؤ:

«نور محمد تره کي د خپلې ناروغۍ او د بدن د کمزورۍ له امله د حزبي او دولتي مشرتابه مقامونو څخه استعفی وکړه او تر درملنې لاندې ونیول شو. د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند سیاسي بیورو د غړي او د بهرنیو چارو د وزیر ډاکتر شاه ولي په مشرۍ غونډه وکړه او د رایو په اتفاق یې ملګری حفیظ الله امین د د. خ. ا. د ګوند د عمومي منشي او د انقلابي شورا د رئیس په توګه وټاکه.» دا خبر د همغې شپې په ټولو خبري سرویسونو کې په تکرار سره خپور شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې حیرانوونکې خبر ټول سیاسي بندیان په تعجب کې اچولي وو، ځکه د تلویزیون له لارې مو چې د کیوبا له سفر نه د هرکلي کوم پرتمین مراسم لیدلي وو، او ۳ ورځې وروسته د استعفي اوریدل او هغه هم د بدني کمزورۍ او ناروغۍ له امله ریښتیا هم چې د حیرانتیا او تعجب وړ وه. ما فکر کاوه چې همدا نن شپه او یا سبا ته د تره کي پلویان د امین په خلاف هرو مرو پاڅون کوي، خو هېڅ په ټول هیواد کې هېڅ غږ پورته نه کړ، هماغه سیاسي بیرو، هماغه مرکزي کمیټه، هماغه حزبي او اجتماعي سازمانونه چې تره کي ته یې د د. خ. ا. ګوند د روح خطاب کاوه، هغه ته یې د د. خ. ا. د ګوند ځواکمن او خلاق رهبر وایه، ټول د امین په لیکه کې ولاړ وو، او سبا تـه تر شپې پورې په ټول هیواد کې د سیاسي بیرو پرېکړې په تایید کې چې امین یې د حزب او دولت په مشرتابه ټاکلی ؤ لاریونونه او غونډې ترسره شوې، او په ټولو خبرونو، اخبارونو او شفاهي تبلیغاتو کې یې تره کی ته د ساده او شخصیت پرست او ځان غوښتونکي شخصیت په توګه خطاب کاوه. په ملکي او پوځي برخه کې یې امین د انقلاب د سباوون د ړڼا د قوماندان او اتل په نوم یاداوه. اوولس ورځې تره کي د ارګ د باغچې په کوټه کې بندي ؤ او ټول اسناد یې وربانديې په زور سره لاسلیک کړل او د اوولسمې په شپه یې د هغه په خوله د مالوچو بالښت کېښود او په چوپه خوله یې وواژه او د هغه ژوند ته یې پای ورکړ، او په ډېر عادي ډول یې د هغه د مړینې خبر چې د همغې ورپېښې ناروغۍ له امله وه خپور کړ او پرته له رسمي تشریفاتو څخه یې د هغه مړی د کابل په آبچکان کې خاورو ته وسپاره.

د امین په لاس د تره کي وژنه څرګندوي چې د د. خ. ا. ټول مشران د قدرت پتنګان وو، ائتلافونه او اتحادونه ټول تکتیکي او د چوکیو او مقامونو د لاس ته راوړو په خاطر وو، نه د خدمت لپاره. که د هغوی د هیواد د ترقۍ او خدمت لپاره یو بل ته لاس ورکړی وای او د هیواد د خدمت لپاره یې ګام پورته کړی وای او د هیواد د ځانګړې وضعې په اړه یې تحلیل د خپل کار اصول ګرځولي وای، نو ریښتیا به هم په پردیو نه وو پلورل شوی او زمونږ د وطن سرنوشت به له دې ورانیو او تباهیو سره نه مخ کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلورم څپرکی:

د اګسا بوړنوونکی سازمان، د څرخی پل زندان، د مخالفینو د نیولو او وژلو لړۍ او د مصئونیت، قانونیت او عدالت شعار

د کام استخباراتي سازمان او د حفیظ الله امین د (۱۰۱) ورځو واکمني:

اګسا:

د ټولې نړۍ په بېلابېلو رژیمونو کې استخباراتي او د جاسوسۍ ضد سازمانونه په بېلابېلو نومونو سره شتون لري، په ځینو هیوادونو کې دا سازمانونه د حکومت او کابینې په چوکاټ کې او په ځینو هیوادونو کې په جلا او خپلواک ډول د ځانګړو صلاحیتونو په درلودلو سره جوړ شوي دي. په ټولنیزه توګه دا سازمانونه په داخلي او خارجي برخو کې فعالیت کوي، په هره برخه کې د هیواد عالي ګټې په پام کې نیسي د اساسي او فرعي قوانینو په چوکاټ کې دننه عمل کوي.

په افغانستان کې هم له پخوا څخه د صدارت عظمی په چوکاټ کې د ضبط احوالات د ریاست په نوم او بیا یې د محمد داود د دولت په مهال د مصئونیت ملي په نوم فعالیت کاوه. د ثور د ۷ مه له کودتا نه وروسته چې د شوروي اتحاد د سلاکارانو د افغاني ادارو د تشکیلاتو په جوړولو په کار پیل وکړ، د نورو رغاونو ترڅنګ یې د جاسوسۍ پرضد یو استخباراتي سازمان د «افغانستان د ګټو ساتلو اداره» په نوم چې لنډ نوم یې «اګسا» دی جوړ کړ. دغې ادارې په پراخو تشکیلاتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پراخو اختیاراتو سره په فعالیت لاس پورې کړ. د هغې مالي بودجه پټه او د مالیې وزارت له حساب څخه بهر وه، وسایل، وسایط او د هغې تخنیکي سامان آلات او تجهیزات، د شوروي اتحاد د سلاکارانو په واسطه د کی جی بی سازمان له بودجې څخه برابرېدله، پرسونل یې د تنکو، بې تجربه او کم تعلیمه ځوانانو څخه چې په شوروي اتحاد کې به د لږې مودې په کورسونو کې مسلکي زده کړه ورکول کېده او د هیواد په دننه کې به دغه سازمان په بېلابېلو څانګو کې په دنده ګمارل کېدل، د هر مدیریت او ریاست په رأس کې د شوروي اتحاد د سلاکارانو په مرکز او ولایاتو کې په کار شروع کړې وه.

اګسا د یو استخباراتي او جاسوسۍ ضد اداري په توګه د افغاني احساساتي او بې تجربه ځوانانو په لاس په داسې بوږنوونکې او ویروونکې اداره بدله شوې وه چې هرڅوک یې له نومه وېرېدل. هرڅوک به چې د دولت او حزب د مخالف په نوم دغې اداري ته وروپېژندل شول، نو ټول مادي او معنوي ارزښتونه یې له لاسه ورکول او ان چې ژوند به یې په خطر کې غورځېد. څوک چې د بېلابېلو تورونو له امله دغې اداري ته بیول شوي وو تر ننه پورې ورک او بې درکه دي، ډېر کم او د ښه قسمت خاوندان به وروسته له ډېرو شکنجو او زورونو په کوم پټ او یا ښکاره زندان کې ژوندي موندل کېدل.

د څرخي پله او دهمزنګ زندانونه د ښکاره محبسونو له جملې څخه وو. یو زیات شمېر زیرزمینۍ او ودانۍ د پټو محبسونو په توګه د دغه سازمان په واک کې وو، لکه د اردو د څلور سوه بستریز روغتون زیرزمینی، د کابل بالاحصار، د مهتاب قلعه د مخابرې قطعه، د قوای مرکز پخوانۍ ودانۍ، د دفاع د وزارت پخوانی بارکونه او په شهر نو، کارته ۳، وزیر اکبرخان مینه، شش درک او نورو ځایونو د اګسا بېلابېل ریاستونه.

د اګسا په بېلابېلو شبکو کې د کمې زده کړې او حتی بې سواده ښځې او ځوانان په دنده ګمارل شوي وو او د کابل ښار په ټولو سیمو، بازارونو، مارکیټونو، د وزارتونو په ادارو، په ښاري بسونو، په اګسا پورې اړوند تیکسي ګانو، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورونو کې او ان چې په خپلو فامیلونو کې استخباراتي او جاسوسي ضد فعالیتونه د همدغو شبکو په واسطه ترسره کېدل. هرې شبکې او هر کارکوونکی به چې زیات راپورونه تیر کړل د اړوندې ادارې او د سلاکارانو لخوا به پالل کېدل. اگسا د خلکو لپاره یو خطرناک نوم او له خطره ډک سازمان ؤ، حتی چې د یو فامیل غړي مېړه په ښځه، پلار په زوی، خور په ورور او گاونډي په گاونډي بې اعتماده او بې باوره شوي وو. چا دا مېړانه نه شوه کولای چې په خپل کور کې د روانو مظالمو په اړه خوله ببرته کړي، تردې چې د بهرنیو راډیوگانو لکه BBC، امریکا غږ، آلمان غږ، ایران او پاکستان د راډیوگانو خبرونه چا نشول اوریدلای. د دغې ادارې په سر کې د هوایي ځواک یو افسر اسدالله سروري چې یو سخت زړه او د تره کي له وفادارو ځخه ؤ په دنده گمارل شوی ؤ. همدا رنگه په ولایتونو کې د دغه سازمان نمایندگی د اگسا د ریاست او یا مدیریت په نوم جوړې شوې وې چې لکه د مرکز په شان وېره یې په خلکو کې اچولې وه.

د ځرخي پل لوی زندان:

د محمد داود د جمهوریت په وخت کې د کابل په جنوب ختیځ کې د ځرخي پل په پراخه ساحه کې د یو لوی عمومي محبس بنسټ د یوې بنسټیزې نقشې سره سم چې د هغې دقیقه ساحه راته نه ده معلومه اېښودل شوی و. د قوای کار د پولیسو یو مکمل یونټ له ډېرو وسایلو، تخنیکي وسایطو او ساختماني تکړه انجنیرانو سره څو کاله د دغې لویې پروژې په جوړولو بوخت وو. د فني نقشې ترمخه د دغه زندان د دېوال سور یو متر او د بنسټ یې هم د یو متر ژوروالی په سور له ځمکي لاندې به سمنټو جوړ شوی. د احاطې په څلورو خواو کې څلور برجونه چې په ټولو تخنیکي وسایلو سنبال دي، د هرو دوه برجونو ترمنځ د ترصد څو نور برجونه جوړ شوي دي. د زندان په احاطه کې دننه څلور درې پوړیز بلاکونه پاخه جوړ شوي، چې د هر بلاک په دننه کې د ډېرو د دیوال یوه احاطه جوړه شوې وه، په هر بلاک کې د څورو زرو بندیانو ځای کېدل په پام کې نیول شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرکز گرمی سیستم، اوبو رسولو، کانالیزسیون، اطفاییه، پخلنځی، حمام او عصري تشنابونه، سلماني خانه، په دوه پوړونو کې د بندیانو لپاره د بندیانو د جامو بدلولو اتاقونه، له خپلوانو او پایوازانو سره د بندیانو د ملاقات کوټې، دیوالي راډیوگانې چې له یوه مرکز څخه یې پروگرامونه خپرول، د بندیانو لپاره د سپورت میدانونه، بېلابېلې صنعتي دستگاگانې، د سواد زده کولو، د افکارو د تنویر او داسې نورو کورنړنو لپاره اتاقونه، داسې ساختمانونه په پام کې نیول شوي وو چې په مختلفو هیوادونو کې یې شتون درلود، خو دغه ستر او عصري زندان د سردار محمد داؤد د حکومت په دوره کې بشپړ نشو او په نامکمل ډول د مهمې ډالۍ په توگه نور محمد تره کی ته پاتې شو. د رژیم په رنگېدو سره د دغه زندان ټول ساختماني او د ښکلا کار په ټپه ودرېد او د سیاسي بندیانو د منلو لپاره د اگسا په اختیار کې ولوېد.

ما چې یو کال د دغه ویروونکی زندان په دوهم بلاک کې تېر کړی دی، په راتلونکی کې به یې د ځینو مسایلو په برخه کې او د خپلو سترگو لیدلی حالات بیان کړم.

زما د نیول کېدو کیسه:

لکه څنگه مې چې وویل له سمنگان ولایت څخه مې له ترور نه ځان وژغوره او کابل ته د احتیاط په بست کې راتبدیل شوم، او بیا د مالیې وزارت ته د «گمرک ته د نارسېدلو مالونو» د دوسیې د بشپړېدو لپاره خدمتي مقرر شوم او له گډ کمیسیون سره مې په کار پیل وکړ. په دې وظیفه خوشحاله وم، فکر مې کاوه د اگسا او د کورنیو چارو د وزارت له سترگو لرې یم. په میاشت کې یو ځل به د معاش اخیستو لپاره معتمد ته ورتلم. د معاش معتمد له پخوانیو کارکوونکو څخه وو، هیله مې ورنه وکړه چې زما ماهوار معاش په یو مناسب وخت کې ما ته د مالیې وزارت کې رارسوي، ما به د معاش د اخیستو په مهال معتمد ته یو څو روپۍ وربخښلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤظف کمیسیون سره یوځای مې په کار پیل وکړ. د کمیسیون غړي ټول د خپلو اړوندو وزارتونو له ناراضیانو څخه وو. په لومړي ورځو کې مو یو بل ښه سره نه پېژندل، یو د بل له ویرې مو هسې نه چې کوم یو د اګسا غړی وي د سیاسي موضوعاتو او روانو چارو په اړه مو خوله نه بېرته کوله. ورو ورو څرګنده شوه چې د کمیسیون ټول غړي د تېرو رژیمونو پخواني مامورین وو او یو هم له اګسا سره تړاو نه لري. د کمیسیون له دې ترکیب څخه ټول خوښ وو چې لږ ترلږه د هغو ظلمونو په اړه چې جریان لري د زړه خواله وکړو. پنځه سوه پانیزه پرېږه دوسیه مو ولوستله، هریوه د دوسیې د بشپړېدو په اړه یادښتونه ځان سره نوټ کړي وو، او د دغو ټولو یادښتونو له مخې یې د کار یو پلان ترتیب کړ.

ناویلې دې پاتې نه وي چې دا د دوه دولتي رژیمونو (د محمد ظاهرشاه د سلطنت د رژیم او د محمد داؤد د جمهوري رژیم) زړه دوسیه هسې له سره تېره شوې وه. په مسئولیت کې د شاملو کسانو اسناد له منځه تللي وو، له مسئولو کسانو څخه ځیني تبتبدلي او بې درکه شوي وو او ان چې ځیني مړه شوي وو، خو په هرصورت دوسیې باید خپل قانوني او شرعي مراحل بشپړ کړي وای. د جلال آباد په ګمرک، د خوګیانیو په لویه ولسوالۍ او د تورخم په ګمرک کې یو شمېر کارونه وو چې باید ترسره شوي وای. د مالیې وزارت ته مو وړاندیز وکړ او د دغه وزارت استازي ته مو دنده ورکړه چې د سفریې او موټر د برابرولو لپاره اقدام وکړي. د ۱۳۵۷ کال د لیندۍ په میاشت کې مو په والګا موټر سره ننګرهار ته سفر وکړ. له صاحب جان صحرایي والي او محمد عثمان مستوفي سره معرفي شوو، د انحصاراتو په کلوپ کې هستوګن شوو. هره ورځ به د جلال آباد د ګمرک او اړوندو ادارو ته د دوسیې د بشپړېدو په غرض تللو او هغه څه چې د دوسیې د نواقصو په نوم یادداشت شوي وو یو په بل پسې پوره کېدل. یوځل مو د خوګیانیو ولسوالۍ ته هم سفر وکړ، په پام کې وه چې وروسته د تورخم ګمرک ته هم لاړ شو.

د کمیسیون څلور تنه غړي په دوه ګروپونو ووېشل شوو، چې یو ګروپ په جلال آباد کې خپلې دندې ته دوام ورکړي او یو ګروپ په کابل کې خپلو کورونو ته د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونۍ لپاره لاړ شي. يو د بل تيلفوني آدرسونه مو له ځانه سره نوټ کړي وو ترڅو د ضرورت په وخت کې يو بل له موضوع نه خبر کړو.

د ليندۍ د مياشتې په آخر کې زمونږ د ګروپ نوبت و چې کابل ته لاړ شو. زه او د ماليې وزارت استازی کابل ته لاړو. تيلفون کوم، تيلفون کار نه کوي، فکر مې وکړ چې البته په کوم ځای کې لين شلېدلی دی، د کور له جين بکس نه مې لين تعقيب کړ، لين هم سم و. د تيلفون سيټ مې ورکشاپ ته يوړ، سيټ هم صحيح و. د تيلي کمونيکېشن د دفتر رئيس ته ورغلم، د خپل تيلفون د قطع کېدو موضوع مې ورته وويله. د رئيس د مېز په دراز کې يو لست ؤ هغه يې وکتلو، راته ويې ويل چې په دې ورځو کې د سرحداتو وزارت (پخوا د قبايلو رياست) کارته ۳ ته نقل مکاني کړې ده او د څو کورونو د تيلفونونو لينونه چې د هغې په شاوخوا کې وو هغه د وزارت مهمو ادارو ته انتقال شوي دي. ستا تيلفون هم په دې جمله کې دی. ستا حقوق خوندي دي، په راتلونکې کې به د تيلفون يو نمبر تا ته تمديد کړو، اوس هيڅ چاره نشته. وپوهېدم چې په دې پلمه په تور لست کې شامل شوی يم. لومړی يې زما د کور تيلفوني مخابره غوڅه کړې ده، وليدل شي چې وروسته څه پېښېږي، ځکه زما د ګاونډي د کور تيلفون چې کوم رسمي سړی نه وو او دوکاندار ؤ نه ؤ قطع شوی او فعال ؤ.

د غرمې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې کور ته راغلم، د کوڅې په خوله کې د پوليسو يو افسر چې د يوې ناکامې مينې (عشق) له امله ناهيلی سره مخ شوی و او د غير حاضرۍ دوسيه يې لرله او د همدې دوسيې په وجه له څو کلنيو ترفيعاتو څخه پاتې شوی ؤ، نيک محمد زما په انتظار ولاړ دی. زه يې چې وليدم په خندا يې راته وويل: «زه درې ځل کور ته راغلم، راته وويل چې نشته د تيلفون د خرابوالی له امله د مخابراتو وزارت ته تللی دی، د مخابراتو وزارت ته په تا پسې درغلم او هر څومره مې چې ولټولې، پيدا مې نه کړای شوې، بيا کور ته راغلم، بيا هم په کور کې نه وې، مجبوراً د کورنيو چارو د وزارت پېژندوال ته ورغلم او ورته مې وويل چې د کور تيلفون يې خراب شوی، د مخابراتو وزارت ته تللی دوباره نه دی راغلی، بنا يي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرمې ډوډۍ ته کور ته راشي. پېژندوال راته وویل چې د غرمې په وخت کې یې کور ته ورشه او ورته ووایه چې د بلخ ولایت د امنیې د قوماندان په حیث مقرر شوی یې، په عاجل ډول د عمومي قوماندان ترڅنګ ته راشه.» نېک محمد ساده سړی ؤ د پېژندوال په دې خبرو یې باور کړی ؤ، په دې نیت چې له ما سره یوځای د بلخ ولایت ته لاړ شي، د غیر حاضرۍ دوسیه به حل او فصل کړي د تیرو کلونو خپل ترفیعات به واخلي، له همدې امله یې درې ځل کوښښ کړی ؤ چې ما پیدا کړي. چې څنګه یې زه ولیدم د نوې وظیفې مبارکي یې راکړه او ټوله کیسه یې راته تېره کړه. زه چې د کور د ټیلفون په قطع کېدو شکمن شوی وم، وپوهېدم چې خبره خرابه ده. نېک محمد ته مې وویل چې اوس غرمه او د ډوډۍ وخت دی، کور ته به لاړ شو، دواړه به ډوډۍ وخورو بیا به لاړ شو، خو نېک محمد دومره ټینګار کاوه او ویل یې چې عمومي قوماندان په خپل دفتر کې ستا انتظار کوي او ته یې عاجل غوښتی یې، څه پروا کوي د غرمې ډوډۍ به په وزارت کې وخورو. د ساده مزاجه نېک محمد په اسرار او ټینګار هم پوهېدم چې د پېژندوال د تأکید له امله ؤ، یوځل خو مې هوډ وکړ چې کور ته ننوځم او د کور له جنوبي دروازې نه چې زما د زوی د کور په طرف خلاصه وه وتښتم، په دې وخت کې مې په نېک محمد بېچاره زړه وسو چې د مسئلې له حقیقت نه خبر نه ؤ او پېژندوال ته یې په کور کې زما د موجودیت خبر ورکړی ؤ، نو که زه وتښتم، نېک محمد په دې تور چې ما سره پېژندګلوی لري ښایي زما د تېښتې زمینه یې برابره کړې وي، په وظیفه کې د خیانت په جرم ډېر په تکلیف کېږي، او ان چې د هغه د مرګ خطر مې په ذهن کې وګرځېد، نو تصمیم مې ونیو هرڅه چې دي په ما راتلونکې دي، زما په وجه دا بېګناه ساده سړی باید بندي او یا ونه وژل شي. یوځل کور ته ننوتم، زما ښځې چې له نېک محمد سره یې زما ټولې خبرې اوریدلې وې، ورته مې وویل چې: «زه وزارت ته ځم، که نن شپه بېرته راستون نه شوم نو زما وسله او محرم حزبي اسناد تر خاورو لاندې ښخ کړئ او په اګسا او د هغې په اړوندو څانګو کې زما لټون وکړئ.» په داسې حال کې چې یونیفورم مې په تن ؤ، له ښځې سره مې خدای پاماني وکړه، له نېک محمد سره د کورنیو چارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت ته د عمومي قوماندان دفتر ته ورغلم. نېک محمد ته مې وويل: «ستا دنده نور پای ته ورسېده، زه ترون ته ورځم. » هغه له مانه بېل شو او په خپله مخه لاړ. زه د ترون دفتر ته راغلم، زه يې د کتنې لپاره ونه منلم او امر يې وکړ چې د پېژندوالۍ سرپرست ښاغلي آغا ګل اندړ څنګ ته ورشم. ګل محمد اندړ د پوليسو په اکادمۍ کې زما همدوره افسر ؤ، ډېر مخ ماتی او حوصله من شخص ؤ، که څه هم په عاجل ډول زما د احضار له موضوع څخه خبر ؤ خو د تېرې آشنايۍ له کبله يې ځان ناګاره ونيو، ويل يې: «ښايي د هغو ښځو معلوماتو له امله چې د کندز او سمنګان ولايتونو په اړه يې لرئ تاسو ته يې دلته د راتګ زحمت درکړی وي، ښايي د استخباراتو مديريت ستاسو نظر او معلوماتو ته اړتيا لرلې وي. » ما چې د ترون له دفتر څخه په ښځو توګه درک کړی وه چې موضوع څه ده، اندړ ته مې وويل: «دا ډېره بې مناسبه ده چې ما له مسلکي يونيفورم سره راغواړئ او د پوښتنو لپاره مې استخباراتو ته سپارئ. » رحيم چوچه د استخباراتو مرستيال او حبيب الله کروړ د استخباراتو مدير ؤ، دا دواړه د تېرو رژيمونو د افسرانو له جملې څخه وو. د ثور د کودتا نه مخکې نه حزبيان وو او نه خلقيان، د قدرت له اربابانو سره د کوم شخصي ارتباط او پېژندګلوۍ له مخې په دې پوستونو کې ټاکل شوي وو. رحيم چوچه پخوا د محمد داود په رژيم کې په همدې چوکۍ د محمد عيسی پغمانۍ تر لاس لاندې چې د خليفه نورعلي زوی ؤ او د قدير نورستاني له خپلوانو څخه ؤ او يو مقتدر مدير ؤ کار کاوه. رحيم چوچه هغه شخص ؤ چې د حفيظ الله امين د کور د تالاشۍ او د هغه د نيولو په وخت يې د هغه کور د لار پېژندونکي په حيث له ما سره کار کړی ؤ. يو ځيرک او مرموز سړی ؤ، په دې کې شک نشته چې په تېر وخت کې به يې د د. خ. ا. ګوند له يوه يا دوه تنو مشرانو سره اړيکې درلودلې خو په څرګنده د هغه وخت د استخباراتو په دستګاه کې د ښي او کيڼ دواړو اپوزيسيوني ډلو سرسخت مخالف ؤ. ډېر مکار او ماهر سړی ؤ. هغه کولای شول چې په يوه وخت کې دوه مخالف روله ادا کړي، او د واکمن رژيم د باور پيدا کولو لپاره يې ځانګړې مهارت درلود. په راتلونکې کې يې هم د پرچميانو او خلقيانو د واکمنۍ د تغيير په موده کې په همغه پخوانۍ دريځ او باور سره په بېلابېلو پوستونو کار وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ځو دقیقې له اندړ سره خبرې وکړې او د همدې ودانۍ په دوهم پوړ کې د استخباراتو مدیریت ته ورغلم. د تعامل سره سم د نوکریوال په کوټه کښې کښېناستم، په حقیقت کې له همدې شیبې څخه زه نیول شوی او بندي وم.

د استخباراتو ۱۵ نمبر خونه:

د میوندوال د شهادت پېښه او د خرم د قاتل معلم مرجان موضوع:

یو ساعت د نوکریوال په خونه کې ناست وم او بیا د رحیم چوچه په امر ۱۵ نمبر خونې ته ولېږدول شوم. د استخباراتو ۱۵ نمبر خونه دوه دیوالونه په تخنیکي وسایلو سنبال وو، یو دیوال یې په خښتو او سمنټو پوخ جوړ شوی وو، دوهم دیوال یې لرګین، سوری سوری په روغني رنګ سره په زړه پورې ډیزاین سره جوړ شوی ؤ چې د دواړو دیوالونو ترمنځ په تشه کې د تخنیکي وسایطو لینونه (د غږ ثبت، عکاسي او نور) غزول شوي وو. په ورسره څنګ ته خونه کې تخنیکي پرسونل له وسایلو او ماشین آلاتو سره شتون درلود. د مستنطق مېز او چوکۍ په یوه ټاکلې فاصلې سره په څمکه کې ټینګې اېښودل شوې وې. له دې امله چې تورن اکثره وخت په دې خونه کې له مستنطق (پلټونکي) سره څوڅو ساعته بوخت وي، په دې ونه توانېږي چې له دې چوکۍ څخه د پلټونکي پرضد د تېري په توګه کار واخلي. د پلټونکي یا مستنطق د مېز په جعبه کې د بېلابېلو تخنیکي وسایلو بټنې (تکمې) موجودې وې، بې له دې چې تورن متوجه شي ټولې خبرې او حرکتونه یې په څنګ ته خونه کې ثبتېږي. ما د دې خونې په اړه بشپړ معلومات درلودل. د محمد داؤد د حکومت په وخت کې د پلان د وزیر علی احمد خرم قاتل معلم مرجان چې په همدې خونه کې د شفاهي پلټنو لپاره ډېره موده پروت ؤ، زه په خپله په هغه کمیسیون کې شامل وم. همدا رنګه له محمد هاشم میوندوال څخه په همدې خونه کې پلټنې ترسره شوې وې. د خونې دروازه، کړکۍ او روشندانونه په داسې ترتیب له اسفنج او څرمنې څخه جوړ او پوښل شوي وو چې له هغې څخه له خونې نه بهر غږ نه خپرېده.

د مرجان قاتل او د پخواني صدراعظم محمد هاشم میوندوال یادونه په منځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې راغله، غوره گنم ددوی په اړه هغه معلومات چې لرم يې په لنډ ډول وړاندې کړم.
مرجان نومی ښوونکي د ننگرهار د ښېوې ولسوالۍ اوسيدونکی او د کندز ولايت د حضرت امام ولسوالۍ په متځنی ښوونځی کې د ښوونکی په حيث دنده ترسره کوله. لکه چې د پلټنو په مهال يې ويل چې له يو له بنستپالو اسلامي تنظيمونو سره تړاو لري او د يو له مخې پلان سره سم د پلان د وزير علي احمد خرم د وژلو لپاره دنده ورسپارل شوې وه. د ورځې په لسو بجو په دې پلمه چې د ساينس او رياضي ښوونکی دی د بربښنا په اړه يې کوم فارمول کشف کړی دی او غواړي چې د پلان له وزير سره خپل فارمول طرحه کړي، د نورو مراجعينو په شان، په داسې حال کې چې تومانچه يې په جيب کې وه د پلان وزارت ته ننوځي او د وزير د سکرتريت دفتر ته ځي. په دې وخت کې وزير د جاپان له سفير سره ملاقات لري او له هغه سره په خبرو بوخت دی. معمول داسې ؤ چې سفيران به د ترافيکو د افسر په لاربښودنه او امنيت سره وزارتونو ته له وزيرانو سره د ملاقات لپاره تلل. د غلام سخی په نوم د ترافيکو يو افسر د وزير تر دفتره پورې د جاپان د سفير ملگرتيا کړې وه، د سکرتريت په دفتر کې ناست ؤ چې له وزير سره له ملاقات نه وروسته ورسره د جاپان تر سفارت پورې ملگرتيا وکړي.

کله چې معلم مرجان سکرتريت ته راځي، غواړي چې له وزير سره ملاقات وکړي، د وزير سکرتره چې يوه ښځه وه ورته وايي انتظار وکړئ ترڅو وزير د جاپان له سفير سره تر ملاقات او خبرو نه فارغ شي، خو معلم مرجان د يو ضروري او عاجل کار په ښودلو له سکرترې نه په تکرار سره غوښتنه کوي چې د وزير خونې ته ورننوځي، ښو سکرتره مخنيوي کوي. د سکرترې او مرجان په منځ کې شور او زوگ پورته کيږي، سکرتره اړ کيږي چې له موضوع نه وزير خبر کړي او د ناوړه خبرو چې د يوه نارينه معلم او ښځينه سکرترې ترمنځ د شور ماشور په مهال له چوکاټ او نزاکت نه بهر الفاظ يې ترمنځ تبادله شوې شکايت وکړي. سکرتره د وزير خونې ته ورننوځي او لا شونډې يې د خبرو لپاره نه وې پرانيستې چې معلم مرجان په هغې پسې متصل د وزير خونې ته تمانچه په لاس ورننوځي، وزير تهديدوي او د خونې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضا ته تغییر ورکوي. د جاپان سفیر چې دا وضع ګوري سمدستي د وزیر له خونې وځي او په ډېره چټکۍ سره ځان خپل موټر ته رسوي او په خپل کار پسې ځي. سکرتره چې د مرجان په لاس کې وسلهویني په پټه خوله د وزیر له خونې وځي، مرجان د تومانچې په تهدید سره په داسې حال کې چې د وزیر لاسونه پورته نیولي دي د مرجان په هدایت له خونې راوځي او د دوهم پوړ دهلیز ته چې د وزیر دفتر هم په دوهم پوړ کې ؤ راوستل کېږي. وزیر مخکې او مرجان ورپسې لومړي پوړ ته راکښته کېږي. وزیر پرته له کوم مقاومت نه هر امر چې ورته مرجان کوي په همغه ترتیب او استقامت حرکت کوي. د کار له دفتر نه د موټرو تر تم ځایه پورې وزیر د وسلې په تهدید راوستل شوی ؤ او ټولو مامورینو او کارکوونکو دا حالت په سترګو لیدلو. کله چې وزیر د خپل موټر څنګ ته راوستل کېږي، مرجان غوښتل چې وزیر له موټر سره وتښتوي، په دې وخت کې د وزیر موټر چلوونکی نه ؤ، مرجان فکر کوي چې په کار کې ځنډ به د پولیسو د رارسېدو سبب شي، وزیر د تومانچې په ډزو په ځمکه راغورځوي او تښتي. د رکشا په سپرلۍ د خیابان له بازار نه میوند جادې او له هغه ځایه د سید نور محمدشاه مینې ته هغه کور ته چې ددوی پټه قرارګاه یا اډه په کې وه ځي. یو میل چره ییزه ټوپک له ځانه سره اخلي د قوالانو د غونډۍ سر ته خېژي او په یوه ژور ځای کې پټېږي تر دې چې د کابل پولیس هغه له خپلې وسلې سره نیسي او قوماندانۍ ته یې راولي.

علی احمد خرم چې د کوما په حال کې د جمهوریت روغتون ته لېږدول شوی ؤ په حق رسیږي. معلم مرجان د جنایي مرکزي ریاست د ودانۍ په دوهم منزل کې چې د استخباراتو مدیریت هم هلته ؤ په ۱۵ نمبر خونه کې چې مخکې ورته اشاره وشوه د ښارنوالۍ او پولیسو ګډ کمیسیون تر پلټنو لاندې راوستل کېږي. په پای کې په خپل جرم اعتراف کوي، د ترهګرۍ پلان افشاء کوي او د خپل جرم په کار کې ټول شریکان پولیسو ته ورپېژني. د هغه د پلټنو کار پای ته رسېدلی ؤ، فیتې او د اعتراف کولو اقرار یې پرته له دې چې مرجان ورباندې وپوهیږي هرڅه ثبت شوی وو او ډېرې پاڼې چې په فیتو کې ثبت شوي وې په خپل قلم لیکلي او لاسلیک کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وې. صدیق واحدي ورد ګ چې د پلټنو د کمیسیون غړی ؤ او له مرجان سره یې ځانګړې پولیسي چلن کاوه، مرجان چې د چرسو عادي ؤ هره شپه یې ورته یوه پوړۍ چرس او یو ډبی سګرټ مقرر کړی وو.

په وروستۍ شپه چې مؤظف کمیسیون د ۱۲ بجو په شاوخوا کې خپل کار بشپړ کړ، د توضیحي پوښتنو دوه پاڼې یې مرجان ته وسپارلې ترڅو هغه جوابونه په مفصله توګه چې شفاهي یې ویلی دي او په فیتو کې ثبت شوي دي ولیکي. مؤظف کمیسیون ځي او مرجان له خپل یو تن ساتونکي جګتورن محمد ظاهر کندهاري سره په ۱۵ نمبر خونه کې پاتې کیږي ترڅو جوابونه مکمل کړي. ما د څنګ په یوه خونه کې استراحت کړی ؤ ترڅو د مرجان وروستي جوابونه واخلم او په دوسیه کې یې شامل کړم. مرجان د پخوا په شان له نیمې شپې وروسته چای څښلې، نن شپه یې هم ورته د شین چای یو چای بر له مینو چاکلیټو سره راوړی ؤ. ساتونکي یې د دې لپاره چې ویده نشي په خونه کې دننه په قدم وهلو پیل کړی ؤ. نیمه شپه وه، خاموشه خاموشي وه، مرجان د چای څښلو په مبز سره د شا لخوا په جګتورن محمد ظاهر باندې برید وکړ او په یو سخت ګوزار یې هغه په ځمکه راوغورځاوه، غوښتل یې چې تومانچه ورڅخه واخلي او وتښتي. کله چې محمد ظاهر په سر ګوزار خوري، یوه چیغه کوي او په ځمکه لوېږي، سر یې ماتیږي او وینې پرې رابهیږي، خو په همدې حال کې یې هم تومانچه په لاس کې ټینګه نیولې وه. مرجان هڅه کوله چې تومانچه ورڅخه واخلي، زه د چیغې او په ځمکه د هغه د راغورځېدو په غږ راویښ شوم او دهلیز ته راووتم، ګورم چې مرجان له جګتورن سره د تومانچې په اخیستلو کې ښکېل دی. خپله تومانچه مې راوایستله، مرجان منې تهدید کړ او د تومانچې په میل سره مې د مرجان په مخ یو څو ګوزارونه وکړل او جګتورن مې ورڅخه خلاص کړ. په دې وخت کې جنایي نوکریوال راغی، مرجان یې ولچک او کوټه قلفي کړ. جګتورن چې ټپي شوی ؤ، روغتون ته ولیږدول شو، د مرجان وروستنۍ هڅه چې غوښتل یې وتښتي ناکامه شوه او د ځانګړې پوځي محکمې لخوا په حبس دوام محکوم او بندي شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د ۱۳۵۷ کال د مرغومي په میاشت کې د څرخي پله په زندان کې بندي شوم، معلم مرجان مې په دوهم بلاک کې ولید. په غوسه او منډه زما خواته راغی او ویې ویل: «اخر زمونږ سره یوځای شوې.» ما یوه شپه د تومانچې په میل وهلی و او جګتورن مې ورڅخه خلاص کړی ؤ او د یوې ناوړه پېښې مخه مې نیولې وه، فکر مې وکړ چې مرجان د غچ اخیستنې په احساس سره له ما سره دښمني کوي، خو داسې نه وه. هغه خوارکي خپل اعصاب له لاسه ورکړی او لیونی شوی ؤ. ماته یې چې کله لاس راکړ نو کله به یې خندل او کله به په ژړا شو، کله به یې لمر ته کتل او خبرې به یې ورسره کولې، د عقل او بدن توازن یې له لاسه ورکړی ؤ. یوه شیبه به یې حرکتونه له نورمال حالت نه وتل، بله شیبه به یې د سم انسان په شان خبرې کولې. یو وخت چې نورمال و د خپلې وروستۍ شپې د تحقیقاتو خاطره یې چې غوښتل یې د جګتورن تومانچه تر لاسه کړي او وتښتي او زه چې په وخت سره ورورسېدلی وم، یاده کړه او ما چې د تومانچې په میل وهلی و او په دواړو مخونو یې داغونه پاتې وو راوښودل، زما په غاړه کې یې لاسونه واچول په زوره زوره یې وخندل او لاړ. د ۱۳۵۸ کال د مرغومې د ۱۵ مې نېټې په عمومي بخښنه کې له زندان نه ووت.

خو د محمد هاشم میوندوال په اړه مو چې یادونه وکړه، د جنایي ۱۵ نمبر خونې ته د پلټنو لپاره راکش شوی ؤ، د هغه تراژیدي مې داسې په یاد ده چې د ځان وژنې په پلمه یې د هغه مړی د دهمزنګ له زندان نه رابهر کړ او د جمهوریت په ورځپانه کې یې د هغه د ځان وژنې واقعه د تصویر او اسنادو سره چې له وړاندې نه یې ور ته جوړه کړې وو خپره کړه.

محمد هاشم میوندوال زمونږ د هیواد د نامتو او پیاوړو سیاستوالو او لیکوالو څخه ؤ، د مساوات په نوم د سوسیال دیموکرات ګوند مشري یې کوله، د لړم د ۳ مې نېټې له پېښې نه وروسته په پارلمان کې د باور د رایو په لاس ته راوړلو سره یې د هیواد د صدراعظم په توګه دنده ترسره کوله. میوندوال د لویدیځ ماډل دیموکراسۍ پلوي کوله، د کمونیزم له ایډیالوژۍ سره یې نه پخلاکېدونکې مخالفت درلود. دا مخالفت د هغه په مقالو او ویناو کې ځلېده. له دې نه هم څوک ستر ګې نشي پټولی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې محمد داود د خلقیانو او پرچمیانو د کوښښونو په ګډون د کوډتا اقدام وکړ. د واکمنۍ په لومړیو کې د «افغانستان خلکو ته خطاب» په نوم په پروګرام کې یې د ملي مسئلې په اړه د کورنۍ او بهرنۍ سیاست، اجتماعي وضعې، زراعت، د ښځو د حقوقو، زده کړې او تحصیلاتو او د اقتصادي پلانونو په برخه کې په بشپړ ډول د د. خ. ا. ګوند کمونیستي نظریات منعکس کول. په کابینه کې یې پرچمیانو او په پوځ کې خلقیانو ځای نیولی ؤ. فیض محمد د کورنیو چارو وزیر، د ببرک کارمل د ترور زوی جیلانی باختری د زراعت وزیر، عبدالقادر د دافع هوا قوماندان، ضیاء د ګارډ قوماندان، حسن شرق د صدارت مرستیال، یعقوب کمک د لوی څارنوال مرستیال، عبدالهادی مکمل د بهرنیو چارو د وزارت معین. شاه محمد دوست او په سلګونو نورو د د. خ. ا. د ګوند ولسوالان او اشخاص په مرکز او ولایاتو کې په دولتي ادارو کې په دندو ګمارل شوی وو.

محمد هاشم میوندوال د دولت پرضد د کودتا په تور ونیول شو، یو زیات لوړپوړی افسران چې کمونیستان وو په کودتا کې د لاس لرلو په تور ونیول شول، بندیان شول او یو شمېر یې په اعدام محکوم شول.

میوندوال د ۱۵ نمبر جادوګرې خونې ته لکه څنګه یې چې مخکې په اړه خبرې وشوې راوړل شو او د نظریاتي مخالفینو تر پلټنو لاندې راغی. میوندوال یوه ملی او نړیواله پېژندل شوی څهره وه، د شوروي اتحاد سلاکاران هم د هغه مخالف وو.

سردار محمد داود خان هم له هغه شمېر پیاوړو اشخاصو او د شاهي اردو له جنرالانو سره چې دده په کور د لس کلنې مودې پر مهال له شاه سره وو او له ده سره یې تماس نه درلود، د واکمنۍ په وخت یې هغوی ته په ورین تندی نه کتل او شاوخوا یې بې عقله او بې فهمو کودتاچیانو نیولی وه.

میوندوال هماغه شخصیت ؤ چې د محمد داؤد خان له نظریاتو سره یې چندان توافق نه درلود، کله یې چې مخالفینو په ده باندې د کودتا تور ولګاو، نو داؤد خان له تولو نه زیات ورسره له غوسې ډک چلن وکړ. هیله من ؤ د خپل تازه رامنځ ته شوی جمهوریت د هوښیارۍ او بېدارۍ لپاره د کودتا اعترافونه د خپرونو او ډله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یېزو رسنیو له لارې اعلان کړي، د پلټنو مؤظفین د میوندوال په اړه د دولت د رئیس له نظریاتو څخه خبر وو، په ډېره بې رحمۍ سره یې هغه تر زوروونې او شکنجې لاندې نیولی ؤ، د هغه د ځان وژنې د خبر له خپرېدو نه وروسته داسې آوازې وې چې هغه د پلټنو په شپه له سخت وهلو ټکولو، شکنجه کولو او برقي شارتونو په ورکولو وژل شوی ؤ. چارواکو د دغې موضوع د پټ ساتلو لپاره د هغه جسد د دهمزنګ د زندان په کوټه کې د هغه له نګتایي او کمربند چوکۍ او د کوټې د کړکۍ له دستک څخه په استفاده کولو د هغه غرغره کول وځلول او یو لیک یې هم د هغه د رسم الخط په شان د هغه په کوټه کې ترتیب کړی ؤ، چې ګنې هغه په خپله د افغانستان د خلکو د خپل وجداني شرم او خجالت څخه او له دې امله چې د دولت په مقابل کې یې ناکامې کودتا ته لاس غزولی دی ځان وژلی دی. لکه څرنګه یې چې د هغه له وژلو څخه د هغه ځان وژنه جوړه کړې وه، په همغه ډول دغه موضوع پر ته له کوم غږ پورته کېدو خاموشه کړای شوه، خو د بصیرت د خاوندانو په زړونو کې به د دغه ډول سیاسي شخصیتونو د ضایع کولو ترخه خاطره د تل لپاره ژوندۍ وي. د هغه دغه غمجنه تراژیدي یې داسې په یاد ده چې د انتحار په نوم یې د هغه مړی د دهمزنګ له زندان څخه بهر کړ او د هغه د انتحار کیسه د هغو اسنادو له فوتوکاپۍ سره چې ورته جوړ کړی یې وو د جمهوریت په ورځپاڼه کې خپره شوې وه.

د شپې تر ۸ بجو پورې د کوټه قلفۍ په همدې خونه کې وم، د شپې ډوډۍ او چای یې راته راوړل، له ډوډۍ خوړلو وروسته چې کله له وسله وال ساتونکی سره تشناب ته تلم، د پولیسو افسران فاروق میاخیل او عبدالجمیل نورستاني مې ولیدل چې د خپلو وسله والو ساتونکو سره یو تشناب ته روان او بل له تشناب نه راروان. د خبرو کولو حق مو نه درلود، نورستاني د لاس په اشاره د شونډو په سر راته څه وویل چې ما د هغه له اشارې څخه له ځانه سره دوه ډوله تعبیر اخیستی ؤ، لومړی دا چې د هغه پېژندنې په اړه څه ونه وایم او انکار ورڅخه وکړم، دویم دا چې د هر ډول تور په اړه چې لګوي یې پټه خوله واوسم. د شپې د ۹ بجو په شاوخوا کې یې زه مخامخ خونې ته بوتلم. څلور تنه پلټونکی چې ملکي جامې یې په تن وې ناست وو، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سګرټو لوګيو د خونې هوا بيخي خچنه کړې وه، مات او چټل څيزونه په ځمکه پراته وو، د کوټې ځمکه داسې وه لکه چې آبپاشي شوې وي او مرطوبه وه، د خونې په کونج کې يو آبدان او دوه ګيلاسونه ليدل کېدل، د هغوی د يوه مخې ته د صحرايي ټيلفون يو پايه ماشين د دوه فولادي لينونو سره د ۲-۳ مترو په اندازه پراته وو. کله چې کوټې ته ننوتم، سلام مې وکړ د دنګې ونې يو تور مخی سړی چې غټې غټې بريتونه يې وو او د آمريت د مېز ترشا ناست ؤ، په قهر او غوسه يې وويل: «اې خاينه! رسم تعظيم دې ولې ونکړ؟» ومې ويل: «تاسو ټول په ملکي لباس کې يئ، نپوهېږم چې د پوځي افسرانو په خدمت کې ولاړ يم، پوځي رسم تعظيم د ځان نه پورته پوځي آمرانو ته کېږي، زه پوه نشوم بخښنه وکړئ، په قهرجن غږ يې چغه کړه او ويې ويل ګونګ شه!»

حيران شوم چې دا څه حالت دی، په شرابو د مستو ليونو په لاس کې کېوتی يم، عاقبت ذی په خير وي، د ټيلفون لوری ته يې اشاره وکړه او ويې ويل: «دا پېژنې؟» ومې ويل: «هو! دا صحرايي ټيلفون دی.» ويل: «نه، دا صحرايي ټيلفون نه دی.» ويې خندل او ويې ويل: «دا قايل شاه دی قايل شاه.» هغه بل يې راته وويل له پښو نه دې جرابې اوباسه. لوڅې پښې يې په مخکې ولاړ وم. يو بل يې نيمه تخته سپين کاغذ او يو خودکار قلم راکړ ويل: «کښېنه، لومړی خپل نوم او بشپړ شهرت وليکه.» خپل مکمل شهرت مې وليکه، لومړنی سړی راته وويل: «وخت له سره دی، ته او ستا ملګري د جرم له اسنادو سره نيول شوی يئ. انقلابي دولت وېښ دی، خاينان او توطيه جوړوونکي په هره جامه کې چې وي نيسي يې، ستاسو د توطيې مشر هم نيول شوی دی، ټولو په خپل جرم اقرار او اعتراف کړی دی، تا ته هم توصيه کوم چې پرته له بحث او جنجال، زورېدو او شکنجه کولو اعتراف وکړې، ستا انکار کومه ګټه نلري، ستاسو ټولو ملګرو اعتراف کړی دی، پغير له دې په وهلو او ټکولو او شکنجې مجبور يې چې اعتراف وکړې، موږ ستاسو د جرم د ثبوت ټول اسناد په لاس لرو، ته اختيار لرې چې بې له شکنجې او په عذاب کېدو اقرار کوې او يا د ټولو شکنجو او عذابونو په منلو اعتراف کوې!»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې جملو په اوریدو سره مې عقل له سره والوت چې دا څه اورم. زه چې کومه
ګناه نلرم څه ووایم. د جمیل نورستاني هغه اشاره چې د تشناب په لاره کې یې راته
کړې وه را یاده شوه، ومې ویل: «په داسې حال کې چې د جرم د ثبوت مدارک او
اسناد ستاسو په لاس کې دي ښه به دا وي چې راښکاره یې کړئ، بیا به نو زما انکار
ریښتیا هم چې بې ګټې وي.» ویې ویل: «د جرم اثبات او مدرک څه شی دی؟»
ومې ویل: «تاسو ته بهتر معلوم دی چې اعتراف شهود (ذاتي او مادي) د اثبات
قوي مدرک دی، لیکلی سند، د غږ ثبت، تصویر، د ګوتې نښان، د پښې پل او
داسې نور د جرم د اثبات لپاره قراین او دلایل دي، که زما په برخه کې داسې مدارک
او اسناد موجود وي (په زړه کې مې ویل چې نشته) مهرباني وکړئ راته ویې ښایئ،
بیا به زما د انکار موضوع بې ګټې وي، تاسو په خلاص مټ زما د مسئولیت په اړه
نظر ورکړئ، په داسې حال کې چې زه له هیڅ شی نه خبر نه یم، په وارد شوي تور نه
پوهیږم چې څه ډول دي نو تاسو ته څه بیان وکړم.» زما خبرې یې غوږ کې کړې په
غضبناک آواز یې وویل: «ته خاین د یو مهم سیاسي جرم د تورن په حیث مونږ ته
راغلی یې، د دې پر ځای چې په خپل جرم اعتراف وکړې او مونږ ته سیمینار جوړوې،
غواړې مونږ تر خپلې اغیزې لاندې راولې؟» یو بل ته یې وویل دا خاین د پخوانیو
قوماندانانو او افسرانو له جملې څخه دی، په خبرو اترو غواړي مونږ تېرباسي او
وخت ضایع کړي، غوره به وي چې قایل شاه ورسره خبرې وکړي.

دوه فولادي لینونه یې په دوه غټو ګوتو سره وتړل، یوه د لنډ سور د تختې تو ته
یې زما له خولې او غاړې نه راتاو کړه، د توتې دواړه سرونه یې د شا خوا ته تاو کړل،
یو قوي بدنه سرتیري هغه ټینګ ونیول، خپل دواړه زنګنونه یې زما ملا ته د شا له
خوا نه ټمبه کړل، چې په دې ترتیب سره زما پښې له برقي لین سره وصل شوې، خوله
مې په توته تړل شوې وه، او د عسکر زنګنونه مې شا ته داسې اړم شوي وو چې هیڅ
حرکت مې نشو کولای، یوازې سترګې او پوزه مې خلاصه وه چې ووینم او سا واخلم.
مخکې له دې چې د ماشین انډل ته حرکت ورکړي راته یې وویل: «په خپله خوښه
دې اعتراف ونکړ او س یو چانس لرې، کله چې د قایل شاه مزه وڅکې او غوښتل دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په خپل جرم اعتراف وکړې، نو څرنګه چې دې خوله ترل شوې ده نو کولای شې چې د يوه لاس په پورته کولو سره موږ ته اشاره راکړې، چې کله ته اعتراف کوې نو بيا به موږ برقي جريان بند کړو، کاغذ او قلم ستا په واک کې دي، کولای شې چې خپل بشپړ اعتراف وليکې. » ما د هغوی وروستنۍ مرګونی توصيه واورېده او هغې ته مې د جميل نورستاني له اشارې سره ارتباط ورکاوه، په دې شپه کې د ګاونډيو اتاقونو څخه د داسې ويروونکو عذابونو او شکنجو آوازونه مې غوږونو ته رارسېدل، هرو مرو ما هم بايد دا عذابونه تېر کړي وای، بله هېڅ چاره مې نه لرله، پرته له کوم جرم څخه اعتراف کول چې ترشا يې حتمي مرګ ؤ، دا زجر او شکنجه مې بايد زغملې وای. مؤظف نفر ته يې اشاره وکړه چې د ماشين انډل ته حرکت ورکړي، د انډل په حرکت سره مې د برېښنا جريان په بدن کې خپور شو، احساس مې کړه چې زره مې ټوټې په پنجو کې راکاږي، د مرګ له وېرې مې دومره ټوپونه وهلې وو چې د فولادو دواړه لينونه غوڅ شوي وو او د هغې کړۍ مې د پښو د ګوتو په غوښه کې ننوتې وې. د قوي بدن عسکر چې خپل زنګنونه زما ملا ته اړم کړي وو او زما پوزبند يې ټينګ نيولی و، دا هم زما د سختو ټوپونو له امله جدا شوي وو او تو ته يې له لاسه خوشې شوی وه. له ګوتو نه مې وينې بهېدې، خوله او ژبه مې وچه شوې وه، اوبه مې وغوښتې، عسکر يو ګيلاس اوبه راکړې، ټولې مې د ژمي په يخه شپه کې وڅښلې، دوهم او دريم ګيلاس مې هم وڅښلې، معلومه شوه چې د اوبو ورکولو په برخه کې يې سخاوت درلود، دغو اوبو څښلو دواړو خواو ته ګټه لرله، ما ته هم چې زما د بدن د اوبو کمښت يې پوره کاوه، او هغوی ته په دې خاطر، بدن چې هر څومره اوبه ولري د بل وار برېښنا يې جريان لپاره اغېزمن وي.

د شپې تر ۱۲ بجو پورې يې درې ځل برېښنايي شارتونه راکړل، او هر ځل مې د اعتراف په توګه لاسونه پورته کول، فرصت مې تر لاسه کاوه او اوبه به مې څښلې، هر ځل د پښو ګوتې زخمي کېدل، خو زه د زړه له دربدلو وېرېدم، رېښتيا يې ويلي دي چې « انسان تر ګل نازک او له اوسپنې سخت دی. » د دريم ځل په برقي شارت نه وم پوهېدلی، کله چې راببدار شوم، نو په همغه ۱۵ نمبر خونه کې پر ځمکه د يوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړې قالينې په سر پروت وم. ټول بدن مې درد کاوه، يو ځوان چې سپينه کورتۍ يې اغوستې وه هغه هم د برقي شارتونو ورکولو نه وروسته دې خونې ته راوړل شوی ؤ. دواړه په يوه غم اخته وو، نوم يې راخخه اوس هېر شوی دی، د غلام عمر «عسکرزوی» زوی، د ضبط احوالات د پخوانی رئيس جنرال غلام رسول خان له کورنۍ څخه ؤ. دغه ځوان مې درې مياشتې وروسته د پل څرخي زندان په دوهم بلاک کې ژوندي وليد. د ژمی د مرغومی د مياشتې يخه شپه مو بې له بسترې او کمپلې څخه په برقي شارتۍ ليدلی بدن او وينو شويو گوتو سبا کړه. هغه تکليف او عذاب چې مونږ تر سهاره تېر کړ، گران لوستونکی ته به د هغې تصور کول مشکل وي، هغه څه چې راباندې تېر شوي وو نشم کولای په قلم يې وليکم، دومره ويلای شم چې ډېر دردوونکی سخت او له زغم نه بهر ؤ.

په استخباراتو کې د پلټنو دوهمه شپه:

د ماخستن له ډوډۍ خوړلو وروسته د شپې په ۹ بجو يې د عذاب او شکنجې همغې خونې ته همغو په شرابو مستو څلورو کسانو ته وروستم، شبه په شبه يې سگرټ لوگی کول، د عذابولو او شکنجه کولو همغه د پرونۍ شپې وسايل په خونه کې موجود وو، زه ډېر په تکليف وم، د پښو گوتې مې زخمي او په وينو ککړې وې، سخت دردونه يې کول، په ځان کې مې د برقي شکنجې طاقت نه ليده، د پلټنو په پيل کې مې ورته وويل: «زه ډېر سخت په تکليف کې يم، بدن مې سخت درد کوي، نن شپه مې کېدای شي د برقي جريان په مهال زړه سکته وکړي، ښه به دا وي هغه تور چې په ما لگول شويدی د هغې سره سم اقرار او اعتراف وليکئ او هغه اشخاص چې تاسو پوهېږئ چې زما سره په جرم کې شريک دي د هغوی نومونه هم په اقرار کې شامل کړئ، زه د کوم شی د ليکلو وسه نه لرم، زه يې درته لاسليک کوم چې کار پای ته ورسېږي، نور څه غواړئ.» ټولو وخندل او ويې ويل چې: «نن دې عقل سر ته راغلی دی، ظالمه! مونږ پرون شپه ډېر درته وويل، خو فکر دې کار نه کاوه او په يو ځل دې د هرشی نه انکار وکړ، نن شپه دې عقل کار کوي، يو گيلاس گرم چای او يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانه چاکلېټ يې راکړ، له دې کبله چې هغوی هم له همدې چايېر نه چای څښلې نو ما هم په داډ سره د چايو په څښلو شروع وکړه، خو چاکلېټ مې هسې نه چې نشه يي او مخدره مواد ولري په دې پلمه چې مرئ مې سخت درد کوي ونه خوړ.

په دې وخت کې ساتنمن محمد عزيز د تحقيق خونې ته راننوت، څلور تنه پلټونې د درناوي په توګه ورته له ځايه پاڅېدل، په داسې حال کې چې ميکروف تومانچه يې لکه د ماشومانو د لوبو د شيانو په شان د خپلې ګوتې په واسطه چې د ماشې په کړۍ کې يې ورته اچولې وه ګرځوله، له سترګو نه يې معلومېدله چې په شرابو مست ؤ او ژاوله يې ژوله، زما خواته يې وران وران کتل. له هغوی نه يې پوښتنه وکړه: «پلټنې کوم ځای ته رسېدلې؟» ورته ويې ويل: «پرون شپه يې ډېره بې اعتنايي لرله، نن شپه يې يو څه عقل سرته راغلی دی، وايي اقرار کوم، مونږ هم چای ورکړ چې ښه فکر وکړي.» عزيز لکه د صحنې د نڅاګر په شان په کوټه کې قدم واهه، ژاوله يې ژوله او تومانچه يې په خپله ګوته کې ګرځوله او ويل يې: «د توطيې ملګرو يې په خپل جرم اعتراف کړی دی، که دی اعتراف نه کوي نو د کور افراد يې هم راوغواړئ، له هغوی نه هم پلټنې وکړئ.» او له کوټې نه ووت. دا بې ربطه جملې راته د مستنطقينو داسې توضيح کړې، څوک چې په جرم اعتراف ونکړي، د کور غړي او ښځينه يې هم دلته راولي او د کورنۍ د ټولو غړو په مخکې مجرم او تورن ته سپکې او شرموونکې سزاګانې ورکوي. د دې خبرې په اورېدو ډېر وېرېدلی وم چې دې مستو ځناورو ښايي داسې هم کړي وي، د خپل شرف او ناموس د خوندي ساتلو په موخه دې ته چمتو شوم هرڅه چې زما له خولې نه د اقرار او اعتراف په نوم وليکي خپلې اصلي امضاء ته بايد تغيير ورکړم او هرڅه لاسليک کړم. په دې هيله که چېرې انقلابي پوځي عدالت او محکمه موجوده وي نو ادعا به وکړم چې دا اقرار زما په قلم او زما په امضا نه دی، په خپله يې ليکلی دی، زه يې چې هرڅومره شکنجه او عذاب کړم ما په کوم جرم اعتراف نه دی کړی او کوم جرم نه لرم. په همدې فکر او تصميم نيولو کې مې څو پيالې چای وڅښلې، يو له هغوی څخه زما اعتراف هرڅه يې چې غوښتل وليکه ماته يې د لاسليک لپاره راکړ. څو کرښې مې ژر ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولوستلې، ګویا ما د سلیمان لایق تر مشرۍ لاندې په ناکامه کودتا کې د پولیسو د برخې د یو شمېر افسرانو رهبري کوله او له څو تنو پولیس افسرانو سره مې چې نومونه یې هغوی لیکلي وو په همدې برخه کې تماس او اړیکې درلودلې، پاتې مې په غلطه لاسلیک کړه او په دې ترتیب د برقي شکنجې او زورولو نه مې نجات وموند. خو د ژمي د یخنۍ شپه مې په همغه ۱۵ نمبر اتاق کې پرته له بسترې او کمپل نه تېره کړه. په دوهمه شپه په کوټه کې یوازې وم، هغه د تېرې شپې د سپینې کورتۍ ځوان په کوټه کې نه ؤ، د یخنۍ دا اوږده شپه مې په داسې حال کې چې بدن مې دردونه کول سبا کړه، سبا ته د مازدیګر په څلورو بجو د پولیسو له څو تنو افسرانو فاروق میاخېل، محمد علی احمدیار، عبدالجمیل نورستاني سره د اګسا د کورنۍ برخې مدیریت ته وسپارل شوو، جګتورن محمد ظاهر پغماني هریو په جلاجلا کوټو کې تورن علی محمد اندرابي ته تسلیم کړو.

په اګسا کې د اصلي پلټنو پړاو:

کله چې د استخباراتو موټر مونږ اګسا ته جګتورن محمد ظاهر پغماني ته راوړو، له دې کبله چې جګتورن مې پخوا د کونړ ولایت د سرکانو په ولسوالۍ کې لیدلی ؤ او سره پېژندل مو هیله من وم چې هغه به د خپل قدرت په لاس راسره مرسته او همکاري وکړي خو ددې په خلاف هغه دومره ځان ناګاره کړ لکه بیخي مو چې سره لیدلي نه وي او هغه ما نه پېژني. په شپږم نمبر کوټه کې بندي شوم، په دې کوټه کې لس تنه وو، محمد علي احمدیار، ابراهیم پهلوان، ډاکتر محمد نسیم لودین او ذبیح الله زیارمل مې پېژندل، له نورو سره مې د مخه پېژندګلوي نه وه. ښوونکی، مامورین او حتی د تېکسي ډریور هم د بندیانو په ډله کې ؤ. دا زندان د محمدزو د کورنۍ د یوه تن حویلۍ وه چې د سلطنتي کورنۍ د نورو منقوله او غیر منقوله شتمنیو په څېر مصادره شوې وه. څو کوټې یې درلودلې چې لکه د ارهټ د منګوټیو په شان د سیاسي جرمونو له تورنو کسانو څخه تشې او ډکېدلې. نظام الدین تهذیب او غلام فاروق چې وروسته بیا د جنرال فاروق په نوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنیو چارو د وزارت د سیاسي چارو رئیس ؤ. سلیمان لایق او یعقوب کمک مې لیدلی وو، او ډېر وخت وروسته مې هغوی بیا د پل څرخي په زندان کې هم ولیدل. د دغې حویلۍ ځینې بندیان ورک شول چې تر ننه پورې یې خپلوان له مرګ او ژوند نه خبر نشول.

تعامل داسې ؤ چې د ورځې لخوا په بندیانو باندې شاقه کارونه د «اشر یا په خپله خوښه» په نوم کېدل او د شپې به ورنه پلټنې کېدلې. فکر کوم چې د ورځې لخوا د اګسا ټول کارکوونکي د نیولو او تالاشۍ په کارونو بوخت وو. بندیانو په کوټه کې په کراره خبرې کولای شوې خو له کوټې نه بهر هېچا د بل سره د خبرو کولو حق نه درلود.

ددې ودانۍ په ښکلي حویلۍ کې چې هغه هم په سلطنتي کورنۍ پورې اړوند وه د پلټنو (عملیاتو) کوټې وې چې تورن کسان به یې د شپې په خپلو پښو پلټونکوته وروستل او بیا به یې په شا راوړل.

په اګسا کې د پلټنو لومړۍ شپه:

د ۱۳۵۷ کال د جدي په ۲ مه د شپې د ډوډۍ له خوړلو وروسته په ۸:۳۰ بجو یې زه د ګاونډي تعمیر یوې کوټې ته د پلټنو لپاره بوتلم، مستنطق چې د منځنی قد خاوند او ملکي لباس یې په تن ؤ، د خبرو په جریان کې معلومه شوه چې جګتورن دی، مورنۍ ژبه یې دري وه او ژبه یې بندېدله، نوم یې غلام صدیق او د پروان له اوسیدونکو څخه ؤ. په ظاهره ډېر خاموش، کم ویونکی او حوصله من ښکارېده، خو په هغه کچه ظالم، بې رحمه، سخت زړی او پوچ خولی ؤ چې هرڅوک یې له نومه ډارېدل. د تورنو کسانو په شکنجه او زورولو سربېره چې د اګسا د ټولو عمالو خاصیت ؤ په ښکنځلو او پوچو ویناو به یې چلن کاوه. د تورن مرګ او انسای ژوند، عزت النفس او د چا آبرو ورته هېڅ ارزښت نه درلود، د تورن له شکنجه کولو او هغه ته له ښکنځلو څخه به یې خوند اخیست. داسې شخب ته تحقیقات ورکول ماته ډېر ستونزمن وو، خو هېڅ چاره مې نه لرله، هڅه به مې کوله په شفاهي خبرو کې ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسې ادب او درناوي وغږېږم ترڅو د هغه د پوښتو ځوابونو مخه ونيسم، خو د هغه دغه عادت چې پوښتنه خوله يې خوځوله ماته له مرگ نه نجات راوباخښه. کله کله به چې غوسه شو، ماته به يې نامناسبې ويلې. ددې تولو ناوړه خويونو ترڅنگ يې هره شپه د تحقيق په سر او آخر کې ماته يو گيلاس چای او يو دانه چاکليټ راکولو. ما چې د مصلحت تر مخه چاکليټ د مرۍ د درد او يا د شکر ناروغۍ په پلمه نه خوړ، چای به يې چې هرڅومره راکولو له هغه سره به مې يوځای څښلو.

اول يې راته څرگنده او تشريح کړه چې دې سازمان ته اگسا وايي، دې ځای ته سياسي مجرمين، جاسوسان او دهشت اچوونکي راځي، عادي او جنايي مجرمين له دې ځای سره کار نلري. مخکې له دې چې سياسي مجرمين دلته راوستل شي، د جرم د ثبوت اسناد يې بشپړېږي، وروسته بيا تورن تحقيق ته راوړاندې کېږي. د تورن انکار کول موږ ته کوم اهميت نلري، په دې ځای کې اصلاً منکر تورن شتون نلري، زموږ سره داسې سامان آلات دي چې سخت سرۍ او گونگ تورن هم لکه د طوطي په خبرو راولي. تا ته هم له وړاندې نه وايم، ستا د جرم اړوند اسناد په مکمل ډول کتلي دي، ستا د جرم شريکان ټول نيول شوي او په خپلو کړو يې اعتراف کړی دی، ستا انکار کول بې گټې دي، هغوی چمتو دي چې يو يو په تا گواهي ووايي، په دې سربېره نور دلايل او اسناد هم شته چې ستا جرم ثابت کړي. دلته د تورن له پاره درې امکانه شته، لومړی دا چې که خپله بې گناهي او برائت ثابت کړي نو کور ته ځي، دوهم دا چې که په خپل جرم اعتراف کوي او د هغې د نه تکرارولو ژمنه کوي نو د محکمې د پرېکړې تروخته د څرخي پله زندان ته ځي، دريم هغه کسان دي چې په سخت سرۍ او د تور په نه اعتراف کولو سره د تحقيقاتو په دوام سره د بېلابېلو جزاگانو په ترڅ کې له منځه ځي، اوس ستا خوښه ده چې کومه لاره ځانته ټاکې؟

ما ورته په ډېره مؤدبانه او عاجزانه لهجه وويل: «زه د لومړۍ کتگورۍ په جمله کې يم ځکه هيڅ گناه نلرم.» په قهرجنه خندا يې وويل چې: «تا په دوهمه کتگورۍ کې شاملوو، په دې هکله فکر وکړه ترڅو دې سزا تخفيف ومومي.» دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې وويل او يوه پاڼه يې راکړه چې خپل نوم، د پلار نوم، عمر، مدني حالت، د تحصيل درجه، مورنۍ ژبه، خپلوان، رتبه، دنده، اصلي سکونت، فعلي سکونت، د شتمنۍ کچه، غير منقوله شتمنۍ او نور وليکم.

بله پوښتنه، د هغې پوښتنې کاپي وه چې د کورنيو چارو د وزارت د استخباراتو په مديريت کې يې راځخه کړې وه او زما جواب يې په خپله ليکلی ؤ، سوال مې ولوست او شفاهي مې ورته وويل: «تاسو په خپله قضاوت وکړئ، زه د احتياط يو افسر يم، کومه قطعه او وسله په اختيار کې نلرم، له هغه شخص سره چې تاسو ورته د کودتا رهبر ويلی دي هېڅ کوم تماس او ارتباط نلرم، په خپل ټول عمر او ماموريت کې مې له هغه سره په کور او يا دفتر کې ملاقات نه دی کړی، نو څرنګه کېدای شي چې هغه ما کودتا ته راوبلي او يا دې زه په غياب کې پرته له کوم دليل او موجب نه د هغه تر رهبرۍ لاندې ګروپ کې شامل شوی وم، په داسې حال کې چې زه د اوسنۍ رژيم نه کوم شکايت نلرم، د کوم مقام ادعا نه کوم، د کومې پوځي قطعې په رأس کې نه يم، بلکې پوره اته مياشتې وړاندې مې د ثور د اوومې د وسله وال پاڅون په مهال په سربندنه سره د د. خ. ا. ګوند مشرانو ته د نجات ورکولو فعاليت ترسره کړی ؤ اوس کوم ظالم په ناحقه زه په دغه جرم تورن کړی يم، باور وکړئ چې زه له هېڅ شي نه خبر نه يم او د داسې کړنو مخالف يم.»

په داسې حال کې چې په زړه کې مې د پاڅون د ورځې په فعاليت پښېماني ښودله، ورته مې وويل: «تاسو معلومات کولای شئ د دوه ټانکونو په واسطه له دوه تنه انقلابي افسرانو سيد رحيم او يوسف سحر سره يوځای مو په ولايت کابل او نظارتخانه باندې بريد وکړ او د د. خ. ا. ګوند رهبران مو په داسې حال کې له زندان نه آزاد کړل چې د رژيم پلوي قطعات په ټينګه د پاڅون د ټکولو لپاره جنګېدل، که احياناً د ثور د ۷ مې وسله وال پاڅون بري ته نه رسېدای د رژيم له خوا به چې زه د کابل ولايت د امنيه قوماندانۍ د افسرانو له جملې څخه وم، سرنوشت به مې کوم ځای ته رسېدلای، اوس چې له هغې څخه اته مياشتې تېرېږي او زه د احتياط په بست کې د ماليې وزارت د خدمتي په توګه په خپل کار کې بوخت يم، ولې او په کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلیل به مې په ناکامه کودتا کې ګډون کړی وي. پاملرنه وکړئ کوم مغرضانه لاس به وي چې مسلکي کادرونه د رژیم په وړاندې بدناموي. » هرڅه مې چې وویل، پلټونکو ډېر کم واورېدل او زما ټولې خبرې یې لفاظي وبلله، هماغه لعنتي ماشین چې د بېګناه تورنو د اقرار کولو یوازینۍ وسیله وه راته وتړله او لکه د پخوا په شان شارتی راکړه، نور په ځان نه وم پوهېدلی، یو وخت چې په شپېږم نمبر کوټه کې مې سرته ډاکتر نسیم لودین او نور بندیان ناست وو او زما د ګوتو وینې چې د فولادي سیمونو د ورننوتلو له امله زخمي شوې وې او په وینو ککړې وې په سپینه ټوټه او تودو اوبو پرېمنځلې. ډاکتر لودین یو ګیلاس چای او یوه د اسپرین ګولۍ راکړه او ویل یې مونږ ټولو لږ او ډېر دا حالت لیدلی دی، څښتن تعالی دې زمونږ او ستاسو په حال رحم وکړي.

د تحقیقاتو دوهمه شپه:

د لومړۍ شپې د بربښنا شارتۍ او شکنجې له پلټنو وروسته یې ماته یوه شپه او ورځ مهلت راکړ. په دوهم ځل په ۹:۱۵ بجو د پلټنو کوټې ته لاړم، له ځانه سره مې هوډ وکړ هغه څه مې چې د کورنیو چارو د وزارت په استخباراتو کې ویلي وو غلام صدیق ته یې هم ووایم چې ناروغ یم، بدن مې سخت دردونه کوي، د لیکلو وس مې نشته، سره له دې چې مستنطق د تېرې شپې برخلاف تروه تنده نیولې وه او غضبناک ؤ، بیا یې هم یو ګیلاس چای راکړ، «څنګه نن شپه تحقیقاتو ته چمتو یې؟ له ځانه سره دې فکر کړی دی، په خپل جرم اعتراف کې که لکه د پخوا په شان زما وخت ضایع کوې او ځان په عذاب کوې؟ » ورته مې وویل: «څه ووایم، ټول حقایق مې تېره شپه په شفاهي ډول تاسو ته څرګند کړل، تاسو چې باور نه کوئ، نو زه څه چاره لرم؟ که زیښتیا ګواهي او یا اسناد زما په برخه کې موجود وي مهرباني وکړئ ښکاره یې کړئ، د تحقیق شېوه خو همدا ده. په هغه صورت کې چې شواهد او اسناد موجود وي نو د انکاري تورن مخې ته اېښودل کېږي او تورن بې جوابه پاتې کېږي، نه داسې تور چې زه یې بې موجبه د مرګ او ژوند پولې ته رسولی یم که د جرم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثبوت مدرک او شواهد موجود وي نو زما په حال رحم وکړئ، مهرباني وکړئ هغه راته وښایئ تر څو ستاسو تکلیف کم شي او زما سرنوشت هر څه چې وي وټاکل شي. او که نه هرو مرو ټاکل شوې وي چې زه د توطیه کوونکی او مجرم په نوم مجازات شم، نو مهرباني وکړئ تاسو چې هر څه لیکئ زه یې لاسلیکوم، زه په خپله دومره بې وسه او بې تابه یم چې د یوې کرښې د لیکلو تاب هم نلرم، تاسو ولیدل چې زه یو عسکر د متو او اوږو په زور تاسو ته حاضر کړم. » د دې خبرو په اورېدو لږ موسکی شو ویې ویل: « اوس دې عقل لږ کار وکړ، خیر دی نن شپه هم استراحت وکړه، سبا ته ښه فکر وکړه او خپل اقرار په خپل قلم ولیکه. سبا شپې ته هم زما او د مستنطق په منځ کې هماغه ستونزه حل نشوه. ما ټینګار کاوه چې زما فکر او هوښ کار نه کوي، د لیکلو طاقت مې نشته، غلام صدیق په دې راضي شو، یوه لیکنه چې تقریباً هماغه د استخباراتو د لیکنې کاپي وه راکړه او ویې ویل: « نن شپه هم لاړ شه، استراحت وکړه، سبا ته په خپله کوټه کې د هرې پوښتنې په مقابل کې په خپل قلم جواب ولیکه. » په دې ترتیب مې یوه بله شپه هم فرصت وموند، هڅه مې کوله په هر ترتیب چې وي مستنطق په دې قانع کړم چې په خپله زما جوبونه په خپل قلم ولیکي او زه هغه په غلطه امضاء، امضاء کړم، تر څو په محکمه کې ځان ته دلایل ولرم. په بله شپه هم چې کله پر ته له جوابونو له سپینې پاڼې سره حاضر شوم، ډېر قهرجن او غضبناک ؤ او ښکنځل او ناوړه وینا یې راته وکړه. دا ځل یې د برقي شارتۍ تارونه زما د پښو له بندونو څخه تاو کړي وو، ځکه د څو تېرو شپو د همدغه ډول عملیې له امله مې د پښو تولې ګوتې زخمي شوې وې او په دې ترځ کې یې په غضبناکه او قهرجنه څېره پوچې او ناوړه ښکنځلې کولې چې زه دې څو شپې تېر ایستم او حال دا چې په لومړیو تحقیقاتو کې دې په خپل جرم اعتراف کړی دی، بیا هم مقاومت کوې او له حقایقو نه سترګې پټوې، ما ته دې د یو ماشوم په شان فرېب راکړ، خوله یې زګ کړې ؤ او په پرله پسې ډول یې ښکنځلې کولې، په داسې حال کې چې پښې مې د ماشین په سیم تړل شوې وې په زارۍ مې ورته وویل: « آخر ما تاسو ته پېشنهاد وکړ چې هر څه غواړې زما له خولې یې ولیکه، زه یې امضاء کوم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ستاسو په وړاندې کوم مقاومت او ټینګار نه کوم، د هغه تکلیف له امله چې لرم یې نشم کولای هغه چې ستاسو غوښتنه ده سم یې ولیکم، تاسو چې یو مشر او قابل شخصیت یئ او زه ستاسو یو تورن او بندي یم، پلار او مور مې چې کومه ګناه نلرې مناسب نه ده چې هغوی وښکنځل شي، ما ته چې هرڅه وایئ او هرڅه چې رابانديې کوئ اختیار لرئ، ستاسو له حزبي او رسمي مقام سره نه ښايي چې زما د بېګناه مور او پلار توهین وشي. » ما غوښتل چې د جنون ترحده هغه په دې جملو آرام کړم او په دې یې راضي کړم چې جوابونه مې ولیکي چې ناڅاپه په یو څلور کونجه لرګي چې فکر کوم د کوم مېز یا چوکۍ پښه به وه زما د تشو او ملا په وهلو یې شروع وکړه او ویل یې: «چلباز خاینه ددې پرځای چې خپل اعتراف ولیکې پرله پسې یوه اونۍ دې په وعدو سره زه تېر ایستم، اوس دې راته د پلار په شان نصیحتونه شروع کړي دي، په دوه درې کللو ګوزارونو سره مې پوښتۍ وردړدلې او په ځمکه وغورځېدم، زه نپوهېدم دا صحنه دوه تنو تورنو چې د تحقیقاتو په دې کوټه کې وو په خپلو سترګو لیدلې وه، سبا ته ماز دیګر د څلورو بجو په شاوخوا کې چې د دوه تنو په مرسته تشناب ته تلم، ښاغلی یعقوب کمک چې ددې صحنې لیدونکی وو، وکله چې یې زما پوښتۍ د پلستر په شان په سپینه لونګۍ تړلې ولیدلې نو د سر په اشاره یې همدومره وویل چې ریښتیا دا خلک ظالم، وحشي او بې رحمه دي. څه وخت یې چې زه نیمه شپه د کوما په حال کې ګوتې ته راوړی وم، ډاکتر نسیم لودین له یوه تن تیکسي ډریور څخه چې سپینه پراشوتی لونګۍ یې پر سر وه، په موقتي توګه له هغه څخه اخیستې وه او زما پوښتۍ یې وربانديې لکه د پلستر په شان ټینګې تړلې وې. زه چې په هوښ کې راغلم ومې لیدل چې پوښتۍ مې په لونګۍ تړل شوی او دومره درد یې کاوه چې په یوه اوږخ هم نشوم څملاستلی. ډاکتر وویل: بله هېڅ چاره نشته، یوه د اسپرین ګولۍ او یو ګیلاس چای یې راکړ، د شاتو یو تش بوتل یې راواخیست او د پوکی (پوف) عملیه یې په عملي ډول راوښوده او ویې ویل څومره چې دې زور او قوت وي په همغه اندازه د درد په زغملو سره شپه او ورځ دا عملیه تکراروه، که پوښتۍ دې ماتې او یا کسر موندلی وي نو بې نقصانه به جوړې شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

که نه نو پوښتنې به دې کړې پاتې شي، تر آخره به عيب جنې وي او تکليف به درکوي، د زندان په دې اوسنيو شرايطو کې بله هيڅ چاره نلرې. د ښاغلي لودين همدا تجويز راته ګټور تمام شو. تر دوه مياشتو مې همدا د پوکې عمليه تکرار وله، خو وروسته به مې ښه په زور سره پوکې ورکاوه، يو کال وروسته چې له زندان نه خوشې شوم، د فوټو ګرافي په معايناتو کې څرګنده شوه چې يوې پوښتۍ مې په اصلي حالت سره جوش خوړلی دی او بله پوښتۍ له اصلي حالت نه يو څه کږه پاتې شويده چې اوس هم د ژمي په يخ موسم کې تکليف راکوي.

تر دريو ورځو پورې مې تشناب ته د تللو طاقت هم نه درلود. په څلورمه ورځ په داسې حال کې چې دواړه لاسونه مې د دوه عسکرو په اوږو تکيه کړي وو د تحقيق کوټې ته لاړم. دا ځل د تېرو شپو برخلاف د ورځې لخوا پلټنې پيل شوې. بيا هم زمونږ ترمنځ هغه پخوانۍ جنجال موجود ؤ چې زه ليکل نشم کولی، خو مستنطق تر وروستيو شېبو چمتو نه ؤ چې په خپل قلم جوابونه وليکي، په دې راضي شوو چې ورو ورو د همغې مسودې له مخې راته ديکته وکړي او زه يې په خپل قلم ليکل وکړم، بله چاره نه وه. ما هم قلم واخيست هرڅه به چې هغه ويل ما به د مفهوم په تغيير سره ورو ورو ليکل او په دې ډېر خوشحاله ؤ چې زه اعتراف کوم، خو ما به خپل دلايل د هغه له جملو سره پيوند کړ، مثلاً د سليمان لايق په اړه مې وليکل چې هو، هغه له څو کالو راپدېخوا پېژنم چې د د. خ. ا. د رهبرانو څخه يو دی، خو له هغه سره مې کومې ځانګړې اړيکې نه لرلې او نه يې لرم. همدا راز د عبدالصمد ازهر، عبدالجميل نورستاني، عبدالباقي، فاروق مياخيل، محمد علی احمديار او مير آقا محمود په باره کې چې دا ټول د پوليس افسران او د ګوند غړي دي د تحصيل له دورې څخه تراوسه ورسره معرفت لرم، که هغوی په جرم اعتراف کړی وي په ما پورې ارتباط نلري او داسې نور. نور، هغه به خپل مطالب راته ديکته کول او ما به د خپلې بېګناهۍ جوابونه ليکل. د جوابونو ليکل لا پای ته نه وو رسېدلي چې يو بريتو د تورې څهرې او ډنګې ونې ځوان کوټې ته رانوت، په کوټه کې ناست ټول پلټونکي د درناوي لپاره ورته له خپلو ځايونو پاڅېدل، زه متهم هم په ډېر زحمت سره په داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال کې چې لاسونه مې په مېز پورې ټینګ نیولي وو د درناوي لپاره ودرېدم. دغه ددنګې ونې ځوان چې رنګه چشمې یې په سترګو وې نه مې وپېژندلې، ماته یې چې وکتل، زه یې وپېژندم او ښګ ته راغی او ویې ویل: «ته څه وخت دلته راغلی یې؟» سلام یې وکړ او بیا یې وپوښتل: «دلته د څه لپاره؟» ما بیا هم ونه پېژندلو، خو غږ یې زما په غوږونو آشنا ولګېد. چشمې یې له سترګو لرې کړې او ویې ویل: «زه دې وپېژندم؟» ومې ویل: «نه، فکر مې خراب دی، ځای ته مې رانه ورې، غږ دې راته آشنا معلومېږي خو زه ناروغ یم.» ځان یې راته معرفي کړ چې په ۱۳۵۱ کال کې چې کله د بغلان په یوه ولسوالۍ کې زه د امنیې قوماندان وم، نومړی جلال الدین زما د همکارانو له جملې څخه ؤ، او د یوې نسبتي دوسیې له امله چې له ما سره یې لرله مرسته ورسره کړې وه ترڅو له کلنۍ ترفیع څخه پاتې نشي. د همغې ښېګړې له کبله یې ماسره د ښه چلن له مخې راواندې شو زما د دوسیې پاڼې یې ولوستلې، د سر په خوځولو یې خپل مستنطق وپوهاوه چې دا ټول راپورونه ددې شخص په برخه کې غلط دي، مغرضانه دي، کوم شخصي عناد دي، زه دی پېژنم، دېر ښه یې پېژنم، دی خاین نه دی. دا یې وویل او غلام صدیق ته یې امر وکړ: «تراوسه هرڅه چې شوي دي، یو وروستنی سوال ورکړئ چې خپل ځواب په دلایلو سره ولیکي، دوسیه پای ته ورسوئ او ماته یې راوړئ چې په اړه یې له رئیس صاحب سره خبرې وکړم.» غلام صدیق چې ماته خجالت ؤ او فکر یې کاوه چې ټول مظالم به یې بیانوم ویې ویل: «په سترګو، اطاعت کېږي، همدا اوس دوسیه ختموم او ستاسو دفتر ته یې وړاندې کوم.»

جلال الدین افسوس وکړ چې په دې اونۍ کې په کومه دنده تللی ؤ، که نه نو دومره تکلیف به مې نه لیده. زما مخ ته به یې چې کتل پوهېده به چې دېر عذاب او شکنجه مې لیدلې ده او بیا به یې تأسف کاوه. سګرټ یې راکړ او یوڅه پیسې یې چې په جیب کې لرلې ماته وړاندې کړې، په خندا مې ورته وویل: «دلته نغدې پیسې نه په کاربږي، که شونې وي لږ مسکن درمل او یوڅه د انتی بیوتیک کپسولونه او یوڅو ډبې سګرټ له بازاره راته تهیه کړه.» کومې نغدې پیسې چې راسره وې، ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې مې کړې. پیسې یې وانخیستې، خپل سګرټ او اور لګیت یې ما ته راکړ او له کوټې نه ووت او ویې ویل تاسو خپل ورستی جواب ولیکئ زه بېرته راځم. زه له همغه بدخویه غلام صدیق سره مېز ته کښېناستم او په آخري جواب لیکلو مې بېل وکړ. په څو جملو کې جواب پای ته ورسېد او لاسلیک مې کړ. مستنطق رانه وپوښتل: «له مدیر صاحب سره څه خپلوي لرې؟» ومې ویل: «هېڅ قرابت واسره نلرم، لکه څرنګه یې چې په خپله وویل څو کاله وړاندې زما تر لاس لاندې زما د همکارانو له جملې څخه ؤ، بله کومه خپلوي ورسره نلرم.»

زما له تېرو زورونو، شکنجو او عذابولو معذرت یې په خپله بنده ژبه وغوښت. زه د هغه ښکنځلو د بر زوروليٰ وم، هېڅ مې ورته ونه ویل، په دې وخت کې جلال الدین بیا راغی، یو ګرز سګرټ، یوه زیاته اندازه مسکن، انتي بیوتیک، تقویې درمل او یو څو خوب راوړونکې ګولۍ یې له ځانه سره راوړې وې او د نظارتخانې تر انګړ پورې یې زما ملګرتیا وکړه، ویې ویل: «متأسفانه چې زه یو څو ورځې نه وم، هرومرو تا تکلیف او شکنجه لیدلې ده، په هرصورت زه کوښښ کوم چې لوړ مقامات ستا په بې ګناهۍ قانع کړم، تاسو اوس استراحت وکړئ، د شپې لخوا یوه د خوب ګولۍ وخورئ، زه بیا ستا احوال اخلم.»

درې شپې مې په مسکن درملو او خوب ګولۍ په خوړلو سره استراحت وکړ، د ۱۳۵۷ کال د مرغومې په لومړۍ نېټه د ورځې په دوه بجو جلال الدین شپېړم نمبر کوټې ته راننوت، ابراهیم پهلوان یې له زندان نه خوشې کړ او زیری یې ورکړ چې ته آزاد یې، زما دفتر ته لاړ شه د دروازې تېکټ له ځانه سره واخله او کور ته ځه. بیا زما څنګ ته راغی او په ورو یې راته په غوږ کې وویل چې: «متأسفانه ستا په خوشې کولو کې په خپل پلان کې ناکام شوم، دومره مې وکړای شول چې دوسیه او تحقیقات دې پای ته ورسېدل او نن شپه له څو نورو کسانو سره د څرخي پل زندان ته لېږدول کېږې، داده اوسه چې ستا په دوسیه کې د جرم د ثبوت کوم سند نشته. خو سره له دې هم زه خپل کوښښ ته ادامه ورکوم او پر ته له دې هم انشاء الله له محکمې څخه خپل برائت ترلاسه کوې.» په دې ترتیب د اګسا اونۍ مې د عذاب او شکنجو په زغملو تېره کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځرخي پل په زندان کې یو کال:

د ۱۳۵۷ کال د مرغومې د میاشتې په لومړۍ اونۍ کې په امبولانس موټر کې له څو تنو پولیس افسرانو سره له اګسا نه د ځرخي پل سیاسي زندان دوهم بلاک ته مازدیګر مهال ولېږدول شوو. له دې امله چې د هرې شپې د عذاب او شکنجې نه مو نجات موندلی ؤ او د خپل سرنوشت د ټاکلو انتظار مو درلود، مونږ ټولو له اګسا څخه زندان ته چې لږ ترلږه له وهلو ټکولو، شکنجې او عذاب نه مو نجات موندلی دی، ترجیح ورکوله. په هر بلاک کې د یو ټولی قوماندانۍ دنده ترسره کوله، د ټولی قوماندان زه له درې تنو هریو عبدالجمیل نورستاني، میرآقا محمود او نصیراحمد سره د اول منزل په ۳ نمبر غټه کوټه کې بندیان کړو، نور یې په نورو کوټو وویشل. زمونږ په کوټه کې چې اوس نوی کانکریټ شوی ؤ، فرش یې وچ ښکارېده، خو له دې امله چې کومه زیرزمیني د زندان په ودانۍ کې نه وه مرطوبه وه. زمونږ لپاره د اول ټولی د اداري لخوا، دوه متري یوه تخته سطرنجۍ، توشک، روجایي، کمپل او چپلکې راکړل شوې. دې غټې کوټې د وتلو او ننوتلو دوه دروازې د دهلېز په طرف درلودلې. د دواړو دروازو په منځ کې یوه ۳ x ٤ مترو کوټه چې تراوسه کانکریټ شوې نه وه موجوده وه، او اصلاً دا کوټه د بندیانو د بکسونو او سامان اېښودو او جامو بدلولو لپاره وه. غټې کوټې ځلور سمنټي پایې یا ستنې لرلې، د سلو واټو نږدې شل ګروپونه په کې روښانه وو، ۳ هواکشونه یې چې کوچنی او پنجره لرونکي وو درلودل، اولین ګروپ د بندیانو زمونږ ؤ چې د ځلورو تنو په ګروپ کې دې کوټې ته راوستل شوو. دا کوټه له مادیګر نه تر ماښامه تیاره وه، دا کوټه په خپل طول او عرض سره له سیاسي بندیانو څخه ډکه شوه. د شپې مې چې وشمارل ۱۲۰ تنه په کې ځای پرځای شوي وو. په دې ترتیب د دړې واړو بلاکونو د دریم پوړ په ټولو کوټو کې چې لابشپړ شوي نه وو په هر دهلیز کې ۲۰ تشنابونه او غسل خانې وې، د اوبو رسولو سیستم او نور ضروریات یې نه ؤ بشپړ شوي. په دغو تشنابونو کې هم بندیان اچول شوي وو. په یوه هفته کې له خپل ټول طول او عرض او پراختیا سره دوهم بلاک له سیاسي بندیانو څخه ډک شو، ته به وایې ټول هیواد د رژیم مخالف

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او زندان ته راوستل کېږي. د اردو افسران، پولیس، روڼاندي، استادان، عالمان، روحانیون، د قومونو مشران، مامورین، د دولتي ادارو کارکوونکي، ځمکه وال، هتیوال، کسبگر، ملي سوداګر او نور، ټول پرته له کوم توپیره د سیاسي بندیانو په نوم د څرخي پل زندان ته راوړل کېدل.

د کوټه قلفۍ سیستم:

د نړۍ په ټولو سیاسي محبسونو کې د کوټه قلفۍ سیستم د ټولو سیاسي بندیانو لپاره رواج لري او ډېر مهم دی. د پل چرخي زندان کې په هر منزل او دهلېز کې یو شمېر کوچنۍ کوچنۍ کوټې وې چې فکر کوم په همدې منظور په پام کې نیول شوې وې، خو ټولې یې د بلاک افسرانو او دلګی مشرانو اشغال کړې وې. مخکې ورته اشاره وشوه چې په هر دهلیز کې یو شمېر کمود، تشناب او غسل خانو شتون درلود، څرنګه چې لاتکمیل شوې نه وو نو یو شمېر یې د کوټه قلفۍ لپاره کارول کېدل او په پاتې نورو کې ۳، ۳ تنه بندیال اچول شوې وو، هرو لسو تشنابونو یو دهلیز درلود چې په هر دهلیز کې یولس تنه بندیان څنګ په څنګ ځای پرځای شوي وو. کله به چې کوم چا د زندان له مقرراتو نه غاړه غړوله، د بیلګې په ډول که څوک په قطعه بازۍ نیول کېدل، او یا به له چا سره سپین کاغذ، پنسل، قلم، چاقو، حتی چاقو لرونکي نوک تراش پیدا کېده نو د یوې مودې لپاره به کوټه قلفي کېده.

ټولو کوټو په ځانګړې توګه دهلیزونو او تشنابونو د لمر رڼا نه لیدله او د ټولو بلاکونو اول منزل مرطوب وو. بندیان په ځمکه چې ۱۰۶۰ یا ۱۰۸۰ متره ساحه به وه خوا په خوا ځای پرځای شوي وو. هواکشونه د بندیانو د شمېر په تناسب نه وو، ټولې کوټې چټلې او د اول منزل بندیانو د روماتېزم په ناروغۍ اخته شوي وو.

د زندان د بیت الخلاء سیستم:

مخکې وویل شول چې د زندان کمودونه او تشنابونه بشپړ او فعال شوي نه وو چې محبس افتتاح شو او له خپل ګنجایش نه په زیاتو سیاسي بندیانو ډک شو. د هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلاک په انګړ کې عادي بدرفونه داسې جوړ شوي وو چې په ۲-۳ ځايونو کې څمکه د ۲-۳ مترو په ژوروالي يو متر سور او د ۳۰ مترو په اوږدوالي کيندل شوي وه، د لرګي په تختو پوښلې شوي وه او لرګيني غرفې څنګ په څنګ د لرګو له تختو څخه جوړې شوې وې، دروازې يې نه درلودلې په يوه شپه او ورځ کې دوه ځل سهار او ماښام د يوه بلاک د هر منزل لپاره يو ساعت وخت د رفع حاجت کولو لپاره ټاکل شوی ؤ چې د دلګي مشرانو لخوا د وخت پيل او پای د شپلاق په واسطه اعلانېده. د بنديانو شمېر زيات او د لرګينو غرفو شمېر کم ؤ، د هرې غرفې لپاره په هر وخت کې له شلو تنو څخه زياتو د نوبت نيولو لپاره کتار جوړ اوه، له دې امله چې غرفو پرده او دروازه نه لرله او له بله پلوه خوا په خوا او د لرګي د تختو په واسطه يو له بله جدا شوي وې، ټول انسانان په خاص ډول افغانان دا خوښوي چې د رفع حاجت په وخت کې مستور وي، خو د محبس په چوبي غرفو کې دا نزاکت نه رعايت کېده. لومړی دا چې د هرې غرفې مخې ته د دروازې مخامخ زيات شمېر بنديانو د نوبت لپاره يو د بل شا ته ليکه جوړوله، او څوک به چې په غرفه کې ؤ نو په ډېر خجالت سره به يې رفع حاجت کاوه، خو له دې امله چې دا خجالت عام ؤ نو ورو ورو په بنديانو کې عادت وګرځېد. مهمه ستونزه د بنديانو لپاره دا وه چې په يوه شپه او ورځ کې يوازې دوه ځل (سهار او مازديګر) د رفع حاجت لپاره وخت ټاکل شوی ؤ، څوک چې ناروغان وو او يا د چای او مايعاتو د څښلو له امله به ورته د ورځې څو کرته رفع حاجت ته اړتيا پېښېده په ډېر عذر او فريادونو به اړوندو دلګی مشرانو اجازه ورکوله چې غرفو ته لاړ شي. دا ستونزه د شپې له خوا ډېره اړينه وه، ځينې وخت به د دروازو د قلفونو کونجيانې نوکريوال افسرانو له ځانه سره وړلې، مجبور او ناروغ کسان اړ وو چې په پلاستيکي کڅوړو کې خپل حاجت رفع کړي، د کڅوړو خوله به تار وتړي او په همغه کوټه کې يې خوا په خوا ډېره تر سبا پورې کېږدي چې د بنديانو د جامو بدلولو په نامه يادېدله او سبا ته د تفريح په مهال هر سړی خپله اړونده کڅوړه له ځانه سره بهر ته يوسي او په لرګينو کنارابونو کې وغورځوي. د مشکلاتو دغه حالت د محبس د قوماندان سيد عبدالله په ټيپي کېدو او تبديلېدو سره يو څه ښه شو چې په راتلونکی کې به ورباندې بحث وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زندان کې د څښلو اوبه:

په زندان کې بله ستونزه د اوبو وه څکه د اوبو رسولو سیستم فعال شوی نه ؤ. په هر بلاک کې ۲-۳ فلزي حوضونه چې سرونه يې خلاص وو اېښودل شوي وو، له بهر نه به د ټانکرونو په واسطه اوبه راوړل کېدې او په دې حوضونو کې به زېرمه کېدې، له همدې حوضونو څخه د څښلو اوبه، د اودسونو او غسلونو اوبه، جامو او نورو شیانو د وینځلو لپاره اخیستل کېدې. د حوضونه سرونه خلاص وو او کومه نلکه (شیردهن) يې نه درلودله. هر سړی اړ ؤ چې په کوزو او سطلونو کې ورڅخه اوبه واخلي، چې په دې ترتیب دا حوضونه د اوبو زیرمې نه بلکې د مکروبو زېرمې وې. په لومړي سر کې به ټول بندیان د اسهال، معدې او د امیب په ناروغیو اخته کېدل. زه متهم هم یوځل د امیب په ناروغۍ اخته شوی وم. له هغې وروسته به مې تل چای څښلو او هم به په هر مشکل سره به چې کېدله یو ترموز چای د شپې او ورځې لپاره برابراوه او ترپایه مې خامې اوبه ونه څښلې.

د چای برابرول یوه بله ستونزه وه ځکه په زندان کې کوم هوټل او سماوار شتون نه درلود. د سهار لخوا به چې سرکاري چای ویشل کېده زیاتره به سوړ او اوبه به يې ښې خوتېدلې نه وې، چا ورڅخه استفاده نه کوله. برقي سامان آلات لکه آب گرمي، په بندیانو باندې بند ؤ. لکه چې وايي احتیاج د ایجاد مور ده، په هره عمومي کوټه او په هر بلاک کې ډېر شمېر د برېښنا انجنیران او ماهرین د بندیانو په جمله کې موجود وو، د پوډري شېدو له خاصو قطیو او دوه دانو د رېزې خریلو له پاکیو څخه يې آب گرمي جوړه کړې وه او سیمونه يې چې له قطیو جوړ کړي وو د پلاستیکي کځورو په واسطه پوښل شوي وو، او په پټه سره په هره کوټه کې یوه یا دوه دانې آب گرمي گانې موجود وې او بندیانو په پټه سره په پلاستیکي کوزو کې ځان ته چای برابراوه او په ترموزونو کې به يې خوندي ساته. کله به چې د تفتیش او تالاشۍ په مهال چې په اونۍ کې به یو یا دوه ځله کېدله که د چا د بالښت د پوښ له منځه او یا له کمپل نه لاس ته راوړل کېدله، نو دغه خوارکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

به د دغه جرم په کولو د یوځه وخت لپاره په تشناب کې کوټه قلفي کېده، خو د سختیو او تکلیفونو د زغملو سره به یې آب گرمي او چاى ځان ته برابرولو، خو د ښځو لپاره صحي اوبو شتون نه درلود.

د پل څرخي د سیاسي زندان مقررات:

د څرخي پل د سیاسي زندان مقررات د نورې نړۍ له سیاسي زندانونو څخه بېل مقررات درلودل چې د زندان د قوماندان لخوا وضع شوي وو او ډېر ملاماتوونکي وو.

هېڅ حق نه درلود غوڅوونکې آله لکه چاقو، چاړه او حتی چاقو لرونکې نوک تراش او قینچي له ځانه سره ولري. هېڅ حق نه درلود پنسل، قلم، کاغذ، کتابچه او نور ولري. د اخبار او کتاب لوستل منع وو. بندیانو په کوټه کې د ننه یو تر بله د خبرو کولو حق درلود خو له کوټې نه بهر د تفریح په وخت کې هېڅ له بل سره خبرې نشواى کولاى. د ټایپ، راډیو او موسیقي آلاتو لرل منع وو. یو لوډ سپیکر د هر بلاک په انگړ کې لگول شوى ؤ چې د راډیو کابل پروگرام او د محبس د قوماندانۍ ابلاغیې خپرولې. د بندیانو لپاره د خپلوانو یا پایوازو مقررات داسې وو چې خپلوانو او دوستانو به په قطعي صورت له بندیانو سره ملاقات نشو کولی، بلکې په میاشت کې دوه ځل یعنی په هرو پنځلس ورځو کې د جمعې په ورځو د پایوازۍ په نوم په زرگونو نارینه او ښځینه د زندان په لویدیزه برخه کې سرخلاصی میدان کې به په یخنۍ او گرمۍ، په سوزنده لمر او اوربنت کې راټولېدل او پاک کالي او ځینې خوراکي توکي به یې خپلو بندیانو ته چې نوم، شهرت، د بلاک نمبر، منزل، د بندي کوټه د رالېږل شویو مالونو له فهرست سره په یوه پاڼه کاغذ کې لیکل کېده د یوه عسکر په لاس به بلاک ته استول کېدل. د هرې پایوازۍ په ورځ هر تن ته ۵۰۰ نغدې افغانۍ مجاز وې، ددې نه د زیاتو پیسو اجازه نه وه. د پایوازۍ په ورځو کې د هر منزل په دهلیز کې یو یا دوه تنه مؤظف کېدل ترڅو د بندي نوم د کاغذ له مخې په لوړ آواز واخلي او پاک کالي او نور اجناس او خپلې نغدې پیسې ترلاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تردې مخکې به بندیانو خپل خیرن کالي چمتو کول او کله به یې چې نوم واخیستل شو، د خیرنو جامو او نور سامان سره چې غوښتل به یې کورته یې واستوي له کوټې نه به دهلیز ته راتللو او په همغه پانه کې به یې د پاکو جامو او نورو شیانو تسلیمي ورکوله او لاسلیک به یې کاوه، خپل خیرن کالي او نور سامان به یې په هماغه کڅوړه یا دستکول کې اچول او بېرته به یې هماغه عسکر ته ورکول چې له محبس نه بهر پایواز ته یې ورسوي. داسې هم کېدل چې د غلط فهمۍ یا بې پروایۍ له امله د یوه تن لباس بل بلاک ته تللی او یا د دوه پایوازیو د ورځو په منځ کې بندي د یوه بلاک نه بل بلاک ته تبدیل شوی او د پایوازۍ په ورځ یې کالي او نور مواد چې ورته رالیږل شوی دی بېرته مسترد شوی، کورنۍ یې په دې مفهوم چې بندي یې هرو مرو وژل شویدی د غم په تغر ناست دي. داسې هم کېدله چې د دوه پایوازیو په واټن کې یو شمېر بندیان پولیګون ته وړل شوی او ژوند یې ورختم شوی وي خو فامیل یې له هرڅه نه بې خبره د پایوازۍ په ټاکلی ورځ یې ورته پاک لباس رااستاوه، کله یې چې لباس بېرته مسترد کېده نو هغه وخت یې کورنۍ پوهېدله چې بندي یې وژل شوی دی.

سیاسي بندیان د سید عبدالله قوماندان د ماموریت په وخت کې د خپلو ټولو حقه حقوقو څخه بې برخې وو او د محبس د کارکوونکو لخوا له هغوی سره ډېر ناوړه او غیر انساني چلن کېده. فلیپ ارموکورا چې د ډاکتر نجیب د واکمنۍ په وخت کې یې څو ځله شخصاً په خپله له سیاسي زندان څخه لیدنه وکړه، په هغه وخت کې د یو کال په موده کې ما کوم ژورنالست او یا د ملګرو ملتو کوم استازی په سترګو ونه لید چې د څرخي پل ناوړه وضعه وګوري.

د پل چرخي خپلواک قوماندان:

یو سړی چې منځنی قد، سپین رنګ او پرېړ برېتونه یې لرل او د کندهارۍ پښتو په لهجه یې خبرې کولې تورن سید عبدالله د برید جنرال په بست کې د څرخي پله د زندان د قوماندان په حیث یې بشپړ صلاحیت او اختیارات درلودل، وهل ټکول

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښکنځل د هغه همیشني عادت ؤ ان چې د نشې په وخت کې به په خپل دفتر کې په کوم بندي په غوسه شو په خپله تومانچه به یې ډزې وربانديې کولې او وروسته به یې د هغه مړی د پولیګون په یوه کنده کې دفن کاوه.

سید عبدالله د حفیظ الله امین د خاصو ملګرو له جملې څخه ؤ. ټول افسران، واړه ضابطان او کارکوونکي له هغه نه سخت ډارېدل. که چا به دده د امر په تعمیل کې سستي، اهمال او تنبلي ښودله سخت به وهلو ټکولو او مجازات کاوه به یې. ظالم او بې رحمه انسان ؤ، تل به په شرابو مست ؤ، له همدې امله ورنه ټول افسران او ترلاس لاندې واړه ضابطان سخت وېرېدل، او دده د امر په عملي کولو کې به یې ډېره لږه سستي هم نه کوله.

سید عبدالله په ټولو ټولیو، د هر بلاک په منزل کې خپل یو یا دوه اعتمادي باصلاحیته دلګی مشران په دندو ګمارلي وو چې حتی افسران او د ټولی قوماندانان له هغوی څخه وېرېدل. دغو دلګی مشرانو مستقیماً له سید عبدالله سره سروکار درلود. له هغه جملې نه په دوهم بلاک کې د ګل آغا په نوم یو دلګی مشر ؤ، دومره ظالم او بداخلاقه ؤ چې له ساتنمنانو او ځوانو بندیانو سره به په داسې حال کې جامې به یې ورنه ایستلې او په زور، ظلم او اکراه سره به یې وربانديې جنسي تیری کاوه.

سید عبدالله به هره شپه په شرابو مست ؤ، په نیمه شپه به ناڅاپه یوه اتاق ته د ټولی له قوماندان او د خاصو دلګی مشرانو له ګروپ سره راننوت، ټول بندیان باید د درناوی لپاره ورته دریدلی وای. طبیعي ده چې د تلویزیون د پروګرام له پای ته رسېدو وروسته به یو شمېر بندیان ویده کېدل، کله به یې چې ولیدل چې یو شمېر بندیان ورته ولاړ دي او یو شمېر پراته او ویده دي غوسه به شو او ټول به یې د نیم ساعت لپاره په «کښېنې ولاړ سی» مجازات کول او بیا به یې خپل تقریر شروع کاوه. نوموړی په مارکسیزم او لیننیزم نپوهېده، په دې خوښ ؤ چې خلک دده ګډې وډې او بې لاسو پښو بیانیې ته غوږ ونیسي، چوپ اوسي او لاسونه وپړقوي. ما یې څو ځله ستړې کوونکی او تکراري بیانیه اورېدلې وه. د عبارت او جملو په بدلولو سره او اشراف زاده بانډه یې ټول خاین دي، خلقي رژیم به ټول مخالفین او دښمنان له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې مخې نه لرې کړې، موږ کارګرانو او دهقانانو ته سوکاله ژوند برابروو، زموږ شعار «کور، کالي ډوډۍ» دي، فیوډالان او ځمکه وال مو له واکه غورځولي دي، اخوانیان مو تښتولي او نابود کړي دي، د ثور انقلاب ورځ په ورځ ځواکمن کېږي، د انقلاب دښمنان له منځه ځي، که په افغانستان کې پنځه میلیونه شریف او زحمت کښه خلک پاتې شي نو هم د یوې پرمختللې جامعې د جوړولو لپاره بسنه کوي، که څوک غواړي او که نه موږ د خپلې برچې او ټانک په دې ټولنه باندې حکومت کوو ... او د هرې جملې په پای کې به یې یو له دلګي مشرانو څخه لاسونه پړقول. بندیان هم مجبور وو چې لاسونه وپړقوي. کله کله به چې ډېر په غضب ؤ نو بندیان به یې د جامو په طریقه، ږیره، بریتو، قواره او نور شیانو په پلمه هم مجازاتول. زموږ په کوټه کې زما په څنګ کې د محمد نعیم په نوم یو ځوان چې د ننګرهار ولایت د چپرهار د ولسوالۍ اوسېدونکی ؤ او د ورور د تښتېدنې په جرم زندان ته راوړل شوی ؤ، ورور یې ډاکتر پښتونیار د افغان ملت د ګوند غړی ؤ چې د ثور د کودتا په لومړیو وختو کې یې له خپل فامیل سره پېښور ته هجرت کړی ؤ، ځوان طبیعته، خندان او د ښه خوی او چلند خاوند ؤ. موسیقي یې ډېره خوښېدله، په خپله یې هم رباب واهه، په ننګرهار ولایت کې یې د جمعې او رخصتیو په شپو کې له خپلو دوستانو سره موسیقي اورېدله، پر هېڅ کوم سیاسي ګوند پورې تړلی نه ؤ، بریتونه یې ډېر نري او شخ شخ وو، ما ورته څو ورځې وړاندې مشوره ور کړې وه چې بریتونه لنډ کړي، ما ته یې په خندا وویل چې د بریتونو لنډول، اوږدول، ډبل او نري د محبس له مقرراتو سره څه اړه لري. زما همداسې نري او شخ بریت خوښ دي، ډېر وخت لا نه ؤ تېر شوی چې یوه شپه د سید عبدالله د محمد نعیم بریتو ته پام شو، ورته وې ویل: «ته ماویست ی؟» نعیم خوارکی چې له ماویست نه د مایوس مفهوم اخیستی ؤ ورته وویل: «نه صاحبه ولې به مایوسه وم، درې وخته ډوډۍ، بستره، کمپل او چپلکې را رسېدلي دي، چې په عامو ده پر موږ هم ده.» سید عبدالله دومره ظالم او بې رحمه ؤ چې د نعیم په دې خبرو په غوسه شو او امر یې وکړ چې بریتونه یې او باسئ او د سپکاوي په خبرو یې هغه تهدید کاوه. په بله شپه زموږ په څنګ کې په مخامخ غتبه کوټه کې د تومانچې د ډز آواز واورېدل شو، سبا ته معلومه شوه چې سید

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالله له بندیانو څخه یو تن افسر ته چې د کاپیسا ولایت د تګاب د ولسوالۍ اوسیدونکی ؤ ښکنځل کړی وو او هغه هم ورسره لفظي مشاجره کړې وه په لاس یې په تومانچه ویشتلی ؤ او بندي یې ټپي کړی ؤ.

وایي چې خربوزه له خربوزې رنګ اخلي، د دوهم بلاک د ټولی قوماندان دوهم بریدمن نورالدین هم د سید عبدالله د خوی تقلید کاوه، کله کله به یې بندیان توهینول او وهل ټکول به یې.

په زندان کې د سلطنتي خاندان د کورنیو حالت:

د دوهم بلاک په لویدیزه خوا کې د سیاسي زندان لومړی بلاک ؤ، د اول بلاک د اول منزل د ننوتو په ځای کې د محبس د قوماندان دفتر ؤ او ورسره پیوست د تجرید شویو بندیانو تپه تیاره کوټې وې. په دوهم منزل کې نارینه بندیان او په دریم منزل کې ښځینه سیاسي بندیانې ځای پرځای شوې وې. یو شمېر محصلینې او استادانې د اخواني، ماویست او پرچم ډلې په نوم او د سلطنتي خاندان یو شمېر کورنۍ دغلته ځای پرځای شوې وې. بندیان به چې له لومړی بلاک نه دوهم بلاک ته بدل او انتقالېدل، دا آوازه یې خپره کړې وه چې سید عبدالله د شپې د ناستې د محفل له ګروپ او د شرابو د پیک له ملګرو سره، کله چې د شرابو په نشه کې مستېږي، ښکلې ښځې او نجونې په نیمه شپه په بېلابېلو پلمو د پلټنو په نوم خپل دفتر ته راغواړي او ډېر وخت وروسته یې په داسې حال کې چې وېښتان یې ګډوډ او پریشانه وي دوباره دریم منزل ته راولي. کیسه کوونکو د خپلو سترګو لیدلی حال داسې څرګندولو: چې د ښځو د پریشانه مخونو او وېښتانو داسې معلومېدله چې په زور او جبر سره په نیمه شپه کې وربانديې جنسي تیری ترسره کېده. څه موده وروسته دوه تنه ښځې د ناروغۍ په نوم د زندان په روغتون کې بستري شوې او سقط جنین یې کړی ؤ. همدا آوازه او افواه په ښار کې د خلکو غوږونو ته هم رسېدلې وه. د ۱۳۵۸ کال د مرغومې له شپږمې وروسته د محمدزایانو (۸۰) تنه ښځې له زندان نه خوشې شوې او د نړیوال سره صلیب په واسطه په خارج کې خپلو خپلوانو ته واستول شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پخو وریجو څخه د سطرنج د دانو جوړول:

په اونۍ کې دوه ځل به د غرمې په خوراک کې بنګله دېشي وریجې حواله کېدلې، چې اکثره بندیانو به نه خوړلې. له چایو سره به یې د سیلو په ډوډۍ ګوزاره کوله. زمونږ د بلاک دوه تنو بندیانو ابتکار کړی ؤ چې وروسته په ټول بلاک او ان چې په ټولو بندیانو کې یې رواج وموند او بندیانو ته یوه مشغولا پیدا شوه، داسې چې لومړی به یې وریجې په یوه ټوټه کې واچولې او دومره به یې په ډبره وټکولې چې د حلوا په شان مواد به ورنه جوړ شول، د هغې نیمایي به یې بیا د دیګونو له تورکو (سیاهي) سره چې له مخکې نه به یې کم کم راټول کړي وو ګډول، بیا به یې ورنه په زړه پورې د سطرنج تورې او سپینې دانې جوړولې او په سیوری کې به یې وچولې. د سطرنج تخته به یې د کاغذ د کارتن له ګتې څخه چې د سګرټو څخه په لاس راتله، له کانتین نه به یې په ډېرو کمو پیسو رانیوله د پنسل او تور قلم په واسطه سره به یې هغه په رنګه ډول جوړوله او ښې ښکلې څنډې به یې ورته په لاس جوړولې. پنسل، قلم، چاقو او د ږیرې پاکي د ممنوعه شیانو له جملې څخه وو خو بندیانو د ورځو او میاشتو په تېرېدو سره د محبس د عسکرو په واسطه د پیسو په بدل کې برابرول او د شپې په وخت به چې کله د افسرانو ګرځېدل او څارل پای ته ورسېدل او د تالاشیو وېره به ختمه شوه د سطرنج د تختې په جوړولو به یې پیل کاوه. د سطرنج د یوې تختې جوړولو یوه اونۍ وخت اخیست ترڅو ټول اړوند مواد یې جوړ شي. ورو ورو په ټول زندان کې کاغذي سطرنجونه او د وریجو ګوټونه (دانې) رواج وموند. کله چې له زندان نه خوشې شوم ما هم د سطرنج یوه په زړه پورې تخته او یوه آبګرمی د یادګار په ډول له ځانه سره کورته یوړه.

د سیاسي بندیانو ترکیب:

په لومړی ګام کې د محمد داود د رژیم او د سلطنتي کورنۍ غړي، جنرالان، د پارلمان وکیلان او لوړپوړي مامورین زندان ته وسپارل شول. د اخوانیانو په نوم یو شمېر کسان چې مولانا عبدالرب رسول سیاف هم په هغوی کې شامل و د سیاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندیانو په ترکیب کې وو. همدا راز یو شمېر اسلامي بنسټ پالان چې د محمد داود په رژیم کې د لغمان، پنجشېر او ارگون په بېښو کې نیول شوي وو، یو گروپ د ترهگرو او بنسټپالو په نوم چې د محمد داود د کابینې د پلان د وزیر د تتل په پېښه کې نیول شوي وو، زندان ته راوستل شوي وو چې سرغنه یې معلم مرجان ؤ.

د سیاسي بندیانو عمده برخه پوځي افسران، ملکي مامورینو، محصلینو، محصلاتو، استادانو، ښوونکو، ډاکترانو، ځوانانو، د پرچم ډلې غړو او ډېر شمېر سترو ځمکه والو، پانگه والو، ملي سوداگرو، عالمانو، روحانیونو، روښاندو، لیکوالو او د سیاسي ډلو او احزابو د غړو پیاوړو شخصیتونو خپلوانو تشکیلوله. ناویلې دې پاتې نه وي چې د خلق ډلې دوه سوه تنه چې د ډاکتر زرغون په گروپ کې شامل وو، او یو شمېر د گوتو په شمېر پاکستانیان د جاسوسانو په نوم د سیاسي بندیانو په ترکیب کې شمولیت درلود.

اگسا خپل کارکوونکي هم زندان ته اچول:

د ۱۳۵۸ کال د وري په میاشت کې یوه ورځ د سهار په ۸ بجو چې په سلگونو بندیانو د رفع حاجت د غرفو په وړاندې لیکه جوړه کړې وه، سترگې مې د اگسا په کارکوونکي جلال الدین ولگېدې چې د منتظرینو په لیکه کې د زندان په کالیو کې ولاړ دي. فکر مې وکړ چې د کومې خاصې دندې د ترسره کولو لپاره به د سیاسي بندي په نوم دنده ورسپارل شوې وي، لومړی خوشحاله شوم چې ښایي زما د دوسیې د حل او فصل لپاره به زما مرسته هم وکړي. د سترگو په اشاره او د سر په خوځولو مو یو د بل حال وپوښته او متقابل درناوی مو پرځای کړ او په دې هم پوه شوم چې د دوهم بلاک په لومړي منزل په څلورم نمبر کوټه کې چې زمونږ د کوټې مخامخ وه بندي شویدی. د تفریح په پای کې کله چې خپلو کوټو ته روان وو ځان مې څنگ ته ورساوه څنگ په څنگ روان شوو په ډېر کرار غږ یې په لنډ ډول داسې کیسه را ته وکړه چې پرون یې یو سرتړلی مکتوب خاص او راساً د محبس د قوماندان په نو. ـ اگسا نه راوړی ؤ. کله چې قوماندان مکتوب لولی، د دوهم بلاک د ټولې قوماندان ځان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغواړي، جلال الدين ورته سپاري او ځانګړې هدايت ورکوي. همغه وه چې دوهم بلاک ته يې راولي، د زندان کالي او بستره ورکوي، يونيفورم يې په قرنتين کې قيد کوي او دې په خپله په څلورم نمبر کوټه کې بندي کوي. جلال الدين چې ډېر ناهيلی او اندېښمن ؤ ويل يې چې هېڅ ګناه او قصور نلري. زه يې هم د کيسې په اورېدلو ډېر خوابدی شوم. د دوه مياشتې وروسته کله چې د خلاصون په نوم له دوهم بلاک نه خارجېدلو، د خوشې کېدو مبارکي مې ورته وويله، خو هغه ويل: «فکر نه کوم چې خوشې شوی وم، زما او ستا په منځ کې دې همدا نښاني وي چې که رېښتيا آزاد شوی وم نو د راتلونکي پايوازۍ په ورځ درته زندان ته سګرټ او تازه ميوه راوړم، او که د فاميل لخوا مې پاک کالي او اجناس زندان ته رااستول شوي وو، نو عمر مې تا ته دربخښم او زه به د پوليګون کندو ته لېږل شوی يم.» راروانه جمعه چې د پايوازۍ ورځ وه، دده نوم ته ډېر متوجه وم، واقعاً چې رېښتيا يې ويلي وو، له کوره ورته جامې او نور شيان رالېږل شوي وو، نوم يې ورته په لوړ آواز واخيست، د کوټې د ملګرو دوه تنو بنديانو چې د هغه د ځوانۍ د غم او ياد په وير يې اوښکې تويولې جواب ورکړ چې جلال الدين خوشی شوی دی او د تل لپاره خوشې شوی دی.

د آزادۍ او خوشې کېدو لستونه!!!

په اونۍ کې يوه يا دوه شپې به له ډوډۍ خوړلو وروسته ځانګړې دلګۍ مشران زمونږ بلاک ته راتلل د يو، دوه يا درې تنو نومونه به يې اخيستل او ويل به يې خپل سامان له ځانه سره راواخلئ تاسو خوشې شوي یاست. ددې ښه خبر په اورېدو سره به په بلاک کې شور جوړ شو چا به د خپل کور د ټيلفون نمبر ورکاوه او چا به د خپلو دوستانو د ټيلفون نمبر ورکاوه او ويل به يې ورته چې ددوی د روغتيا او سلامتيا خبر ددوی کورنيو ته ورکړي، خو په تأسف سره چې د پايوازۍ په ورځو به ورته له کور، کالي او نور شيان رالېږل کېدل، نو معلومېده چې بېچاره ګان په ابدي خوب ويده شوي دي. تردې وروسته به چې دلګۍ مشران د خوشې کېدو له لست سره کوټې ته راتلل نو زمونږ اندامونه به رپېدل چې د کوم اجل نيولي نوم به قرعه کې راوځي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

محبس د قوماندانۍ اداري د شپې طرزالعمل ورځې ته بدل کړې، هره ورځ به له ټولو کوټو څخه بندیان راجمع کېدل او له بلاک نه بهر به د شپې تر وختـه پورې ساتل کېدل او د شپې د ډوډۍ له وخت نه وروسته به یې دغه بېچاره ګان لاس تړلي او په تړلو سترګو پولیګون (وژل ځای) تـه سپارل کېدل او ژوند به یې پای ته رسېده او د پایوازۍ په ورځو به ورته له کوره کالي او نور شیان رااستول کېدل. له دې وروسته به که په شپه او یا ورځ کې د خوشې کېدو لست لوستل کېده، نو مونږ ټول پوهېدو چې د خوشې کېدو لستونه نه بلکې په مرګ د محکومېدو لستونه دي. که احیاناً کوم بندي په رېښتیا هم خوشې کېده یا به د پلټنو لپاره د قوماندان دفتر ته غوښتل کېده نو له هغه خوارکي سره به مو هم د خدای پامانۍ پرځای د مغفرت دعا ورته کوله. د زندان اداره دومره وحشتناکه او ویروونکې وه چې هېڅا باور نه کاوه چې یوه شپه او یا یوه ورځ به ژوندي پاتې کېږي او کـه نه. د آزادۍ له لستونو سره ټولو بندیانو حساسیت پیدا کړی ؤ، د ۱۳۵۸ کال د مرغومې تر شپږمې پورې په اونۍ کې څو ځله د خوشې کېدو د لستونو په اورېدو سره بندیانو خپل ځانونه د پولیګون قربانیان شمېرلي وو، د بندیانو زیات شمېر له همدې امله روحي او رواني تکلیف سره مخامخ شوي وو.

په پل چرخي زندان کې ډله ییزه وژنه:

مخکې مو یادونه وکړه چې د سیاسي بندیانو په جوړښت کې د اسلامي احزابو یو شمېر بنسټپالان هم شامل وو چې د محمد داود له رژیم راپدیخوا په زندان کې وو. د هغوی د ځینو پرخلاف د عدلي محکمو پرېکړه هم صادره شوې وه او د ځینو دوسیې په دوران کې وې. یوه ورځ له غرمې وروستـه په دوه بجو قوماندان سید عبدالله د ۳۰ تنو یو لست له ځانه سره د دوهم بلاک لومړۍ منزل ته راوړ او د یو یو تن نوم یې واخیست. مونږ هم په خپلو ځایونو کې اورېدل، دا ټول ۳۰ واړه د لومړۍ منزل بندیان وو. د قوماندان لخوا ابلاغ شوه چې ټول خپل سامان له ځان سره واخلي او هغه سرویس موټر ته چې د بلاک د دروازې مخې ته ولاړ دي ورشي، په کې سپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ترڅو ښار ته ولېږدول شي. ټولو بنديانو په ډېره خوشحالۍ سره په يو څو دقيقو کې خپل سامانونه راواخيستل او يو په بل پسې د بلاک د دروازې په طرف روان شول. په دې جمله کې يو ښوونکی هم ؤ چې ما ښه پېژندلو. زړه مې غوښتل چې په کابل کې د خپل کور آدرس د بلاک د کړکۍ له پنجرې نه ورکړم ترڅو زما د ژوند او سلامتيا خبر زما کور ته ورسوي خو هېڅ امکان پيدا نشو ځکه قوماندان په دهلېز کې ناست ؤ ، يو يو يې چې د موټر په طرف تلل څارل يې او زمونږ د کوټې دروازه له بهر نه قفل شوې وه. ما د خپلې کوټې د کړکۍ د پنجرې نه هريو ته کتل چې په ډېره خوښۍ د موټر خواته تلل. په دې جمله کې يو تورن بندي سيد جعفر د سيد افګن زوی هم شامل ؤ او ورور يې سيد اکبر چې دواړه په يوه فقـ کې بنديان وو ونه ليدل شو. فکر مې وکړ چې ښايي د هغه د بند موده نه وي بشپړه شوې. سيد جعفر او سيد اکبر سره ورونړه او د کندز ولايت د حضرت امام صاحب د ولسوالۍ وو. ډېر وخت لا نه ؤ تير شوی چې ټول بنديان د موټر خواته راجمع شول. ټول يې يو د بل شاته ليکه په ليکه درولي وو ، د هغوی سامانونه يې په موټر کې واچول او د دوی لاسونه يې شاته د ټيلفون په تارونو کلک تړل او سترګې يې ورته پلستر کولې. په دې وخت کې د هغوی غالمغال پورته شو ، عسکرو به چې هريو موټر ته خېژولو هغه به ځان بېرته په ځمکه راغورځولو او ويل به يې چې مونږ ستاسو د وخت مجرمين او متهمين نه يو ، په مونږ د محکمې پرېکړه شوې ، مونږ ستاسو په رژيم کې د کوم عمل مرتکب شوي نه يو مونږ ولې وژنئ؟ مونږ هېڅ نه دي کړي. دې غالمغال او خبرو څو دقيقې دوام وکړ د اول منزل بنديانو د خپلو کوټو د کړکيو له پنجرو څخه دا صحنه د سر په سترګو ليدله ، چيغې او فريادونه يې اوريدل چې ناڅاپه د ټوپکو د ډزو غږونه او د شهادت د کلمې آوازونه په غوږونو واورېدل شول. عسکرو وربانديې ډزې کولې او ځای پرځای وژل کېدل. لاس تړلو او په سترګو پلستر شويو بنديانو يو خوا او بله خوا منډې وهلې ، کله به يې له ډېرين ديوالونو سره ډغره خوړله ، کله به د ديوال ترڅنګ کندو ته غورځېدل او له پاسه به وربانديې ډزې کېدلې ، چيغې او فريادونه به يې له خولې وتل. سخت زړی او بې رحمه قوماندان به غږ کاوه چې: ويې ولئ او ويې وژنئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا خاینان. » نیم ساعت وروسته فریادونه او زګیروی او ډزې پای ته ورسېدې، ۳۰ تنه بندیان په خاورو او وینو کې ورغړېدل او په ډله ییز ډول په شهادت ورسول شول. د بندیانو د ټولو کوټو دروازې لا د مخه نه له بهر نه قلف شوې وې، جسدونه یې له ځمکې پورته کړل او ترماښامه پورې یې د هغوی وینې د ځمکې له مخ، ژورو ځایونو او دیوالونو څخه پاکې کړې. د دوهم بلاک د تفریح او رفع حاجت وخت ضایع شو، بندیان اړ وو چې له پلاستیکي کڅوړو نه کار واخلي. فکر کوم چې په ټوله نړۍ کې به داسې ډله ییزه وژنه په رڼا ورځ د سیاسي زندان په دننه کې بېلګه او سابقه نه وي لرلې.

د زندان د قوماندان سید عبدالله ټپي کېدل:

سیداکبر د خپل ورور مرګ په ډله ییزه وژنه کې لیدلی ؤ، احساسوله یې چې یوه ورځ د خپل ورور له سرنوشت سره مخ کېږي، له ځان سره یې هوډ کړی ؤ چې له خپل مرګ نه وړاندې له سید عبدالله قوماندان نه د خپل ورور او ټولو وروڼو غچ واخلي. په همدې موخه یې یوه چاړه په هره بڼه چې وه لاس ته راوړې وه او د کینې پښې په پنډۍ پورې یې په سپینه ټوټه باندې تړلې وه او ټوټه یې په داسې ډول له پنډۍ راتاوه کړې وه چې داسې بریښېده چې ګنې د چپې پښې په پنډۍ یې دانه او ټپ دی او د پانسمان او درملنې لاندې ده. دا عملیه یې پوره یوه میاشت تمرین کړې وه چې د اړتیا په وخت کې چاړه د بریښنا په شان راواخلي او په مقابل لوري ګوزار وکړي.

د ډله ییزې وژنې نږدې یوه میاشت تیره شوې وه چې یوه ورځ له ماسپښین نه وروسته د بندیانو ټولې کوټې له بهر نه قلف شوې، په عادي حالت کې به د دروازو په خوله کې یو یو پهره دار ولاړ ؤ ترڅو بندیان له یوې کوټې نه بلې کوټې ته تګ راتګ ونکړي او یا د ناروغۍ او رفع حاجت په پلمه له خپلو کوټو څخه راونه وځي.

کله به چې په ناڅاپي ډول دروازې قلف کېدلې، نو په تجربه رسېدلې وه چې د هغې ترشا کوم غیر عادي او فوق العاده حالت منځ ته راځي. داځل هم فوق العاده حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ؤ، سید عبدالله قوماندان له څو تنو افسرانو او یو شمېر وسله والو دلګی مشرانو سره د اول منزل دهلېز ته راننوت او د دهلېز په څلور لاري کې چې د بلاک په نیمایي کې یې موقعیت درلود په چوکۍ کښېناست او د یو لست په ویلو یې شروع وکړه. د دهلېز څلور لاری زمونږ له کوټې څخه د ۳-٤ مترو په فاصله موقعیت درلود، مونږ ټول د کوټې د دروازې او د کړکۍ د پنجرې خواته نږدې شوی وو چې د سید اکبر ولد شیرفګند نوم مې واورېد. لکه څرنګه مې چې انګېرله له ځانه سره مې وویل: «خوارکی د خپل ورور په سرنوشت اخته شو.» یوڅو دقیقې د نوم لوستلو لړۍ تم شوه او د سید اکبر ډېر خفیف غږ تر غوږو کېده خو په کلماتو یې سرې نه پوهېده چې قوماندان ته یې څه ویل، کله یې چې له څنګ نه تېرېده د خپلې یوې میاشتنې تمرین یې عملي کړ، په چاړه یې په قوماندان برید وکړ، د چړې دوه درې ګوزارونه یې د هغه په خېټه، سر او ملا ورحواله کړل او په زوره یې ویل: «خبیثه قاتله کلمه دې تېره کړه.» له دې سره یوځای قوماندان چیغه کړه او ویې ویل: «آه، ویې وژلم، ډزې وکړئ.» او په څمکه وغورځېده. په دې وخت کې په دهلېز کې منډې رامنډې شروع شوې چې ټپي یې په چټکۍ سره روغتون ته لېږداوه او په دهلېز کې څو ځانته ځانته ډزې وشوې چې د سید اکبر او نورو څو تنو بندیانو فریادونه واورېدل شول. وایي چې «تصمیم د برې لومړی شرط دی.» سید اکبر په خپل هوډ کې بریالی شوی ؤ، قوماندان یې سخت ژوبل کړی ؤ او له خپل مرګ نه وړاندې یې هغه د روغتون په لاره روان کړی ؤ، او دی په خپله له خپلو څو تنو نورو ورونو سره د ټوپک په ډزو په شهادت رسېدلی ؤ، اروا دې یې ښاده وي.

سید اکبر په خپله زړه وره مېړانه پاتې زندانیانو ته د دغه میرغضب له ډله ییزې وژنې څخه نجات ورکړ.

د زندان نوی قوماندان او په اوضاع کې نسبي بدلون:

د سید عبدالله له ټپي کېدو او روغتون ته د هغه له لېږدولو وروسته، تورن غلام رسول د زرهدار د څلورمې قوې افسر چې د تره کی له پلویانو څخه ؤ د زندان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان په حیث د سید عبدالله پرځای وټاکل شو او خپله دنده یې اشغال کړه. د هغه د قوماندانۍ په مهال د زندان حالت له یوه سره بدلون وموند او ځینې آسانتیاوې راڅرګندې شوې. د بیلګې په توګه: ټول بندیان د سهار له ۷ بجو څخه د شپې تر ۸ بجو پورې آزاد وو چې د بلاکونو په انګړ، په داخل د بلاکونو کې، په کوټو کې، له یوې کوټې نه بلې ته، له یوه منزل نه بل منزل ته له یوه بلاک نه بل بلاک ته تګ راتګ وکړي، له خپلوانو او دوستانو سره خبرې وکړي، یو له بل سره چای وڅښي، په خپلو منځو کې قطعه بازي او سطرنج وکړي، نامنع شوی اخبارونه او سیاسي کتابونه ولولي، آزاد سپورت وکړي، هروخت چې ضرورت وي د رفع حاجت لپاره کناراب ته لاړ شي، غسل وکړي، جامې ووینځي، بسترو او کمپلو ته لمر ورکړي، د افسرانو او دلګی مشرانو فشار او وهل ټکول بېخي محدود کړای شو، او یوازې په ځینو مواردو کې چې هغه هم د مسئولو افسرانو په هدایت سره غاړه غړوونکو ته مجازات ورکول کېدل چې هغې هم ځای درلود.

بېځایه تالاشۍ او څارنې محدود کړای شوې، له دغو آسانتیاو څخه په استفادې سره نوک تراش، پنسل، کاغذ، قلم له بندیانو سره په څرګنده توګه مجاز وو. داسې هم ولیدل شول چې ځینې بندیانو به په پرتوګ او خیرنو جامو کې خپلو خپلوانو او کورونو ته لیکونه استول او له هغوی نه به یې په همدې طریقه خطونه ترلاسه کول او په دې ترتیب سره بندیانو په بهر کې له خپلوانو او دوستانو سره تماس او اړیکې ټینګولې. همدا راز څو تنو بندیانو په شریکه سره یوه پایه کوچنۍ راډیو له مکروفون او غوږۍ سره ترلاسه کړې وه چې په نوبت سره یې د راډیو افغانستان او نورو رسنیو او معتبرو آژانسونو له لارې یې په پرله پسې توګه خبرونه اورېدل او له غوږۍ (ګوشی) په واسطه مو په نوبت سره په بستره کې او تر کمپلې لاندې په خاموشۍ سره خبرونه اورېدل او بیا به مو راډیو بل ته انتقالوله، چې په دې ترتیب سره به بندیان په هیواد کې له داخلي اوضاع او د نړۍ له سیاسي اوضاع څخه خبرېدل. که څه هم د خوراک په سیستم کې او د پایوازۍ په مقرراتو کې کوم بلون رانغی خو سره له دې هم د تېرو په پرتله ډېرې آسانتیاوې د سیاسي بندیانو لپاره رامنځ ته شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصئونیت، قانونیت او عدالت شعار:

مخکې مو وویل چې حفیظ الله امین په خپل نوښت وسله وال پاڅون په لاره واچاو او د محمد داود رژیم سقوط وکړ، له همغې ورځې یې ځان د تاج او تخت یوازینی حقدار گڼاته، خو دې مرام ته د رسېدو په لاره کې ورته خنډونه پراته وو، لومړی دا چې کارمل او د هغه پلویان باید د هیواد له سیاسي سیستم څخه اوباسي او د هغه پوځي او گوندي قوت نابود کړي او بیا خپل وفادار کادرونه د حزب او پوځ په مهمو پوستونو کې ځای پرځای کړي او همداسې یې کړي وو. یوازې د دې فرصت په انتظار کې ؤ چې خپل استاد په کومه داسې طریقه له صحنې څخه اوباسي چې نسبتاً خاموشه او بې غږه غوره وي. له بله پلوه روسان په دې اند وو چې امینَ د تره کي په واسطه د سیاست له صحنې او د افغانستان له واکمنۍ بهر کړي او د کارمل او تره کي ډلې سره پیوند کړي، خو لکه څرنگه چې ولیدل شول تره کي ونکړای شول چې د روسانو پلان عملي کړي بلکې په دې لوبه کې په خپله د خپل وفادار شاگرد په پنجو کې راگیر شو. وروسته له ۱۷ ورځو یې د بالنبت په ذریعه د هغه ژوند ته د پای ټکی کېښود او پرته له کوم مقاومت او اندېښنې څخه له دې کبله چې د حزب په مشرتابه او اردو کې مهم او حساس پوستونه یې په لاس کې وو د قدرت په گدۍ کېښناست. د دې لپاره چې د تېر وخت وژنې، ظلمونه او نیونې د خلکو په نظر کې د تره کي په غاړه وروا چوي او ځان ته یې برائت ورکړی وي پراخ تبلیغات یې د هغه د بې کفایتۍ، تولنیزو ظلمونو او د هغه د شخصیت پرستۍ اعمالو په اړه په لاره واچول.

امین د مصئونیت، قانونیت او عدالت له فریب نه ډک شعارونه پورته کړل او یو شمېر بندیان یې په مرکز او ولایتونو کې خوشې کړل او د سیاسي بندیانو د دوسیو د حل کولو لپاره یې په مرکز او ولایتونو کې له فریبه ډک او نمایشي کمیسیونونه په کار وگمارل، زندانونه یې تفتیش او وجاجول ترڅو ولیدل شي د ده د دښمنانو او کار له مخالفینو څخه کوم اشخاص لا ژوندي پاتې دي.

د همدې شعار لاندې که یو یا دوه بندیان خوشې کېدل نو له راډیو او تلویزیون

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د مرکو له لارې تبلیغات کېدل، او په عوض کې یې په سلګونو کسان زندان ته راوستل کېدل او په لسګونو نور وژل کېدل او تر خاورو لاندې کېدل. ما ته په خپله چې په زندان کې وم په دوهم بلاک کې د خوشې کېدونکو او تازه بندیان کېدونکو او وژل کېدونکو د ګراف توپیر په څرګنده معلومېده.

ب: د حفیظ الله امین د (۱۰۱) ورځو تخت او تاج:

کله چې د ۱۳۵۸ کال د وږي د میاشتې په ۲۵ مه په رسمي ډول د حزب او د انقلابي شورا د رئیس په حیث د واک په ګدۍ کښېناست، د پل چرخي په زندان کې سیاستوالو دا ډول تبصره کوله چې سیاسي بندیان د مرګ او یا عمري بند په جزا محکومېږي او یا دا چې امین به ډېر ژر د قدرت له څوکۍ څخه کښته کړای شي. د هغه د واکمنۍ ورځې، اونۍ او میاشتې یې شمېرلې، لومړۍ میاشت د مارشونو، غونډو او شعارونو په جوړولو تېره شو، په بله میاشت کې دا خبر خپور شو چې امین د جمهوري ارګ دربار د تاج بېګ غونډۍ ماڼۍ ته انتقال کړ. د تاج بېګ غونډۍ قصر امان الله خان د ځان لپاره جوړ کړی ؤ، خو محمد نادرشاه او د هغه زوی محمد ظاهرشاه دغه ماڼۍ خوشې پرېښې وه. امین د روسانو په مشوره هغه بیا ورغوله او رنګ او روغن یې ورکړ او خپل فامیل یې هلته ولېږداوه. روسانو په دې برخه کې یو پلان هم درلود چې لومړی باید د امین جمهوري دربار د ښار له دننه (د ښار زړه) څخه لرې او څنډې ته شي تر څو د روسانو حمله او له مخکې نه ترتیب شوی پلان عملي او د اخ و ډب او د ډزو د تبادلې له امله ډېره غوغا او لانجه رامنځ ته نشي، ځکه روسان له وړاندې نه پوهېدلي وو چې آخر به امین د ګاونډي هېواد لکه پاکستان په مرسته او ملګرتیا چې د کمونیزم د پراختیا ډېر خطر احساسوي له دوی څخه مخ ګرځوي او لکه د انورالسادات د مصر د زهبر په شان چې د جمال عبدالناصر په برعکس یې روسان په یوځل له مصر نه وایستل او د امریکا متحده ایالاتو ته یې مخه کړه، امین هم داسې یو پلان درلود، ځکه روسانو د امین په پرتله کارمل ته ترجیح ورکړې وه او امین ته هم د روسانو پلان روښانه ؤ، خو دواړو خواو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ځانګړې ديپلوماسۍ او چل څخه کار اخيست. روسانو به امين کله د تره کي د پلويانو د کودتا له خطر څخه ويرولو، کله به يې د ختيځ او لويديز ګاونډيانو له بريد څخه او کله به يې د افغانستان د تجزيه کېدو د خطر خبره د امين له غوږه تېروله. تل به يې د پرچميانو په دننه کې د فشار د وسيلې په توګه د ورانکارۍ ګروپونه تنظيمول او امين به يې همېشه دې ته هڅاوه چې دده د ځان د ساتنې لپاره په کار ده چې يوه ميکانيزه مجهزه قطعه د جمهوري ماڼۍ (تاجبېګ تپه) چاپېره ځای پر ځای شي، خو امين په دې کار کې له ځنډ نه کار اخيست ترڅو خپل پلان د پاکستان له لارې او په پاکستان کې د ميشتو اسلامي تنظيمونو د اپوزيسيونی ډلو او يا هم د لويديز او د امريکا د متحده ايالاتو د بشپړ ملاتړ له لارې لکه د انورالسادات په شان عملي کړي، خو په دغو حالاتو کې لويديز سره د امين پټې خبرې او تفاهم له ستونزو خالي نه ؤ، همغه وه چې داخلي وضعه په خاص ډول د کابل د ښار وضعه ورځ په ورځ خرابېدله، دلته او هلته ورانکاري عمليات زيات شول، لکه چې د همدې ورانکارۍ د عملياتو په لړ کې يوه ورځ اسدالله امين چې د امين وراره او زوم ؤ او د کام د اداري رئيس ؤ هم ټپي شو. د ګارډ قوماندان يعقوب هم زخمي شو، دوه مقتدر پوځي اشخاص چې امين ته ډېر نږدې کسان وو په ګوند کې د دننه تخريبکارو ډلو لخوا ټپيان شول، او په سلګونو کوچنی او ستر عمليات د رژيم پرضد په ښاوخوا کې د فشار د وسيلې په توګه په لاره اچول شوي وو. تردې چې امين په موقتي توګه د سره ګارډ پوځي قطعې ته د ځان د ساتنې لپاره د ننوتو اجازه ورکوي. د سره ګارډ يوه دستوري پوځي قطعه د تاج بېګ غونډۍ ماڼۍ ته نږدې ځای پر ځای شوه.

د امين د واکمنۍ دريمه مياشت د کورنيو شخړو د خاموشولو او د مخالفينو په ټکولو کې تېره شوه. ډېر لاس او پښې يې ووهلې ترڅو امين د روسانو پرضد خپل پلان عملي کړي، لکه د ليونو يې په دې لاره کې منډې ووهلې خو د کی جی بی د جاسوسي دام په لومه کې نښتی ؤ او بې وسه شوی ؤ. له بلې خوا د امين سرسخت او کينه کښ دښمن ببرک کارمل په مسکو کې تل روسان دې ته هڅول چې ډېر ژر د امين د راپرزولو اقدام ترسره کړي ترڅو د مصر معامله په افغانستان کې تکرار

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشي. روسانو هم په دې پلمه چې له ختيځ لوري د افغانستان په سرحدونو باندې حمله کيدونکې ده کابل ته د يو هوايي پل په جوړولو لاس پورې کړ او هم يې د شبرغان بندر، حيرتان او تورغنډۍ له لارو خپل جنګي وسايط او سرې لښکرې افغانستان ته راداخل کړې او د ۱۳۵۸ کال د مرغومې په شپږمه نېټه يعنې د واکمنۍ په (۱۰۱) ورځ يې د هغه واکمنۍ او ژوند ته د پای ټکی کېښود.

د مسکو - کابل هوايي پل او د روسانو پوځي تيری:

روسانو له افغانستان سره د غازي امان الله خان د سلطنت له زمانې څخه د دوه دوستو او ګاونډيو هيوادونو په نوم د سولې يو دوه اړخيز قرارداد درلود، چې دغه قرارداد د محمد داؤد د جمهوريت تر پايه پورې دوام وکړ. د محمد داودخان د رژيم په نسکورېدو سره روسانو له نورمحمد تره کي سره د متن او محتوا په بيخي تغيير سره د سولې دغه قرارداد بيا نوی کړی ؤ چې د ملګرو ملتو د امنيت د شورا د ۵۱ - ۴۵ مادې په اساس شوروي اتحاد او افغانستان دوه مستقل او ګاونډي هيوادونه دي، چې يو د بل په کورنيو چارو کې به لاس نه وهي، خو که د يو له دغو دوه ګاونډيو هيوادو ارضي تماميت او خپلواکي او يا د هغوی سرحدونه د کوم ځواک يا بهرنی هيواد لخوا له خطر سره مخامخ کېږي يا وربانديی تيری کيږي، نو بل ګاونډی به يې د تجاوز او تيری د دفع کولو په خاطر پوځي مرسته کوي.

روسانو په همدې پلمه چې ګويا د افغانستان استقلال او انقلاب د امپرياليستي هيوادونو لخوا چې په سر کې يې د امريکا متحده ايالات دي تر ګواښ او خطر لاندې راغلی دی او امپرياليزم غواړي چې د چيلي هيواد معامله په افغانستان کې تکرار کړي، نو د مرستې په نوم يې د خپل انټرناسيوناليستي سره پوځونه او جنګي وسايط د هوا له لارې او هم د شبرغان بندر کندز، د بلخ حيرتان او هرات تورغنډۍ له بندرونو افغانستان ته رادننه کړل.

د کابل د خواجه رواش هوايي ډګر چې د پلچرخي زندان په لويديزه برخه کې دی، سترې او باروړونکې الوتکې به چې د کابل په هوايي ډګر راکښته کېدلې نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلچرخي د زندان په پراخه ساحه به يې په فضا کې يوه يا دوه دورې ووهلې او د رنوې ليکې ته به يې ځان جوړ کړ. پوره يوه هفته د ۱۳۵۸ کال د ليندۍ د مياشتې په وروستيو کې د روس درندې او غټې الوتکې د يو هوايي پل په شان پرته له کوم ځنډه په هوايي ډګر کې راکښته کېدلې او پروازونه يې کول او پوره يوه اونۍ د کابل فضا د روس د بار وړونکو غټو الوتکو آوازونو نيولې وه. بېکاره بنديانو په دې برخه کې ډول ډول تبصرې کولې. چا به ويل شوروي اتحاد افغانستان ته نوې وسله او ټانکونه د اوږدې مودې په پور ورکړي دي، چا به ويل لويديز او ختيځ ګاونډيان افغانستان په اقتصادي محاصره کې اخلي، شوروي اتحاد د وسلو او مهماتو ترڅنګ خوراکي توکي او روغنيات افغانستان ته مرسته کړي دي ترڅو د ځو کلونو اړتيا زېرمه کړي خو په وروستي پرواز کې دا موضوع روښانه شوه. مخکې مو اشاره کړې وه چې د سيد عبدالله قوماندان له تېښتې کېدو وروسته د بنديانو د ليکو ترمنځ له بهر سره اړيکې ټينګې شوې وې، سياسي ګروپونو چې له ځينو سياسي بنديانو سره يې اړيکې درلودلې، ويلي وو چې د ډېر زيات شمېر سره پوځيان او جنګي وسايط کابل ته رارسېدلي دي. په افغانستان کې د واک او رهبرۍ د بدلون ترڅنګ د خپل خلاصون په انتظار کې اوسئ، دا ښه خبر د ټولو سياسي بنديانو غوږونو ته رسېدلی ؤ. سياسي بنديان چې د رژيم د ايجنټانو د بې پايه ظلم او اختناق له امله د مرګ او ژوند ترمنځ پوړې ته رسېدلي وو د دې خبر په اورېدو يې شېبې شمارلې.

د کام استخباراتي اداره:

د تره کي له وژل کېدو وروسته د امين په واکمنۍ کې د اګسا اداره په کام بدله شوه. «کارګري استخباراتي مرکز» چې مخفف يې «کام» ؤ منځ ته راغله. د اګسا اکثره کادرونه د امين پلويان وو، د اګسا رئيس اسدالله سروري چې د تره کي طرفدار ؤ له ورانډې نه ګوښه او پټ شوی ؤ د هغه پر ځای يو بې تجربه ځوان چې لومړني زده کړه يې درلوده د عبدالعزيز يا سلطان عزيز په نوم د پوليسو ساتنمن چې له اسدالله سروري سره يې کورني او د خپلوۍ اړيکې درلودلې خو د حفيظ الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین په ګروپ کې شامل ؤ د کام د رئیس په توګه مقرر شو، لږه موده وروسته په یو له سوسیالیستي هیوادونو کې د افغانستان د استازي او سفیر په توګه وټاکل شو، له دغې اداري څخه ګوښه او په ځای یې د امین وراره او زوم اسدالله امین د کام د رئیس په حیث وټاکل شو. هغه بې تجربې او غیر مسلکي ځوان ؤ، چې د یوې داسې مهمې اداري په سر کې وټاکل شو.

د ورځ په زیاتی بحران له امله د کابل او پراتیفي اوضاع ببړنۍ اوضاع اعلان شوی وه. د ځینی خلقیانو او پرچمیانو ناخوښي او په خلکو باندې د رژیم د عمالو لخوا بې کچې مظالم ژوره کرکه منځ ته راوړی وه، چې له امله یې ورځ په ورځ خلکو له حکومت څخه فاصله پیدا کوله. د کام اداري او ټول اجرائیه ځواک ددې کفایت نه درلود چې کړکیچنه او وخیمه وضعه په لازمو تدابیرو سره بدله کړي. له بله پلوه روسانو په قصدي توګه د حکومتي دستګاه په دننه کې د حکومت د بې اعتباره کولو په موخه د خپلو ایجنټانو په واسطه ورانکاري کوله تردې چې د کام په اداره کې دننه په اسدالله امین حمله وشوه او هغه ټپي شو.

همدا راز روسانو د داخلي او خارجي استخباراتي شبکو له لارې په پرله پسې توګه حکومت ته د بهرنیو بریدونو او کودتا د رامنځ ته کېدو غلط راپورونو ورکول. دغو پېښو امین ترداسې سخت فشار لاندې راوستی ؤ چې اړ شو د سره ګارډ پوځیان له ځانه راچاپېر کړي او لکه د هوښیارې مرغۍ په شان په دوه لومو کې ونښلی او ونښت. له داخل نه د کام استخباراتي اداره چې واک یې د پردیو په لاس کې ؤ امین دې ته اړ شو هرڅه چې روسان غواړي همغسې وکړي، او بې کفایته کام چې یوازې د خلکو چور چپاو، وهلو ټکولو، شکنجه او په آزارولو پوهېده، یو ګام یې هم د حکومت په ګټه پورته نکړ او حکومت په ډېر کم وخت کې رانسکور او ړنګ شو.

د ۱۳۵۸ کال د مرغومي ٦ مه د پنجشنبې ورځ:

د پنجشنبې په ورځ د ۱۳۵۸ کال د مرغومي په شپږمه مو د غرمې ډوډۍ خوړلی وه چې د زندان د قوماندانۍ لخوا اعلان وشو چې له غرمې وروسته په دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بجو د انقلابي شورا رئیس د راډیو له لارې خپله تاریخي وینا اوروي، ټول بندیان دې پرته له کومې استثنی او عذر نه له خپلو اتاقونو څخه ووځي او د محبس په انګړ کې دې د مکروفون شاوخوا ته راجمع شي او بیانیه دې واوري. ټول بندیان له مکروفون نه ګرد چاپېره راټول شوو، له مکروفون څخه ترانې او نغمې اورېدل کېدې، تاکلې وخت راورسېد خو بیانیه خپره نشوه، څو دقیقې مو انتظار وکړ بیانیه خپره نشوه، د زندان قوماندان د خپل مرکز له راډیویي مرکز څخه اعلان وکړ چې یوه غلط فهمي رامنځ ته شوې وه نن بیانیه نه خپرېږي، په راتلونکې کې به ستاسو په اطلاع ورسېږي.

د حفیظ الله امین او روسانو یو د بل په ضد عملیات د دقیقو په حساب حساس شوي وو، دا چې امین ولې خپله بیانیه په ۳ بجو له راډیو څخه خپره نکړه او یا یې ایراد نکړای شوه د حالاتو او اوضاع ته د بدلون اشاره وه. وروسته بیا څرګنده شوه چې رېښتیا هم امین په دې نه ؤ توانېدلی چې خپله بیانیه خپره کړي او د وطنوالو او نړیوالو غوږو ته یې ورسوي ځکه چې دا بیانیه ټوله د روسانو پرضد وه او غوښتل یې چې ووایي چې د افغانستان خلک خپل آزاد او مستقل هیواد ته د سرو لښکرو رانوتل یو ډول تیری او له غرضه ډکه مداخله بولي. د روسي پوځیانو او مشاورینو د وتلو لپاره پرته له قید او شرط څخه د یو ټاکلي ضرب الاجل غوښتنه وکړي او د نړیوالو غوږونو ته یې ورسوي، خو روسانو چې د حفیظ الله امین له دې تصمیم څخه خبر تیا لرله د غرمې په ډوډۍ کې ورته د کې جي بي لخوا زهر اچول شوي وو او هغه یې دومره مسموم کړی ؤ چې نه یې شوای کولای خبرې وکړي، بلکې د همغه روسي محافظ ګارډ په واسطه تر سختو ډزو لاندې راوستل شو او د خپل زوی عبدالرحمن او د کورنۍ له یو شمېر غړو سره ووژل شو.

په ښار کې د غرمې له دوه بجو وروسته د روسانو او پرچم ډلې ګډ عملیات چې هغوی هم په پټه د روسانو لخوا وسله وال شوي وو، او یوه ورځ دمخه روسي سلاکارانو د سلاپاکۍ په نوم د درنو وسلو او توپچي وسلو ستنې ایستلې وې او ټولې خطرناکې وسلې یې بېکاره او شنډې کړې وې، ټول پوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قطعات یې محاصره کړې وو چې د حفیظ الله امین د دفاع لپاره یې هیڅ فعالیت نشو ترسره کولای.

په پلچرخي زندان کې یوه غیر عادي او مطلقه چوپتیا حاکمه وه، دلې دلې پوځیانو په چیرو [illegible] بتي تبصرې ولې، مابنام شو، راډیو او تلویزیون عادي خپروني کولې. په ۸ بجو تلویزیون بند شو، کله کله د تخنیکي ستونزو له امله د تلویزیون خپروونکی دستگاه ۲-۳ دقیقې خاموشه کېدله، خو په دې شپه ترسهاره خاموشه وه. راډیو خپلو عادي خپرونو ته ادامه ورکړې وه، کله چې په دقیق ډول د ۸ بجو خبرونو ته متوجه شو و چې د تېرې شپې خبرونه یو یو تکراروي. د تلویزیون له چوپتیا او د راډیو له خبري پروګرام څخه اوضاع څرګندېدله چې ناڅاپه څلورو واړو برجونو باندې د درنو وسلو ډزې وشوې. په مقابل کې د زندان ټانکونه هم په حرکت کې راغلل او په متقابلو ډزو یې پیل وکړ. د زندان قوماندان د خپل دفتر له راډیویي مرکز څخه اعلان وکړ چې یو شمېر توطیه کوونکو غوښتل په زندان حمله وکړي خو د زندان د ساتونکو قواو لخوا غابښ ماتنوونکی جواب ورکړ شو او حمله په شا وتنبول شوه. درنې ډزې سختېدلې او رانږدې کېدلې، ډزې دومره سختې وې چې زندان یې لړزولو، د محبس د راډیویي مرکز له لارې غږ پورته کېده چې ویل یې: «د پلچرخي د زندان درنو سیاسي بندیانو! تاسو ته زیری درکوو چې د حفیظ الله امین فاشیستي رژیم نسکور شوی او امین د پوځي شورا د پرېکړې په اساس اعدام شوی او سیاسي قدرت د د. خ. ا. ګوند د اصیلو زامنو چې په سر کې یې ببرک کارمل دی په لاس کې دي. زمونږ هیواد د میرغضب امین له منګولو نه د تل لپاره نجات موندلی، ستاسو آزادي تاسو ته تبریک وایم.» د دې اعلامیې په اورېدلو سره په ټول زندان د خوښۍ او خوشحالۍ غږونه پورته شول، ورپسې بل اعلان وشو چې د محبس قوماندان او د محبس ټول افسران او قطعات بې وسلې شوي او د انقلابي ځواکونو په اسارت کې دي، تاسو د خپلو کوټو او هستوګن ځایونو امنیت ټینګ کړئ، له زندان نه بهر او شاوخوا امنیت ټینګ شوی دی، د هرې اعلامیې په اورېدو سره د خوښۍ غږونه پورته کېدل.

زرهدار ټانکونه او محاربوي ماشینونه دوهم بلاک ته هم رانږدې شول او یو پیاده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلگی هم د دوهم بلاک دهلېز ته راداخل شول. مونږ د کړکیو او دروازو له پنجرو څخه هغوی لیدل چې زمونږ خوا ته راتلل. یو تن روسي افسر له یو تن بل افسر سره چې په تاجکی ژبه یې خبرې کولې له مونږ نه وپوښتل دلته د پرچم بندیان دي؟

زمونږ د کوټې او بلاک یو تن بندي محمد افضل لودین چې په روسي ژبه پوهېده خبرې ورسره وکړې، روسي افسر د ټولو سیاسي بندیانو د شمېر او ترکیب په اړه معلومات غوښتل، لودین ورته څه لږ د هر معلومات چې لرل یې ورکړل، هغوی خپلې گزمې او گرځېدو ته دوام ورکړ او د دریم بلاک په لوري ولاړل. بندیان په خوښیو او چای څښلو بوخت شول، یو بندي چې په خپله راډیو یې لاس واهه، ناڅاپه د ببرک کارمل غږ چې د تاجکستان له راډیو څخه خپرېده واورېدل شو چې د انقلابي شورا پیغام یې لوسته.

حفیظ الله امین چې د ۱۳۵۸ په ۲۵ مه نېټه د تره کی له وژلو وروسته د قدرت واگې تر لاسه کړې وې د ۱۳۵۸ د مرغومی په ٦ مه نېټه په تپه تاج بېگ کې د روسانو لخوا ووژل شو او د قدرت واگې کارمل ته ولېږدول شوې. ستونزه په دې ځای کې ده چې آیا کارمل روسان افغانستان ته راوستل او که روسانو کارمل افغانستان ته راوستی ؤ.

په راتلونکی څپرکی کې به په دې موضوع وغږېږو.

د ۱۳۵۸ کال د مرغومی ۷ مه د جمعې ورځ:

د جمعې په شپه د څرخي پل زندان په ټولو بلاکونو کې جشن ؤ، سندرو، شور او غالمغال تر سبا پورې دوام درلود. د محبس دلگی مشران او افسران هېڅوک نه لیدل کېدل خو بندیانو خپلې داخلي نظم ساتلی ؤ. د ملکي او پوځي یو څو محدود کسانو یو لست د انقلابي شورا لخوا زندان ته راغلی ؤ، او څلور عرادې سرویس موټرونه هم چمتو شوي وو چې په لست کې شامل کسان ښار او اړوندو ځایونو ته ولېږدوي. په یو موټر کې ښځینه بندیانې او په دریو موټرونو کې پوځي او ملکي نارینه بندیان چې د سرور منگل لخوا تنظیمېدل ځای پر ځای شوي وو او د ښار خواته

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې حرکت وکړ. زه په تصادفي ډول له سلیمان لایق سره د څنګ په چوکۍ ناست وم، ورته مې وویل: «ته پوهېږې چې زه ستا تر مشرۍ لاندې د یوې ناکامۍ کودتا په جرم بندي وم؟» ویل: «هو، زه یې هم په همدې تور زنداني کړی وم، په لسګونو او سلګونو بېګناه انسانان یې په همدې تور بندیان کړي وو.»

ښار ته ورسېدو، نظام الدین تهذیب او سلیمان لایق د راډیو تلویزیون په څنګ کې او ځینې د پښتونستان واټ په څلور لارې کې له موټر نه پیاده شول. څو تنه د پولیسو افسران له عبدالصمد ازهر سره د کورنیو چارو وزارت ته لاړو. ازهر د انقلابي شورا په شفاهي لارښوونه د ژاندارم او پولیس د عمومي قوماندان په حیث توظیف شوی ؤ. د وزارت د ودانۍ یوه برخه ړنګه شوې وه او ښیښې او کړکۍ یې په ډزو ماتې شوې وې. د کورنیو چارو د وزارت مامورین او افسران ګډوډ، بې سرپرسته او بې سرنوشته معلومېدل. وزیر، عمومي قوماندان او د ادارو رئیسان موجود نه وو. د عمومي قوماندان علیشاه پیمان دفتر د ډزو له امله ړنګ شوی ؤ، د همدې ړنګ شوي دفتر له دروازې ننوتو او مونږ هریو یې په هرطرف توظیف کړو. ماته یې ۲ ساعته اجازه راکړه چې کور ته لاړ شم، له مور و پلار او د کور له غړو سره لیدنه وکړم، خپل یونیفورم په تن کړم او د پلچرخي د زندان د سرپرست قوماندان په حیث دنده اشغال کړم او پخوانی قوماندان ښایسته خان بې وسلې کړم او ویې نیسم. له مرکزي جنايي څخه مې یو موټر واخیست، کور ته لاړم، د مور و پلار احترام مې پرځای کړ او د خپلو اولادونو دیدن مې وکړ. یو جوړ یونیفورم، موزې او ملاوستی (کمربند) مې په ډېر مشکل هغه هم پطلون د دوبي او جمپر د ژمي په کور کې وموند او په تن مې کړل. د هغې د علت کیسه یې راته داسې وکړه چې د تېر کال په اوږدو کې زما کور درې ځل تالاشي شوی ؤ، خولۍ او یونیفورم چې د افسرانو لاس ته ورغلي وو د عکاسۍ له کیمرې، کوچنی راډیو، لاسي بترۍ، دوربین او نور کوچني سامانونه لکه چاقو، چاړه او نور یې له ځانه سره وړي وو. د سهیل په نوم د کام یو افسر زمونږ کور تالاشي کړی ؤ.

کله مې چې یونیفورم په تن کړ، د سر وېښتان مې ډېر اوږده شوي او دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت مې هم نه درلود چې نایي ته ورشم او وېښتان اصلاح کړم. په خپله مې په قینچي باندې لږ واړه کړل او د څرخي پله په طرف مې حرکت وکړ.

د ښایسته خان قوماندان نیول او د زندان دنده:

له دې امله چې کوم رسمي مکتوب مې له ځانه سره نه درلود، ماز دیگر مهال د محبس د عمومي دروازې په مخکې له موټر نه کښته شوم او د نوکریوال کوټې ته ورغلم ترڅو اجازه واخلم او د ننه لاړ شم. عسکرو او افسرانو چې زه د همغې ورځې په ۱۰ بجو له غرمې مخکې د دوهم بلاک د یو سیاسي بندي په صفت پېژندم او د همغې ورځې په ماز دیگر یې په پوځي یونیفورم کې لیدم، داسې فکر یې کاوه چې زه د کوم رسمي کار لپاره د محبس د قوماندان څنګ ته ورځم، د قوماندان دفتر ته مې ټیلفون وکړ، اجازه راکړل شوه چې دننه لاړ شم. ما کومه وسله هم نه لرله، موټر یې تالاشي کړ، د قوماندان دفتر ته چې ورغلم، جګړن فیدروف مایور له یو تاجکي افسر سره چې د ژباړن په توګه ورسره ؤ له قوماندان سره ناست وو. ښایسته خان له مخکې نه په زړه خوړلی وه، خپله چوکۍ یې راته پرېښوده او په کوچ باندې له مایور فیدروف سره کښېناست. زه هم د ټولو په اجازه د قوماندان په چوکۍ کښېناستم، ځان مې ښایسته خان او فیدروف ته وروپېژاند، د مېز د خانو کونجیانې مې له ښایسته خان څخه ترلاسه کړې، مېز مې وکوت له وړاندې نه تصفیه شوی ؤ. یو جلد سل پاڼیزه کتابچه چې تور رنګی پوښ یې درلود او سلیمان لایق په پښتو ژبه د خپل وړوکتوب د زمانې سرګذشت په کې لیکلی ؤ، څو نورې د یادښت پاڼې او کتابچې، او څو دانې پنسلونه او خودکار قلمونه مې ولیدل، بل کوم شی د مېز په درازونو کې نه ؤ. چای راغی، د چایو په څښلو او بې‌لابېلو خبرو مصروف شوو، یو میل میکاروف تومانچه چې قوماندان څنګ ته اچولی وه ورته ومې ویل که دا تومانچه سرکاري وي نو مهرباني وکړئ تسلیم یې کړئ، تومانچه مې په مېز کې قلف کړه، په دې وخت کې ښاغلی ازهر د بې سیم په ذریعه راته وویل له دې امله چې زیات شمېر بندیان د اردو افسران دي او یو شمېر د اردو افسران وژل شوي او بې درکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي يو تن تورن محمد ظاهر «داميار» د دفاع وزارت د استازي په صفت محبس ته درځي ترڅو يو دبل په همکارۍ سره کار وکړئ. ستاسو دا ګډ کوښښ به د بنديانو تر عمومي بخښنې پورې دوام ولري. ښايسته خان ته مې وويل چې د سياسي تنوير په کوټه يا بل کوم صالون کې د ټولو ټوليو افسران او قوماندانان راجمع کړي ترڅو يو تربله سره وپېژنو. د سياسي تنوير په کوټه کې د زندان له افسرانو سره د زندان د سرپرست په حيث معرفي شوم، د يو سياسي محبس په دننه چې د دندو او د کارکوونکو د انساني سلوک په اړه راته ټولې تشې معلومې وې په دې اړه مو خبرې وکړې، د دوهم بلاک د ټولی قوماندان چې د ورځې په لومړي وخت کې له هغه سره بندي وم، د نورو په استازيتوب ماته د تبريک ويلو څو کلمې خبرې وکړې او زما په اړه يې د مجبس د نظم، دسپلين، رعايت او اطاعت په برخه له مبالغې ډکې خبرې وکړې.

د قوماندان دفتر ته راغلو، محمد ظاهر داميار هم رارسېدلی ؤ. هغه مې فيدروف ته ورو پېژاند، د شپې ډوډۍ مو له قوماندان او مېلمنو سره يوځای وخوړه او د شپې تر ناوخته پورې مو خبرې کولې. ښايسته خان چې رنګ يې الوتی ؤ او د خپلې راتلونکی په اړه اندېښمن ؤ د رژيم د کارکوونکو له ظلم، او په خپله د امين او د هغه د ېرېڅو د ظلمونو په اړه يې هاغه او دغه او د يوځای او بل ځای بې ارتباطه خبرې کولې. ښايسته خان نور د پرون ورځې ښايسته خان نه ؤ، دومره عاجز او خوار ژبې شوی ؤ چې فيدروف يې ټولې خبرې تاييدولې او له مانه يې هيله وکړه چې مسئولو مقاماتو ته ووايم چې هغه په کومه ور دنده مقرر کړي. ور به نه وي چې د هغه له تېرو ظلمونو څخه يې خبر کړم.

فيدروف له خپل ژباړن سره خپلې قرارګاه ته لاړ، ښايسته خان ما او داميار په داسې ډول په خپله کوټه کې په نوبت سره وساته چې په همدې شپه مونږ دواړه د دفتر په کوچونو کې استراحت وکړ او هغه په خپله بستره کې څملاست، که داسې مو نه وای کړي نو هغه محسوس کړی وای او بيا به مونږ تر سهاره وينښ وای.

سهار شو، د سهار له ناشتې وروسته مې ښايسته خان تحت الحفظ ازهر ته واستاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بندیانو د لست بشپړېدل:

صمد ازهر راته لاربښوونه وکړه ترڅو د ټولو بندیانو دقیق لست په ځلور ټوکو کې بشپړ کړم، یو جلد د صدارت مقام (کام) ته چې وروسته یې بیا نوم په خاد (خدمات امنیت دولتي) بدل شو، یو جلد د ژاندارم او پولیس عمومي قوماندانۍ ته، یو جلد د زندان د قوماندانۍ د دفتر لپاره او یو جلد انقلابي شورا ته واستوم.

د دې لپاره چې د بندیانو دقیقه شمېره په لاس راشي د هر بلاک او هرې کوټې لپاره مې یو یو پلاوی وټاکه چې په چاپ شویو پاڼو کې چې د بندي نوم، د پلار نوم، د نیول کېدو نیټه، رتبه، دنده، اصلي سکونت، فعلي سکونت، لومړی کوم زندان ته وړل شوی ؤ، د پلچرخي زندان ته څه وخت راوړل شوی ؤ داسې نام نویس کړي چې یو نفر په دوه لستونو کې تکرار رانشي، ځکه په تجربه سره ثابته شوې وه چې په تېرو رژیمونو کې څو کرته د بندیانو د نام نویس لست ترتیب شوی ؤ، او داسې به خپرېده، هغه کسان چې د محکمې لخوا په حبس دوام او اعدام محکوم شوی نه وي د انقلابي شورا له خوا خوشې کېږي، هرکس د حفظ ماتقدم (مبادا) لپاره په دوه یا درې پاڼو کې ثبت نام کړی ؤ. ما هم په یو لست کې په دوه پاڼو کې ثبت نام کړی ؤ. بندیانو د لستونو او ثبت نام په اړه شک درلود، دا څه معنی لري هر وخت چې رژیم بدلېږي لستونه او ثبت نام ترتیب کېږي، خو تراوسه هېڅوک نه دي خوشې شوي، دا ځل هم د تېر په شان یوه تکراري کیسه ده، څوک نه حاضرېدل چې ثبت نام وکړي. دا موضوع مې ازهر ته وویله، هغه هم چې له تېر جریان څخه خبر تیا لرله او بندیان یې په دې برخه کې حق په جانب ګڼل، خو ماته یې داسې تفهیم کړه چې دا ځل داسې نه کېږي، له دې امله چې په تېر وخت کې یو شمېر ملکي او پوځي اشخاص پر ته له محاکمې او پرېکړې وژل شوي دي، او یو شمېر هم لومړی زندان ته راوړل شوي دي او بیا بې درکه شویدي او د هغوی د اعدام په اړه په هېڅ مرجع کې هېڅ ډول اسناد شتون نلري، له عمومي بخښنې وروسته به د ورکو او بې درکو اشخاصو خپلوان فکر کوي چې هغوی به لا اوس هم بندیان وي، مونږ باید داسې اسناد وبنایو چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۵۸ کال د مرغومي د شپږمې نېټې پورې په دومره شمېر کې بنديان په دې نوم او شهرت سره د څرخي پله په زندان کې پاتې شوي وو او خوشې شول. کوم کسان چې ورک او بې درکه دي او هېڅ ډول سند يې موجود نه دی او سني دولت يې مسئوليت نلري. نو په همدې اساس په څلورو نقلونو يا جلدونو کې ټول بنديان ثبت نام شول، ځينې له بنديانو نه چې په بالاحصار، د کام په ځانګو، د څلور سوه بستريز روغتون په زېرزمينۍ او په څلور بلاک کې له جنايي مجرمينو سره يوځای وو، ټول په دوهم بلاک کې راجمع کړای شول او ثبت نام شول چې شمېر يې (۱۰۷٦٥) تنو ته رسېده، دا چې په څومره شمېر کې بنديان ورک او بې درکه شوي وو دقيق شمېر له هېڅ کومې ادارې څخه په لاس رانغی.

د سياسي بنديانو د عمومي بخښنې اعلان:

۸۰ تنه په بخښنه کې شامل نشول:

د ۱۳۵۸ کال د مرغومي په ۱۵/۱٤ په شپه د راډيو تلويزيون د شپې د خبرونو په مهال د انقلابي شورا اعلاميه خپره شوه چې سبا ته د غونډې او جشن په ترڅ کې ټول سياسي بنديان پرته له کوم توپير، ايډيالوژيکی، ژبنی، منطقوي، قومي، مذهبي او سياسي ملاحظاتو بخښلي او له پلچرخي زندان څخه آزادېږي. د ترانسپورټ وزارت، د کابل ښاروالۍ او د ترافيکو رياست دې د نقليه وسايطو د برابرولو په برخه کې چې بنديان له څرخي پله څخه ښار ته ولېږدول شي ړر تدابير ونيسي، د اردو وسايط او ترانسپورټ دې هم په دې برخه کې مرسته وکړي.

عبدالصمد ازهر زه وروغوښتم، د ۷۰ تنو جنرالانو، وزيرانو، د پارلمان د غړو، ۷ تنو پاکستاني اتباعو او ۳ تنو د پرچم ډلې چې انجنير محمد عزيز، ذبيح الله زيارمل او خليل زمر نومېدل چې ټول ۸۰ تنه کېدل لست راکړ او ويې ويل چې دا د درې کته ګوريو کسان د سبا ورځې په عمومي بخښنه کې شامل نه دي، په اړه يې په راتلونکې کې تصميم نيول کېږي. د هرې کته ګورۍ کسان بايد له سياسي بنديانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنځه بهل شي. د پرچم د ډلې د ۳ تنو په اړه مې ورنه وپوښتل، لومړنی او دوهم نفر د اګسا او کام سره همکاري کړې، د پرچم ډلې ډېر شمېر پټ کادرونه یې نیولی دي چې تراوسه لا ورک او بې درکه دي، دریم کس د محمد داود په رژیم کې د حزب اطلاعات مصئونیت ملي ته ورکول، له حزب سره یې خیانت کړی دی.

ما هم د لاربښودنې سره سم د هرې کته ګورۍ کسان په بېلوبېلو کوټو کې واچول، له عمومي بندیانو ځنځه مې جلا کړل او د عمومي بخښنې د مراسمو په ورځ مې کوټه قلفي کړل.

سبا د ۱۳۵۸ کال د مرغومې په ۱۵ مه محمود بریالی، نظام الدین تهذیب، عبدالصمد ازهر له یو زیات شمېر د راډیو تلویزیون عکاسانو، ژورنالستانو او خبریالانو سره زندان ته راغلل، په داسې حال کې چې د لکونو په شمېر د بندیانو خپلوان نر او ښځې د زندان په لویدیز میدان کې سره راټول شوي وو، له یوې لنډې بیانیې نه وروسته له ستر مارش سره چې په چک چکو او د زنده باد په نعرو بدرګه کېده، د زندان دروازې پرانیستل شوې. ټول سیاسي بندیان آزاد شول، مولانا عبدالرب رسول سیاف چې وروسته بیا د اتحاد اسلامي رهبر شو او د ډکتر نجیب الله د حکومت د دورې ترپایه له دولت سره وجنګېد هم خوشې شو.

د پلچرخي زندان د مرغومې د پنځلسمې نېټې د ورځې په نیمایي کې د سیاسي بندیانو له وجود ځنځه تخلیه شو او یوازې ۸۰ تنه بندیان په درې کته ګوریو کې لکه چې مخکې مو ورته اشاره کړې ده په زندان کې پاتې شول. یو شمېر جنایي بندیان چې د هغوی د جرمونو په تناسب د عدلي محکمو لخوا په ټاکلو قیدونو محکوم شوي وو هم د زندان په څلورم بلاک کې اوسېدل.

په اساسي توګه په زندان کې زما دنده پای ته رسېدلې وه خو په موقتي ډول د امین د رژیم د عمالو د ځای پرځای کولو لپاره چې د فاشیستانو په نوم زندان ته راوستل کېدل دغې دندې ته مې دوام ورکړی و. یوه شپه محمود بریالی او عبدالصمد ازهر د تازه راغلو (فاشیستانو) سیاسي بندیانو د لیدلو لپاره د پلچرخي زندان ته راغلي وو، انجنیر عزیز چې د درې ګونو کته ګوریو په جمله کې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي بخښنې څخه محروم پاتې شوی و او ددې انتظار یې درلود چې یوه ورځ دثوری رژیم د مسئول له کوم پیاوړی شخصیت سره ووینی او خپل حال ورته عرض کړي، د بهرته ستنېدلو په مهال په ناڅاپي ډول د محبس د قوماندانی د دفتر په دهلېز کې د محمود بریالی څنګ ته حاضر شو او په ټيټ سر او زاری سره عارض کېږي چې ما هم د پرچم دلې په سیاسي مبارزو کې کار او فعالیت کړی ؤ او په پای کې د حفیظ الله امین لخوا له ماموریت نه ګوښه او بندي کړای شوم، په څه وجه له عمومي بخښنې څخه محروم پاتې شوی یم؟

محمود بریالی په بې پروایی او بې التفاتی ورته وویل: «راپورونه موجود دي چې تا د کام د ادارې په مرسته د حزب د ډېر شمېر غړي د امین د استخباراتي ادارې په پنجو کې ورکړی دی چې زیات شمېر یې وژل شوی او بې درکه شویدی، او اوس د ملګرتوب لاپې کوې. »

انجنیر عزیز دا تورونه رد ول او په غمجنه او حق په جانب څهره او اوښلنو سترګو یې سوګند یاداوه چې هېڅکله یې د ملګرو په وړاندې داسې جنایت نه دی کړی او نه به یې وکړي.

محمود بریالی چې په څیر سره ورته کتل، ویل: «قول راکړه او بیا له سره وعده وکړه چې په هر ډول شو او بدو شرایطو کې به د حزب په داخلي مبارزو کې ریښتینی او وفادار اوسې. » عزیز هم پرته له ځنډه د قول (لاس) په ورکولو سره ژمنه وکړه او د محمودَ بریالی د ترحم وړ وګرځېد او ازهر ته یې لارښوونه وکړه چې په خوشې کولو کې یې اقدام وکړي.

په دې ترتیب سره انجنیر عزیز سبا ته خوشې شو. ذبیح الله زیارمل یو دوه میاشتې وروسته خوشې شو، د ګوند له لیکو څخه اخراج او له دولتي کار څخه ګوښه کړای شو او بیا د تیکسي چلولو آزاد شغل یې غوره کړ. د ډاکتر نجیب الله په واکمنی کې د سلیمان لایق په واسطه بېرته حزب ته داخل شو او د دفاع وزارت د سیاسي چارو د رئیس په توګه یې دنده ترسره کوله. د شهنواز تنی له ناکامې کودتا وروسته له دې کبله چې د کودتا په مقابل کې یې هېڅ ډول فعالیت ونه ښود، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقیق اطلاعات یې هم د ناکامې کودتا په اړه د دفاع وزارت د دوهم مسئول شخص په توګه دولت ته وړاندې نه کړل، بلکه د رژیم پر ضد د دغه اقدام د تدارک په جریان کې یې د ناروغۍ په پلمه ځان په روغتون کې بستري کړی ؤ، په دې خیال چې که کودتا کامیابه شي بیا هم په راتلونکي رژیم کې چانس ولري، د دې کودتا له شنډېدو وروسته ذبیح الله زیارمل هم د دفاع له وزارت څخه اخراج شو.

د ٦٧ تنو په برخه کې چې د کابینې غړي، جنرالان او د پارلمان غړي وو او د عمومي بخښنې په ورځ نه وو خوشې شوي، واصفي د زراعت وزیر چې د لویې جرګې رئیس هم ؤ، جنرال غلام رسول د ضبط احوالات پخوانی رئیس، سید ظاهر د شکردرې وکیل، د هرات سناتور جنید او په لسګونو نور کسان چې نوم نه مې یې په یاد کې نه دي پاتې، لږه موده وروسته یو په بل پسې د شفاهي او تحریري ژمنو په کولو سره له زندان نه آزاد شول. له هغې جملې نه هېڅوک په زندان کې نه وو پاتې شوي. د پاکستان د جاسوسي شبکې د ۸ تورنو کسانو په برخه کې معلومات نلرم چې وړاندې کړم، په غالب ګومان چې هغوی به هم په تدریجي ډول د بندیانو د تبادلې او یا د دواړو هیوادونو افغانستان او پاکستان ترمنځ د خبرو د پیل او یا دوستانه اړیکو په نوم خوشې شوي وي.

په زندان باندې د خلکو برید:

د سیاسي بندیانو د عمومي بخښنې بهیر له ولولو نه په ډکو مراسمو، د لاسونو پړقولو د ژوندی دې وي او مرګ د حفیظ الله امین په فاشیستي نظام په نعرو سره د غرمې د ۱۲ بجو په شاوخوا کې پای ومونداو د غرور په وینا سره اعلان شوه چې بندیان خوشې شول او څوک په زندان کې نه دي پاتې. مراسم پای ته ورسېدل او عمومي دروازه وتړل شوه، خو هغه زیات شمېر کسان چې د خپلو خپلوانو د لیدلو لپاره د زندان په لویدیز میدان کې د سهار له ٦ بجو څخه د راډیو د اعلان ترمخه راټول شوي وو، لا یې هم میدان نه و خالي کړی او غوږ به یې کاوه چې زمونږ بندیان نه دي راخوشې شوي، دا څرنګه عمومي بخښنه وه چې یو شمېر مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشې کړل او یو شمېر نور مو نه دی خوشې کړي. ښځو او سړو، ځوان او سپین ږیري په اندېښنو او تشویش غېږ پورته کاوه، مهرباني وکړئ پاتې سیاسي بندیان هم راخوشې کړئ او ورو ورو عمومي دروازې ته رانږدې کېدل. د زندان د مؤظفینو لخوا ورته په ښکاره او تکرار سره ویل کېدل چې د زندان په دننه کې د سیاسي بندیانو له جملې نه څوک پاتې نه دي، خو هغوی نه منله. ځینو ویل چې زمونږ بندیان په زېر زمینیو کې اچول شوي دي، ځینو ویل چې ښایي بل ځای ته لېږدول شوي وي. د حسن او زلمی په نوم د حاجی غلام حسین دوه زامن چې د پل سرخ په کارته ۳ کې زما دیوال شریک گاونډیان وو، ما ته دفتر ته راغلل او ویې ویل چې د حفیظ الله امین په حکومت کې د کابل د زوږ ښار په چنداول کې د حکومت او خلکو ترمنځ کومه موضوع پیدا شوې وه چې په دې موضوع کې زیات شمېر ځایي او لاروي ووژل شول، او ډېر شمېر خلک له کورونو او دوکانونو څخه ونیول شول. زمونږ پلار او تره (کاکا) چې حاجی غلام حسین او غلام تقي نومېدل، د منډیي د جادې له دوکان څخه د کام د کارکوونکو لخوا ورل شوي وو، په همغه وخت کې یې د کام په اداره کې مونږ ته ویلي وو چې د څرخي پل زندان ته لېږدول شوي دي، خو متأسفانه چې نن د خوشې شویو بندیانو په ډله کې ونه لیدل شول. ما دواړه په شهرت او رویت سره پېژندل ورته مې وویل چې زما په خبره بالکل یقین وکړئ چې ستاسو پلار او کاکا بیخي د څرخي پله زندان ته راغلي نه دي او که نه هرو مرو به په دومره وخت کې د هغوی له شتون څخه خبر شوی وای، په ځانگړې توگه کله چې زه له زندان نه خوشې شوم او بېرته د همدې زندان د سرپرست په حیث مؤظف شوم، هره ورځ په ټولو بلاکونو او کوټو کې گرځېدم، که په هر بلاک کې وای، ما هغوی باید لیدلي وای، خو حقیقت دا دی چې متأسفانه هغوی دې زندان ته له سره راوستل شوي نه دي، په سلگونو او زرگونو انسانان له همدې امله ورک او بې درکه دي او کورنۍ یې په غم کې سوځي، د دې لپاره چې باور یې وشي، ټولو بلاکونو ته مې له ځان سره بوتلل او په کې ومې گرځول، او ور ومې ښودل چې د دې محبس په جوړښت کې زیرزمیني نشته او باید چې ویې نه لري، د څلورم بلاک جنایي بندیان او هغه ۸۰ تنه سیاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندیان چې تر امر ثاني پورې ځنډول شوي وو، ټول مې د هغوی له نظره تېر کړل، یقین یې کامل شو چې کومه زېر زمیني نشته او کوم سیاسي بندي هم نه دي پاتې شوي، کومو کسانو چې په عمومي دروازه حمله راوړې وه او چیغې یې وهلې، حسن او زلمي چې د هغوی په استازیتوب یې له زندان څخه لیدنه وکړه، حقایق یې ورته بیان کړل او خوارانو له اوښکو نه په ډکو سترګو ځای پرېښود او لاړل.

د حفیظ الله امین د رژیم برېښي د فاشیستانو په نوم بندیان شول:

د لومړي سیاسي بلاک په لومړي چت کې کوچنۍ، تیاره او مرطوبې کوټې وې، د کابینې غړي، د حزب د سیاسي دفتر غړي او د امین د کورنۍ غړي یو په بل پسې زندان ته راوړل شول. صالح محمد زیري، دستګیر پنجشېري، اسماعیل دانش، بارق شفیعي، علیشاه پیمان، صالح محمد فیروز، کریم میثاق، اقبال وزیري، صادق علمیار، عبدالقدوس غوربندي، ډاکټر شاه ولي، په زغره والو کې یوځای زندان ته راوړل شول. له دې جملې نه اقبال وزیري د دفاع وزارت د سیاسي چارو رئیس، صادق علمیار د کماندو د قطعې قوماندان او صالح محمد فېروز د فواید عامې د وارت معین ځانته ځانته ډول او پاتې نور دوه دوه تنه په کوټو کې بندیان شول.

په بله شپه یې د امین فامیل راووست، دوه پېغلې لورګانې یې چې ملالۍ او ګلالۍ نومېدلې او د مرغومې په شپېږمه ورځ د تاج بېګ د غونډۍ په قصر کې ټپي شوي وې، پنډۍ او ورنونه یې په چرو لګېدلي وو لس ورځې په روغتون کې بستري وې، په پلستر شویو پښو زندان ته ولېږدول شوې، په دوهم منزل په دوه خوا په کوټو کې بندیانې شوې.

د هغوی د ثبت او راجستر لپاره ورغلم، یوه پردۍ زنانه چې د کندهارۍ پښتو په لهجه یې خبرې کولې هم د هغوی په منځ کې وه، معلومه شوه چې هغه د صالح محمد زیري مېرمن ده، ماته یې داسې کیسه تېره کړه څه موده مخکې چې اسدالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین تېښې شو او له درملنې وروسته جوړ شو او کور ته راغلی و نو د هغه د عیادت لپاره په تاج بېګ غونډۍ کې د امین کور ته ورغلی وه، کله چې په دې قصر باندې حمله وشوه نو هغه هم د غلته ایساره شوه تر ډې چې بیا وروسته لومړی روغتون ته او له روغتون نه بیا محبس ته راوستل کېږي، په داسې حال کې چې صالح محمد زیری هم د همدې بلاک په لومړی منزل کې ؤ او له شپږم جدي وروسته یې د خپلې مېرمنې په اړه کومه اطلاع نه لرله.

زیری او پنجشېري په زندان کې:

صالح محمد زیری او دستګیر پنجشېري دواړه د ګوند د سیاسي دفتر غړي او د امین په کابینه کې د زراعت او فواید عامې وزیران وو، په یوه کوټه کې بندیان وو، زما سره یوازې دومره امکانات موجود وو چې شپه او ورځ یې کوټه توده وساتم، د بندیانو په لاس جوړه شوې یوه د سطرنج تخته مې ورته برابره کړه، دواړه په سطرنج مشغول شول، کوټه یې توده او دم په دم ورته چای تیاربده. یوه ورځ وروسته د انقلابي شورا یو استعلام د کورنیو چارو د وزارت له لارې راورسېد، او دوی یې په هغه موټر کې چې ورته راغلی ؤ انقلابي شورا ته ولېږدول. دوی ته مې وویل چې: «تشناب ته لاړ شئ، ږیرې حجامت کړئ، دریشي واغوندئ او انقلابي شورا ته لاړ شئ.» دواړه حیران او اندېښمن شول، باور یې نه کېده چې دا خبره به حقیقت ولري. څو دقیقې وروسته چمتو شول، پنجشېري چې له مخکې نه مې پېژندلو راته وویل: «مونږ یې د پولیګون خواته بللی یو که انقلابي شورا ته؟» په خندا مې ورته وویل: «لږه شبېه وروسته چې په موټر کې مو حرکت وکړ او څرخي پل ته ورسېدئ در ته به څرګنده شي، که ښي طرف ته موټر تاو شو نو پولیګون مو په مخکې دی، او که کیڼې خواته وڅرخېد نو د ښار او د انقلابي شورا د مقر لاره ده.» د انقلابي شورا استعلام مې وروښود، الوتي رنګونه یې نورمال حالت ته راغلل، پنجشیري د ږیرې یو ماشین او زبری یو پارکر قلم د یادګار په ډول راکړل او په زندان کې چې څومره وخت وو نو د محبس د ټولو کارکوونکو له ښه سلوک څخه یې خوښي او رضایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وښود. د هغوی یادګاري شیان اوس هم راسره موجود دي. لږ وخت وروسته بارق شفیعي، اسماعیل دانش او ساغري هم خوشې شول. ما یوه میاشت وړاندې په اخبار کې د تره کی د شخصیت پرستۍ د کیش ترعنوان لاندې یوه مقاله چې په پښتو ژبه وه لوستې وه چې اسماعیل دانش لیکلی وه. له دانش نه مې وپوښتل: «تاسې په پښتو هم کله مقاله لیکلې ده، دا مقاله ستا په قلم ده؟ اوس هم د تره کی د شخصیت پرستۍ کیش تاییدوئ؟» دانش وویل: «یوه مقاله مې تر همدې عنوان لاندې لیکلې وه خو د اخبار اد ري هغه په پښتو ژباړلې وه او د ځینو تصرفاتو او اضافو سره یې خپره کړې وه.» ورته ومې ویل: «له خپرېدو وروسته چې تا هغه ولوستل او برحال وزیر هم وې، د اخبار له ادارې سره دې څه معامله وکړه؟» ویې ویل: «مونږ د امین په رژیم کې یوازې د وزیرانو په نوم وو، کوم صلاحیت مو نه درلود، مقاله مې له سر نه تر آخره ولوستله، هېڅ مې ونه ویلای شول، ټوله مقاله را باندې تحمیلي لیکل شوې وه.»

روسان او کارمل:

کارمل د خپل تبعید په وخت کې د شوروي اتحاد واکمنان په دې باوري کړي وو چې هغه د کمونیزم یوازینی وفادار سوتیست دی او په افغاني ټولنه کې ځانګړې محبوبیت لري او د افغانستان په سیاستوالو کې یو کامیاب او ځواکمن سیاستوال دی. تره کی یو ساده مزاجه شخص او امین فاشیست او د لویدیزې ارتجاع پلوي شخص او له اسلامي اپوزیسیونی ډلو او تنظیمونو سره او له هغې لارې بیا له CIA سره اړیکې لري.

روسانو چې له پخوا څخه د سمندر تودو اوبو او د فارس خلیج سواحلو ته د رسېدو پلان درلود له تره کی سره یې د سولې تړون لاسلیک کړ او افغانستان ته د خپلو سرو لښکرو د ننوتو لاره یې د ډیپلوماسۍ په طریقه هواره کړې وه. کله چې تره کی د امین له لاسه ووژل شو، روسانو په چټکۍ سره خپل جنګي وسایط او ۱۵۰ زره پوځیان د انټرناسیونالیستي مرستې او د افغانستان د سرحدونو او په افغانستان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډیو له تیري څخه د مخنیوي او دفاع په نوم افغانستان ته داخل کړل، امین یې ووژلو او کارمل واک ته ورسېد.

د افغانستان خلک په دې باور دي چې کارمل د شاه شجاع په شان افغانستان ته وارد شویدی، په دې توپیر سره چې شاه شجاع د انګریزانو په آس سپور او د ختیځ له لوري افغانستان ته وارد شوی ؤ او کارمل د روسانو په ټانک سپور د شمال له لوري افغانستان ته وارد شو. په ښکاره خو وه هم همداسې، خو حقیقت دا دی چې روسانو کارمل د الترناتیف په حیث له ځانه سره ساتلی ؤ، کله چې پوه شول چې امین به ډېر ژر له روسانو مخ واړوي، کارمل یې له ځانه سره افغانستان ته راووست، نه دا چې کارمل روسانو ته افغانستان ته د راتګ دعوت ورکړی ؤ، روسانو د خپل پلان د پلي کولو لپاره له کارمل څخه بل ښه او غوره څوک نه درلود. په ډېره عجله یې امین ووژلو او کارمل یې د قدرت په ګدۍ کښېناوه. که د امین په لاس تره کی نه وای وژل شوی، ښایي روسان په کومه بله ښه صحنې ته راداخل شوي وای، کارمل او تره کی به یې په قدرت کې شریک کړي وای او امین به یې له صحنې ایستلی، نیولی او یا اعدام کړی وای، خو د امین په لاس د تره کي وژل کېدو د کارمل هغه ټول راپورونه او اطلاعات صحیح ثابت کړل چې روسانو ته یې ورکړي وو او د افغانستان د اشغالولو او واک ته د کارمل د رسولو اقدام یې وکړ.

د افغانستان خلکو چې هېڅکله یې پوځي تیری او د پردیو اشغال نه دی زغملی په یوځل یې لویدیز او هغو کسانو ته چې مرسته یې ورسره کوله چې له هیواد نه یې روسان اوباسي، مخه کړه، د کمونیزم لویدیز سیالانو چې په سر کې یې د امریکا متحده ایالات وو، ښه فرصت په لاس راوړ ترڅو روسان په نړیواله کچه رسوا او له هغوی څخه د ویتنام غچ په افغانستان کې واخلي، همداسې وشوه چې افغانستان د جګړې ډګر شو، روسانو د افغانانو د مقاومت او نړیوال فشار له امله د افغانستان پرېښودو ته اړ شول، خو افغانستان تر اوسه له کورنیو جګړو څخه نجات نه دی موندلی او لاهم د جګړو په اور کې سوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکی:

ډاکتر نجیب الله، د ثور له کودتا څخه مستقله دفاع، د ملي روغې جوړې سیاست، د سولې لپاره د ملګرو ملتو هڅې، د ډاکتر نجیب الله د دولت پرضد کودتا، د جنرال دوستم بغاوت

ډاکتر نجیب الله د اخترمحمدخان زوی د پکتیا ولایت د سیدکرم ولسوالۍ اوسیدونکی، په قوم احمدزی، خپل تحصیلات یې د کابل پوهنتون د طب په څانګه کې سرته رسولي وو. په سیاست کې د مصروفیت له امله د همغې ځوانۍ او تحصیل له دورې څخه د ډاکترۍ له مسلک نه لرې پاتې ؤ او د یوه ځواکمن کادر په توګه یې د پرچم ډلې لپاره مبارزه کوله. د ثور له کودتا نه وروسته په خلق او پرچم ډلو کې چې کوم انشعاب منځ ته راغی، نوموړی په ایران کې د افغانستان د سفیر په توګه وټاکل شو. د امین د دولت له سقوط نه وروسته د خاد د ادارې د رئیس په توګه یې دنده ترسره کوله. د لیونید بریژنیف له مړینې وروسته په بنستیزه توګه د کمونیزم په نړۍ او د هغې په پلوي بلاک کې تغییرات منځ ته راغلل. میخائیل ګورباچوف چې پخوا د کې جي بي د ادارې رئیس ؤ او دا مهال یې په لندن کې د شوروي اتحاد د سفیر په توګه دنده اجرا کوله د غربي ماډل له نژدې نه یاتو سره د سوسیالیست شوروي اتحاد د دولتي او حزبي رهبر په حیث منځ ته راغی، او د سیاسي نوي تفکر تر منظم پروګرام لاندې یې د شوروي اتحاد د ټولنې د بیا رغاونې او په ټوله سوسیالستي نړۍ کې د بدلون راوستو ګام پورته کړ چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړوله نړۍ کې یې هم بدلون راووست او د سوسیالستي تولنې د ۷۰ کلونو لاسته راوړنې یې داسې په سیند کې لاهو کړې چې ټوله نړۍ د هغې شاهد ده. په دې بحث کې مونږ له هغې سره کار نلرو. په فقیر او نېستمن هیواد افغانستان کې پرته له دې چې په ټولنه کې د سوسیالستي ډیپ انقلاب ته ذهني او عیني شرایط برابر وي، روسانو د ایډیالوژۍ په خپرولو او د پیسو د مرستو په واسطه د یوې ډلې روزل شویو ایجنټانو په واسطه د محمد داودخان د دولت پرضد وسله وال پاڅون وکړ او د کمونیستي ټیپ یو دولت رامنځ ته کړ او رسماً یې په ختیځ یعنی سوسیالستي بلاک پورې وتاړه.

لاهم له لوړو ژورو، انشعابونو او کودتاگانو څخه فارغ شوی نه ؤ چې میخائیل گورباچوف په شوروي اتحاد کې قدرت ته ورسېد. ببرک کارمل یې چې د لیونید برژنیف د لاس آله وه پرته له نه او مه څخه د افغانستان له دولتي او حزبي مشرتابه څخه لرې کړ او د یو تحمیلي پلینوم په دایرولو سره یې ډاکتر نجیب الله د هغه پرځای د د. خ. ا. گوند د منشي او د انقلابي شورا د رئیس په توگه رامنځ ته کړ، له دې نه مخکې هغه د دارالانشاء د منشي په توگه له خاد اداري څخه وتلی ؤ ترڅو د حزبي او دولتي مشرۍ له پاره روزل شوی وي.

داسې خپرونې وشوې چې ډاکتر نجیب الله د کمونیستي ټاپې سره سره د لویدیز نظریاتو او د غربي ټیپ دیموکراسۍ ته مایل ؤ، هغه هم د گورباچوف په شان په افغاني ټولنه کې یو لړ بنسټیز بدلونونه راوستل، لومړی دا چې په ښکاره یې دولت د د. خ. ا. گوند له تسلط او رهبرۍ کولو نه خلاص کړ، حزبي سازمانونه له لاندې نه په پورته په غیر فعال او نمایشي ډول منځ ته راغلل، له افغانستان څخه د شوروي د سرو پوځونو د ایستلو هڅې پیل کړې او له هغې څخه یې خپله مستقله دفاع د شوروي په رهبرۍ اعلان کړه. هرڅنگه چې کبېري پارلمان منځ ته راوړي، نوی اساسي قانون یې طرحه او عامه نظر ته وړاندې کړ، لویه جرگه یې جوړه او د اساسي قانون مسوده یې له تعدیلاتو سره په تصویب ورسوله، د جمهوري ریاست د خپلې رهبرۍ او ریاست مشروعیت یې د لویې جرگې په تصویب ورساو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملي روغې جوړې او پخلاینې سیاست یې اعلان کړ، له ټولو مخالفینو او د اسلامي تنظیمونو له اپوزیسیوني ډلو سره یې پرته له کوم قید او شرطه د خبرو وړاندیز وکړ، هیواد ته د افغان مهاجرینو د بېرته راتګ لپاره یې عمومي بخښنه اعلان کړه او د بخښنې میعاد یې څو کرته تمدید کړ، ملګري ملتونه یې وهڅول ترڅو په لانجه کې شاملې دواړه خواوې د خپل منځګړتوب په واسطه د خبرو مېز ته کښېنوي.

د ژنیو د موافقو هرکلي یې وکړ او د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۶ مه نېټه چې د شوروي سره پوځونه له افغانستان نه ووتل، خپل مستقل چلن یې غوره کړ، مخالفینو په جلال آباد حمله وکړه خو د اردو اعلی سرقوماندان داکتر نجیب الله دفاع وکړه، له لویدیزې نړۍ او د امریکا له متحده ایالتونو سره یې غوښتل دوستانه اړیکې ټینګې کړي او له کورنیو جګړو څخه ځان خلاص کړي، د جګړې د دفع کولو، د قدرت د ویش او د خلکو د اکثریت د خوښې وړ یو نظام رامنځ ته کولو ته که څه هم له مقام څخه د ده په استعفی تمامېږي هم چمتو شو. دا نوبت په نړۍ کې بېلګه نلري چې د واک په ګدۍ ناست یو جمهور رئیس چې د دفاع کولو ډاډ هم ولري، د خپلو هیوادوالو او هیواد آرامۍ او سوکالۍ لپاره استعفی ته چمتو شوی وي. ډاکتر نجیب الله کوښښ کاوه چې ملګرو ملتو او نړۍ ته ثابته کړي چې ملي ګټو ته په شخصي ګټو ترجیح ورکوي او له خپل مقام څخه یې د ملي روغې جوړې د کړنلارې د عملي کېدو لپاره چې په خپله یې وړاندې کړې ده د استعفی ژمنه وکړه، خو د ملګرو ملتو ځانګړې استازی بینن سیوان ونه کړای شول او یا یې ونه غوښتل چې د ملګرو ملتو مشخص پلان په دواړو خوا عملي کړي د ملګرو ملتو د سیاسي استازی همدغې غلطۍ او اشتباه، افغانستان په وینو ولاړه او په کنډوالو یې بدل کړ.

ډاکتر نجیب الله دا وړاندوینه د خپلې واکمنۍ په زمانه کې د افغانستان خلکو ته په خپلو بیانیو کې په څرګنده تشریح کړې وه، خو خام کاري سیاستوال بینن سیوان د زرګونو افغانانو وینې په افغانانو وبهولې او د افغانستان په ګټو کمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تـولـنـه کې یـې د دښمنۍ او بې اتفاقۍ داسې تخم وکاره چې کلونه به زمونږ هیـواد د توپیـرۍ، توکـمي، قـومي، ژبني، منطقـوي، مـذهبي او ایډیـالوژیکي جګـړو پـه اور کـې سـوځي، او په کـمـین کـې ناست زمـونږ د ختـیځ او لـویدیـز دښمنـان به ورځخه په زړه پورې سیاسي او اقتـصادي ګټـه پـورتـه کـوی، او کـه اوضـاع پـه همدې ترتیب دوام وموندي نو د افغـانسـتـان د تجـزیـه کېدو ګـوابښ هم شته چې د واحد افغانستان نقشه به د نړۍ د نقشې له مخې محوه شي.

ډاکتـر نجـیب الله د خپلو اسـلافـو پـه خـلاف د هیـواد د سولې او سـوکـالۍ غـوښتـونکـی ؤ، پخـوانـۍ پـوځـي نظریه یې د سـولې او روغـې پـه نظریـه بدله کړې وه، ټولو مـخالفو اپوزیسیوني ډلو ته یې اعلان کړی و چې دې چمتو دي سولې ته د رسېدو او د حل د لارې موندلو لپاره نېغ پـه نېغه له هغوی سره خبرې وکړي او د افغـاني سیـستم پـه جرګـې سره ستونزه حل کړي، خـو د افغـانسـتـان دښـمنانو ونه غوښتل چې افغانان پـه خپل اتفاق سره ورانوونکـی جګړه پای تـه ورسوي او د هیـواد د ودانۍ لپـاره سره یـو مـوټـی شي بلکې افـغـانـان د زیاتو ورانیـو لپـاره بېلابېلو ائتلافونو ته تشویق او هڅوي.

شمالي ټلواله او د دوستم تحریک (جنبش):

عبدالرشید دوستم چې د کـارمل د رژیم پـه وخت کې یې پـه جوزجان ولایت کې د ازبک ملیشه قوماندان په توګه تبارز کړی ؤ، د خپلو جنګي فعالیتونو او ټوښتونو له کبله د اتل لقب وګاټـه، او پوړۍ پـه پوړۍ مخ ته لاړ، وروسته بیا د ملیشـه فرقې د قوماندان په توګه وټاکل شو، او د هیـواد پـه شمـالي برخو سربېره یې د پغمان، لوګر، پکتـیـا او ننګرهار پـه عـملیـاتو کـې هم فـعـالـه ونډه لرله، او د کـابل پـه ښار کـې یوه قرارګاه هم جوړه کړې وه. د ډاکتر نجیب الله پـه دولت کې یې یوه بلـه اتلولۍ هم وګټله او د تورن جنرالۍ رتبې ته یې ارتقـاء وکـړه او هم د دم خ. ا. پـه دوهـمـه کنګره کـې د مرکزي کمیټې غړی شو.

جنرال جمعـه خان اڅک هم د شمـالي صـفحـاتو د زون آمـر یو آزمویل شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان او د رژیم وفادار ؤ. په قوم پښتون ؤ، هغه یو قاطع او بادسپلینه شخصیت ؤ، د دندې په برخه کې یې مرکزیت ته په هرڅه ترجیح ورکوله، د مزار شریف په ښار کې یې د وسله والو ملیشه و ګرځېدل راګرځېدل منع کړي وو، په ښار کې یې د ملیشه و د اوږدو پاینځو پرتوګونه او اوږد لمنې کمیسونه او اوږده او ګډه وېښتانو نشو زغملی، اکثره ملیشه یان چې بېسواده، د مخدره موادو معتاد او همجنس بازان وو، په ښارونو کې به کله کله د خلکو د زوروولو او تکلیفولو سبب کېدل، جمعه اڅک به هغه نیول او مجازات کول به یې.

جنرال دوستم او د ملیشې فرقه یې مستقیماً په مرکز پورې تړلې وه، د شمالي زون نظم او ډسپلین ته یې چندان غاړه نه ایښوده، له همدې امله دد غو دواړو ځواکمنو جنرالانو ترمنځ ذهني مخالفتونه پیل شول، خو په ډاګه شوی نه وو. دا مخالفت هغه وخت په ډاګه او زور یې واخیست چې جنرال دوستم، جنرال مؤمن او جنرال سید جعفر نادري په ګډه جنرال جمعه اڅک، جنرال تاج محمد او جنرال رسول په مقابل کې جبهه ونیوله.

د شمال د زون رئیس، د خاد رئیس د دهدادي د فرقې قوماندان (جمعه اڅک، تاج محمد رسول قهرمان) پښتانه او جنرال عبدالرشید دوستم ازبک، د حیرتان د سرحدي لوا قوماندان جنرال مؤمن تاجک، سید جعفر نادري د سید منصور نادري زوی او د سید کیان نمسی د اسماعیلیه فرقې څخه ؤ، په هغو تحریکونو کې چې د پښتنو پرضد په لوړه کچه پیل شوی وو، دې واړو جنرالان د زون د رئیس د اوامرو له منلو څخه غاړه وغړوله، نو د مخالفت څپه په ډاګه شوه. جنرال جمعه اڅک هم له موضوع څخه مرکز ته خبر ورکړ او د دې واړو د ګوښه کولو غوښتنه یې وکړه. له بله پلوه ببرک کارمل چې مسکو ته له شړل کېدو وروسته کابل ته راستون شوی ؤ وروسته یې مزار شریف ته سفر وکړ او د ډاکټر نجیب الله پرضد یې د یو لړ ورانکارو عملیاتو په ترسره کولو او پاروونکو تحریکونو لاس پورې کړ، تردې چې د نظار شورا د مشر احمدشاه مسعود او عبدالرشید دوستم ترمنځ یې د ائتلاف لپاره زمینه برابره کړه ترڅو په دې ترتیب سره د ډاکټر نجیب د رژیم پرضد

(c) ketabton.com: The Digital Library

کودتا په لاره واچوي. همدا راز له بلې خوا په شخړه د ښکېلو خواو (دولت او اپوزیسیوني اسلامي ډلو) ترمنځ د سولې د خبرو لپاره ملګرو ملتونو د یوې موقتي شورا جوړېدو ته نژدې شوی وو.

د ګوند په سیاسي بیرو کې یو شمېر کسانو چې له تاجک قوم څخه وو درز پیدا کړ او د شمالي تېلوالی ته یې تمایل څرګند کړ، جنرال نبي عظیمي او جنرال آصف دلاور هم له ناراضیانو څخه او د کارمل وفادار وو.

ډاکتر نجیب الله ډېره هڅه وکړه چې د جنرالانو ترمنځ مخالفتونه په یو نه یو ډول سره لرې کړي ترڅو د ملګرو ملتو پلان عملي شي. هرڅوک یې چې له مرکز څخه د مخالفتونو او بغاوتونو د خاموشه کولو لپاره بلخ ته واستول، په برعکس یې د مخالفتونو زیاتولو ته لمن ووهله. نجم الدین کاویاني، فرید مزدک، سید اکرم پیګیر، جنرال نبي عظیمي، جنرال آصف دلاور او جنرال رفیع په نوبت سره یو پل بل پسې بلخ ولایت ته سفرونه وکړل، خو دغې ستونزې ورځ په ورځ لا زور واخیست، دا لا څه چې د احمدشاه مسعود او عبدالرشید دوستم د ائتلاف ګډ پوځي عملیات د کابل په لوري پیل شول.

ډاکتر نجیب الله چې د حزبي رهبرۍ داخلي وضع او د شمال د ملیشه قطعاتو زور د نظار شورا له ائتلاف په دقیقه توګه وجاجاوه، نو د ملګرو ملتو د منځګړیتوب د پروسې د تسریع غوښتنه یې وکړه او د جمهوري ریاست له مقام نه یې خپله استعفی ورکړه، په دې وخت کې د شمال تېلواله د بګرام ډګر ته رارسېدلې وه.

د ډاکتر نجیب الله د استعفی له اعلان نه سمدستي وروسته جمعیت او د نظار شورا د عبدالرشید دوستم له قطعاتو سره له یوې خوا، او د حزب اسلامي قطعاتو د جنوبي او ختیځ لوري په کابل برید وکړ، نظار شورا او د دوستم قطعات کابل ته په ننوتو کې مخکې شول، مهم ځایونه یې په کنترول کې راوستل او خپل ځواکونه یې په کې ځای پرځای کړل. ډاکتر نجیب الله غوښتل د ملګرو ملتو په ځانګړې الوتکه کې هند ته لاړ شي، د هغه مخه یې ونیوله، هغه چاره نه درلوده، د بېنن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیوان د مرستیال په واسطه په کابل کې د ملګرو ملتو دفتر ته راوستل شو ترڅو هلته پناه واخلي.

د ملګرو ملتو پنځه نکته ییزه پلان چې په لانجه کې د ښکېل دواړو خواو لخوا د پرله پسې څو میاشتو خبرو اترو په نتیجه کې د منلو وړ ګرځېدلی ؤ پخوا له دې چې په بشپړه ډول عملي شي، د شمال د ائتلافي ټلوالی د کودتا له امله چې د ببرک کارمل په مشری د جنرال دوستم، جنرال مؤمن او جنرال سید جعفر نادري په موجودیت کې ترتیب شوی وه شنډ او خنثی شو.

که د ملګرو ملتو پلان عملي شوی وای په ریښتیا سره په افغانستان کې سوله رامنځ ته کېدله او ډاکتر نجیب الله هم د هیواد د سولې په لاره کې ویاړ ګټېلو، خو مخالفینو او سیالو یې نه غوښتل چې دا پروسه عملي شي، د غچ اخستلو او قدرت غوښتنې په اساس یې د هیواد ارضي تمامیت له ګواښ سره مخ کړ او د سولې منل شوی پلان یې شنډ کړ، چې دا دی زمونږ هیواد خپل ټول مادي، معنوي، ملي او بین المللي ارزښتونه له لاسه ورکړی او زمونږ ګډ کور د کورنیو او بهرنیو عواملو له امله په کنډوالو بدل شوی او د کورنیو جګړو په اور کې سوځي. زما په اند دا ټولې ورانۍ، بې کوری، مهاجرتونه او له هیواد نه د تېښتو او ځاني او مالي زیانونه، راتلونکی نسل نشي کولای چې ټولی جبران کړي.

افغانستان شپاړس کاله د جګړو په لمبو کې وسوځېد او هرڅه یې له لاسه ورکړل. د لویدیز او ختیځ زبر ځواکونو او بېلابېلو کورنیو عواملو زمونږ به هیواد کې یوه غمیزه رامنځ ته کړه چې تاریخ به وربانديې قضاوت وکړي او د هیواد راتلونکی ځوان او خواخوږی نسل به د خپل پلرني ټاټوبی کورنی او بهرنی دښمنان وپېژني، ددې وطن د زرګونو بچو د وینو انتقام به یوې خواته کړي، د توپیر ټول ډولونه به چې زمونږ دښمنانو ورته لمن وهلې ده له پامه وغورځوي، د هیواد د ودانۍ او بیا رغاونې لپاره لاسونه سره ورکړي او لکه د خپلو نیکونو په شان یوځل بیا نړیوالو ته وښيي چې افغانانو ته خپل وطن خوږ او ګران دی.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU 13126

د کتاب د پښتي، شرحه:

۱- د کمونستانو د واکمنۍ د دورې پُستي ټکټ چې په هغې کې د غوايي د کودتا (زمونږ د خلکو او هيوادد بدمرغيو پيلامه) انځورشوی ده، او د ټکټ په يوه څنډه کې د کمونستانو د نابغه تصوير هم ليدل کيږي.

۲- زمونږ د هغه يو شمېر مظلوم او بې وزله هيوادوالو د کاليو او ککريو تصويرونه چې د سرمايه دار (پانګه والو) او فيودال (ځمکه والو) په نوم د پرديو مزدورو کمونستانو لخوا ژوندي تر خاورو لاندې شوي، دد غو شهيدانو له زړو کاليو او شلېدلو چپلکو څخه په ښه توګه څرګنديږي چې غريب او بې وزله وو.

(په هرات کې د ګمنام شهيدانو له تصويرونو څخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخشی از کتب منتشر شدهٔ بنگاه انتشارات میوند (کتابخانهء سبا)

- سیرة النبیﷺ (ترجمهء فارسی الرحیق المختوم)
- تاریخ نبوت و انبیاء
- شرح قدوری
- سپیحلی نبوی سیرت (ترجمهء پشتو الرحیق المختوم)
- پیغمبر زنجیر شکن
- فقه آسان(فارسی و پشتو)
- احکام فقهی برای زن مسلمان
- داستانهای پیامبران برای خورد سالان
- تربیت اولاد از دیدگاه اسلام
- تاریخ مسخ نمی شود
- اردو وسیاست «درسه دههء اخیرافغانستان»
- داؤدخان در چنگالK.G.B(فارسی وپشتو)
- حیات و اوقات سلطان محمود غزنوی
- جغرافیای تاریخی افغانستان (غبار)
- جغرافیای تاریخی افغانستان(حبیبی)
- تحلیل واقعات سیاسی افغانستان
- ازسقوط سلطنت تاظهور واجراآت طالبان
- فدرالیزم و عواقب آن در افغانستان
- آسیای میانه و افغانستان درکنار آتش
- بالاحصار کابل و پیش آمدهای تاریخی
- افغانستان از امیرکبیر تا رهبر کبیر
- افغانستان تجاوزشوروی ومقاومت مجاهدین
- جنبش هزاره ها واهل تشیع در افغانستان
- نادرشاه چگونه به پادشاهی رسید؟
- محمد ظاهر شاه(فارسی و پشتو)
- وروستی مورچل
- دیوغازی داستان
- تروژمی مسافر
- محمد بن قاسم
- شاهین
- کلیسا او اور
- وروستی جگره
- قیصر او کسری (اول او دویم)
- توفان در افغانستان
- بحران ونجات
- شهید میوندوال
- کرباس پوشهای برهنه پا
- افغانستان گذرگاه کشور کشایان
- در نابغهء سیاسی نظامی افغانستان
- دههء قانون اساسی
- افغانستان در قرن نزده
- پادشاهان متأخر افغانستان
- نگاهی به عهد سلطنت امانی
- تاریخ روابط سیاسی افغانستان
- تاج التواریخ
- افغانستان چا ورانکړ
- محاکمهء خاینین ملی
- ابومسلم خراسانی
- مرداره قول اس
- جنگ در افغانستان
- سیر ژورنالیزم درافغانستان
- دستور معاصر زبان فارسی دری
- تاریخ ادبیات افغانستان
- سیرت خاتم النبیین
- روسیه و خاور
- افغانستان و مداخلات خارجی
- افغانستان در آتش نفت (فارسی و پشتو)
- خاطرات ظفر حسن ایبك
- اسپارتاکوس
- سیر تاریخی ضرب سکه در اسلام
- د پیغمبرانو داستانونه د نوی حوانانو...
- روابط بین الملل در اسلام
- افغانستان و پنج سال سلطهء طالبان
- شوکران در ساتگین سرخ
- واهمه های زمینی
- افغانستان تهاجم شرق و دسیسهء غرب
- افغانستان در مسیر تاریخ (دوردو جلدی)
- شیرشاه سوری
- سیدجمال الدین افغان (فارسی و پشتو)
- اسلام و امت مسلمان (فارسی و پشتو)
- ظهیرالدین محمد بابرشاه
- سیری در قرآن مجید
- کرونولوژی حوادث تاریخی افغانستان
- ملی مبارزی
- طنزهایی از چهار گوشهء جهان
- افغانستان در دایرة المعارف تاجیك
- تاریخ مقیم خانی
- د پستنو قبیلو شجری او مینی
- اور په افغانستان کی
- قپقان افغان (حقیقت تجاوز شوروی بر ...)
- د افغانستان استحکامي کلاوی حصارونه ...
- اسناد لانهء جاسوسی
- عبادات در مذهب حنفی
- کتاب الخراج (فارسی و پشتو)
- تاریخ معاصر افغانستان (فارسی و پشتو)
- د اتلانو اتل
- عشق من امریکا (فارسی و پشتو)
- و...

(c) ketabton.com: The Digital Library

● د کتاب د پښتنۍ شرحه په (۱۸۸) مخ کې وګورئ!

د کتاب ځانګړتیاوې:

نوم: د کابل شپې

لیکونکی (په فارسي ژبه): جنرال عمرزی

پښتو ژباړه: سید عبدالله پاچا

کمپوز او ډیزاین: عبدالغفور میرویس

د پښتنۍ انځور: عمر

د چاپ کال: ۱٤۲٦ هجری قمری ۱۳۸٤ هجری لمریز کال

د چاپ شمیره: ۱۰۰۰ ټوکه

خپرندوی: میوند خپرندویه ټولنه

کمپیوټر او چاپ: د میوند خپرندویه ټولنې مطبعه

کابل: د فارسي ریاست ترڅنګ، د پوهنې مطبعې ته مخامخ

ټیلفون: ۲۱۰۳٥٦۹ ، ګرځند ټیلفونونه: ۰۷۰۲۸٤۹٥٤ او ۰۷۰۲۹٥۲۱٤

او څهارراهي صدارت، کتابخانه سبا. ټیلفون: ۲۲۰۰٤٥٥

ګرځند ټیلفون: ۰۷۹۳۲۰۳٦٦ ، پست بکس: ۱۲۷۸

پېښور: کتابخانه سبا، دهکي نعلبندي، قصه خواني بازار

ټیلفون: ۲٥٦٥٥۲۰ ، ګرځند ټیلفونونه: ۰۳۰۰۱۸۸۸۳٥٥ او ۰۳۰۰٥۹٤٦۳۲۸

پست بکس: U.P.O. BOX 795

E-Mail: maiwand@asia.com

د چاپ حق محفوظ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی خدای په نامه

د خپروونکي عرض

دا کتاب یو لړ حقایق او واقعیتونه په ډاګه کوي چې په وروستیو دوو لسیزو کې د خونړیو پېښو اصلي منشأ او چورلیز تشکیلوي.

په باور سره ویلای شو چې تر دم ګړۍ داسې د بحث وړ او د لومړي لاس معلوماتي کتاب نه چاپ شوی او نه د چا لاس ته ورغلی دی.

په زړه پوري دا ده چې لیکوال لکه د یوه حساس او تجربه لرونکي ژورنالست په توګه د پېښو جزئیاتو او جهت ته دقیقه پاملرنه کړې، هغه یې نوټ کړي او خپلو خاطرو او مشاهدو ته یې د یوه داستان وزمه بڼه ورکړې ده.

تر دې لا هم په زړه پوري دا چې د کتاب لیکوال چې د داستان اتل باید ونومول شي په خپله نه، بلکې پېښې د ده ته مخه کوي او یوه په بله پسې دده په خوا راڅرخي.

په دې اثر کې ناویلي رازونه، لړزوونکي انکشافات او د دغه وخت له درد او مصیبت نه ډک پټ ساتل شوي حقایق او واقعیتونه په ډاګه شوي چې د هغې په رڼا کې کولای شو خپل پرون او نن لکه څنګه چې ؤ او دی، مطالعه کړو او جریانات په واقعي او سالمه توګه درک کړو او آشنايي ورسره پیدا کړو. څرنګه چې کتاب د یوه داسې پوځي افسر د سترګو لیدلي حالات او خاطرې دي چې په خپله د پېښو په جریاناتو کې واقع ؤ نو طبیعي ده چې د هغې معلوماتي او تاریخي اړخ به ډېر په زړه پوري او ارزښتمن وي چې د تاریخ لیکونکو، څېړونکو او پېښو لیکونکو لپاره به د لومړي لاس د معلوماتو او د یوازیني مأخذ په توګه د استفادې وړ وي.

مونږ دا نه وایو چې په ټولیزه توګه به د کتاب شننه (تحلیل) سمه وي، خو پېښې او د پېښو په اړه د هغې څرګندونې فوق العاده تازه راوېښوونکي، جالبې او د اعتماد وړ دي چې تر اوسه له نظره پټې او پوښلې ساتلې شوې وې. مونږ د همدې مطلب په پوهېدو سره د هغې خپرولو ته لاس وغزاوه. هیله ده زمونږ هیوادوالو ته ګټور وګرځي، چې د تېر خونړي وخت سره په رابطه کې سند او دستاویزي. او د هیواد اوسني او راتلونکي نسل لپاره د عبرت درس وي، او د هغو لپاره یو محرک او پاروونکي وي چې د تېرو دوو لسیزو په هکله رازونه او اسناد ورسره دوي ترڅو یې د خپرولو په برخه کې لاس په کار شي.

په درنښت

میوند خپرندویه ټولنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سریزه

انسان په خپل ټولنیز ژوند کې کله کله د تاریخي پېښو له داسې فشار لاندې راځي چې بشري احساسات یې هغه اړ باسي چې ټولې ټولنیزې ناخوالې او په سترګو لیدلي مظالم پرته له ویرې او سیاسي ملاحظاتو هغه څه یې چې لیدلي او احساس کړي وو ایي.

که څه هم زه کوم تاریخ لیکونکی، لیکوال او ژورنالست نه یم خو احساساتو اړ باسلی یم، هغه څه مې چې د ۱۳۵۷ د ثور کودتا د پېښو په جریان کې لیدلي او احساس کړیدي څه اندکه برخه یې ولیکم، ترڅو چې مې د خپل وجدان غږ ته لبیک ویلي وي او د هیواد ځوان نسل ته مې د هیواد د خدمت په لاره کې ګټور واقع شي.

په دې اثر کې له هغو واقعیتونو څخه یاد ونه شویدي چې د ثور د کودتا او د کابل د څرخي پله په زندان کې د دندو په جریان کې او د هغې له تور سره مخامخ وم چې د دانه وانه یادښتونو په توګه مې له یوه او بل ځای نه راټول کړي وو او اوس مې دا ځواک وموند چې هغه د یوې رسنۍ په ډول هغه لړۍ کړم او په (پنځو) څپرکو کې یې سره راټول کړم.

له ویلو دې پاتې نه وي چې اکثره یادښتونه مې څه په زندان کې او څه له زندانه بهر د پټو پولیسو له تعقیب او ویرې نه ورک او له منځه تللي دي.

کله چې د پل څرخي له زندان څخه خوشې شوم، یوه ورځ د کابل پوهنتون استاد حسن کاکړ زما د مرحوم پلار د دعا لپاره زما کور ته تشریف راوړی ؤ، زما یادښتونه یې د لوستلو لپاره له ځانه سره یوړل او ددې رسالې په بشپړېدو کې یې راته لازمه لارښوونه او ګټورې مشورې راکړې چې د هغوی د تشویق او هڅونې له مخې دا دی په دې بریالی شوم ترڅو خپل راجمع کړي د وطنوالو خدمت ته وړاندې کړم، له تشویق او عالمانه لارښوونو څخه یې مننه کوم.

جنرال عمرزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی:

د میر اکبر خیبر وژل، په کابل ښار کې د خلکو لاریون، د خلق او پرچم د مشرانو بندي کول، د کینو سیاسي جریانونو په وړاندې د دولت تصمیم او د یو حزبي رژیم جوړول

د سردار محمد داؤد په رژیم کې د لویې عنعنوي جرگې په تصویب نوی اساسي قانون منځ ته راغلی ؤ چې په هغې کې ټول هغه سیاسي جریانونه چې د محمد ظاهرشاه په زمانه کې یې تخم کرل شوی و او د سلطنت په وروستۍ لسیزه کې سیاسي جریانونو ښې او کیڼ اپوزیسیونونه جوړ کړل او په ښکاره یې فعالیت پیل کړی ؤ لغوه او ناقانونه وشمېرل، خو د دې سره سره د ټولو سیاسي احزابو د افغانستان د خلق دیموکراتیک گوند، اخوان المسلمین، مساوات، افغان ملت، شعله جاوید او د نورو پټ فعالیتونه بند نه شول او په پټه توگه یې فعالیت کاوه، او د تعلیمي مؤسسو لکه پوهنتون، کارگري برخو، دولتي ادارو او د اردو او پوځي قطعاتو په برخه کې یې جذب او جلب کاوه.

میر اکبر خیبر چې د اردو له صاحب منصبانو څخه و، او له حربي پوهنتون څخه د فارغېدو په وروستیو ورځو کې د سیاسي کمونستي نظریې د درلودلو له امله بندي شوی ؤ، له پنځه کاله بند وروسته خوشې شو. له اردو څخه وایستل شو او د پولیسو په اکادمۍ کې یې د استاد په حیث دنده ترسره کوله. د پولیسو په اکادمۍ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library